Харківська державна академія культури

75 років

1929–2004

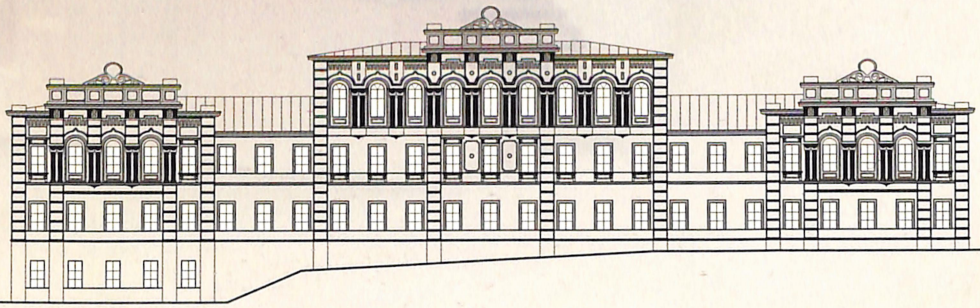

Міністерство культури і мистецтв України

Харківська державна академія культури

до 75-річчя з дня заснування

Бібліотека ХДАК
445304

Харків, ХДАК, 2004

УДК 378.600.8 (477.54–25) (091)
ББК 74.58 (4УКР–2ХАР)
Х 21

Рекомендовано до друку вченою радою Харківської державної академії культури (протокол № 14 від 4.06.2004 р.)

Авторський колектив: В. М. Шейко, М. В. Дяченко, Н. М. Кушнаренко, М. М. Каністратенко.
Художнє оформлення: І. Р. Акмен

Харківська державна академія культури: до 75-річчя з дня заснування / В. М. Шейко, М. В. Дяченко, Н. М. Кушнаренко, М. М. Каністратенко. – Х.: ХДАК, 2004. – 296 с.

Х 21

ISBN 966-7352-75-7

Ювілейне видання присвячене 75-річчю з дня заснування Харківської державної академії культури — фундатора бібліотечної та культурологічної освіти в Україні. Висвітлюється історія становлення та розвитку, основних напрямів освітньої, наукової, культурно-творчої діяльності.

Для викладачів, студентів, науковців, працівників бібліотечно-інформаційних та культурологічних установ.

УДК 378.600.8 (477.54–25) (091)
ББК 74.58 (4УКР–2ХАР)

ISBN 966-7352-75-7

© Харківська державна академія культури, 2004

Основні етапи становлення та розвитку академії

1925
Заснування факультету політичної освіти при Харківському інституті народної освіти

1929
Реорганізація факультету політичної освіти Харківського інституту народної освіти в самостійний вищий навчальний заклад — Харківський інститут політичної освіти

1930
Інститут політичної освіти реформовано в Харківський інститут комуністичної освіти

1931
Інститут перейменовано у Всеукраїнський інститут комуністичної освіти

1935
Реорганізація Інституту комуністичної освіти в Український бібліотечний інститут

1939
Український бібліотечний інститут перейменовано в Харківський державний бібліотечний інститут

1941
На період воєнного часу у зв'язку з необхідністю евакуації в м. Кзил-Орду Казахської РСР і в перші повоєнні роки працює на правах факультету Харківського державного педагогічного інституту

1947
Поновлення діяльності Харківського державного бібліотечного інституту

1964
Харківський державний бібліотечний інститут реорганізовано в Харківський державний інститут культури

1998
На базі ліквідованого Харківського державного інституту культури створено Харківську державну академію культури

2000, січень
Створено редакційно-видавничий відділ

2000, травень
У зв'язку з розширенням спектра музичних спеціальностей створено факультет музичного мистецтва

2000, червень
Відкрито в м. Сімферополі навчально-консультаційний пункт

2003, вересень
У зв'язку з розширенням спектра творчо-виконавських спеціальностей створено:

— факультет театрального та кіно-, телемистецтва;
— факультет хореографічного мистецтва.

Академія сьогодні — це сучасний вищий навчальний заклад четвертого рівня акредитації, який готує бакалаврів, спеціалістів та магістрів для галузі культури і мистецтва.

Індивідуальний розвиток людей сьогодні стає основним показником розвитку культури, освіти і в цілому прогресу, головною передумовою подальшого розвитку суспільства. Ось чому майбутнє людства здебільшого залежить від розвитку освіти, культури і мистецтва, що формують індивід, людину, особистість. З цією метою академія вже майже вісім десятиріч забезпечує не декларативну, а реальну державну пріоритетність багатьох галузей людського буття.

Саме тому потребує змін зміст і методика навчання, в основі якого лежать людиноцентризм, фундаментальність знань, раціоналізм і духовність виховання, направленість навчального процесу на інтерактивні форми, самонавчання, самовиховання, самовдосконалення, що є складовими гасла «Навчання протягом усього життя!». При цьому слід зважати на необхідність адаптації колективу до запитів глобалізаційних тенденцій, потребу патріотичного виховання людини, перехід від агресивності маскультури до толерантності людського буття.

Навчально-виховний процес в академії забезпечують 8 факультетів, 28 кафедр, на яких працюють майже 200 викладачів. Серед них — 8 академіків галузевих академій, більше 60 докторів наук,

професорів, народних та заслужених артистів України, заслужених діячів мистецтв та працівників культури. Кількість викладачів, які мають наукові ступені чи вчені звання, становить близько 70 %. В академії функціонують дві спеціалізовані вчені ради по захисту дисертацій, докторантура з трьох та аспірантура з шести спеціальностей.

За останні роки вченими академії проведено 10 міжнародних та всеукраїнських наукових конференцій, зокрема: «Культура України: історія та сучасність», «Бібліотечна справа та освіта в Європі», «Культура та інформаційне суспільство на зламі тисячоліть», «Лесь Курбас. Мар'ян Крушельницький. Березіль» тощо.

У академії працюють такі творчі студентські колективи: естрадно-симфонічний оркестр, духовий оркестр, оркестр народних інструментів, академічний хор, український народний хор, усесвітньо відомий театр народного танцю «Заповіт», ансамблі, творчі групи «Хоткевичі», «Горлиця», «Кредо», студентський драматичний театр, студентський театр естрадної пісні «Степ» та ін.

Високий професіоналізм та яскрава виконавська майстерність творчих колективів ХДАК дозволили в 1997–2004 рр. провести творчі звіти перед громадськістю м. Києва на сцені Державної національної філармонії. Вони були високо оцінені фахівцями і мали широкий відгук у засобах масової інформації України. Театр танцю «Заповіт» протягом останніх трьох років успішно виступав на фестивалях, конкурсах, оглядах у Польщі, Німеччині, Франції, Бельгії, Іспанії, Португалії, Росії, став лауреатом і переможцем багатьох міжнародних конкурсів.

ХДАК укладає та реалізує угоди про співпрацю з вищими навчальними закладами: Великої Британії — Університет Роберта Гордона (Абердін), 1995 р.; США — університет штату Іллінойс (Урбана-Шампейн), 1996 р.; Данії — Вища Королівська школа бібліотекознавства (Копенгаген), 1994 р.; Нідерландів — Амстердамський університет, Вища політехнічна школа, 1994 р.; Німеччини — Вища школа бібліотекознавства та інформатики (Штутгарт), Український Вільний Університет (Мюнхен), 1994 р.; Китаю — Харбінський університет, Харбінський інститут просвіти, 1992 р. Сьогодні академія є повноправним членом декількох міжнародних організацій. Вона єдина з 1993 р. серед вищих навчальних закладів СНД входить до складу ЄВКЛІД (Європейської асоціації бібліотечно-інформаційної освіти та наукових досліджень). ХДАК є членом Міжнародної федерації бібліотечних асоціацій та установ (ІФЛА),

Організації європейської співдружності в галузі бібліотечної освіти (БОБКАТССС) з 1994 р.

У розпорядженні студентів — 10 комп'ютерних класів, комп'ютерний центр. У 1998 р. започаткований комп'ютерний читальний зал. У навчальному процесі задіяно понад 130 комп'ютерів, об'єднаних у комп'ютерну мережу, що має вихід до Internet.

Однак сьогодні перед людством життя висуває нові вимоги і передусім —загальноцивілізаційного та глобалізаційного характеру. Глобалізація суспільного розвитку характеризується зближенням націй, народів, держав, створенням спільного економічного й інформаційного простору, уніфікацією програм у культурі та освіті. Нам слід усвідомлювати свої національні особливості в культурі, освіті, науці, піклуватися про національну ідентифікацію, зберігати можливість національного вибору та традиційного розвитку культури.

Ректор,
доктор історичних наук, професор,
член-кореспондент Академії мистецтв України,
заслужений діяч мистецтв України
Василь Миколайович Шейко

Ректорат академії

Проректор з навчальної роботи,
кандидат історичних наук, доцент,
заслужений працівник культури України
Микола Миколайович
Каністратенко

Проректор з наукової роботи,
доктор філософських наук, професор
Микола Васильович
Дячук

Проректор з навчально-методичної
та виховної роботи,
доктор педагогічних наук, професор,
Заслужений працівник культури України
Наталя Миколаївна
Кушнаренко

Проректор
з адміністративно-господарчої роботи
Юрій Олексійович
Петрунь

Керівники відділів

Начальник відділу кадрів
Людмила Григорівна
Кузнецова

Начальник навчального відділу
Людмила Іванівна
Колесник

Вчений секретар
Любов Іванівна
Курило

Директор бібліотеки
Лариса Петрівна
Семененко

Начальник планово-фінансового відділу
Валентина Миколаївна
Лоріна

Головний бухгалтер
Наталя Михайлівна
Остріщенко

Начальник редакційно-видавничого відділу
Любов Федорівна
Торбовська

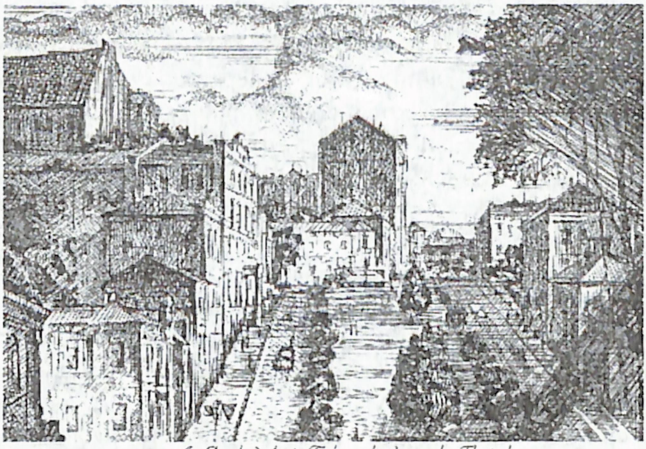

Л. Старудубцева. Сумський спуск. Гравюра

З історії Харківської державної академії культури

10 вересня 2004 року виповнюється 75 років від дня заснування Харківської державної академії культури (ХДАК). ХДАК — фундатор вищої бібліотечно-інформаційної, культурологічної освіти та наукових шкіл в Україні, другий за часом створення вуз культури в колишньому Радянському Союзі. До 1968 року — це єдиний в Україні вищий навчальний заклад, який здійснював підготовку бібліотекарів-бібліографів та організаторів-методистів культурно-освітньої роботи, зробив значний внесок у розробку теорії, історії, методики та організації бібліотечної справи, культурно-освітньої роботи.

Історія створення академії пов'язана з бібліотечною освітою. Бібліотечний підрозділ спочатку існував у складі Харківського інституту народної освіти (ХІНО). Постановою Раднаркому УРСР від 13 вересня 1925 р. у ХІНО було відкрито факультет політичної освіти з міським і сільським відділами, який почав роботу з 1 листопада 1925 р. У структурі факультету передбачалася книжково-бібліотечна і музейна секції, які й розпочали підготовку кадрів. Улітку 1927 р. створено бібліотечне відділення, яке здійснювало підготовку організаторів бібліотечної роботи та кваліфікованих бібліотекарів. 20 травня 1929 р. колегія Наркомосвіти, а 10 вересня цього ж року Раднарком УРСР прийняли рішення про створення на

базі факультету політичної освіти ХІНО самостійного вузу — Харківського інституту політичної освіти (ХІПО), у структурі якого було бібліотечне відділення. Саме 10 вересня 1929 р. є офіційною датою створення Харківської державної академії культури. У серпні 1930 р. ХІПО перейменований у Харківський інститут комуністичної освіти (ХІКО), а в 1931 р. — у Всеукраїнський інститут комуністичної освіти (ВУІКО), у структурі якого створено бібліотечний факультет. Наркомосвіти видав 24 січня 1934 р. наказ № 45 про підготовку в Україні бібліотечних кадрів без відриву від виробництва. У ВУІКО окрім денного (615 осіб) почав працювати вечірній бібліотечний факультет (203 особи). Цього ж року запроваджена диференційована підготовка бібліотечних кадрів для наукових, масових і дитячих бібліотек.

Постановою ЦВК СРСР «Про бібліотечну справу в СРСР» від 27 березня 1934 р. у 1934/35 навч. р. передбачалося збільшити контингент студентів ВУІКО до 300 осіб та поліпшити матеріальний стан інституту [1, с. 360]. Згідно з наказом Наркомосу УРСР «Про курсову підготовку і перепідготовку бібліотечних кадрів» від 23 червня 1934 р. ВУІКО мав здійснювати перепідготовку завідувачів районних бібліотек з набором 100 осіб на двомісячні курси. Перед бібліотечним факультетом ВУІКО вперше ставиться завдання підвищення кваліфікації викладачів бібліотечних дисциплін технікумів через організацію дводекадного семінару [1, с. 364].

На виконання наказу Наркомосу УРСР від 5 липня 1934 р. з метою підготовки висококваліфікованих кадрів для дитячих бібліотек та перепідготовки тих, що вже працюють, у 1934/35 навч. р. при денному бібліотечному факультеті ВУІКО було створено відділ підготовки працівників дитячих бібліотек (набір — 50 осіб), а на вечірньому — групу працівників дитячих бібліотек (30 осіб) [1, с. 368].

26 липня 1934 р. ВУЦВК і Раднарком УРСР прийняли постанову «Про роботу масових бібліотек», у якій зазначалося: «а) набір для бібліотечного факультету ВУІКО на 1934/35 навч. р. здійснювати в кількості 500 осіб (із них 100 на вечірній); б) створити в 1935 р. бібліотечний інститут, опрацювати його структуру, забезпечити високоякісними кадрами і відповідними асигнуваннями» [1, с. 373]. На виконання цієї постанови Наркомос УРСР 1 липня 1935 р. видав наказ про реорганізацію ВУІКО в Український бібліотечний інститут.

1935–1964 рр. — особливий період в історії вищої бібліотечної освіти в Україні, період тридцятилітнього існування самостійного бібліотечного інституту, спочатку Українського бібліотечного ін-

ституту (УБІ), а згодом Харківського державного бібліотечного інституту (ХДБІ). Зважаючи на гостру потребу України в наукових працівниках бібліотечного профілю, ще восени 1931 р. у ВУІКО було створено аспірантуру при кафедрі бібліотекознавства [1, с. 310]. Наприкінці 30-х рр. постала необхідність відновити її роботу. Наказом Наркомосу УРСР від 7 грудня 1938 р. «Про бібліотекознавчу аспірантуру» при УБІ було створено аспірантуру з питань бібліотекознавства, а при Книжковій палаті УРСР у Харкові — з питань бібліографії. Було визначено контингент прийому в 1938 р. до аспірантури УБІ та Книжкової палати — по 3 аспіранти [1, с. 395–396]. Таким чином, в УБІ була започаткована систематична підготовка бібліотекознавців для України, чому сприяла активна наукова діяльність викладачів інституту.

З перейменуванням 3 серпня 1939 р. УБІ в Харківський державний бібліотечний інститут (ХДБІ) запроваджено систематичну підготовку кадрів без відриву від виробництва — заочне та вечірнє навчання, здійснювалася диференційована підготовка бібліотечних працівників для наукових, масових, дитячих та юнацьких бібліотек, а також бібліографів. У ХДБІ функціонували 3 факультети — бібліотекознавства, бібліографії, дитячих та юнацьких бібліотек, аспірантура, друкувалися «Вчені записки ХДБІ». Існувало заочне відділення, філії в м. Києві та м. Одесі.

Після війни діяльність ХДБІ поновлено спеціальною постановою Ради Міністрів УРСР «Про відновлення Державного бібліотечного інституту в м. Харкові» від 26 травня 1947 р. [2, с. 68–69]. ХДБІ розпочав свою роботу з 1 червня 1947 р. у складі 3-х денних факультетів: а) бібліотекознавства; б) бібліографії; в) дитячих та юнацьких бібліотек. Відновлено навчання на заочному відділенні.

Підготовка культурно-освітніх працівників, яка розпочалася ще 1950 року, розширення і поглиблення культурологічного змісту роботи інституту стали підгрунтям для його реорганізації в листопаді 1964 р. у Харківський державний інститут культури. 8 червня 1998 р. постановою Кабінету Міністрів України інститут було реорганізовано в Харківську державну академію культури.

Залишаючись упродовж тривалого часу єдиним в Україні вищим навчальним закладом, який забезпечував сферу культури висококваліфікованими фахівцями, ХДІК став фундатором бібліотечної і культурологічної освіти. На базі його філії виник Київський інститут культури (нині Національний університет культури і мистецтв), а також ще один інститут культури України — Рівненський.

У інституті був створений перший в Україні факультет підвищення кваліфікації працівників культури, за роки існування якого підвищили кваліфікацію майже 5 тисяч викладачів училищ культури України, Молдови, Середньої Азії.

За роки існування Харківська державна академія культури підготувала майже 40 тисяч фахівців, серед них 250 іноземних громадян — для 24 країн Європи, Азії, Африки та Америки [3, с. 196–197].

Понад 1000 випускників ХДАК удостоєні урядових нагород, двоє — Г. Балицький та І. Філіповський — звання Героя Радянського Союзу. Близько 80 випускників мають державні почесні звання, серед яких: народний артист України А. Мамченко, заслужені артисти України М. Рачинський, В. Плескунов, Т. Толейчук, О. Сокіл, Ф. Лостовський, С. Орлова, заслужені діячі мистецтв Ю. Старченко, Є. Бортник, В. Ірха, В. Біленька, Л. Корольова, Р. Целінський та ін.

У академії працювали відомі діячі культури і мистецтва: народний артист України В. Лукашев, заслужені артисти України М. Терещенко, С. Кошачевський, В. Сухарєва, заслужені діячі мистецтв Д. Остапенко, Л. Скибневський, Є. Стунгуров, Є. Конопльова, Я. Скибинський, І. Польський та ін. Сотні викладачів та студентів академії стали лауреатами міжнародних та державних конкурсів, фестивалів, оглядів. Тільки серед випускників кафедри хорового диригування близько 500 стали лауреатами та дипломантами конкурсів, фестивалів.

Академія сьогодні — це сучасний вищий навчальний заклад четвертого рівня акредитації, лідер бібліотечно-інформаційної та культурологічної освіти. Академія готує бакалаврів, спеціалістів і магістрів за 13 спеціальностями напрямів «культура», «мистецтво», «педагогічна освіта», «менеджмент». Навчально-виховний процес забезпечують 8 факультетів, 28 кафедр, на яких працюють понад 200 штатних викладачів, серед них 8 академіків галузевих академій, понад 60 докторів наук, професорів, народних та заслужених артистів України, заслужених діячів мистецтв та працівників культури. Це — народні артисти України О. Литвінов та Б. Колногузенко, заслужені працівники культури України М. Каністратенко та Н. Кушнаренко, заслужені діячі мистецтв В. М. Шейко, Ю. А. Чемеровський, В. Курисько, І. Борис, М. Ентін, С. Гордєєв, В. Ірха, О. Скляров, М. Розін, П.Гаврилюк, заслужені артисти України Л. Кудрич, К. Шаша, В. Цицирєв, Л. Марков, В. Цвєтков, заслужений художник України В. Грицаненко та ін.

Кількість викладачів, які мають наукові ступені, вчені звання, державні почесні звання, становить майже 70 %. Свідченням висо-

кого професіоналізму колективу академії є участь багатьох викладачів у престижних міжнародних конкурсах і фестивалях майстрів мистецтв. Н. Кушнаренко, Г. Асєєв, Л. Стародубцева, Б. Колногузенко, Л. Семененко стали переможцями щорічного регіонального конкурсу «Вища школа Харківщини — кращі імена».

Підготовка науково-педагогічних кадрів у ХДАК здійснюється через докторантуру, аспірантуру, систему прикріплення здобувачів наукових ступенів, які працюють над кандидатськими дисертаціями поза аспірантурою, а також переведення кандидатів наук на посади наукових співробітників для завершення роботи над докторськими дисертаціями. За рішенням Міністерства освіти і науки України в Харківській державній академії культури відкрита докторантура зі спеціальностей:

05.13.06	Автоматизовані системи управління та прогресивні інформаційні технології.
07.00.08	Книгознавство, бібліотекознавство, бібліографознавство.
17.00.01	Теорія та історія культури.

У докторантуру приймаються кандидати наук, які мають наукові здобутки в певній галузі, проявили себе перспективними науково-педагогічними працівниками, здатними на високому рівні проводити фундаментальні дослідження та вирішувати наукові проблеми важливого народногосподарського та соціально-культурного значення. Термін підготовки в докторантурі — 3 роки. За рішенням Міністерства освіти і науки України в Харківській державній академії культури з 1994 р. відкрито аспірантуру зі спеціальностей:

05.13.06	Автоматизовані системи управління та прогресивні інформаційні технології.
07.00.08	Книгознавство, бібліотекознавство, бібліографознавство.
08.01.04	Економічна історія та історія економічної думки.
13.00.05	Соціальна педагогіка.
17.00.01	Теорія та історія культури.
17.00.08	Музеєзнавство, зберігання художніх цінностей та пам'яток архітектури.

Навчання в аспірантурі здійснюється з відривом і без відриву від виробництва. Термін навчання в аспірантурі з відривом від вироб-

Бібліотека ХДАК
інв. № 445304

ництва — 3 роки, без відриву від виробництва — 4 роки. В аспірантуру приймаються громадяни України, які мають вищу освіту і кваліфікацію спеціаліста, магістра. Громадяни інших держав можуть бути прийняті в аспірантуру на підставі договорів, що укладаються з Харківською державною академією культури. Прийом документів для вступу в аспірантуру — з 1 по 10 вересня. Термін складання вступних іспитів — з 1 по 30 жовтня. Вступники в аспірантуру складають конкурсні іспити зі спеціальності, філософії і однієї з мов (англійської, німецької, французької).

Здобувачі наукового ступеня кандидата наук, які працюють над дисертаціями поза аспірантурою, прикріплюються до Харківської державної академії культури для поглибленого теоретичного вивчення спеціальних дисциплін, іноземної мови, філософії, а також підготовки і захисту кандидатських дисертацій — термін до 5 років.

Наукове консультування докторантів і наукове керівництво аспірантами здійснюють доктори наук, професори, а також доценти, кандидати наук, які мають значний досвід наукової роботи. Серед найавторитетніших наукових наставників докторантів і аспірантів слід відмітити доктора історичних наук, професора, члена-кореспондента Академії мистецтв України В. М. Шейка, доктора філософських наук, професора М. В. Дяченка, доктора педагогічних наук, професора Н. М. Кушнаренко, доктора історичних наук, професора В. О. Ільганаєву, доктора педагогічних наук, професора Л. Я. Філіпову, доктора технічних наук, професора Г. Г. Асєєва, доктора педагогічних наук, професора Т. О. Дмитренко, доктора історичних наук, професора В. В. Лантуха, доктора історичних наук, професора В. В. Калініченка, доктора філософських наук, доцента Л. В. Стародубцеву, докторів мистецтвознавства, доцентів І. В. Зборовця та І. І. Польську, кандидата педагогічних наук, професора М. А. Низового, кандидата мистецтвознавства, професора І. І. Гулеско, кандидата історичних наук, доцента М. М. Каністратенка, кандидата історичних наук, доцента О. В. Кравченка, кандидата педагогічних наук, доцента А. О. Малько та ін.

За профілем підготовки кадрів у академії діють спеціалізована вчена рада К64.807.01 за спеціальністю «Теорія та історія культури» (в галузі історичних, філософських, мистецтвознавчих наук) і спеціалізована вчена рада Д64.807.02 за спеціальністю «Книгознавство, бібліотекознавство та бібліографознавство» (в галузі педагогічних наук).

У різні періоди діяльності спеціалізованих учених рад їх очолювали проф. Г. Г. Асєєв, проф. В. М. Айзенштадт, проф. І. В. Зборовець.

Сьогодні їх очолюють проф. В. М. Шейко та проф. Н. М. Кушнаренко. У радах протягом майже десяти років регулярно відбувається захист докторських і кандидатських дисертацій. За цей період успішно захищено п'ять докторських і більше сорока кандидатських дисертацій.

Науково-дослідна та науково-методична робота в Харківській державній академії культури грунтується на основних засадах державної культурної політики в Україні, сформульованих у Конституції України, Законах України «Про вищу освіту та «Про наукову і науково-технічну діяльність», у проекті «Закону України про культуру», зокрема:

— забезпечення самоцінності та незалежності культури і мистецтва в їх численних проявах;
— визнання культури одним із головних чинників самобутності української нації та національних меншин, що проживають в Україні;
— сприяння творенню єдиного загальнонаціонального культурного простору, збереженню цілісності національної культури;
— сприяння активному функціонуванню української мови в усіх сферах культурного життя держави;
— сприяння утвердженню гуманістичних ідей, високих моральних засад у суспільному житті;
— збереження національної культурної спадщини як основи національної культури;
— дослідження сучасних тенденцій розвитку бібліотечно-інформаційної, документознавчої, музейної, культурологічної, художньо-творчої освіти в Україні та в інших країнах світу, впровадження новітніх технологій та практик у сфері культури;
— наукове забезпечення якісної підготовки спеціалістів у галузі культури через систему вищої освіти, аспірантуру та докторантуру.

Наукова робота в академії спрямована на забезпечення якісної підготовки фахівців з напрямів «культура», «мистецтво», «менеджмент», «педагогічна освіта». Кожна кафедра проводить наукові дослідження, зазвичай, за тематикою, пов'язаною, по-перше, з науково-методичним забезпеченням навчально-виховного процесу (підготовка підручників, навчальних посібників, конспектів лекцій, хрестоматій, словників, методичних розробок, програм навчальних

курсів), по-друге, з теоретико-концептуальною проблематикою в межах основних наукових напрямів (підготовка монографій, докторських і кандидатських дисертацій, наукових фахових збірників статей, проведення наукових конференцій, наукових семінарів та ін.).

Основні напрями науково-теоретичних досліджень кафедр

Дослідження з теорії та історії культури:

— проблеми історії та теорії культури (українська та світова культура);
— філософські, політичні та правові виміри культури;
— історія духовної та матеріальної культури Слобожанщини: проблеми збереження та музеєфікації;
— українська література в контексті світової літератури;
— економічна історія, історія економічної думки, менеджмент;
— менеджмент соціокультурної діяльності.

Дослідження у сферах книгознавства, фондознавства, бібліотекознавства та бібліографознавства:

— документні ресурси бібліотек в умовах інформатизації суспільства;
— історія, сучасний стан і шляхи вдосконалення каталогізації в Україні;
— статистика друку: історія, організація, методика;
— українська бібліографія як предмет дослідження та викладання;
— розвиток книгознавства та історія української книги;
— соціоінфосфера: характеристика, структура, управління.

Дослідження проблем теорії та методики соціально-педагогічної діяльності:

— теорія та практика соціально-педагогічної діяльності;
— технологія соціального виховання та дозвіллєвої діяльності;
— соціальна технологія та психологія особистості;
— самостійна робота студентів у процесі вивчення іноземних мов;
— удосконалення фізичної підготовки студентів.

Дослідження проблем новітніх інформаційних технологій:

— проблеми моделювання та технології інформаційно-документних систем;
— автоматизовані інформаційно-документні системи;

— проблеми впровадження новітніх інформаційних технологій у галузі культури.

Дослідження з проблем мистецтвознавства та фольклористики:

— народно-інструментальне мистецтво України;
— хорознавство та хорове диригування в Україні: історія, теорія, методика викладання;
— фольклорні традиції Слобожанщини: теоретичні та виконавські аспекти;
— оркестрово-естрадне виконавство: історія, теорія, методика викладання;
— теорія та історія музики.

Дослідження в галузі хореографії, театрознавства, телевізійного мистецтва:

— науково-методичне забезпечення викладання навчальних дисциплін з хореографії;
— проблеми художньої виразності в театрі XXI століття;
— становлення та розвиток педагогічних принципів театральної школи Леся Курбаса;
— науково-методичне забезпечення викладання навчальних дисциплін з телебачення.

Наукова діяльність в академії має сталі традиції. Протягом 75 років вона не переривалась на всіх етапах трансформації навчального закладу, починаючи з 1929 року. Важливим доробком наукових досліджень стали розробки практично-спрямованих наукових тем госпрозрахункового характеру. За час діяльності науково-дослідницького сектору 1977–1984 рр. були розроблені й упроваджені в практику наукові теми за такими напрямами: складання тезаурусів для бібліотечно-бібліографічного забезпечення окремих галузей народного господарства, проектування зон відпочинку в районах Харківської області, організація дозвіллєвої діяльності в будинках культури, клубах, парках культури і відпочинку і таке ін. Планування та організація досліджень з госпрозрахункової тематики здійснювалася під керівництвом проректора з наукової роботи М. В. Дяченка.

Керівниками наукових тем були досвідчені фахівці — професор В. К. Айзенштадт, доценти М. Т. Дяченко, П. М. Курячий, М. О. Казарінов, Ю. М. Кривуц, О. М. Хропач, Л. В. Голобурдіна та ін. У створенні науково-дослідного сектору активну участь брав В. І. Чернов, який його очолював протягом усього терміну існування наукових

Професори академії

досліджень. Упровадження наукових тем сприяло зміцненню матеріально-технічної бази кафедр, факультетів академії в цілому.

За останні п'ять років викладачі кафедр опублікували 40 монографій, 800 наукових статей, 35 наукових збірників, 30 підручників, 15 навчальних посібників. Захищено понад 60 докторських і кандидатських дисертацій, видано 500 навчально-методичних розробок і програм навчальних курсів, проведено 10 наукових конференцій, у тому числі міжнародних, всеукраїнських, молодих учених.

Важливе місце в системі науково-дослідної роботи академії належить студентській науковій і творчо-виконавській діяльності. Майже всі науковці, які сьогодні працюють на кафедрах, попередньо пройшли школу наукової і творчої художньої діяльності на студентській лаві. Наукова діяльність студентів у системі навчального процесу (підготовка рефератів, курсових та дипломних робіт) органічно доповнюється науково-дослідницькою та творчо-виконавською діяльністю в позааудиторний час (наукові гуртки і дослідницькі групи, всеукраїнські студентські олімпіади з різних навчальних дисциплін, щорічні конференції молодих науковців (за участю студентів, аспірантів, молодих викладачів), міські обласні і всеукраїнські конкурси студентських робіт). Чільне місце в організації цієї діяльності належить раді молодих учених, яку останні роки успішно очолює кандидат мистецтвознавства, доцент І. В. Щербіна, а наукове редагування матеріалів конференції здійснює член ради молодих учених, кандидат педагогічних наук, ст. викладач С. В. Сищенко. Се-

Науково-методичний семінар

ред досягнень молодих учених за останні п'ять років слід відмітити студенток факультету культурології Ю. Азарову, В. Романюк, які вибороли перші місця у Всеукраїнській студентській олімпіаді з навчальної дисципліни «естетика» і нагороджені золотими медалями. Дипломом другого ступеня нагороджена студентка Н. Лавринович («Менеджмент невиробничої діяльності»), дипломи третього ступеня одержали студенти цього ж факультету К. Зоркін («естетика») та А. Пашков («культурологія»).

Значні досягнення успішно демонструють і студенти творчо-виконавських кафедр і факультетів. Так, останні п'ять років лауреатом VI Всесвітнього конгресу цимбалістів (м. Львів) став студент факультету музичного мистецтва Є. Гуцало Ансамбль народної музики «Стожари» — лауреат XVIII міжнародного фестивалю «Райдужний світ народних мелодій» (худ. кер. старший викладач О. В. Савицька). Лауреатом міжнародного фестивалю кларнетистів (Польща) став студент С. Лінник Порівняно молоде в академії відділення естрадного співу готує фахівців, які гарно володіють виконавською майстерністю. Саме про це свідчать численні перемоги студентів на міжнародних, всеукраїнських, обласних та міських музичних фестивалях і конкурсах. Так, володарями премій Гран-прі стали співачки В. Луговенко (міжнародний фестиваль «Морський коник», м. Судак), М. Соболь та Н. Шкурко (міжнародний конкурс вокалістів ім. І. Дунаєвського, Харків). Перші місця вибороли студенти А. Верещака (Всеукраїнський конкурс «Слобожанський вернісаж—

Студентський колектив на гастролях у м. Барселоні

2004», Харків), О. Полєжаєва (Всеукраїнський фестиваль «Золота колиска», Ялта), І. Гончаренко (міжнародний конкурс ім. І. Дунаєвського, Харків), лауреатами міжнародного конкурсу ім. К. Шульженко (Харків) стали студенти М. Соболь, А. Верещака, Г. Торішня. У 2004 р. за ініціативою ректорату в ХДАК була започаткована традиція проведення Всеукраїнського музичного конкурсу «Слобожанський вернісаж–2004», в ньому взяло участь понад 150 молодих виконавців. Серед переможців цього конкурсу студенти академії — дипломанти Ю. Муленко, П. Юха, М. Будник, С. Ріпа та ін.

Визнання виконавської майстерності студентів молодого ще факультету театрального та кіно-, телемистецтва отримали також студенти О. Бодарева (дипломант Всеукраїнського конкурсу читців ім. О. Теліги, м. Київ), Д. Клопот (дипломант театрального фестивалю «Січеславна–2004», м. Дніпропетровськ). Дипломантом молодіжного театрального фестивалю (м. Харків) став студентський учбовий театр академії (спектакль «Шинель»). Студенти відділення кіно-, телемистецтва також демонструють свої успіхи на мистецьких конкурсах і фестивалях. Так, дипломом першого ступеня на конкурсі, присвяченому 10-річчю незалежності України, нагороджено студента А. Сторожука (відеокліп «Квітка для Леніна»). Перше місце на фестивалі «Дитяче та юнацьке кіно» (м. Суми) виборола студентка О. Моршунова (відеокліп «Мона Ліза»). За оригінальне вирішення теми дипломом нагороджено студента В. Малєєва (відеокліп «Прогулянка»).

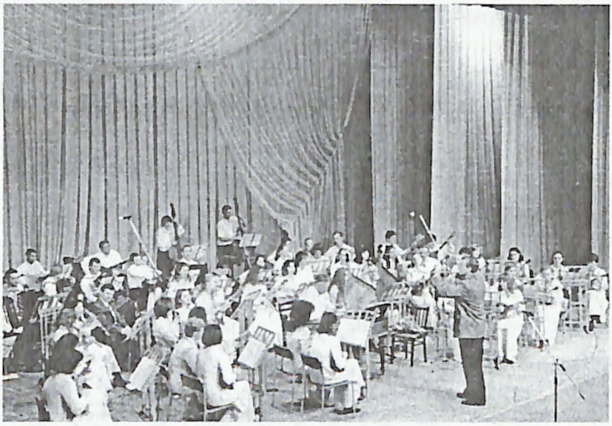

Оркестр академії на гастролях

Про творчі досягнення студентів факультету хореографічного мистецтва академії свідчать їх перемоги в престижних міжнародних, всеукраїнських та регіональних конкурсах і фестивалях. Так, студентський театр народного танцю «Заповіт», який існує в академії з 1990 р., став багаторазовим лауреатом та дипломантом міжнародних конкурсів, фестивалів Бельгії, США, Іспанії, Польщі, Німеччини, Португалії, Росії та інших країн. Серед останніх здобутків колективу — перемога у Всеукраїнському конкурсі народного танцю ім. П. Вірського (2003 р.). Фольклорний гурт «Гільце» став лауреатом фестивалю «Найстаріші пісні Європи» (Люблін, Польща), студентський ансамбль сучасного естрадного танцю отримав Гран-прі на всеукраїнських конкурсах сучасної хореографії в Дніпропетровську, Львові і багатьох ін. Тільки за останні роки майже 150 студентів стали лауреатами та дипломантами міжнародних, всеукраїнських конкурсів і фестивалів.

До послуг студентів академії бібліотека, книжковий фонд якої становить майже 500 тис. примірників, електронний читальний зал, комп'ютерні аудиторії, Internet-центр, телевізійна лабораторія та студія звукозапису, навчальний театр, упорядковані гуртожитки, їдальня, кафе.

Академія має навчально-консультаційний пункт у м. Сімферополі Автономної Республіки Крим, на базі якого здійснюється навчання без відриву від роботи студентів за спеціальністю «Документознавство та інформаційна діяльність».

За значний внесок у розвиток української культури, мистецтва, підготовку висококваліфікованих фахівців академія була нагороджена в 1979 р. Почесною грамотою Президії Верховної Ради УРСР, а в 1999 р. — Почесною грамотою Кабінету Міністрів України.

1. ЦДАО України, ф. 1, оп. 2, д. 38120, арк. 120.
2. Харьковский государственный институт культуры 1929–1979 / Под ред. А. Л. Оприщенко. – Х.: Вища шк.; Изд-во при Харьк. ун-те, 1979. – 72 с.
3. Харківська державна академія культури: до 70-річчя з дня заснування / В. М. Шейко, М.В. Дяченко, Н. М. Кушнаренко та ін. – Х.: ХДАК, 2000. – 216 с.

Академія готується до святкування ювілею. Інтер'єр холу.

Професорський склад академії

Георгій Георгійович Асєєв

Народився 9.06.1943 р. у м. Кролевець Сумської області. Закінчив факультет радіофізики та електроніки Харківського державного університету (1972 р.). Кандидат технічних наук (1986 р.), старший науковий співробітник (1988 р.), доктор технічних наук (1991 р.), професор (1996 р.).

Г. Г. Асєєв — доктор технічних наук за подвійним фахом: інформаційні системи і процеси та технологія неорганічних речовин; дійсний член Міжнародної Академії Інформатизації (1995 р.) та Української академії наук (2004 р.). Автор понад 170 наукових праць, серед них навчально-методичні роботи відзначені грамотою виставки-ярмарку «Освіта Харківщини», дипломом оргкомітету виставки «Наука Харківщини–2000», дипломи обласних конкурсів «Вища школа Харківщини: кращі імена» у 2000/01 навч. р. та в номінації «Завідувач кафедри» — у 2002 навч. р.

Сферою наукових інтересів є сучасні інформаційні технології і нові принципи обробки інформації. Творча і практична діяльність спрямована на вирішення проблем, пов'язаних зі створенням систем узагальнення, збереження, перетворення та подання поточних знань про предметну область і синтезу нових знань на основі правил логічних висновків і розвитку нової технології обробки інформації, яка орієнтована на дані. Усе це дозволило розробити проблемно-орієнтовані інтелектуальні системи, що застосовувалися в різноманітних структурах автоматизованих систем наукових досліджень, управління, електронного документообігу, систем автоматизованого проектування виробництв у наукових та проектних організаціях (Харків, Київ, Новомосковськ, Северодонецьк, Суми тощо). Там же були досліджені та розроблені математичні моделі моделювання різноманітних технологічних процесів, які втілені на різних підприємствах хімічної промисловості як в Україні (АР Крим, Слов'янськ, Лисичанськ), так і в інших країнах (Болгарія, Росія). Результати науково-практичної діяльності неодноразово

включалися до найважливіших науково-дослідних розробок організацій та підприємств УРСР наукової ради з проблем кібернетики АН УРСР. У своїх працях активно представляє відому наукову школу як в Україні, країнах СНД, так і за кордоном в межах наукового визнання.

Інша сфера наукових інтересів — сфера теорії і практики моделювання фізико-хімічних параметрів концентрованих розчинів електролітів. Розроблена фізико-математична теорія стаціонарних процесів. Публікації набули міжнародного визнання, окремі наукові положення, знайшли відображення в численних працях, які використовують учені відомих університетів світу: Канади, Японії, Іспанії, Португалії, Польщі, Німеччини та ін. За пропозицією всесвітньо відомого видавництва наукової літератури «CRC Press» та «Begel House, Inc» (США) було видано 9 монографій Г. Г. Асєєва в різних країнах англомовної групи. Педагогічна та наукова діяльність відбита у біографічному словнику «Выдающиеся педагоги высшей школы г. Харькова», «Енциклопедії сучасної України». Відомості про розповсюдження наукових праць у світі наочно відбиті в мережі Інтернет і засвідчують їх придбання найкрупнішими бібліотеками світу.

Основні опубліковані праці

1. Aseyev G. G. Electrolytes: Transport Phenomena. Calculation of Multicomponent Systems and Experimental Data on Electrical Conductivity. New York: Begell House, Inc., 1998. – 612 p.
2. Aseyev G. G. Electrolytes, Equilibria in Solutions and Phase Equilibria: Calculation of Multicomponent Systems and Experimental Data on the Activities of Water, Pressure Vapor and Osmotic Coefficients. New York: Begell House, Inc., 1998. – 434 p.
3. Aseyev G. G. Electrolytes: Methods for Calculation of the Physicochemical Parameteres of Multicomponent Systems. New York–Walingford (UK): Begell House, Inc., 2001. – 368 p.
4. Асеев Г. Г., Шейко В. Н. Основы Internet: Учебник. – Х.: ХГИК, 1998. – 324 с. — (Информационные технологии в документоведении).
5. Асеев Г. Г., Шейко В. Н. Internet/intranet: Учебник. – Х.: ХГИК, 1998. –360 с. – (Информационные технологии в документоведении).
6. Асеев Г. Г. Электронный документооборот: Учебник. – Х.: ХГАК, 2000. – 470 с.
7. Асеев Г. Г., Абрамов О. М., Ситников Д. Э. Дискретная математика: Учеб. пособ. – Ростов-на-Дону: Феникс, 2003. – 144 с.

Інесса Іванівна Гулеско

Народилася 15.02.1941 р. у м. Оренбурзі. Закінчила Харківську державну консерваторію (1963 р.). Кандидат мистецтвознавства (1980 р.), професор (1995 р.), викладач хорових дисциплін у Красноармійському училищі мистецтв (1963–1966 рр.), викладач у Харківському музичному училищі (1966–1968 рр.).

Працює в ХДАК на кафедрі хорового диригування з 1968 р.

Автор понад 80 науково-методичних праць, 6 навчальних посібників. Створила авторські курси: «Хорова література», «Інтонаційно-стильовий аналіз», «Теорія хорового виконавства», серед яких курс «Інтонаційно-стильовий аналіз» не має аналогів у сучасній практиці роботи мистецьких вузів. Провідний фахівець у галузі хорознавства, сучасної диригентсько-хорової освіти. Уперше розробила типологію стильових напрямів у національному класичному та сучасному хоровому стилі, а також запропонувала метод інтонаційно-стильового аналізу.

Успішно здійснює підготовку аспірантів, кандидатів наук з проблем музичної культурології. Бере участь у міжнародних конференціях, виступає з доповідями з питань музичної культурології. Організатор понад 50 наукових конференцій молодих учених, аспірантів і студентів.

Член вченої та методичної рад ХДАК. Голова методологічного семінару факультету музичного мистецтва.

Нагороджена медаллю «Ветеран праці», двічі обиралась народним депутатом Дзержинської районної ради м. Харкова. У 1999 р. була визнана «Людиною року» Американським біографічним інститутом у номінації «Видатні вчені світу». У 2002 р. нагороджена Дипломом обласного конкурсу «Вища школа: кращі імена» в номінації «Викладач фундаментальних дисциплін».

Основні опубліковані праці

1. Гулеско И. И. Хоровая литература: Новые жанрово-стилевые принципы в хоровой музыке 60–80-х гг.: Учеб. пособ. – Х.: ХГИК, 1991. – 90 с.
2. Гулеско І. І. Національний хоровий стиль: Навч. посіб. – Х.: ХДАК, 1994. – 108 с.
3. Гулеско І. І. Музично-художня типологія реквієму в європейському культурному контексті: Моногр. – Х.: ХДАК, 2003. – 76 с.
4. Гулеско І. І. Хорові твори крупної форми сучасних композиторів: Навч. посіб. – Х.: ХДІК, 1972. – 30 с.
5. Гулеско И. И. Поэзия В. Маяковского в Патетической оратории Г. Свиридова. – Х.: ХГИК, 1970. – 24 с.
6. Гулеско И., Виханская А. Современные принципы воплощения фольклора в хоровом композиторском творчестве // Русская хоровая культура: История. Традиции. Современные проблемы; Сб. науч. тр. Санкт-Петербургской академии культуры, 1995. – С. 88–104.

Микола Васильович Дяченко

Народився 1.11.1911 р. у с. Московська Сумської області. Закінчив Ленінградський державний університет, філософський факультет (1968 р.). Кандидат філософських наук (1975 р.), доцент (1980 р.), професор (1992 р.), доктор філософських наук (1991 р.). Викладав Харківського інституту мистецтв (1968 р.), старший викладач, доцент, професор Харківської державної академії культури. Нині завідувач кафедри філософії та політології, проректор з наукової роботи.

Працюючи на посаді проректора з наукової роботи протягом 17 років, М. В. Дяченко значну увагу приділяє вирішенню питань підготовки кадрів у галузі культури, організації науково-дослідної роботи в академії, проведення міжнародних, всеукраїнських та регіональних наукових конференцій, симпозіумів, семінарів з проблем розвитку культури та мистецтва. Він є одним з організаторів докторантури та аспірантури, роботи спеціалізованих учених рад академії із захисту дисертацій культурологічного та педагогічного напрямів.

М. В. Дяченко протягом багатьох років є редактором наукового фахового збірника «Культура України». Автор наукових монографій, 40 наукових статей і брошур, автор та співавтор 8 підручників і навчальних посібників з філософії, соціології, теорії та історії культури, більше 40 науково-методичних розробок, оригінальних авторських програм із філософських навчальних дисциплін. Його науково-педагогічній діяльності присвячена стаття в бібліографічному словнику «Выдающиеся педагоги высшей школы г. Харькова».

М. В. Дяченко — відомий фахівець у галузі теорії та історії культури, очолює наукову школу з напряму «Соціально-філософські виміри культури», здійснює наукове консультування докторантів, наукове керівництво аспірантами. Він є членом спеціалізованих учених рад Д64.051.06 у Харківському національному університеті ім. В. Н. Каразіна, К64.807.01 та Д64.807.02 у Харківській державній академії культури.

Професор М. В. Дяченко брав активну участь у розробці регіональної комплексної програми соціально-економічного розвитку

Харківської області «Харківщина–2010» (розділ «Культура і духовність»), у роботі науково-координаційної ради Харківської обласної державної адміністрації як експерт з питань розвитку освіти і культури (напрям «Регіональна соціальна політика. Стратегічне планування та прогнозування розвитку регіону»).

За особисті досягнення в галузі науки, вагомий внесок у вирішення науково-технічних та соціально-економічних проблем Харківської області професору М. В. Дяченку у 2001 р. було призначено стипендію Харківської облдержадміністрації ім. В. Н. Каразіна (з гуманітарних наук). У 2000 р. він був визнаний дипломантом обласного конкурсу «Вища школа — кращі імена».

Основні опубліковані праці

1. Дьяченко Н. В. Отрицание и полагание. – К.: Наук. думка, 1990. – 296 с. – (У співавт.)
2. Дьяченко Н. В. Отрицание и преемственность в развитии культуры. –Х.: Основа, 1992. – 170 с.
3. Дяченко М. В. Уроки Ф. Достоєвського: культурні зв'язки в системі «Схід-Захід» // Культура України. – Х., 2001. – Вип. 8. – С. 25–31.
4. Філософія: Підручник // За заг. ред. Горлач М. У., Кременя В. Г., Рибалка В. К. / К.–Х.: Консум, 2000. – 672 с. – (У співавт.)
5. Социальная философия: Учебник // Под общ. ред. Андрющенко В. П., Горлача Н. И. // К.–Х.: Изд. центр «Единорог», 2002. — 736 с. – (В соавт.)
6. Дяченко М. В. Проблеми національно-культурного визначення українського народу у філософській думці XIX — початку XX століття // Записки Наукового товариства ім. Т. Шевченка. – CCX-LIII. – Львів, 2002. – С. 228–239.
7. Дяченко М. В. Схід–Захід: проблеми культурних взаємовпливів (з історії культурологічної думки) // Культура України. Зб. ст. / ХДАК. – Х., 2001. – Вип. 8. – С. 21–27.
8. Дяченко М. В. Філософські виміри культури // Культура України: Зб. ст. / ХДАК. – Х., 2003. – Вип. 11. – С. 4–11.

Іполит Васильович Зоровець

Народився 7.10.1939 р. у м. Бердянську Запорізької області. Закінчив Харківський державний бібліотечний інститут (1964 р.), Белгородський державний педагогічний інститут (1964 р.). Кандидат філологічних наук (1983 р.), доцент (1987 р.), доктор мистецтвознавства (1996 р.).

У Харківській державній академії культури І. В. Зоровець працює з 1964 р. викладачем, старшим викладачем, доцентом, професором кафедри літератури.

З 1974 р. викладає історію світової літератури. Наукові інтереси І. В. Зоровця пов'язані з історією російської та української літератури (драматургії) другої половини XX ст. Цій же проблематиці присвячена і його докторська дисертація.

І. В. Зоровець зарекомендував себе як сумлінний педагог, досвідчений учений, який здійснює наукове керівництво аспірантами і здобувачами наукових ступенів. Він — постійний член спеціалізованої вченої ради ХДАК зі спеціальності «Теорія та історія культури», декілька років очолював діяльність цієї ради. Значну увагу приділяє організації студентської наукової роботи на кафедрі та в академії в цілому.

І. В. Зоровець — автор трьох наукових монографій та численних статей, член редколегії наукового збірника «Культура України».

Основні опубліковані праці

1. Русская драматургия 70-х годов XX в. – Х., 1987. – 168 с.
2. Производственная драматургия 70–80-х гг. XX в. – Х., 1990. – 104 с.
3. Русская историческая драматургия 70–80-х годов. – Х.: Основа, 1990. – 136 с.

ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ КУЛЬТУРИ
ХДАК

Валентина Олександрівна Ілганаєва

Народилася 27.09.1953 р. у м. Ніжин Чернігівської області. Закінчила Ленінградський державний інститут культури ім. Н. К. Крупської (1975 р.). Кандидат педагогічних наук (1980 р.), доцент (1993 р.), доктор історичних наук (1996 р.), професор (2002 р.). Займалася розробкою та впровадженням автоматизованої бібліотечно-інформаційної системи НДМАВ.

З 1986 р. працює в Харківській державній академії культури завідувачем кафедри бібліотекознавства; з 1997–1998 рр. — завідувачем кафедри інформатики.

У 1999 р. за її ініціативою створено кафедру соціальних комунікацій, яку вона й очолила. Після реорганізації факультету бібліотекознавства та інформатики в травні 2004 р. кафедра дістала назву бібліотекознавства та соціальних комунікацій. З 2002 р. — декан факультету бібліотекознавства та інформатики.

Веде активну професійну діяльність: очолювала комісію з підготовки бібліотечних кадрів Республіканської методичної ради при Міністерстві культури України, була членом комісії з розробки «Концепцій розвитку бібліотек України», членом редколегії журналу «Бібліотечний вісник».

Автор, керівник і учасник державних, регіональних та місцевих науково-дослідних програм з централізації бібліотек (1983–1985 рр.), координації бібліотечно-інформаційних ресурсів (1987–1989 рр.), реорганізації діяльності бібліотек (2003–2004 рр.).

Розробляла навчальні плани, освітньо-професійні програми зі спеціальності «Бібліотекознавство та бібліографія», з 2001 р. — «Книгознавство. Бібліотекознавство. Бібліографознавство».

За її ініціативою й участю впроваджено нові загальнопрофесійні дисципліни: «Соціальні комунікації», «Соціальна інформатика», «Інформаційний менеджмент», «Технологічний менеджмент у бібліотеках», «Інтелектуальні інформаційні системи». Вона є автором багатьох оригінальних навчальних програм, навчальних посібників і навчально-методичних матеріалів. Організатор видання, співав-

тор, науковий редактор першого в Україні підручника з бібліотекознавства (1993 р.).

В. О. Ільганаєва — заступник голови спеціалізованої вченої ради зі спеціальності «Книгознавство, бібліотекознавство, бібліографознавство», член спеціалізованої вченої ради зі спеціальності «Теорія та історія культури».

У 2002–2004 рр. — член експертної ради з історії ВАК України, член редколегій журналів « Бібліотечна планета», «Вісник ХДАК».

Напрями наукових досліджень: бібліотекознавство, соціально-комунікативна теорія, інформаціологія, соціальна інформатика, соціально-інформаційні технології, менеджмент знань.

Основні опубліковані праці

1. Ильганаева В. А. Библиотека в новой социокультурной ситуации: Сб. ст. / Харьк. гос. ин-т культуры. – Х., 1992. – С. 19–33, 6–18, 51–68.
2. Бібліотекознавство: теорія, історія, організація діяльності бібліотек: Підруч. / В. О. Ільганаєва (в співавтор.) – Х.: Основа, 1993. – 176 с.
3. Ільганаєва В. О. Бібліотечна освіта: нова парадигма розвитку / Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. – К.: Ред. журн. «Бібл. вісн.», 1996. – 256 с.
4. Ильганаева В. А. Гармонизация культурной среды в условиях информатизации общества. – Х., 1999. – 34 с.
5. Ильганаева В. А. Хрестоматия по социальным коммуникациям: Учеб. пособ. / Харьк. гос. акад. культуры. – Х.: ХДАК, 2002. – 236 с.
6. Ільганаєва В. О. Організація діяльності бібліотек: Навч. посіб. для студентів факультету «Бібліотекознавство та інформатика» / В. О. Ільганаєва, М. С. Слободяник. – Х.: ХДАК, 1998. – 84 с.

Василь Іванович Ірха

Народився 3.01.1917 р. у с. Шуптівці Хмельницької області. Закінчив Харківський державний інститут культури (1970 р.). Заслужений працівник культури України (1983 р.), Заслужений діяч мистецтв України (1999 р.), доцент (1995 р.), професор (2003 р.), академік УАН (2001 р.).

Діапазон діяльності В. І. Ірхи у сфері хорової культури широковідомий в Україні та за кордоном. Лауреат міжнародних конкурсів та фестивалів, володар срібної (1967 р.) та шести золотих медалей (1970, 1977, 1985, 1987, 1996, 2002 рр.). У 1987 р. нагороджений знаком ВЦРПС «За досягнення в мистецтві».

Керівник кращих на Харківщині хорових колективів: Заслуженої хорової капели «Дружба» Палацу культури Харківських тракторобудівників (1972 р.), Народної чоловічої хорової капели Валківського району (1988 р.), академічного хору студентів Харківської державної академії культури (1997). Неодноразово виступав на всесвітньо відомих сценах Кремлівського Палацу, Великому залі Московської консерваторії ім. П. І. Чайковського, в залі капели ім. М. І. Глінки (Санкт-Петербург), на кращих сценічних площадках Харкова, Києва, Полтави, Львова, Хмельницького. Гастролював у Литві, Естонії, Білорусії, Грузії, Азербайджані, Росії, також в Москві, Новгороді, Пскові, Пермі, Казані, Самарі, Волгограді, Саратові, Астрахані, Бєлгороді, Мінську, Вільнюсі, Таллінні, Тбілісі, Баку, Керчі, Севастополі, Феодосії, на Закарпатті, багатьох містах і селах України. В. І. Ірха брав участь у Днях літератури і мистецтва України в Білорусії (1976 р.), Азербайджані (1979 р.), Росії (1979 р.).

Висока виконавська майстерність В. І. Ірхи як диригента академічних хорів тричі успішно була репрезентована в Колонному залі ім. М. В. Лисенка, Національній філармонії України, мистецьких акціях: «Молоді таланти України», «Харків–мистецький», «Слобожанські передзвони»; на головній сцені Національного Палацу «Ук-

раїна» та за кордоном: у Болгарії (1981, 1983 рр.), Чехії та Угорщині (1989 р.), Німеччині (1991, 1994, 1996, 2001 рр.).

Виконавську діяльність В. І. Ірхи доповнює педагогічна робота в академії, на яку був запрошений у 1998 р. як висококваліфікований диригент-хормейстер. Протягом останнього десятиріччя успішно очолює кафедру хорознавства та хорового диригування, на якій створена наукова школа з хорознавства, захищені дисертації випускниками, які є новою генерацією викладачів кафедри.

Умілий організатор науково-педагогічних кадрів В. І. Ірха успішно впроваджує в сучасну хорову освіту науково обґрунтовані, прогресивні елементи сучасної викладацької культури та наукових досліджень (проблемні курси, спецкурси, експериментальні науково-дослідницькі колективи). Бере участь у міжнародних конференціях, методичних семінарах, на яких виступає з науковими доповідями.

В. І. Ірха — автор навчального посібника «Основи методики викладання вокалу в хоровому класі», публікацій, методичних праць, статей, тез (близько 30) з питань хорового мистецтва. Ним і під його науково-методичним керівництвом розроблені навчальні плани та пакети навчально-методичних матеріалів з курсів диригентсько-хорового циклу. Багатогранна і плідна діяльність В. І. Ірхи знайшла своє достойне продовження в діяльності його випускників, які успішно працюють у різних сферах просвітницької діяльності, а також у галузі управління культурою.

В. І. Ірха – організатор і головний хормейстер Всеукраїнського фестивалю хорів ветеранів Великої Вітчизняної війни та праці, керівник хорової секції обласного семінару з аналізу та вивчення нових хорових творів, член республіканського та обласного журі з вокально-хорового жанру, член науково-методичної ради Міністерства культури і мистецтв України та вченої ради Харківської державної академії культури.

В. І. Ірха — почесний громадянин м. Валки.

У 2001 р. він нагороджений дипломом обласного конкурсу «Вища школа Харківщини: кращі імена» в номінації «Викладач професійно-орієнтованих дисциплін». Переможець міського конкурсу до 350-річчя м. Харкова «Вами пишається Харків» (2003 р.).

Володимир Вікторович Калініченко

Народився 5.09.1947 р. у м. Степань Рівненської області. Закінчив Харківський державний університет (1976 р.). Доктор історичних наук (1994 р.), професор (1999 р.), академік Української академії історичних наук (1999 р.), заслужений працівник освіти України (2001 р.).

З 1980 р. працює в Харківському національному університеті ім. В. Н. Каразіна на посадах викладача, старшого викладача, доцента, завідувача кафедри історії України (1994 р.). Одночасно в 1981–1988 рр. працював доцентом кафедри загальної історії, а з 2002 р. — завідувачем кафедри історії України та музеєзнавства Харківської державної академії культури.

Автор понад 80 наукових і навчально-методичних праць з історії України, серед них 4 монографії, 3 навчальних посібники, нормативні програми з історії України, затверджені Міністерством освіти і науки України, підручника з історії України, затвердженого Міністерством освіти і науки України як підручник для студентів історичних спеціальностей вищих навчальних закладів, кількох спеціальних авторських навчальних посібників. Голова спеціалізованої вченої ради із захисту докторських і кандидатських дисертацій з історичних наук у Харківському національному університеті (1999 р.). Під керівництвом В. В. Калініченка захищено 10 кандидатських і 1 докторська дисертація. Калініченко В. В. — член спеціалізованої вченої ради 17.00.01 в Харківській державній академії культури, у 1995–1999 рр. був членом експертної ради ВАК України з історичних наук.

Відомості про Калініченка В. В. відбиті в довіднику «Українські історики XX століття».

Основні опубліковані праці

1. Селянське господарство України в період непу: історико-економічне дослідження. – Х.: Основа, 1997. – 400 с.
2. Століття поступу: Нариси з історії цукрового комбінату ім. Леніна. – Х.: Глобус, 1999. – 144 с. – (У співавт.).
3. Політична історія України: навчальний посібник. – К.: Академія, 2001. – 488 с. – (У співавт.).
4. На межі століть. Нариси з історії ВАТ «Цукрове» в смт. Чапаєве Кегичівського району Харківської області (1991–2001 рр.). – Х.: Око, 2002. – 320 с.
5. Історія України. Ч. ІІІ. 1917–2003: Підручник. – Х.: ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2004. – 628 с. – (У співавт.).

Борис Миколайович Колногузенко

Народився 10.07.1948 р. у с. Верхня Тарайка Сахалінської області. Закінчив балетмейстерське відділення Краснодарського державного інституту культури (1971 р.). Професор (1994 р.), заслужений працівник культури України (1988 р.), народний артист України (1999 р.), дійсний член УАН (2004 р.).

Один із найвідоміших хореографів України та Європи, автор багатьох навчальних та методичних посібників, досвідчений педагог, член правління Всеукраїнської хореографічної спілки та голова її Харківського осередку.

Очолює журі багатьох хореографічних конкурсів в Україні, Росії, Німеччині, Польщі, Болгарії. Б. М. Колногузенка нагороджено Почесними грамотами Кабінету Міністрів України, медаллю Павла Вірського, медаллю «За єдність», Призом ЮНЕСКО, Почесним знаком Оргкомітету Всеукраїнського фестивалю молоді та студентів у Москві.

Лауреат 14 міжнародних конкурсів та фестивалів танцю, лауреат Державної премії Слобожанщини ім. О. Масельського, Почесний Громадянин болгарського міста Дулово. З 1973 по 1988 рр. працював на посадах танцівника, балетмейстера-репетитора, головного балетмейстера в Державному академічному Кубанському козачому хорі, Харківському державному академічному театрі опери та балету ім. М. Лисенка, Полтавському музично-драматичному театрі ім. М. Гоголя, ансамблях пісні і танцю Червонопрапорних Чорноморського та Тихоокеанського флотів. З 1988 р. працює в академії на посадах: старшого викладача, доцента, професора, завідувача кафедри хореографії, декана режисерсько-хореографічного факультету, завідувача кафедри народної хореографії, декана факультету хореографічного мистецтва.

У 1990 р. створив театр народного танцю «Заповіт», ставши його художнім керівником та автором концертних програм. Сьогодні театр «Заповіт» — один із найпопулярніших творчих колективів

України, лауреат і володар Гран-прі міжнародних конкурсів і фестивалів танцю в Україні, Росії, Білорусі, Польщі, Болгарії, Угорщині, Німеччині, Франції, Бельгії, Іспанії, Португалії.

32 студенти кафедри народної хореографії — вихованці Б. М. Колногузенка – стали лауреатами міжнародних конкурсів та фестивалів.

Основні опубліковані праці

1. Основы руководства и постановочной работы в самодеятельном танцевальном коллективе: Метод. пособ. – Х.: Творч. об. Диарт, 1990. – 64 с.
2. Разнообразие форм и жанров украинской народной хореографии: Метод. пособ. – М., 1990. – 71 с.
3. Традиции украинского народного танца: Учеб. пособ. к изучению курса «Український народний танець» / Харк. держ. ін-т культури; Харк. обл. центр нар. творчості. – Х., 1991. – 140 с.
4. Методика роботи з хореографічним колективом: Навч. посіб. / Харк. держ. ін-т культури. – К., 1996. – 311 с.
5. Хореографічна культура режисера / Харк. держ. ін-т культури. – Х., 1997. – 32 с.

Наталя Миколаївна Кушнаренко

Народилася 21.10.1950 р. у м. Інгулець Дніпропетровської області. Закінчила Харківський державний інститут культури (1972 р.). Доктор педагогічних наук Російської Федерації (1994 р.), доктор педагогічних наук України (1998 р.), професор (1996 р.), дійсний член Міжнародної академії інформатизації при ООН (1994 р.).

За значний особистий внесок у розвиток української культури і мистецтва і підготовку висококваліфікованих кадрів Указом Президента України в 1999 р. присвоєно почесне звання «Заслужений працівник культури України». За рішенням Всесвітнього бібліографічного інституту (США) в 1999–2002 рр. визнана кращою жінкою-професіоналом. У 1998 р. як автор підручника «Документоведение» нагороджена премією і дипломом виставки-ярмарку науково-педагогічних ідей «Освіта Харківщини» в номінації «Кращий підручник року». У 1999 р. нагороджено Почесною грамотою Харківської обласної держадміністрації, а також дипломом першого обласного конкурсу «Вища школа Харківщини — кращі імена» в номініції «Кращий декан». У 2003 р. нагороджена Почесною відзнакою Української бібліотечної асоціації тощо.

Починаючи з 1972 р. уся трудова діяльність пов'язана з Харківською державною академією культури. З 1994 по 2002 рр. була деканом факультету бібліотекознавства та інформатики. Нині очолює кафедру книгознавства та фондознавства, проректор з навчально-методичної та виховної роботи.

Н. М. Кушнаренко є головою спеціалізованої вченої ради ХДАК з захисту дисертацій зі спеціальності «Книгознавство, бібліотекознавство, бібліографознавство»; членом докторської спецради Мінського державного університету культури і мистецтв, а також кандидатської спецради Київського національного університету культури і мистецтв; відповідальним редактором фахового наукового збірника України «Вісник Харківської державної академії культури»; членом редколегій українських професійних журналів

«Вісник Книжкової палати», «Бібліотечна планета», «Бібліотечний вісник», «Бібліотечна освіта, наука, практика» та ін.; членом науково-методичної комісії Міністерства освіти і науки України; членом експертної комісії Міністерства культури і мистецтв України.

Коло основних наукових інтересів пов'язане з розробкою проблем документознавства, фондознавства, бібліотечного краєзнавства, бібліотечно-інформаційної діяльності та освіти. Н. М. Кушнаренко є одним із розробників всеукраїнського наукового дослідження «Краєзнавча робота бібліотек України» (1993–1999 рр.), науковим керівником всеукраїнського наукового дослідження «Створення інформаційно-пошукової мови для електронного каталогу обласних бібліотек України» (1999–2003 рр.), науковим керівником численних кандидатських і докторських дисертацій.

Вона є автором приблизно 300 наукових і навчально-методичних праць, серед них 8 підручників і навчальних посібників з грифом Міністерства культури і мистецтв України.

Наукова і педагогічна діяльність відбита у книзі «Выдающиеся педагоги высшей школы г. Харькова», в довідниках «Кто есть кто в библиотечно-информационном мире России и СНГ», «Кто есть кто на академическом Олимпе» та ін.

Основні опубліковані праці

1. Кушнаренко Н. Н. Документоведение: Учеб. для вузов. – 4-е изд., исп. – К.: Знання, 2004. – 459 с. – (Вища освіта XXI століття).
2. Кушнаренко Н. М., Удалова В. К. Наукова обробка документів: Підручник для вузів. – К.: Вікар, 2003. – 328 с. – (Вища освіта XXI століття).
3. Шейко В. М., Кушнаренко Н. М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності: Підручник для вузів. – 3-є вид., стер. – К.: Знання-прес, 2003. – 295 с.
4. Кушнаренко Н. М. Бібліотечні фонди: Навч. посіб. для вузів. – Х.: Основа, 1993. – 152 с. – (У співавт. з М. П. Васильченком, В. А. Мільман).
5. Кушнаренко Н. М. Історія бібліотечного краєзнавства в Україні: Навч. посіб. для вузів. – Х.: ХДІК, 1993. – 112 с.
6. Кушнаренко Н. Н. Краеведческая деятельность библиотеки: Учеб. пособ. – М.: МГИК, 1993. – 89 с.

Валерій Васильович Лантух

Народився 23.06.1950 р. у м. Санкт-Петербурзі. Закінчив історичний факультет Харківського державного університету (1972 рр.). Кандидат наук (1976 р.), доктор історичних наук (1995 р.), професор (2002 р.). Нагороджений знаком «Відмінник освіти України» (2000 р.).

З 1974 р. обіймав посади викладача кафедри історії СРСР історичного факультету Харківського державного університету, потім старшого викладача, доцента, професора.

З 2000 р. — завідувач кафедри економічної історії, теорії та менеджменту Харківської державної академії культури. Керує підготовкою аспірантів і здобувачів зі спеціальності 08.01.04 — економічна історія та історія економічної думки. Підготував 5 кандидатів наук та 1 доктора економічних наук. Заступник голови Харківської обласної організації з вивчення наукової спадщини проф. М. І. Туган-Барановського.

Наукові інтереси — економічна історія та історія економічної думки. В. В. Лантух — член спеціалізованої вченої ради історичного факультету Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна. Член спеціалізованої вченої ради економічного факультету Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна. Член редколегії журналів: «Вісник Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна. Серія — Історія»; «Регіон» — Міжнародного Слов'янського університету; міжвузівського збірника наукових праць Інституту економіки НАН України «Історія народного господарства та економічної думки України» (Київ). Автор 47 публікацій, у тому числі 2 монографій, 2 навчальних посібників.

Основні опубліковані праці

1. Харьковский государственный университет 1805–1980. Исторический очерк. – Х.: Вища школа, 1980. – (В соавт.).
2. Становление и развитие торговли на Украине в 1921–1932 гг. – Х.: Основа, 1992. – 190 с.

Олександр Ісаакович Литвинов

Народився 17.11.1927 р. у м. Запоріжжі. Закінчив Харківський інститут мистецтв (1972 р.). Доцент (1983 р.), професор (1992 р.), заслужений артист України (1965 р.), народний артист України (1978 р.). Учасник Великої Вітчизняної війни.

О. І. Литвинов нагороджений 15 медалями, Почесною грамотою Президії Верховної Ради УРСР.

Керував ансамблями Харківської філармонії (1951–1953 рр.), Хабаровської та Сахалінської філармоній (1953–1955 рр.). З 1955 р. — керівник самодіяльних колективів м. Харкова. З 1963 по 1973 рр. — художній керівник та диригент заслуженого шахтарського ансамблю УРСР «Донбас».

Працює в Харківському державному університеті мистецтв ім. І. П. Котляревського. З 1991 р. — завідувач кафедри духових та естрадних оркестрів ХДАК.

О. І. Литвинов — відомий в Україні і за її межами композитор і аранжувальник, автор понад 70 творів для симфонічного й естрадного оркестрів, зокрема двух балетів, концертів для фортепіано з оркестром, сюїти для камерного оркестру, творів для камерного ансамблю (дерев'яних та духових інструментів).

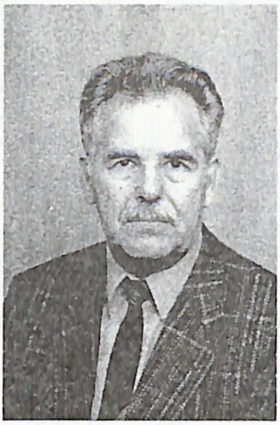

Микола Андрійович Низовий

Народився 20.08.1937 р. у с. Попасна Луганської області. Закінчив Харківський державний бібліотечний інститут (1960 р.). Кандидат педагогічних наук (1976 р.), професор (1995 р.).

З 1960 по 1965 рр. працював у Харківській державній обласній бібліотеці, з 1965 по 1969 рр. — у Книжковій палаті, з 1979 по 1987 рр. — у Рівненському державному інституті культури.

З 1969 р. працює у ХДАК на посадах викладача, доцента, професора. Фахівець з питань бібліографії, статистики друку. Очолює кафедру бібліографознавства та інформаційно-бібліографічної діяльності.

Основні опубліковані праці

1. Образотворче мистецтво Радянської України: 1917–1966: Бібліогр. друк. творів. – Х.: Ред.-вид. відділ Кн. палати УРСР, 1968. – 642 с. – (У співавт.)
2. Преса Української РСР: 1918–1975: Наук.-стат. довідник. – Х., 1976. – 224 с. – (У співавт.)
3. Статистика печати в системе государственной библиографии: Учеб. пособ. – Х.: ХГИК, 1978. – 42 с.
4. Статистика печати и библиография // Теоретико-методологические проблемы современного советского библиографоведения. – М., 1981. – С. 108–124.
5. Библиотечная статистика и статистика печати // Сов. библиотековедение. – 1991. – № 5. – С. 68–75.
6. Основи статистики друку: Навч. посіб. – Х., 1993. – 116 с.
7. «Подвижники нужны как солнце»: (Штрихи к портретам Н. В. и Н. И. Здобновых) // Шадринская старина: 1998: Краевед. альманах. – Шадринск: ПО «Исеть», 1998. – С. 147–166.
8. Українська статистика друку: Основні етапи становлення та розвитку. – К.: Кн. палата України, 2002. – 96 с.

Ірина Іллівна Польська

Народилася 11.11.1954 р. у м. Харкові. Закінчила фортепіанний факультет Харківського інституту мистецтв ім. І. П. Котляревського (1978 р.). Кандидат мистецтвознавства (1992 р.), доцент (1995 р.), доктор мистецтвознавства (2003 р.), професор Харківської державної академії культури (2004 р.).

Викладала в музичних школах м. Харкова (1977–1992 рр.), у Харківському державному педагогічному інституті ім. Г. С. Сковороди (1983–1984 рр.), Харківському національному університеті ім. В. Н. Каразіна (1990–1995 рр.). З 1992 р. працює в Харківській державній академії культури.

Спеціалізується у сфері теорії й історії музичного ансамблю (насамперед камерного і фортепіанного), музичної естетики і культурології, філософії і психології мистецтва, а також музичної культури Харкова. Веде значну наукову, педагогічну, музично-публіцистичну і лекційно-просвітницьку діяльність. Концертує як солістка та ансамблістка. Постійна учасниця міжнародного фестивалю «Харківські Асамблеї», багатьох міжнародних наукових конференцій в Україні та Росії. Протягом десятиріч співпрацювала як піаністка і музикознавець із Харківським регіональним відділенням Національної Спілки композиторів України, виступала в концертах пленумів і з'їздів Спілки композиторів України, по телебаченню і радіо. Перша виконавиця багатьох фортепіанних, камерних і концертних творів харківських композиторів. Науковий редактор журналу «Вісник Міжнародного Слов'янського університету». Президент Асоціації фортепіанних ансамблів у м. Харкові. Член харківського Шубертівського товариства, науковий співробітник Інституту музикознавства.

Має приблизно 100 друкованих наукових і навчально-методичних праць, 2 монографії.

Основні опубліковані праці

1. Поэтика фортепианных дуэтов Ф. Шуберта. – Х., 1998. – 80 с.
2. Камерный ансамбль: История, теория, эстетика. – Х., 2001. – 396 с.
3. К вопросу об этико-космологической концепции музыки // Дух і Космос: Наука і культура на шляху до нетрадиційного світосприйняття. – Х., 1995. – С. 166–174.
4. Ансамбль и ансамблевость (к проблеме дефиниции) // Традиції та новації у вищій архітектурно-художній освіті.– Х., 1999. – Вип. 4–5. – С. 25–27.
5. Фридерик Шопен та ансамблева культура // Фридерик Шопен. – Львів, 2000. – Вип. 9. – С. 180–200. – (Наук. вісник Нац. муз. акад. України).
6. «Специфіка ансамблевої комунікативності» // Культура України. — Вип. 7. – Х., 2000. – С. 166–175.
7. Камерний ансамбль в системі музично-виконавських жанрів (історичні та систематичні аспекти визначення) // Музичне виконавство. – Кн. 7. – К., 2001. – № 18. – С. 179–190. – (Наук. вісник Нац. муз. акад. України).
8. Поняття ансамблю в музиці // Культура України.– Х., 2001. – Вип. 8. – С. 130–138.
9. Камерный ансамбль эпохи романтизма // Сучасні підходи до оптимізації педагогічного процесу. – К., 2001. – С. 188–195. – (Проблеми сучасного мистецтва і культури).
10. Система музичного ансамблю // Теоретичні та практичні питання культурології. – Мелітополь, 2001. – Вип. 4. – С. 88–97.
11. Ансамблева культура Харкова останньої чверті XX сторіччя (фортепіанні ансамблі) // Культура України. – Х., 2002. – Вип. 10. – С. 129–137.
12. Эволюция ансамблевой инструментальной культуры // Развитие народных традиций в музыкальном исполнительстве, творчестве и педагогике: Опыт международного исследования. – Саратов, 2002. – С. 17–22.
13. Ансамблевая культура глинкинской эпохи // Проблеми взаємодії мистецтва, педагогіки та теорії і практики освіти. – К., 2002. – Вип. 10. – С. 210–219.
14. С. В. Рахманинов и ансамблевая культура России конца XIX — начала XX веков // Творчество С. В. Рахманинова в контексте мировой музыкальной культуры: Опыт и новые направления исследований на рубеже XX–XXI вв. – Тамбов, 2003. – С. 107–113.

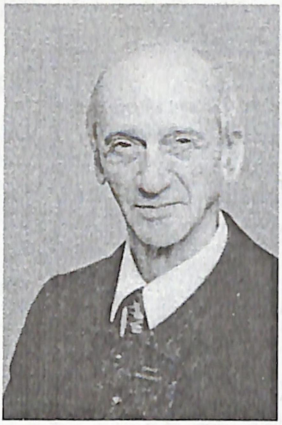

Мойсей Якович Розін

Народився 18.08.1932 р. у м. Одесі. Закінчив Харківський державний педагогічний інститут ім. Г. С. Сковороди (1956 р.). Доцент (1985 р.), професор (1992 р.), Заслужений діяч мистецтв (1992 р.), член Спілки театральних діячів (1966 р.). Нагороджений медаллю «За добросовестный и доблестный труд» (1987 р.).

У 1956 р. закінчив з відзнакою Харківський державний педагогічний інститут ім. Г. С. Сковороди, навчався в театральній студії при Харківському російському театрі ім. О. С. Пушкіна. З 1965 по 1975 рр. працював у Далекосхідному державному педагогічному інституті мистецтв, очолював кафедру сценічного руху, фізичного виховання та спорту. З 1975 р. викладає навчальні дисципліни «Ритміка», «Основи сценічного руху», «Сценічне фехтування» на кафедрах майстерності актора, театру ляльок, режисури, оперної підготовки Харківського інституту мистецтв ім. І. П. Котляревського та Харківської державної академії культури.

З 1966 р. бере участь у підготовці вистав як постановник сценічної пластики та фехтування в театрах України, Росії, Болгарії. Серед його учнів митці з почесними званнями, лауреати державних премій, професори, доценти, керівники кафедр. Неодноразово був запрошений до професійних театрів та навчальних закладів (вищих і середніх) України та Росії для надання практичної навчально-методичної допомоги і участі в постановочній роботі як режисер по пластиці і режисер-постановник вистав. Зокрема, запрошувався відомими режисерами України, заслуженими діячами мистецтв України А. Я. Літком, І. О. Борисом, В. Аносовим, І. А. Гріншпуном, народним артистом України А. С. Барсіяном та заслуженим діячем мистецтв Росії В. Голіковим (Санкт-Петербург) для участі в постановках спектаклів.

Творча робота професора М. Я. Розіна як педагогічна, так і постановочна — вагомий внесок у розвиток українського театрального мистецтва і виховання творчої молоді.

Основні опубліковані праці

1. Актер — пластический художник: Науч.-метод. работа. – М.: Информ-культура, 1981. – 60 с.
2. Музыкально-ритмическое воспитание: Метод. рекоменд. – К., 1984. – 80 с.
3. Воспитание пластической культуры: Метод. разработка. – К., 1989.
4. Театральная пластика: Метод. матеріали з навч. дисциплін «Ритмика», «Основы сценического движения», «Сценическое фехтование». – К., 1993. – 12 с.
5. Ритмика: Учеб.-метод. пособ. – Х.: ХГАК, 2004. – 76 с.
6. Основы сценического движения: Учеб.-метод. пособие. – Х.: ХГАК, 2004. – 94 с.
7. Сценическое фехтование: Учеб.-метод. пособ. – Х.: ХГАК, 2004. – 69 с.

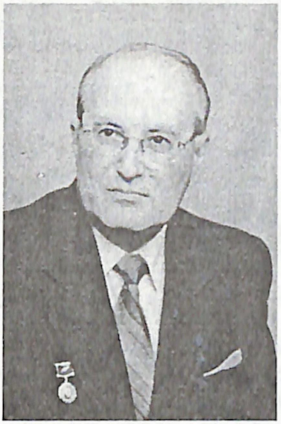

Олександр Давидович Скляров

Народився 7.11.1947 р. у м. Харкові. Закінчив Харківський державний інститут мистецтв ім. І. П. Котляревського (1971 р.). Завідував кафедри теорії музики і фортепіано (1994 р.), професор (2003 р.). Володар почесного звання «Заслужений діяч мистецтв України» (1998 р.).

Трудова діяльність уже більше тридцяти років пов'язана з Харківською державною академією культури. За його безпосередньої участі на факультеті музичного мистецтва академії впроваджено нову спеціалізацію — «музичне мистецтво».

Має багатий педагогічний досвід, який удосконалює не тільки в практичній, але і в науково-методичній роботі. Досліджує проблеми музичного виконавства, формування національного педагогічного репертуару, вплив музичного виконавства на художньо-естетичне формування особистості та ін.

Член національної Всеукраїнської музичної спілки, висококваліфікований фахівець та концертуючий музикант. Досвідчений педагог. Серед студентів, які пройшли підготовку з курсу «Фортепіано» в класі О. Д. Склярова, є лауреати і дипломанти міжнародних та національних фестивалів і конкурсів, заслужені працівники культури України, Відмінники освіти. Протягом багатьох років він надає постійні консультації та проводить майстер-класи для викладачів, що проходять стажування при кафедрі. Понад 30 років активно займається концертно-виконавською діяльністю. Його виступи добре знайомі шанувальникам фортепіанного мистецтва не тільки в Харкові, але і в Києві, де він неодноразово демонстрував свою виконавську майстерність на сцені Національної філармонії України. У його репертуарі декілька концертних програм. Має фондові записи на державному радіо та телебаченні, компакт-диски. Постійно бере участь у проведенні міжнародних конкурсів естрадної пісні ім. К. І. Шульженко як головний концертмейстер. Провідний соліст-концертмейстер вищої кваліфікації Харківської обласної філа-

рмонії. Його концертмейстерська діяльність неодноразово отримувала високу оцінку в рецензіях у періодичних виданнях України.

Основні опубліковані праці

1. Сонати російських та українських композиторів (виконавсько-стильові проблеми) / О. Скляров // Традиції та новації у вищій архітектурно-художній освіті: вузів худож.-буд. профілю України і Росії /Харк. держ. акад. дизайну і мистецтв. – Х., 2000–2001. – Вип. 6–1. – С. 86–89.
2. Проблеми виконання старовинних та класичних сонат / О. Скляров // Соціально-педагогічні аспекти професійного навчання: Зб. наук. пр. / Обл. метод. каб. учеб. закл. мистец. та культури. – К., 2002. – С. 106–112. – (Проблеми сучасного мистецтва і культури).
3. Проблеми виконання інструктивних та концертних етюдів: історико-стильовий аспект / О. Скляров // Вісн. Харк. держ. акад. культури: Зб. наук. пр. – Х.: ХДАК, 2002. – Вип. 9. – С. 60–69.
4. Розвиток принципів технічного вдосконалення в історії фортепіанної педагогіки / О. Скляров // Культура України: Зб. наук. пр. Харк. держ. акад. культури. – Х.: ХДАК, 2002. — Вип. 9: Мистецтво. – С. 198–205.
5. Проблеми формування поліфонічного мислення студентів — фортепіанних виконавців / О. Скляров // Культура України: Зб. наук. пр. Харк. держ. акад. культури. – Х.: ХДАК, 2002. – Вип. 10: Мистецтвознавство. Філософія. – С.147-155.
6. Методика викладання курсу фортепіано. Формування і розвиток виконавських навичок студентів: Навч. посіб. для вищих навчальних закладів культури і мистецтв / О. Скляров; Харк. держ. акад. культури. – Х.: ХДАК, 2002. – 79 с.

Лідія Володимирівна Стародубцева

Народилася 25.12.1962 р. у м. Харкові. Закінчила архітектурний факультет Харківського інженерно-будівельного інституту (1985 р.). Кандидат архітектури (1992 р.), доцент кафедри історії та теорії культури Харківської державної академії культури (2000 р.), повісний доктор Науково-дослідного інституту теорії та історії архітектури та містобудування (2000 р.), доктор філософських наук (2001 р.).

Навчалася в аспірантурі при Харківському інженерно-будівельному інституті за спеціальністю «Теорія та історія архітектури, охорона пам'яток архітектури» (1988–1991 рр.). До 1994 р. працювала архітектором, мистецтвознавцем в Українському спеціальному науково-реставраційному інституті «Укрпроектреставрація».

З 1994 р. працює в Харківській державній академії культури старшим викладачем, доцентом кафедри історії та теорії культури. У 1997–2000 рр. навчалася в докторантурі Харківської державної академії культури.

Сфера наукових інтересів — історія філософії та релігії, теорія та історія культури, мистецтва, архітектури. Основний напрям досліджень — пам'ять і забуття в історії ідей. Брала участь у багатьох всеукраїнських та міжнародних симпозіумах, конференціях, зокрема в Італії, Росії, США, Угорщині.

Опублікувала понад 100 наукових праць. Серед них три монографії, антологія, навчальний посібник, численні статті в журналах та наукових виданнях з питань філософії, культури України та зарубіжжя.

Головний редактор збірок статей студентів («Бриколаж», «Символ», «Ex nihilo»). Номінант обласного конкурсу «Вища школа Харківщини: кращі імена» в номінації «Педагогічна династія» (1999 р.), переможець того ж конкурсу в номінації «Викладач фундаментальних дисциплін» (2001 р.). За монографію «Лики пам'яті: Культура епохи «пост» одержала диплом II ступеня регіональної книжкової виставки-ярмарку «Наука Харківщини–2000». Переможець міжнародного конкурсу «Релігія, філософія та наука: єдність заради куль-

тури» (2003 р.). Член Харківського відділення Національної спілки художників України в секції «Мистецтвознавство» (2000 р.).

Основні опубліковані праці

1. Метафизика лабиринта. – М.: Весть-ВИМО, 1998. – 126 с.: ил.
2. Архітектура постмодернізму: Історія. Теорія. Практика: Посібн. для студ. архіт. спец. вищ. навч. закл. – К.: Спалах, 1998. – 208 с.
3. Лики памяти. Культура эпохи «пост». – Х.: ХГАК, 1999. – 266 с.: ил.
4. Память и забвение. Древо истории идей: Собрание текстов в 2-х т. / Сост., подгот. текстов, предисл. Л. В. Стародубцевой; под общ. ред. Н. Ф. Колосовой. — Харьков: Контакт, 2000. – Т. 1. – 686 с.
5. Память гения и Лета безумства // Человек. – 2001. – № 3. – С. 36–49.
6. Философский нарциссизм и припоминание // Вопросы философии. – 2001. – № 11. – С. 40–50.
7. Мнемозина и Лета. Память и забвение в истории культуры: Монография. – Х.: ХГАК, 2003. – 696 с.

Людмила Яківна Філіпова

Народилася 13.03.1952 р. у м. Харкові. Закінчила Харківський державний інститут культури (1973 р.). Кандидат педагогічних наук (1992 р.), доцент (1995 р.), доктор педагогічних наук (2000 р.), професор (2003 р.).

З 1980 р. працює в Харківській державній академії культури на посадах: викладач кафедри галузевого бібліографознавства (1982–1991 рр.), викладач кафедри загального бібліографознавства та книгознавства (1991–1992 рр.), старший викладач кафедри інформатики (1992–1994 рр.), доцент кафедри інформатики, інформаційних систем і процесів (1994–1996 рр.), доцент кафедри інформаційних технологій (1999–2000 рр.), професор кафедри інформаційно-документних систем (2000 р.). Декан факультету документознавства та інформаційної діяльності з1999 р.

Була ініціатором розробки та впровадження нових навчальних дисциплін «Теоретична інформатика», «Інформаційний сервіс Інтернет», «Комп'ютерна етика», за якими підготовлено комплекс навчально-методичних матеріалів. Розробила проект практичного курсу дистанційного навчання «Інформаційно-бібліотечні ресурси Інтернет».

За її участю підготовлено нову концепцію факультету, навчальні плани, освітньо-професійні програми зі спеціальності «Документознавство та інформаційна діяльність» для рівнів: бакалавр, спеціаліст, магістр; для другої вищої освіти та курсів підвищення кваліфікації. Проводить активну наукову діяльність: як науковий керівник підготувала до захисту 2 кандидатські дисертації громадян Іорданії та Китаю, здійснює керівництво аспірантами та здобувачами. Бере участь у роботі спеціалізованої вченої ради ХДАК за спеціальністю «Книгознавство, бібліотекознавство, бібліографознавство» (в галузі педагогічних наук); державних комісій Міністерства освіти та науки України з проведення акредитаційної експертизи

підготовки фахівців зі спеціальності «Діловодство» та «Документознавство та інформаційна діяльність». Є членом редколегій 4 збірок наукових праць та науково-методичних журналів України.

Л. Я. Філіпова у 2000 р. пройшла наукове стажування в США, в Іллінойському університеті м. Чикаго, за Регіональною програмою обміну вченими (RSEP) Американської Ради з міжнародної освіти ACTR/ACCELS. З метою поширення прогресивного зарубіжного досвіду були проведені численні семінари та тренінги з основ Інтернет для бібліотекарів та вчителів м. Харкова.

За свої науково-освітні досягнення нагороджена Почесною грамотою Міністерства культури і мистецтв України (2002 р.); Дипломами обласного конкурсу «Вища школа Харківщини: кращі імена» в номінаціях: «Декан» у 2001/2002 н. р., «Науковець» 2000/2001 н. р., Дипломом третього ступеня (у співавт.) виставки-ярмарку «Наука Харківщини–2000» за навчальне видання «Інтернет. Сервісні можливості WORLDWIDE WEB»: Дистанційний навчальний посібник.

Наукові інтереси: застосування Інтернет-сервісу та технологій у системі вищої гуманітарної освіти та бібліотеках; організаційні та теоретичні аспекти розвитку систем електронного документообігу; теоретична інформатика, комп'ютерна етика. Має 125 публікацій.

Основні опубліковані праці

1. Автоматизированные библиографические базы данных: пользовательский подход: Книга для работников электронных библиотек и информационных служб. – К.: ЧП «Интеграл Кин», 1998. – 191 с.
2. Розвиток технічної бібліографічної інформації в Україні та за кордоном: Тексти лекцій / Харк. держ. ак. культури. – Х.: ХДАК, 1998. – 96 с.
3. Информационно-библиотечные ресурсы Интернет / Под ред. В. П. Щетинина. – Х.: «К-Центр», 1998. – 80 с.
4. Теоретична інформатика: Навч.-метод. матеріали до курсу / Харк. держ. ак. культури. – Х.: ХДАК, 2003. – 27 с.
5. Информационный сервис Интернет (для пользователей): Учеб. пособие / Харьк. гос. акад. культуры. – Х.: ХГАК, 2004. – 143 с.
6. Комп'ютерна етика: Навч.-метод. матеріали до курсу / Харк. держ. ак. культури. – Х.: ХДАК, 2004. – 23 с.

Всеволод Іванович Цвєтков

Народився 16.03.1918 р. у м. Харкові. Закінчив Харківський театральний інститут (1951 р.). Доцент (1981 р.), професор (1997 р.), Заслужений артист Росії. Учасник Великої Вітчизняної війни, нагороджений орденом Червоної зірки та Вітчизняної війни, 15 медалями.

У 1947 р. закінчив акторський факультет Харківського театрального інституту, а в 1954 р. — режисерський факультет того ж вузу.

Сценічну діяльність розпочав у 1938 р. як актор Харківського російського драматичного театру ім. О. С. Пушкіна. З 1954 по 1957 рр. працював режисером у Воронезькому академічному театрі ім. Кольцова. З 1958 по 1960 рр. — головний режисер Харківської обласної студії телебачення. З 1961 по 1965 рр. — режисер Ялтинської кіностудії. З 1966 по 1971 рр. — режисер Ярославського театру ім. Ф. Г. Волкова.

З 1966 по 1971 рр. викладав акторську майстерність у Ярославському театральному училищі (нині Ярославський театральний інститут). З 1972 по 1980 рр. завідував кафедрою режисури в Харківському державному інституті мистецтв, а з 1981 р. — доцент, згодом професор кафедри акторської майстерності Харківського державного інституту мистецтв ім. І. П. Котляревського.

З 1997 р. — професор кафедри режисури Харківської державної академії культури.

Напрями наукових досліджень: автор статей з питань театру і театральної педагогіки, навчальних посібників для вузів культури та мистецтв.

Основні опубліковані праці

1. До секретів проблеми // Український театр, 1979. – № 6.
2. Путь к спектаклю (экспликация спектакля и экспликация роли): Учеб.-метод. пособ. – Х.: ХИИ, 1992.
3. Формула творчості сценічного пошуку: Навч. посіб. – Х.: ХІМ, 1995.
4. Майстерність режисера. Евристичні завдання по управлінню творчим процесом: Навч.-метод. посіб. – Х.: ХДІК, 1997. – (У співавт.).
5. Основы классической режиссуры: Учебное пособие для студентов телевизионных и театральных факультетов. – Ростов-на-Дону: Феникс, 2000.
6. Основи класичної режисури: Курс лекцій. – Х.: ХДАК, 2004.

Костянтин Григорович Шаша

Народився 8.01.1929 р. у м. Мелітополі. Закінчив Харківський автодорожній інститут (1954 р.), Харківську державну консерваторію (1962 р.). Професор (1995 р.), Заслужений артист України (1980 р.), член союзу театральних діячів України (1965 р.).

Соліст-вокаліст Харківського державного академічного театру опери і балету ім. М. В. Лисенка (1962–1988 рр.). У Харківській державній академії культури працює з 1988 р. викладачем, доцентом, професором.

Його артистична діяльність має численні відгуки в пресі, фондові записи на радіо, виступи на телебаченні.

К. Г. Шаша виступав із видатними співаками України, Росії та інших країн. Багатий творчий досвід, глибоке знання вокалу, загальна ерудиція і педагогічні здібності дозволили К. Г. Шаші досягти значних успіхів у педагогічній, науковій та постійній творчо-виконавській роботі, що високо оцінено спеціалістами в галузі музичного мистецтва — відомими музикантами, артистами, композиторами, мистецтвознавцями.

Успішні виступи К. Г. Шаші на кращих театральних сценах Харкова, Києва, за кордоном, його сильний, красивого тембру та широкого діапазону голос, висока виконавська майстерність, художня переконливість завжди залишали найприємніші враження і є наглядним прикладом творчого і вокального довголіття.

Основні опубліковані праці

1. Робота диригента і соліста над вокально-сценічним образом в оперних спектаклях. – Депоновано в НИО «Информкультура» Рос. гос. б-ки, 12.02.92 № 2569 – 25 арк.
2. Спогад про артиста (нар. артист Е. І. Червонюк) // «Березіль», 1994 р. – № 7.
3. До питання про особливості виховання дитячого голосу. – Депоновано в ДНТБ України 07.02.95 № 274-Ук. 95. ХДІК. — 2 др. арк.
4. Історія українського вокального мистецтва: Прогр. курсу. – Х.: ХДАК, 2004.
5. Історія українського вокального мистецтва: Конспект лекцій. – Х.: ХДАК, 2004.

Василь Миколайович Шейко

Народився в 1942 р. у м. Охтирка Сумської області. Закінчив Харківський державний інститут культури (1968 р.). Доктор історичних наук (2002 р.), професор (1991 р.); член-кореспондент Академії мистецтв України, академік Міжнародної академії інформатизації (1995 р.), Української академії наук (2004 р.), Міжнародної кадрової академії (1996 р.), Російської гуманітарної академії (1995 р.). Заслужений діяч мистецтв (1999 р.). Має орден «За заслуги» III ступеня.

Трудову діяльність В. М. Шейко почав у 1960 р. викладачем музшколи, диригентом оркестру і солістом-баяністом. У ХДАК працює з 1971 р. Обіймав посади викладача, доцента, професора, завідуючого кафедрою, декана, проректора. У 1989 р. його було обрано на посаду ректора. Відтоді вищий навчальний заклад докорінно змінився, отримав статус Академії і IV рівень акредитації, став одним із провідних центрів мистецько-культурологічної та документно-інформаційної освіти в Україні. У академії створена сучасна матеріально-технічна база: Інтернет-центр, 9 комп'ютерних лабораторій, об'єднаних у локальну комп'ютерну мережу, навчальний телецентр, студія звукозапису, студентські театри, електронна бібліотека. Було створено одну з перших у країні мистецько-культурологічну кафедру, аспірантуру, докторантуру, спеціалізовані вчені ради з захисту кандидатських та докторських дисертацій, упроваджено 11 нових гуманітарних та мистецьких спеціальностей і 33 спеціалізації. У ХДАК виходять друком два збірники статей за трьома науковими напрямами, затверджені ВАК. Мистецько-культурологічна школа Академії тільки за останні роки підготувала для країни десятки магістрів, кандидатів, докторів і професорів, відомих діячів науки і культури. В. М. Шейко є членом Науково-методичної комісії з культури Міністерства освіти і науки України, позаштатним радником Комітету з питань освіти і науки Верховної Ради України. При безпосередній участі В. М. Шейка в академії були організовані й успішно функціонують такі мистецькі колективи: естрадно-симфонічний оркестр, академічний і народний хори, оркестри духових і народних інструментів, учбовий театр та телевізійні студії, ансамбль на-

родних інструментів «Хоткевичі», естрадний ансамбль «Кредо», гурт аутентичного фольклору «Чумацький шлях», театр народного танцю «Заповіт», студентський театр естрадної пісні «Степ» тощо.

В. М. Шейко — відомий фахівець у галузі теорії та історії культури, фундатор і загальновизнаний лідер мистецько-культурологічної школи України. Визнанням наукових заслуг В. М. Шейка є обрання його дійсним членом багатьох міжнародних академій наук, неодноразові запрошення для участі в міжнародних симпозіумах та читання лекцій у США, Великій Британії, Нідерландах, Німеччині, Данії, Болгарії, Угорщині, Словаччині, Польщі тощо, які високо оцінені зарубіжними колегами.

У науковому доробку В. М. Шейка понад 280 праць з питань теорії та історії культури, інформаційної культури, серед них: близько 30 монографій, підручників, навчальних посібників тощо. До 60-річчя В. М. Шейка вийшов друком бібліографічний покажчик «Василь Миколайович Шейко: Біобібліогр. покажч.: До 60-річчя від дня народження».

Основні опубліковані праці

1. Культура. Цивілізація. Глобалізація (кінець XIX — початок XXI ст.): Монографія у 2-х т. – Х.: Основа, 2001. – Т. 1. – 520 с.; – Т. 2. – 400 с.
2. Історія української культури: Монографія. – Х.: ХДАК, 2001. – 400 с.
3. Історико-культурологічні аспекти психоаналізу: Монографія. – Х.: Основа, 2001. – 151 с.
4. Вища освіта в країнах Заходу: соціальні та етичні аспекти / Харк. держ. акад. культури. – Х.: ХДАК, 1999. – 152 с.
5. Історія художньої культури: Підруч. для студ. вузів мистец. і культури / Харк. держ. акад. культури. – Х.: ХДАК, 1998–2004. – (У співавт.).

Факультет бібліотекознавства та інформатики

Декан В. О. Ільїнаєва

Найстаріший факультет бібліотечного профілю, з якого починається історія бібліотечної освіти в Україні. Протягом 70-ти рр. кілька разів змінювалися його назва, структура, зміст і напрями підготовки фахівців. З факультетом пов'язана доля багатьох видатних людей — фундаторів харківської наукової та освітньої школи книгознавства, бібліотекознавства та бібліографознавства, які організовували роботу спеціальних кафедр, зробили значний внесок у розвиток бібліотечної науки й освіти ще в роки, коли Україна була у складі СРСР.

Історія факультету бібліотекознавства починається з 1931 р. у структурі Всеукраїнського інституту комуністичної освіти (ВУІКО). У його створенні та організації бібліотечного процесу брала участь видатний бібліотекознавець Н. Я. Фрідьєва, яка стала його першим деканом (1928–1935, 1944–1968 рр.).

У перше післявоєнне десятиріччя деканами факультетів бібліографії, бібліотекознавства, дитячих та юнацьких бібліотек були відомі українські бібліотекознавці Я. Й. Гандельман (1947–1955 рр.), О. А. Майборода (1946–1947 рр.), М. С. Єгоров (1947–1952 рр.).

У 60–70-ті рр. значний внесок у підготовку висококваліфікованих кадрів бібліотечних працівників зробили декани: кандидат історичних наук, доцент С. П. Ключарьов (1960–1966 рр.), кандидати педагогічних наук, доценти М. С. Демченко (1956–1960 рр.) і В. Т. Витяжков (1966–1979 рр.).

На початку 80-х рр. факультет очолив кандидат педагогічних наук, доцент О. М. Хропач (1980–1982 рр.), діяльність якого була спрямована на підвищення рівня навчально-методичної та наукової роботи викладачів.

Помітних успіхів сягнув колектив факультету і під керівництвом М. П. Васильченка (1983–1994 рр.), кандидата педагогічних наук, доцента, який доклав немало зусиль, здійснюючи підготовку висококваліфікованих фахівців не тільки для України, але й інших республік СРСР і зарубіжних країн.

Кардинальні зміни в житті педагогічного колективу і студентів факультету сталися, коли в 1994 р. деканом факультету було призначено Н. М. Кушнаренко — талановитого організатора бібліотечно-інформаційної освіти, автора оригінальних навчальних планів, освітньо-професійних програм зі спеціальності «Бібліотекознавство і бібліографія» та «Концепції розвитку бібліотечно-інформаційної освіти у ХДАК».

Створено нові кафедри: бібліотекознавства (доцент Г. М. Брагіна), бібліографознавства (професор М. А. Низовий), документознавства (професор Н. М. Кушнаренко), інформатики та інформаційних систем і процесів (професор Г. Г. Асєєв). За ініціативою ректорату, провідних фахівців розробляється нова концепція бібліотечно-інформаційної освіти, головними стратегічними завданнями якої є вивчення потреби в підготовці бібліотечно-інформаційних кадрів з урахуванням змін на ринку праці; розширення сфери підготовки і використання випускників бібліотечного профілю не лише в бібліотеках, органах НТІ, але і в інших інформаційних структурах: видавництвах, редакціях періодичних видань, підприємствах книжкової торгівлі, архівах, музеях, канцеляріях, банках, комерційних службах; перегляд навчального плану, уточнення напрямів підготовки кадрів, номенклатури спеціальностей, кваліфікацій тощо; реформування змісту, структури та форм навчання в умовах інформатизації суспільства, досягнення гармонії у співвідношенні загальнонаукової, фундаментальної, професійно-орієнтованої і спеціальної підготовки кадрів, запровадження багатоступеневої підготовки бібліотечно-інформаційних фахівців; комп'ютеризація навчального процесу, орієнтація на автоматизовану бібліотеку; інтеграція факультету в європейську і світову систему бібліотечної та документно-інформаційної освіти, раціональне поєднання в навчанні кращих вітчизняних традицій з досягненнями світової системи підготовки кадрів; налагодження міжнародних зв'язків у сфері розвитку наукової та освітньої діяльності в галузі бібліотекознавства та інформатики; співробітництво в галузі бібліотечно-інформаційної практики, поширення міжнародного досвіду комп'ютеризації та автоматизації бібліотечно-бібліографічної діяльності; посилення нау-

ково-дослідної роботи в галузі дослідження проблем підготовки бібліотечних та інформаційних кадрів.

У 2002 р. на посаду декана факультету бібліотекознавства та інформатики було призначено В. О. Ільганаєву — провідного бібліотекознавця та фахівця в галузі соціальних комунікацій, бібліотечно-інформаційної освіти, яка мала багаторічний досвід викладацької роботи, організації наукових досліджень спільно з бібліотеками та іншими документально-інформаційними структурами.

На факультеті постійно вдосконалюються навчально-методичні матеріали, посилюється комп'ютерна та інформаційно-технологічна компонента бібліотечної освіти. Розпочалася робота по створенню Медіацентру ХДАК як бази дистанційної освіти та самоосвіти, наукової роботи, а також лабораторії для вдосконалення професійно-спеціальної підготовки фахівців бібліотечно-інформаційного спрямування.

Ведеться активна робота по налагодженню зв'язків з випускниками Академії, проводяться зустрічі та науково-практичні семінари. Бібліотечні фахівці регіону залучаються до проведення науково-дослідної роботи і впровадження інновацій у практику діяльності своїх бібліотек та інформаційних служб.

Факультет як структурний підрозділ ХДАК у 1995–1996 рр. став членом Міжнародної Федерації бібліотечних асоціацій та установ (ІФЛА), Європейської асоціації бібліотечно-інформаційної освіти та наукових досліджень (ЄВКЛІД), Організації Європейської співпраці в галузі бібліотечної та інформаційної освіти БОБКАТССС. Укладено двосторонні угоди з Вищою бібліотечною школою (Штутгарт, Німеччина), Амстердамським університетом та Амстердамською вищою бібліотечною школою (Нідерланди), Королівською школою бібліотекознавства (Копенгаген, Данія) та ін. На базі факультету в 1995 р. проведено перший Міжнародний семінар з проблем оновлення бібліотечної та інформаційної освіти із залученням іноземних фахівців. Здійснено ознайомлювальні поїздки, обмін навчально-методичними матеріалами та спеціальною літературою, читання лекцій для студентів факультету провідними зарубіжними професорами — усе це сприяло взаємозбагаченню змісту, форми та організації навчального процесу, обміну науковими ідеями в галузі бібліотекознавства та інформатики, підготовці фахівців для роботи в Інтернеті.

Розширюються основні напрями підготовки бібліотечно-інформаційних кадрів, уточнюються спеціальності і кваліфікації.

Факультет виступив ініціатором упровадження в 1995 р. в Україні нової спеціальності «Документознавство та інформаційна діяльність», цього ж року здійснив перший набір студентів. Це дозволило розширити сферу підготовки і використання випускників факультету, узаконити підготовку кадрів для інших сфер документально-інформаційної діяльності, яка в межах спеціальності «Бібліотекознавство і бібліографія» на рівні спеціалізацій уже здійснювалася на факультеті протягом багатьох років, наблизити зміст та структуру навчання до світового рівня.

Підготовка бібліотекарів-бібліографів, документознавців та інформаційних кадрів на факультеті до 1997 р. здійснювалася за двома спеціальностями: «Бібліотекознавство і бібліографія»; «Документознавство та інформаційна діяльність». З 1999 р. за рівнями освіти молодший спеціаліст 7.020102 «Бібліотекознавство і бібліографія», бакалавр, магістр (2004 р.).

Із зазначених спеціальностей затверджені та введені до навчального процесу з 1995/96 навч. року нові оригінальні навчальні плани, підготовлені пакети навчально-методичних матеріалів; кваліфікаційні характеристики, авторські навчальні програми, методична документація по забезпеченню навчально-виховного процесу, самостійної та науково-дослідницької роботи студентів.

По спеціальності «Бібліотекознавство і бібліографія» навчання здійснюється за функціональною ознакою. Започаткована підготовка фахівців за новими профілізаціями: «Бібліотечний менеджмент і маркетинг», «Формування бібліотечних фондів», «Бібліотечно-інформаційне обслуговування», «Бібліотечне обслуговування дітей та юнацтва», «Бібліографічне забезпечення бібліотечної діяльності». З 1999/2000 навчального року в межах спеціальності «Бібліотекознавство і бібліографія» розпочато підготовку бібліографів-книгознавців, менеджерів видавничої діяльності. Випускники після закінчення факультету набувають кваліфікацію бібліотекаря-бібліографа. Завдяки диференційованій підготовці вони можуть працювати менеджерами бібліотечної справи, бібліотекарями відділу обслуговування, бібліотекарями-комплектаторами бібліотечного фонду, бібліотекарями-каталогізаторами, бібліотекарями-педагогами, бібліотекарями універсальної бібліотеки, викладачами дисциплін бібліотечно-інформаційного циклу. Здійснено підготовку освітньо-професійних програм для бакалаврів, спеціалістів.

Підготовка фахівців у галузі бібліотекознавства, бібліографії здійснюється на базі нових освітніх та інформаційних технологій.

З 1987 р. розпочалася комп'ютерна підготовка фахівців. Практичними заняттями передбачено створення і введення баз і банків даних, електронних таблиць, адміністрування баз даних та створення пошукових інтерфейсів до них, виконання робіт у зовнішніх джерелах інформації (Інтернет), робота з пошуковими системами світового рівня Yahoo, Alta Vista, 100hot, російськими DEMOS, RUSSIA ON LINE, All Stars, українськими Meta, InterNetri, ITL WebCreeper Search.

Перегляд змісту та організації навчального процесу на факультеті спонукав до розробки оригінальних авторських підручників, навчальних посібників, текстів лекцій, програм курсів, методичних матеріалів до семінарських, практичних занять та самостійної роботи. У 1994 р. видано перший в умовах незалежності підручник з бібліотекознавства за науковою редакцією В. О. Ільганаєвої (авторський колектив: В. Я. Онуфрієва, Л. В. Озарчук, Т. П. Самійленко). Лише за 1997–1998 рр. підготовлено і видано підручники з аналітико-синтетичної обробки документів (В. К. Удалова, Л. Г. Хромченко, Є. Л. Медведєва), документознавства (Н. М. Кушнаренко), організації та методики науково-дослідницької діяльності (В. М. Шейко, Н. М. Кушнаренко), навчальні посібники з інформаційних технологій у документознавстві (В. М. Шейко, Г. Г. Асєєв), бібліографії науково-технічної сфери (Н. Ф. Колосова). Крім того, всі курси навчального плану зі спеціальності «Бібліотекознавство і бібліографія» забезпечено програмно-методичними матеріалами, створено їх паперові та електронні аналоги.

Найсуттєвіші результати науково-дослідницької діяльності.

Відкриття в 1994 р. аспірантури, а в 1996 р. — докторантури зі спеціальності 07.00.08 «Книгознавство, бібліотекознавство та бібліографознавство».

Функціонування з 1998 р. спеціалізованої вченої ради з прийняття до розгляду та проведення захисту дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора (кандидата) наук зі спеціальності 07.00.08 — книгознавство, бібліотекознавство та бібліографознавство (в галузі педагогічних наук).

Проведення міжнародного семінару з проблем бібліотечно-інформаційної діяльності та освіти (1995 р.), щорічної міжнародної наукової конференції «Соціальні комунікації: розвиток в інформаційному просторі» (1998 р.).

вихід у світ першого випуску наукового збірника: Вісник Харківської державної академії культури: «Бібліотекознавство. Документознавство. Інформатика».

Розробка з 1995 р. загальнодержавної науково-дослідної роботи «Створення інформаційно-пошукової мови для електронного каталогу бібліотек України» на замовлення Міністерства культури і мистецтв України та загальнодержавної НДР «Краєзнавча робота бібліотек України» (започаткованої в 1990 р. Державною історичною бібліотекою України); з 1999 р. визначені стратегічні напрями наукових досліджень факультету: «Соціоінфосфера: характеристика, структура, управління».

Захист у 1996 р. докторської дисертації В. О. Ільганаєвою; кандидатських дисертацій: І. О. Давидовою, А. А. Соляник, В. А. Карнаушенко, В. А. Марковою, О. Л. Біличенко, О. М. Кобєлєвим, С. В. Сищенко, Алі Тавальбех, Серхан Тавальбех (Йорданія); працюють над докторськими дисертаціями: А. А. Соляник, І. О. Давидова.

На факультеті створено бібліотекознавчі і бібліографознавчі наукові школи, відомі далеко за межами України. Професорсько-викладацький склад факультету разом із талановитими студентами здійснюють значну науково-дослідницьку роботу, тематика якої спрямована на розробку пріоритетних проблем бібліотечно-бібліографічної діяльності та освіти в Україні. За її результатами лише за останні роки викладачі і студенти факультету опублікували 390 наукових праць: монографії, статті, тези доповідей, підручники, навчальні посібники, інші наукові й навчальні матеріали. Викладачі факультету мають науковий пріоритет не тільки в Україні, але й за її межами в дослідженні таких проблем: «Українське книгознавство та книжкова справа», «Методологія та методика бібліотекознавства та бібліографознавства в Україні», «Формування фонду «Україніка», «Національна бібліографія України», «Бібліотечно-інформаційна освіта в Україні та за кордоном», «Бібліотечне краєзнавство», «Статистика друку», «Інформаційний менеджмент і маркетинг», «Автоматизація бібліотечно-бібліографічних процесів», «Документознавство», «Документні ресурси України» та ін.

Протягом 1997–1998 рр. відбулися певні структурні зміни. З січня 1997 р. на базі факультету бібліотекознавства та інформатики створено ще один факультет — документознавства та інформа-

ційної діяльності. Деканом першого факультету стала професор Н. М. Кушнаренко, другого — доцент І. Г. Бондалєтов. Наступного року ліквідували заочний бібліотечний факультет. Денне і заочне навчання бібліотекарів-бібліографів здійснював єдиний факультет бібліотекознавства та інформатики, у структурі якого є нова кафедра — інформатики — на чолі з професором В. О. Ільганаєвою. Отже, на факультеті функціонувало 3 спеціальні кафедри: бібліотекознавства, бібліографознавства та інформатики, загальноосвітня кафедра літератури.

З червня 1999 р. створено кафедру соціальних комунікацій, яка стала базовою науковою, науково-методичною структурою в системі підготовки спеціалістів бібліотечно-інформаційного профілю. Очолила кафедру професор В. О. Ільганаєва, у вересні 2002 р. В. О. Ільганаєву було призначено деканом факультету. Кафедра бібліотекознавства та бібліографії була створена у 2002 р. завдяки об'єднанню кафедр бібліотекознавства та бібліографознавства.

Високий кадровий потенціал професорсько-викладацького складу факультету, понад 80 % якого мають науковий ступінь та вчене звання. За роки існування підготовлено близько 20 тис. бібліотекарів-бібліографів вищої кваліфікації.

Харківська бібліотечна наукова та освітня школа — лідер української школи книгознавства, бібліотекознавства та бібліографознавства, з притаманними їй самобутністю, професіоналізмом, авторитетністю, прогресивним баченням галузі підготовки бібліотечно-бібліографічних кадрів у широкому соціокультурному контексті. Факультет бібліотекознавства та інформатики ХДАК має всі ознаки центру бібліотечно-бібліографічної освіти в Україні.

Деканат факультета бібліотекознавства та інформатики

Кафедра соціальних комунікацій

Кафедра функціонує з серпня 1998 р., спочатку як кафедра інформатики, а з серпня 1999 р. — кафедра соціальних комунікацій. Вона є базовою навчальною, науково методологічною структурою в системі підготовки спеціалістів у галузі культури: бібліотечного, документно-інформаційного, музеєзнавчого, соціально-педагогічного, культурологічного профілів.

До складу кафедри входять:

Завідувач кафедри В. О. Ільганаєва — доктор історичних наук, професор.

Є. А. Медведєва — кандидат педагогічних наук, доцент. У 1987 р. захистила в Московському державному інституті культури дисертацію на тему: «Вища бібліотечна освіта в СРСР: проблеми формування профілю (1918–1987 р.)». У 1992 р. присвоєно вчене звання доцента. Є. А. Медведєва читає курси: «Соціальні комунікації», «Комунікативна культура бібліотекаря».

І. О. Давидова — кандидат педагогічних наук, доцент. Захистила дисертацію на тему «Співвідношення бібліографічного і фактографічного компонентів в інформаційному забезпеченні фахівців (на прикладі художньої літератури і літературознавства)». У листопаді 1993 р. Державним комітетом СРСР по народній освіті присвоєна кваліфікація педагог-дослідник. З 1999 р. — доцент кафедри соціальних комунікацій. І. О. Давидова досліджує проблеми інформаційного менеджменту і маркетингу, ефективного використання

інформаційних систем і технологій у процесах інформаційного обслуговування. Викладає навчальні курси: «Інформаційний менеджмент і маркетинг», «Інформаційне право», «Інформаційний ринок продуктів та послуг».

О. М. Кобєлєв — кандидат педагогічних наук, старший викладач. Навчався в аспірантурі у ХДАК і з 2000 р. працює викладачем кафедри соціальних комунікацій. О. М. Кобєлєв читає курси: «Соціальна інформатика», «Основи менеджменту і маркетингу», «Патентознавство та нормативно-технічна документація», «Документаційне забезпечення управління», «Документаційне забезпечення управління бібліотекою», «Технологічний менеджмент у бібліотеці». Сфера наукових інтересів О. М. Кобєлєва: бібліометрія, соціальна інформатика, загальні проблеми управління і маркетингу.

Л. П. Семененко — старший викладач. З 1985–1988 рр. — викладач кафедри бібліотекознавства ХДІК, з 1995 р. — директор бібліотеки ХДАК. З 1994 р. за сумісництвом — старший викладач кафедри бібліотекознавства, з 2000 р. — старший викладач кафедри соціальних комунікацій. Член правління асоціації сучасних інформаційно-бібліотечних технологій, член правління Харківського бібліотечного товариства.

Ю. Є. Петрухно — викладач. У листопаді 1999 р. вступила до аспірантури Харківської державної академії культури за фахом 07.00.08 «Книгознавство, бібліотекознавство, бібліографія». З 2002 р. — викладач кафедри фондознавства та книгознавства, з 2003 — викладач кафедри соціальних комунікацій. Ю. Є. Петрухно читає такі навчальні курси: «Інформаційне право», «Інформаційний ринок продуктів та послуг», «Стратегічний менеджмент БІС», «Документаційне забезпечення управління», «Документне фондознавство», «Теорія організацій».

Л. І. Зимогляд — з 1999 р. на посаді старшого лаборанта кафедри соціальних комунікацій.

Співробітники кафедри розробляють загальнокафедральну проблему «Соціоінфосфера: характеристика, структура, управління».

У 1999 р. видано програмний проект досліджень кафедри «Гармонізація культурного середовища в умовах інформатизації суспільства», підготовлений В. О. Ільганаєвою.

У рамках цієї теми здійснюється робота над 6 кандидатськими дисертаціями: «Онлайнові документи в довідково-інформаційному середовищі», «Бібліотечна селекція документів в умовах інформатизації», «Навчальна книга в інформаційно-методичному забезпечен-

ні вищої школи», «Організація багаторівневої системи документних комунікацій в інформаційному просторі України», «Національна книга у виховній роботі з підлітками в бібліотеці», «Бібліотечно-інформаційні служби (БІС) в медійній освіті».

На кафедрі підготовлені та захищені дисертації:

Шарафудін «Основні підходи до створення систем підготовки бібліотечних кадрів на Мадагаскарі» (1994 р.); Г. В. Шемаєва «Трансформація галузевої інформаційно-бібліотечної системи в умовах інформатизації» (2000 р.); О. А. Біличенко «Культурно-виховна роль книг в умовах формування інформаційного суспільства» (2000 р.); Тавальбех Алі Х. А. «Стратегічне управління діяльністю бібліотеки» (2001 р.); О. М. Кобєлєв «Бібліометричний аналіз розвитку українського бібліотекознавства в 1970–1990-ті рр.» (2001 р.).

Кафедра соціальних комунікацій була створена, зважаючи на інформатизацію документально-бібліотечної та інформаційно-комунікативної сфери діяльності, формування суспільного простору соціальних комунікацій на базі новітньої інформаційної технології.

Концептуальні напрями діяльності кафедри формуються під впливом глибоких змін, що відбуваються в суспільстві: новітніх інформаційних технологій, соціально-політичних, соціально-економічних та соціально-психологічних перетворень, а також нових дослідницьких програм та досягнень вивчення феноменів інформаційного суспільства.

Одним з основних суттєвих елементів теоретичної частини концепції розвитку кафедри є положення про те, що інформатизація — це складова соціального прогресу, який зумовлює конкретні трансформації як у житті діяльності кожної окремої людини, так і всього суспільства в цілому.

Система соціальних комунікацій є організаційно-функціональною, техніко-технологічною основою інфосоціосфери та технобіологічним підґрунтям входження до ноосфери (сфери розуму) в еволюційній перспективі. Становлення, функціонування і подальший розвиток системи соціальних комунікацій — важливі фактори глобалізації суспільства та його цивілізаційної еволюції.

Теоретично-методологічним підґрунтям удосконалення предметно-змістовного елементу дисциплін кафедри слід вважати: теорію соціальних комунікацій, інформаціологію, когнітологію та когнітивну психологію, наукознавство, аналітичну філософію та ін. Наукова робота кафедри передбачає подальший пошук і теоретичне обґрунтування феномену інформаційної та соціально-комунікативної дія-

льності, вивчення інформаційної діяльності й аналіз соціокультурних процесів інформатизації та інформаційних середовищ різного рівня організації, управління інформаційними процесами (політика) та ресурсами інформації (менеджмент), організація інформаційної діяльності, інформаційної культури та ін. Важливою складовою наукових пошуків кафедри є закономірності трансформації соціально-комунікативних структур, форми комунікативних засобів, їх вплив на культурно-етичні відносини, соціально-комунікативні технології в різних сферах діяльності і на різних рівнях суспільної організації.

До переліку основних дисциплін, що викладаються на кафедрі, входять: «Соціальні комунікації», «Соціальна інформатика», «Інформаційний менеджмент та маркетинг», «Управління бібліотечною справою», «Інформаційне право». Основні спецкурси та курси спеціалізацій: «Технологічний менеджмент у бібліотеці», «Інтелектуальні інформаційні системи», «Електронні бібліотеки», «Електронні системи книжкової торгівлі», «Комунікативна культура бібліотекаря», «Основи проектування АБІС», «Інформаційний ринок продуктів та послуг» та ін.

Колектив кафедри цілеспрямовано працює над підготовкою нового навчально-методичного комплексу для забезпечення самостійної роботи студентів. За останні роки були видані: навчальні посібники «Хрестоматія по соціальних комунікаціях», «Організація діяльності бібліотек», «Маркетинг у бібліотеці» — автор В. О. Ільганаєва; «Інформаційний ринок» — І. О. Давидова; конспекти лекцій «Бібліотекознавство» — В. О. Ільганаєва, «Інформаційний ринок» — І. О. Давидова (електронний варіант); програми та навчально-методичні рекомендації з дисциплін: «Соціальні комунікації», «Інформаційний менеджмент», Соціальна інформатика», «Інтелектуальні інформаційні системи», «Управління бібліотекою», «Інформаційний ринок», «Технологічний менеджмент у бібліотеці» та ін.

Науково-дослідна робота кафедри:

- кафедральна тема дослідження: «Соціоінфосфера: характеристика, структура, управління»;
- дисертаційні дослідження за темами: «Онлайнові документи в довідково-інформаційному середовищі», «Бібліотечна селекція документів в умовах інформатизації», «Навчальна книга в інформаційно-методичному забезпеченні вищої школи», «Організація багаторівне-

вої системи документних комунікацій в інформаційному просторі України», «Національна книга у виховній роботі з підлітками в бібліотеці», «Міжособистісні відносини в бібліотечному колективі»;
— дипломні роботи;
— наукової лабораторії: «Енерго-інформаційні процеси в соціально-культурній сфері» спільно з ЦДБ ім. В. Г. Бєлінського;
— майстер-класу зі створення електронної бібліотеки.

Здійснюється експериментальна апробація результатів пошукових досліджень, психологічний тренінг викладачів та студентів з опанування новітніх технологій інформаційної взаємодії в умовах функціонування інформаційних сфер. Розвиток наукової роботи кафедри передбачає посилення зв'язків із практичною сферою інформаційної діяльності (міста, регіону, світу). Розроблено і розпочато постійне впровадження Програми реорганізації діяльності бібліотек м. Харкова. Методична робота кафедри розвивається як у напрямі вдосконалення навчального процесу, так і в плані підвищення педагогічного рівня викладання дисциплін, допомоги фахівцям-практикам у вирішенні питань організації інформаційної діяльності, вдосконалення інформаційних продуктів та послуг. Результати втілені у програмах навчальних дисциплін факультету і враховані при створенні лінгвістичного забезпечення електронної БД навчально-методичних матеріалів факультету.

Планується ввести нові дисципліни, які будуть спрямовані на поглиблення спеціалізації підготовки фахівців для документально-інформаційної сфери («Інформаціологія», «Теорія прийняття рішень», «Міжнародна і національна інформаційна політика», «Управління технологічними змінами», «Законодавчі основи інформатизації в Україні», «Екологія природи та соціальних систем», «Комунікативні технології в організаціях»).

Виховна робота зі студентами зорієнтована на постійний професійний пошук, особисту відповідальність за професійну поведінку і кар'єрну динаміку, набуття студентами навичок життя і поведінки в ринкових умовах і умовах формування інформаційного суспільства.

Зважаючи на потребу України у фахівцях, спроможних здійснювати завдання інформатизації, входження країни до світового інформаційного простору, розроблені кваліфікаційні вимоги, характеристика і зміст навчання за спеціалізацією «Інформаційний менеджер», «Менеджер онлайн-комунікацій».

Кафедра бібліотекознавства та бібліографії

Провідна кафедра факультету бібліотекознавства та інформатики. Утворена у 2000 р. завдяки об'єднанню кафедр бібліотекознавства та бібліографознавства. Тому її родовід складає багаторічна історія виникнення і розвитку цих двох кафедр, які стали підґрунтям до нині існуючої спеціальності «Бібліотекознавство та бібліографія» і 30-річного існування Бібліотечного інституту.

Кафедру бібліотекознавства було організовано в 1931 р. у складі бібліотечного факультету Всеукраїнського інституту комуністичної освіти. Її організацією було покладено початок вищої бібліотечної освіти України. Очолила кафедру і багато років керувала нею (1931–1934, 1944–1968 рр.) відомий бібліотекознавець Н. Я. Фрідьєва. У довоєнні роки кафедра готувала фахівців для універсальних наукових, масових міських і сільських, а також дитячих та юнацьких бібліотек, а через аспірантуру — кадри викладачів бібліотекознавчих дисциплін.

У повоєнні роки на кафедрі працювали висококваліфіковані фахівці. Зокрема, визнаний бібліотекознавець і книгознавець, організатор відомого в 60-ті рр. далеко за межами України харківського «Клубу книголюбів» кандидат філологічних наук, доцент І. Я. Кагапов, ентузіаст видавничої справи, організатор науково-практичних конференцій працівників бібліотек республіки Р. Б. Гуревич та ін.

У 60–70-ті рр. на кафедрі працювали викладачі, які згодом стали фахівцями високого класу. Це Т. П. Комісаренко, Т. О. Скрипник,

М. Д. Рябченко, М. С. Демченко, С. І. Волкова, Є. М. Красножон, З. В. Гімальдінова. Значними були їх успіхи і в науковій роботі: М. С. Демченко, С. І. Волкова, Т. О. Скрипник та З. В. Гімальдінова захистили кандидатські дисертації, значно зміцнивши науково-методичні основи викладацької роботи.

З 1968 р. кафедру бібліотекознавства очолив М. Д. Рябченко. Прийшовши на керівництво кафедрою з посади головного бібліографа Харківської наукової бібліотеки ім. В. Г. Короленка, він привніс чимало нового і передового з практики бібліотечної роботи. Зокрема, одним із перших запровадив широке використання технічних засобів у навчальному процесі. Велику увагу приділяв новий завідувач кафедри оновленню колективу викладачів, який поповнили перспективні випускники інституту: Н. С. Білопола, Т. Н. Самійленко, Н. С. Русавська. Пізніше (1977–1984 рр.), працюючи деканом факультету підвищення кваліфікації працівників культури, М. Д. Рябченко немало зробив корисного для підвищення рівня бібліотечної освіти.

У 1974–1978 рр. кафедру очолювала кандидат педагогічних наук, доцент С. І. Волкова, яка зробила вагомий внесок у розвиток харківської бібліотечної школи. Головні напрями її досліджень — обслуговування читачів, удосконалення форм і методів індивідуальної і масової роботи, історія бібліотечної справи. Тривалий час С. І. Волкова була заступником редактора республіканського міжвідомчого збірника «Бібліотекознавство та бібліографія».

У 1978–1987 рр. керівництво кафедрою здійснював кандидат педагогічних наук, доцент О. М. Хропач, який, зокрема, приділив значну увагу оновленню змісту навчального курсу «Організація та управління бібліотечною справою».

У 1987–1994 рр. кафедру очолювала кандидат педагогічних наук, доцент Валентина Олександрівна Ільганаєва, яка викладала курси «Бібліотекознавство», «Організація та управління бібліотечною справою» та ін. Основною проблематикою її наукових досліджень були методологія та теорія бібліотекознавства, інтеграційні та трансформаційні процеси в соціально-комунікаційній сфері, проблеми розвитку вищої бібліотечної освіти в Україні, які й стали в подальшому основою її докторської дисертації.

Закінчувала кафедра своє самостійне існування під керівництвом кандидата педагогічних наук, доцента, вихованки Петербурзької бібліотечної школи Г. М. Брагіної (1994–2000 рр.). Основні напрями її наукових досліджень — обслуговування читачів, вивчення читання дітей та юнацтва. Як голова методичної комісії факультету

багато працювала над розробкою навчальних планів зі спеціальності «Бібліотекознавство та бібліографія».

Кафедра бібліографії була організована в середині 30-х рр. Її очолив і упродовж тривалих років керував нею тодішній директор Книжкової палати УРСР М. М. Фельдштейн (1935–1950 рр.). Роль кафедри в підготовці бібліографічних кадрів вищої кваліфікації особливо зросла в роки існування в Бібліотечному інституті факультету бібліографії, завдяки якому і виникла харківська школа бібліографознавства, авторитет якої був загальновизнаним.

У 1950–1951 рр. кафедру очолила кандидат педагогічних наук Ксенія Миколаївна Ісаєва, яка зробила вагомий внесок у післявоєнне відродження викладання бібліографії як галузі наукової і практичної діяльності. У 1952–1954 рр. керівництво кафедрою здійснювала кандидат географічних наук Євгенія Кузьмівна Матвієнко, яка викладала курси «Основи радянської бібліографії», «Методика бібліографічної роботи».

З початку 50-х рр. тривалий час плідно працювала на кафедрі старший викладач В. Д. Масленникова, яка в 1953–1955 рр. одночасно була деканом факультету бібліографії. Серед тодішніх викладачів кафедри — Л. М. Власова, А. І. Черкашин, Т. Г. Шерстюк, Н. А. Воєводіна, Н. Д. Ковальов.

У 60–70-ті рр. на кафедрі працювали досвідчені педагоги, висококваліфіковані бібліографознавці: старший викладач В. Л. Каверна, кандидат сільськогосподарських наук О. П. Довгопола, старший викладач В. Д. Кравченко, кандидат педагогічних наук Л. С. Іллічова, кандидат історичних наук, доцент, проректор з навчальної роботи Л. І. Коломійченко.

З 1956 р. кафедру очолив і тривалі роки (1956–1978 рр.) керував Д. Д. Тараманов. Прийшовши на цю посаду з практичної роботи в Харківській державній науковій бібліотеці ім. В. Г. Короленка, він привніс у викладання бібліографічних дисциплін чимало нового з бібліотечно-бібліографічної практики, одночасно піклуючись про підвищення наукового рівня їх викладання.

У ці роки викладацький колектив кафедри поповнили випускники аспірантури Московського бібліотечного інституту кандидати педагогічних наук В. Т. Витяжков, майбутній багаторічний декан бібліотечного факультету, та І. І. Корнєйчик, фундатор історії української бібліографії та краєзнавчої бібліографії, праці якого понині залишаються вершиною українського бібліографознавства. На кафедру були запрошені практичні працівники біб-

ліотечно-бібліографічних установ М. А. Низовий, С. Є. Шматова, Є. А. Медведєва, які в подальшому успішно захистили кандидатські дисертації, а також перспективні випускники інституту Я. С. Коцур та О. П. Щербініна.

З переходом до підготовки бібліотечних працівників за типами бібліотек та галузевими комплексами в лютому 1979 р. на базі кафедри бібліографії було створено дві самостійні кафедри: загального бібліографознавства та книгознавства і галузевого бібліографознавства. Першу очолила кандидат педагогічних наук, доцент (у подальшому — професор) І. О. Вовченко (1979–1989 рр.). Керівником кафедри галузевого бібліографознавства було обрано кандидата педагогічних наук М. А. Низового, тодішнього заступника декана бібліотечного факультету. Після його від'їзду до Рівненського інституту культури кафедрою керувала кандидат педагогічних наук (у подальшому — професор) Н. Ф. Колосова (1979–1989 рр.).

У 1990–1994 рр. кафедру загального бібліографознавства та книгознавства очолювала кандидат педагогічних наук, доцент В. П. Богданова, відомий фахівець у галузі краєзнавчої бібліографії, а на завідування кафедри галузевого бібліографознавства в 1990 р. було обрано М. А. Низового. Під тиском об'єктивних і суб'єктивних обставин у 1994 р. відбулося об'єднання двох колективів в одну кафедру бібліографознавства, а у 2000 р. — об'єднання кафедр бібліотекознавства та бібліографознавства в єдину кафедру бібліотекознавства та бібліографії на чолі з М. А. Низовим.

Сьогодні на кафедрі працюють 6 штатних викладачів: професор, кандидат педагогічних наук М. А. Низовий, завідувач кафедри; доценти, кандидати педагогічних наук В. А. Маркова, Є. М. Тодорова, старший викладач, кандидат педагогічних наук С. В. Сищенко, старший викладач Л. І. Курило. Таким чином, науковий ценз кафедри складає 80 %.

Нинішній штат кафедри забезпечує викладання близько 30-ти навчальних дисциплін. Серед них: «Професійна етика» — С. В. Сищенко, «Книгознавство. Історія книги», «Статистичний моніторинг» — М. А. Низовий, «Вступ до фаху», «Бібліотекознавство» — С. В. Сищенко, «Основи науково-дослідної роботи», «Бібліотечне обслуговування» —В. А. Маркова, «Бібліографознавство», «Організація і технологія бібліографічної роботи» —Є. М. Тодорова, «Бібліографічні ресурси» — Л. І. Курило, М. А. Низовий, С. В. Сищенко.

Крім того, кафедра забезпечує викладання деяких дисциплін спеціалізації. Зокрема, «Бібліографічний моніторинг», «Фандрей-

зин у бібліотеці», «Інформаційне забезпечення соціогуманітарної сфери» — Л. І. Курило, «Історія української бібліографії», «Інформаційно-бібліографічна евристика» — Є. М. Тодорова, «Бібліографічне забезпечення науково-технічної сфери», «Паблік рілейшнз» — С. В. Сищенко, «Інформаційна культура школярів», Міжнародне співробітництво в бібліотечно-інформаційній сфері», «Видавнича та книготорговельна бібліографія», «Міжнародні бібліографічні системи» — Л. І. Курило та ін.

У викладанні професійних дисциплін професорсько-викладацький склад кафедри намагається досягти доцільної рівноваги між традиційними засобами викладання, що ґрунтуються переважно на логічному, вербальному поданні матеріалу, і комп'ютерними, в основу яких покладені візуальні, оптико-моторні канали інформації, що переважно використовують асоціативні, образно-звукові механізми сприйняття інформації.

Наприклад, при викладанні І розділу курсу «Книгознавство. Історія книги», де переважає теоретичний матеріал, його комп'ютеризація почалася з переведення тексту в цифровий формат з подальшим розміщенням в Інтернеті, доповнюючи його різноманітними схемами, графіками та іншим допоміжним матеріалом. У процесі переведення на web-платформу звичайний статичний текст набуває інтерактивності, можливості миттєво реагувати на запити користувача, всебічно висвітлюючи матеріал, здійснюючи пошук його окремих фрагментів та ін.

Другий розділ цього курсу, де розглядається історія української книги, ідеальний для застосування мультимедійних технологій, оскільки динамічний показ зразків української книги різних віків, зразків книжкового мистецтва, звукове музичне супроводження дозволяють студентові набагато швидше «повернутися» і «увійти» в будь-яке минуле століття.

Ще придатнішим для комп'ютеризації виявився курс «Статистичний моніторинг», особливо його практична частина, де йдеться про роботу з цифровим матеріалом. За допомогою цифрової програми Excel студент опановує технологію побудови статистичних таблиць, проведення елементарних математичних розрахунків, вирахування середніх величин та відсотків, побудови різноманітних графіків та діаграм.

Крім того, кафедра поступово впроваджує в навчальний процес дисципліни, які майже повністю побудовані на використовуванні комп'ютерних технологій. Це, зокрема, «Бібліографічний моніто-

ринг», «Електронна книжкова торгівля», «настільні видавничі системи», «Онлайновий інформаційний пошук» (С. В. Сищенко) та ін.

За роки незалежності викладачі кафедри підготували навчальні посібники та монографії: Вовченко І. О. «Іноземна бібліографія» (1992 р.), Низовий М. А. «Основи статистики друку» (1993 р.), В. О. Ільганаєва «Бібліотечна освіта: нова парадигма розвитку» (1996 р.), Низовий М. А. «Українська статистика друку: основні етапи становлення та розвитку» (2002 р.).

До 75-річчя академії кафедра готує видання навчальних посібників із курсів та конспектів лекцій: «Історія української книги» (М. А. Низовий), «Бібліотечне обслуговування» (В. А. Маркова), «Бібліографознавство» (Є. М. Тодорова).

Науково-дослідна робота є невід'ємною складовою роботи кафедри. Щорічно викладачі кафедри здійснюють 15–20 наукових публікацій (у середньому по 2–3 публікації на кожного члена кафедри), беруть участь у регіональних, всеукраїнських та міжнародних наукових конференціях. Під їх керівництвом щорічно в середньому 8–10 студентів-випускників захищають дипломні роботи. М. А. Низовий та Є. М. Тодорова є членами спеціалізованої ради із захисту дисертацій за спеціальністю 07.00.08 «Книгознавство. Бібліотекознавство. Бібліографознавство», здійснюють наукове керівництво дисертаційними дослідженнями аспірантів ХДАК Л. В. Глазунової, Нгуєн В'єт Тханга, О. М. Афанасенко, С. Ю. Семенюк.

Наукові дослідження кафедри проводяться за трьома основними напрямами. Перший — «Українська бібліографія як предмет дослідження та викладання». Передбачається розробка низки методологічних, методичних та історичних аспектів української бібліографії та бібліографознавства. Зокрема, підготовка і захист докторської дисертації Є. М. Тодоровою «Національна бібліографія України: теоретико-методологічний аспект» та кандидатських дисертацій Л. В. Глазуновою «Проблеми розвитку сучасного бібліографознавства України» і С. Ю. Семенюк «Соціально-психологічні особливості професії бібліографа в інформаційному суспільстві», що сприятиме науковому та науково-методичному забезпеченню бібліографознавчих навчальних дисциплін.

Другий напрям — «Розвиток книгознавства та історії української книги» — передбачає продовження досліджень історії української книги від дохристиянських часів до сьогодення (М. А. Низовий) та вивчення проблем книгознавчої підготовки бібліотечних кадрів в умовах інформатизації суспільства (С. В. Сищенко), і на цій основі —

посилення загальної книгознавчої підготовки студентів та навчально-методичного забезпечення книгознавчо-видавничої та книгознавчо-торговельної спеціалізацій.

Третій напрям — «Статистика друку: історія, організація, методологія та методика» — спрямований на вивчення становлення та розвитку української статистики друку (М. А. Низовий), підготовку дисертаційних досліджень (Нгуєн В'єт Тханг), дипломних і курсових робіт, створюючи наукове і навчально-методичне підґрунтя для викладання курсів «Статистичний моніторинг» та «Статистика друку» та краще статистичне забезпечення навчальних дисциплін бібліотечно-бібліографічного і книгознавчого комплексів.

Кафедра бере постійну участь у виховній та громадській роботі на факультетському, загальноакадемічному, міському і вищому рівнях. Зокрема, постійно 2–3 викладачі кафедри є наставниками студентських академічних груп, проводяться «Дні кафедри» зі студентами-першокурсниками, участь у всіх громадських заходах факультету й академії, творчі зв'язки з провідними бібліотеками Харкова (наукова бібліотека ім. В. Г. Короленка, міська музично-театральна бібліотека, вузівські бібліотеки та ін.) та багатьма бібліотеками України.

За свою багаторічну історію кафедра підготувала сотні висококваліфікованих фахівців бібліотечно-бібліографічної справи, авторитет яких визнаний далеко за межами України. Про їх здобутки говорили не інакше, як про українську школу бібліотекознавства і бібліографії. Формування цієї школи відбувалося двома паралельними шляхами: відбором кращих випускників для викладацької роботи і підготовкою висококваліфікованих фахівців для практичної організації бібліотечно-бібліографічної справи.

З часу відновлення роботи Харківського державного бібліотечного інституту (1947 р.) викладачами бібліотечно-бібліографічних дисциплін стало більше 50-ти його випускників. Серед них легендарна когорта випускників довоєнного періоду (Л. М. Власова, Я. Й. Гандельман, В. Л. Каверна, О. І. Коломійченко, О. А. Майборода, В. Д. Масленникова, В. М. Островська, Д. Д. Тараманов, М. М. Фельдштейн) та перших повоєнних років (З. В. Гімальдінова, М. С. Демченко, Т. П. Комісаренко, Л. І. Котенко, Є. М. Красножон, М. Д. Рябченко, Т. О. Скрипник).

Приблизно половина з колишніх випускників інституту, що стали викладачами, захистили кандидатські дисертації, отримали вчене звання доцента. Чимало з них стали знаними організаторами

вищої бібліотечно-бібліографічної освіти. Зокрема, проректором з навчальної роботи працювала О. І. Коломійченко, деканами факультетів і завідувачами кафедр у різні роки були Я. Й. Гандельман, М. С. Демченко, П. Ф. Колосова, О. А. Майборода, В. Д. Масленникова, М. Д. Рябченко, Т. О. Скрипник, Д. Д. Тараманов, М. М. Фельдштейн, О. М. Хропач.

Не слід забувати, що значний загін наших випускників працює викладачами бібліотечних і бібліографічних дисциплін практично в усіх училищах культури України, у більшості випадків очолюючи предметні комісії бібліотечних дисциплін.

Не менш переконливим є перелік випускників кафедр бібліотекознавства та бібліографії, які стали визначними організаторами бібліотечної справи України. Не буде перебільшенням: основу професійних колективів більшості національних, регіональних, обласних і районних бібліотек складають саме вихованці цих кафедр. Тому, мабуть, невипадково Національну парламентську бібліотеку України очолює випускник Харківського бібліотечного інституту — А. П. Корнієнко, Національну бібліотеку для дітей — Н. С. Кобзаренко, Одеську наукову бібліотеку ім. М. Горького — О. Ф. Ботушанська, Харківську наукову бібліотеку ім. В. Г. Короленка — Л. П. Незнамова, Запорізьку обласну універсальну наукову бібліотеку — І. П. Степаненко, Львівську обласну бібліотеку для юнацтва — Я. С. Коцур, Полтавську обласну бібліотеку — В. Д. Загорулько, харківські обласні бібліотеки для дорослих, юнацтва і дітей — відповідно В. Д. Ракитянська, О. В. Усенко, Г. В. Трохименко.

Чимало наших випускників працюють у Російській Федерації. Зокрема, випускниця кафедри галузевого бібліографознавства І. М. Андрєєва обіймає керівну посаду в Міністерстві культури Росії, професор Московського університету культури і мистецтв; є наші вихованці в Російській національній бібліотеці ім. М. Є. Салтикова-Щедріна, Російській державній бібліотеці та інших бібліотечно-бібліографічних установах Російської федерації.

Працюють наші викладачі та випускники і в країнах дальнього зарубіжжя. Зокрема, кандидат педагогічних наук О. Є. Куденко і випускниця інституту А. О. Гольдшейдер працюють у бібліотеках Німеччини, кандидат педагогічних наук О. О. Золотко — у Канаді, випускниця нашого факультету К. М. Зупанець — у Швеції.

Нинішній склад кафедри докладає всіх зусиль, щоб, зберігаючи і примножуючи кращі традиції, трансформуючись відповідно до нових соціально-економічних умов розвитку України, підтримувати вищу бібліотечно-бібліографічну освіту на відповідному рівні.

Кафедра книгознавства та фондознавства

У структурі вузу кафедру створено в 1949/50 навч. році як самостійний структурний підрозділ під назвою «Організація бібліотечних фондів і каталогів». Наступного навчального року вона змінила назву на «Кафедру книжкових фондів і каталогів». Першим її керівником був відомий український бібліотекознавець Олександр Артемович Майборода, який сформував колектив викладачів та визначив напрями діяльності. Згодом вона дістала назву «Кафедра організації бібліотечних фондів та каталогів». З 1954 по 1963 рр. її очолював Анатолій Анатолійович Ашукін, який мав значний досвід практичної діяльності і зробив значний внесок у розробку методики викладання курсу «Бібліотечні фонди та каталоги», досліджував теоретичні питання класифікації, складав навчальні посібники, редагував підручники. У післявоєнні роки кафедра поповнилась висококваліфікованими викладачами. Серед них: Є. П. Тамм, Д. А. Кумок, Л. І. Котенко, М. Д. Рябченко, Т. Ф. Марченко.

У 60-ті рр. значно зріс авторитет кафедри бібліотечних фондів і каталогів. З 1964 по 1986 рр. з деякими перервами її очолював Є. П. Тамм (1918–1991 рр.) — відомий в Україні бібліотечний діяч, висококваліфікований викладач курсів «Бібліотечні фонди» та «Бібліотечні каталоги», автор підручника для культосвітніх училищ «Бібліотечні фонди і каталоги» (у співавторстві з О. С. Сокальським і В. І. Туровим), навчального посібника «Класифікація творів друку», зробив значний внесок у розробку принципів комплектування

бібліотечних фондів, історіографію бібліотечної справи в Україні. З 1971 по 1991 рр. Є. П. Тамм — відповідальний редактор республіканського міжвідомчого науково-методичного збірника «Бібліотекознавство і бібліографія», єдиного на той час фахового видання в Україні.

Під час творчих відпусток Є. П. Тамма кафедру очолював А. І. Котенко, відомий в Україні каталогознавець, викладав курси «Бібліотечні каталоги», «Класифікація творів друку». Як науковець він вивчав історію та теорію бібліографічного опису документів в Україні.

У 70-ті рр. колектив кафедри поповнили випускники інституту: Т. Ф. Марченко, Е. Т. Карачинська, В. А. Мільман, М. П. Васильченко, В. К. Удалова, П. М. Кушпаренко, В. В. Седих, Г. П. Терентьєва та ін.

Наприкінці 70-х рр. підрозділ змінив назву на «Кафедру бібліотечних фондів та інформаційно-пошукових систем». За новим навчальним планом на 1976/77 навч. рік передбачалася підготовка бібліотекаря широкого профілю, як за галузевими комплексами літератури, так і за бібліотечно-бібліографічними функціями (комплектатор, каталогізатор). Курс «Бібліотечні фонди та ІПС» було поділено на два: «Бібліотечні фонди» і «Бібліотечні каталоги», останній у 80-ті рр. трансформувався в курс «Бібліотечні каталоги та інформаційно-пошукові системи».

Талановитий організатор Є. П. Тамм сформував творчий, працездатний колектив. За його ініціативою вперше в Україні почала здійснюватися систематична підготовка кандидатів, а згодом і докторів педагогічних наук у галузі бібліотекознавства та бібліографії. Наприкінці 80-х рр. науковий ценз кафедри становив майже 70 %. Успішно захистили кандидатські дисертації і одержали звання доцента Є. П. Тамм, Д. А. Кумок, П. М. Кушпаренко, М. П. Васильченко, В. В. Седих, В. К. Удалова, В. А. Мільман, Г. П. Терентьєва, В. О. Погорелова.

У 80-ті рр. почалася активна підготовка і видання навчальних посібників: «Класифікація творів друку», «Опис творів друку та алфавітний каталог», «Фонди і каталоги недрукованих і аудіовізуальних матеріалів», «Предметизація та предметний каталог». Кафедра першою серед спеціальних кафедр упровадила підготовку та захист випускниками дипломних робіт.

Авторитет кафедри бібліотечних фондів та інформаційно-пошукових систем виявися і в тому, що її викладачі займали високі адміністративні посади в інституті. Так, П. М. Богданова працюва-

ла проректором заочної форми навчання, виступала ініціатором багатьох нововведень у галузі заочної бібліотечної освіти. З 1972 по 1986 рр. деканом заочного факультету була Т. Ф. Марченко. Завдяки її організаційним здібностям факультет не тільки зріс кількісно, але й значно поліпшив свою роботу. З 1986 по 1997 рр. деканат заочного бібліотечного факультету очолювала кандидат педагогічних наук, доцент В. А. Мільман. Вона читала курси «Бібліотечні фонди», «Документне фондознавство», активно впроваджувала нові форми навчальної та організаційної роботи. Уперше в Україні розробила наскрізний навчальний план зі ступеневої підготовки бібліотечних спеціалістів (училище — вуз), брала участь у роботі 1-го Конгресу бібліотечних працівників України. За ініціативою В. М. Мільман у 1986 р. на заочному факультеті вперше в Україні було запроваджено скорочену підготовку кадрів, які навчались у ХДІК після закінчення бібліотечних відділень училищ культури строком до чотирьох років. З 1983 по 1994 рр. очолював бібліотечний факультет (стаціонар) М. П. Васильченко, кандидат педагогічних наук, доцент, відомий фахівець у галузі комплектування фондів дитячих бібліотек. На факультеті читає курси «Бібліотечні фонди», «Діловодство». Головні напрями наукових досліджень М. П. Васильченка — фонди шкільних бібліотек, підготовка бібліотечних фахівців, управління бібліотечними фондами. На посаді декана розробив новий навчальний план зі спеціальності «Бібліотекознавство і бібліографія», який визначив галузевий напрям спеціалізацій.

У 1987 р. кафедру бібліотечних фондів та каталогів очолила кандидат педагогічних наук, доцент Н. М. Кушнаренко, після її вступу до докторантури Московського державного інституту культури (1991 р.) обов'язки завідуючого виконував В. В. Седих (1991–1993 рр.) — кандидат педагогічних наук, доцент, викладає курси: «Аналітико-синтетична обробка документів», «Бібліотечні ІПС». Напрями його наукових досліджень — проблеми вдосконалення бібліотечної каталогізації в умовах нових інформаційних технологій. З 1989 по 1993 рр. В. В. Седих обіймав посаду заступника декана факультету бібліотекознавства та інформатики.

У 1993 р. кафедру бібліотечних фондів і каталогів було реорганізовано в кафедру документознавства, яку очолила доктор педагогічних наук, професор Н. М. Кушнаренко. Вона першою серед викладачів спеціальних кафедр у 1993 р. захистила докторську дисертацію «Бібліотечне краєзнавство: теоретико-методологічний аспект», яка базується на дослідженні теорії, історії, методики та організації краєзнавчої діяльності бібліотек України.

Н. М. Кушнаренко розробляє науковий напрям з проблем бібліотечного краєзнавства, документознавства, є одним із авторів програми і методики Всеукраїнського наукового дослідження «Краєзнавча робота бібліотек України», науковим керівником державної НДР «Створення інформаційно-пошукової мови для електронного каталогу бібліотек України», відповідальним редактором наукового збірника «Вісник ХДАК». Приділяє значну увагу вдосконаленню змісту та організації бібліотечно-інформаційної освіти в Україні, є ініціатором упровадження у вузах культури України спеціальності «Документознавство та інформаційна діяльність». У 90-х рр. створила нову концепцію розвитку бібліотечно-інформаційної освіти у ХДАК, підготувала програми з курсів «Документознавство» та «Бібліотечне краєзнавство». З 1994 по 2002 рр. Н. М. Кушнаренко обіймала посаду декана факультету бібліотекознавства та інформатики. З 2002 р. — проректор з навчально-методичної та виховної роботи.

На кафедрі у цей час працювали висококваліфіковані викладачі: 90 % — доктори, кандидати наук, професори і доценти. Серед них: доктор педагогічних наук, професор Н. М. Кушнаренко, кандидати педагогічних наук, доценти М. П. Васильченко, В. К. Удалова, В. А. Мільман, В. В. Сєдих, Г. П. Терентьєва, А. А. Соляник, доцент Е. Т. Карачинська, старший викладач Л. І. Федічкіна. Лабораторію кафедри очолює досвідчений фахівець І. М. Гладишева.

Велику увагу колектив приділяє програмно-методичному забезпеченню навчального процесу. Усі дисципліни забезпечені оригінальними програмами й авторськими науково-методичними матеріалами. Викладачі кафедри в 90-ті рр. підготували і видали такі підручники і навчальні посібники: «Бібліотечні каталоги», «Бібліотечні фонди», «Історія бібліотечного краєзнавства в Україні», «Краєзнавча діяльність бібліотек», «Аналітико-синтетична обробка документів», які високо оцінила бібліотечна громадськість.

Кафедра здійснює значну науково-дослідну роботу. Викладачі кафедри контактують з бібліотеками України, надають їм методичну, консультаційну та практичну допомогу. На кафедрі плідно працював студентський науковий гурток, який очолювала доцент Г. П. Терентьєва, навчалися аспіранти і докторанти. У 1989–1993 рр. кафедра разом із Харківською державною науковою бібліотекою ім. В. Г. Короленка досліджувала тему «Фонд краєзнавчої літератури в системі фондів ОУНБ», а також кафедральну НДР «Удосконалення викладання каталогізації в умовах інтеграції навчальних дисциплін». У 1990–1995 рр. викладачі успішно працювали над за-

гальнодержавною НДР «Краєзнавча робота бібліотек», започаткованою Державною історичною бібліотекою України. З 1995 р. кафедра досліджувала загальнодержавну НДР «Створення інформаційно-пошукової мови для електронного каталогу бібліотек України» (на замовлення Міністерства культури і мистецтв України). Науковці кафедри та студенти доповідали на регіональних і міжнародних конференціях, активно публікували результати своїх наукових розвідок у фахових журналах і збірниках.

У 1998 р. кафедру перейменовано на кафедру книгознавства та фондознавства. Вона стає випускаючою для спеціалізацій: «Бібліографія, книгознавство, організація книготорговельної діяльності», «Менеджмент книговидавничої справи».

Нині кафедра є однією з провідних на факультеті. Тут працюють відомі в Україні та за її межами фахівці: завідувач кафедри — Н. М. Кушнаренко, доктор педагогічних наук, професор, заслужений працівник культури України, дійсний член Міжнародної академії інформатизації при ООН; доценти, кандидати педагогічних наук М. П. Васильченко, В. В. Сєдих, А. А. Соляник. Кафедру поповнили молоді викладачі, які активно працюють над кандидатськими дисертаціями. Серед них: І. О. Бондаренко, Т. Д. Булах, С. О. Денисенко. Викладачі розробляють принципово нові інтегровані курси: «Документознавство», «Аналітико-синтетична обробка документів», «Інформаційно-пошукові системи», «Документні ресурси», «Організація і технологія книговидання» тощо. Викладачами кафедри видано підручники і навчальні посібники нового покоління, які високо оцінили фахівці. Серед них: «Документоведение» (Н. М. Кушнаренко), «Наукова обробка документів» (Н. М. Кушнаренко, В. К. Удалова), «Документні потоки та масиви» (А. А. Соляник), «Бібліотечно-інформаційні системи» (В. В. Сєдих, В. К. Удалова, Г. П. Терентьєва), «Інформаційне забезпечення патентної діяльності» (Г. П. Терентьєва) та ін. Викладачі кафедри беруть активну участь у міжнародних наукових конференціях, мають значний доробок наукових публікацій. Н. М. Кушнаренко — відповідальний редактор, А. А. Соляник — відповідальний секретар наукового збірника «Вісник Харківської державної академії культури»; Н. М. Кушнаренко — голова, А. А. Соляник — учений секретар спеціалізованої вченої ради Д64.807.02 у ХДАК зі спеціальності 07.00.08 — книгознавство, бібліотекознавство, бібліографознавство. Н. М. Кушнаренко є членом редколегії всіх професійних журналів України, членом методичних рад Міністерства освіти і науки та Міністерства культури і мистецтв України.

Кафедра літератури

Кафедра літератури — одна з фундаментальних загальноосвітніх кафедр ХДАК — відіграє важливу роль у підготовці висококваліфікованих спеціалістів у галузі культури і мистецтва, дає всебічні і широкі знання зі світової та вітчизняної літератури, навчає по-справжньому розуміти і цінувати художнє слово. Літературознавчі та мовознавчі дисципліни складають основу гуманітарної освіти, суттєво поглиблюють професійні вміння та навички студентів.

Ще в другій половині 20-х рр. XX ст. у структурі ВУІКО було відкрито кафедру літератури та мови, яка відразу стала однією з провідних у навчальному процесі. Свого часу вона навіть мала аспірантуру зі спеціальності «Дитяча література».

У 1947 р. при Харківському державному бібліотечному інституті кафедра відновила свою діяльність. До її складу ввійшли кращі викладачі Харківського державного університету, Харківського педагогічного інституту ім. Г. С. Сковороди та інших вузів — доценти, кандидати філологічних наук А. Г. Розенберг, М. Г. Зельдович, М. Ф. Звєрєв, І. Я. Каганов, М. О. Габель, Й. Я. Волісон, Г. А. Кравець, Е. С. Полянська, З. С. Єфімова, С. М. Лапіна; старші викладачі — І. В. Черткова, В. В. Литвішко, С. О. Велигодська, О. Л. Муратова, І. І. Коропатва, В. А. Дорошенко. У 50–60-ті рр. успішно захистили кандидатські дисертації викладачі кафедри — Е. С. Полянська, Ю. А. Кривих, С. Н. Трушевський.

У післявоєнні роки кафедру очолювали: М. Ф. Звєрєв, Г. А. Кравець, Е. С. Полянська, И. Я. Волісон, В. В. Литвішко, Л. Х. Танкієва, В. М. Пивоваров. Визначні фахівці та авторитетні вчені кафедри літератури:

Г. А. Кравець — дослідник творчості І. С. Нечуя-Левицького, П. Мирного, М. Вовчка, І. Франка, автор монографій: «Пізнавальне та виховне значення української класичної літератури (за матеріалами художньої прози 60–70-х рр. XIX ст.)» Ч.І. — «Загальні принципи реалізму як творчого методу» (Харків, 1970) і «Пізнавальне та виховне значення української прози 60–70-х рр. XIX ст.» Ч. ІІ. — «Типове та його засоби» (Харків, 1971). Його праці визнані вітчизняним літературознавством.

М. О. Габель — вивчала творчість І. С. Тургенєва, брала участь у підготовці Повного зібрання його творів і листів, п'ятитомного Зібрання праць академіка О. І. Білецького. Автор книги «Питання вивчення творчості І. С. Тургенєва» (Харків, 1959).

І. Я. Каганов — відомий історик книги, книгознавець, літературознавець, засновник першого в Харкові Клубу любителів книги і Клубу екслібристів, досліджував проблему психології читання художньої літератури. Автор монографії «Українська книга XVII — XVIII ст.» (Харків, 1960).

І. Я. Волісон — фахівець зі світової літератури, відомий дослідник творчості В. Гюго, авторитетний учений.

М. І. Богославський — поет, літературний критик, досвідчений педагог і лектор, керівник літературної студії, фундатор Чичибабінських читань, літературного кафе, організатор групи поетів «Третій цех», автор поетичних збірок «Черга за щастям», «Між блискавкою і громом», «Косий дощ», «Наука осіні».

Деякий час на кафедрі викладали: В. А. Лобанов, Ю. М. Калюжний, Е. О. Романов, В. А. Василець, О. М. Лейнік, Л. Х. Танкієва, В. М. Пивоваров. Нині у складі кафедри один доктор наук і чотири кандидати наук. Кафедру очолює Д. С. Трушевський, доцент, кандидат філологічних наук, дослідник сучасної російської драматургії. Викладає новітню українську літературу, герменевтику та інші дисципліни. Послідовний прихильник концепції вищої гуманітарної освіти, побудованої на основі філологічних наук.

Н. М. Сімейкіна — кандидат філологічних наук, доцент, фахівець з англійської літератури, провідний викладач кафедри, має понад 70 наукових і науково-методичних праць, учасник російського товариства викладачів англійської літератури, а також ESSE (European Society for the Study English).

А. С. Мітіна — кандидат філологічних наук, доцент, дослідник світової та дитячої літератури, блискучий лектор, талановитий вихователь студентської молоді.

О. М. Білик — кандидат педагогічних наук, доцент, декан факультету по роботі з іноземними студентами, викладач сучасної української літературної мови, а також польської і давньоукраїнської. Фахівець з методики викладання російської та української мови.

І. В. Зборовець — доктор мистецтвознавства, доцент, викладач історії української літератури та історії світової літератури, керує науковою роботою студентів і дисертантів, є членом спецрад зі спеціальностей «Теорія і історія культури», «Технічна естетика».

Кафедра літератури викладає студентам такі дисципліни:

Історію світової літератури — фундаментальний курс, який дає уявлення про основні періоди розвитку європейських та інших літератур.

Історія української літератури — фундаментальний курс, що розкриває багатство національної літератури за 1000 років її розвитку.

Вступ до літературознавства — містить загальні положення науки про літературу.

Теорія літератури — фундаментальний курс, що розкриває основні положення сучасного літературознавства;

Основи філологічної герменевтики — студенти набувають навички лінгвістичного аналізу художнього тексту;

Вступ до мовознавства — містить загальні положення лінгвістичної теорії.

Загальне мовознавство — фундаментальний курс, що розкриває основні положення теорії мовознавства;

Сучасна українська літературна мова — фундаментальний курс, який подає теоретичний матеріал з української мови і забезпечує практичні навички володіння нею; Ділова українська мова — курс, який допомагає оволодіти нормами укладання ділових паперів.

Практична стилістика української мови — курс, який допомагає опанувати можливості української мови в різних структурно-функціональних стилях на лексичному, фразеологічному, граматичному рівнях.

Сучасна зарубіжна слов'янська мова (польська) — курс,

який ознайомлює з артикуляційними та інтонаційними навичками, лексичним та граматичним матеріалом сучасної польської мови.

Давньослов'янська мова — курс, який ознайомлює з основними відомостями з історії виникнення, фонетики, граматики давньослов'янської мови.

Російська мова для іноземних студентів — курс, що формує знання, вміння та навички з чотирьох видів мовленнєвої діяльності: слухання, говоріння, читання та письма.

Сучасний літературний процес — курс, який ознайомлює з особливостями сучасної світової та вітчизняної літератури.

Літературне редагування — курс, що прищеплює практичні навички правки тексту за літературними нормами сучасної української мови.

Головним напрямом наукової роботи кафедри є дослідження мови і художньої літератури як найважливіших чинників духовного прогресу людства і визначального фактора розвитку національної і світової культури.

Робота кафедри спирається на такі навчально-методологічні матеріали: Історія світової літератури (програма курсу), Історія світової літератури (плани семінарських занять), Історія української літератури (програма та плани семінарських занять), Ділова українська мова (програма навчальної дисципліни), Ділова українська мова (навчально-методичні матеріали до курсу), Сучасна українська мова (навчальна програма курсу).

Усі навчальні дисципліни кафедри мають пізнавальне, естетичне і виховне значення. Практично виховні завдання втілюються і в лекціях, і під час проведення семінарських занять. Особливу увагу кафедра приділяє діяльності Учбового студентського театру ХДАК, рецензує вистави, допомагає порадами майбутнім режисерам і акторам.

Декан Т. В. Большакова

Факультет музичного мистецтва

Факультет уперше в Україні з 1956 р. почав готувати керівників художніх колективів у різних жанрах виконавського мистецтва (оркестрових, хорових, театральних тощо). Накопичений майже за 50 років досвід підготовки спеціалістів вищої кваліфікації, держзамовлення та попит на фахівців-керівників самодіяльних художніх колективів (дитячих, юнацьких, дорослих) зумовили відокремлення в 1991 р. зазначеної спеціальності зі спеціальності «Культурно-освітня робота і організація художньої творчості», в межах якої готували керівників народних театральних колективів, режисерів театралізованих, фольклорно-етнографічних свят та обрядів, керівників аматорських оркестрових колективів (народні, духові та естрадні інструменти), народних та академічних хорів, ансамблів народного танцю.

З 1959 р. факультет культурно-освітньої роботи (КОР) випускає високоосвічених та висококваліфікованих фахівців художньої творчості. Тисячі керівників творчих колективів, музикантів, співаків пішли в «народ», аби свої знання, здобуті у стінах Харківської державної академії культури, застосувати у клубах, оркестрах, хорах, ансамблях. Їхня діяльність відповідала вимогам часу і забезпечувала систему народної художньої творчості відповідними кадрами.

У вузі на той час працював клуб вихідного дня, в якому після науково-популярних лекцій виступали самодіяльні колективи нашого факультету. Всебічною була діяльність університету музичної культури, в роботі якого безпосередню участь брали викладачі та студенти факультету.

Значна робота по наближенню практичних знань до умов майбутньої професійної діяльності студентів постійно здійснювалася на художніх кафедрах факультету. При кафедрі хорового диригування організували навчальні хори, при кафедрах народних і духових інструментів — навчальні оркестри. Факультет КОР готував клубних працівників вищої кваліфікації для роботи методистами, інструкторами, художніми керівниками будинків та палаців культури, будинків народної творчості, інспекторами районних та міських відділів культури, керівниками колективів художньої самодіяльності, викладачами культурно-освітніх училищ. Постійно піклуючись про зв'язок теорії і практики, вуз своєю науковою діяльністю сприяв підвищенню професійного рівня культурно-освітніх установ. Стимулом до активного розвитку наукових досліджень були щорічні наукові конференції викладачів. Саме в межах цих конференцій важливе місце в роботі спеціальних кафедр факультету посіла творчо-виконавська діяльність, де щорічно з творчими звітами викладачі виступали у складі педагогічних ансамблів.

Факультет першим у колишньому СРСР відмовився від підготовки заідеологізованих організаторів-методистів культурно-освітньої роботи і зосередив увагу на розробці концептуально нових навчальних п'ятирічних планів.

Факультет культурно-освітньої роботи з 1959 р. розпочав підготовку клубних працівників вищої кваліфікації за спеціальностями: режисер самодіяльного театрального колективу, керівник самодіяльного хору, керівник оркестру народних інструментів. Пізніше до цих спеціальностей додалися нові: керівник оркестру духових інструментів, режисер масових клубних видовищ, організатор-методист культурно-освітньої роботи. Підготовка зазначених спеціалістів здійснювалася на стаціонарному, а починаючи з 1961 р. — і заочному відділеннях. Нині в Україні переважна більшість спеціалістів культурно-освітньої справи з вищою освітою — випускники нашого факультету.

Новий профіль факультету вніс суттєві зміни у зміст та організацію навчально-методичної роботи. На факультеті створено нові кафедри: театральної підготовки, хорового диригування, народних інструментів, духових інструментів, теорії музики та фортепіано. У 1979 р. підготовка на факультеті здійснювалася за такими спеціалізаціями: організатор-методист клубної роботи, керівник самодіяльного театрального колективу, керівник самодіяльного академічного хору, керівник самодіяльного оркестру народних інструментів,

керівник самодіяльного духового та естрадного оркестрів. На факультеті функціонували такі кафедри: теорії та історії культурно-освітньої роботи, клубознавства, режисури, теорії та історії музики, оркестрового диригування, фортепіано, хорового диригування, народних інструментів, духових інструментів.

Уже в 70–80-х рр. намітилися нові тенденції в роботі факультету, що стали підставою до відокремлення художніх спеціалізацій від факультету культурно-освітньої роботи. На факультетах КОР у колишньому Радянському Союзі художні спеціалізації були неначе «вторинними» стосовно організаційних і методичних функцій фахівців. Реформа освіти в Україні не стала несподіваною, вона була підготовлена самим життям. Розподіл факультету культурно-освітньої роботи в 1993 р. на два — культурології і народної художньої творчості — надав можливість кардинально, по-новому вирішувати питання підготовки випускників. Новий профіль факультету вніс суттєві зміни у зміст та організацію навчально-методичної роботи. На факультеті створено нові кафедри: мовної майстерності, хореографії, хорознавства та хорового диригування, українського народного співу та музичного фольклору, духових та естрадних оркестрів, теорії музики і фортепіано.

У зв'язку з уведенням у 1997 р. нових спеціалізацій та спеціальностей факультет реорганізовано і підготовку фахівців здійснювали два новостворених факультети: народного музичного мистецтва та режисерсько-хореографічний. В умовах демократичних перетворень і реформування освіти факультет народного музичного мистецтва взяв курс на загальну гуманізацію та посилення психолого-педагогічних і культурологічних аспектів в освіті. Зміст і структура навчального процесу, навчальні плани, номенклатура спеціалізацій і спеціальностей на факультеті відповідали завданням розбудови національної культури. Факультет забезпечував підготовку фахівців за трьома спеціальностями: «Народна художня творчість», «Музичне мистецтво», «Музична педагогіка та виховання». З 5 травня 2000 р., після скасування спеціальності «Народна художня творчість» у вузах 3–4 рівнів акредитації, факультет став готувати фахівців тільки за двома спеціальностями: «Музичне мистецтво» і «Музична педагогіка та виховання» та дістав назву факультету музичного мистецтва.

Сьогодні до складу факультету входять шість кафедр: хорознавства і хорового диригування (завідувач — професор В. Ірха), українського народного співу та музичного фольклору (завідувач — доцент

В. Осадча), народних інструментів (завідувач — доцент Т. Большакова), духових та естрадних оркестрів (завідувач — професор О. Литвінов), естрадного співу (завідувач — доцент Л. Кудрич), теорії музики і фортепіано (завідувач — професор О. Скляров).

Факультет очолювали митці, які закладали підвалини культурологічної освіти, своїм особистим внеском сприяли розвиткові народного музичного мистецтва. Серед них: К. Лойко, Є. Бортник, В.. Палкін, Б. Іщенко, Е. Лортікян, П. Курячий, В. Фрадкін, В. Курисько. Сьогодні факультет очолює лауреат Всеукраїнського конкурсу доцент Т. В. Большакова, заступник декана — В. М. Цицирєв, заслужений артист України.

Факультет музичного мистецтва готує фахівців на рівні міжнародних освітніх стандартів — спеціалістів не для певної посади, а для сфери діяльності в демократичному суспільстві. Випускник факультету здобуває культурологічну освіту разом із набуттям навичок та вмінь зі спеціальності.

Ідея багатоступеневої освіти втілена в концепції навчального процесу. У практику роботи факультету впроваджено блочно-модульну систему побудови навчального процесу, рейтинговий контроль знань та вмінь студентів. У межах нового модульного блоку «Професійно-орієнтовані дисципліни» кафедри мають можливість упроваджувати нові курси, які орієнтують майбутнього фахівця на вивчення новітніх культурологічних та музикознавчих дисциплін. Так, на кафедрі хорознавства введені нові курси: «Інтонаційно-стильовий аналіз хорових партитур», «Сучасне хорове мистецтво», «Теорія хорового виконавства», «Історія вокального мистецтва», «Організація та методика творчої діяльності»; на кафедрі народного співу — «Слобожанський фольклор»; на кафедрі народних інструментів — «Історія виконавства на народних інструментах», «Історія диригування»; на кафедрі духових та естрадних оркестрів — «Історія джазових стилів», «Історія музичної естради».

Крім того, в нових навчальних планах передбачено значне поглиблення загально-гуманітарної, культурологічної та мистецтвознавчої підготовки майбутніх фахівців. Термін навчання за спеціальностями на факультеті розрахований на п'ять років.

Набір на спеціальності здійснюється за державним замовленням і на контрактних умовах. Основний контингент абітурієнтів складається з осіб, які мають середню спеціальну освіту і закінчили музичні училища та училища культури.

Нині факультет музичного мистецтва є провідним підрозділом системи підготовки фахівців у галузі музичного мистецтва у вищих

навчальних закладах культури та мистецтв. Деканат, кафедри, викладачі та концертмейстери ведуть постійну профорієнтаційну роботу: реклама в засобах масової інформації, концертно-творча діяльність, постійні зв'язки з вузами I–II рівнів акредитації, профорієнтаційна робота на заочному відділенні, участь викладачів у складі державних комісій в училищах культури.

Факультет готує фахівців, які спроможні працювати у сфері музично-виховної діяльності, в закладах освіти та культури, на керівних посадах, на викладацькій ниві. На факультеті створені умови для безперервної освіти: училище, вуз, аспірантура, докторантура. Кожна кафедра організує навчальний процес відповідно до своєї специфіки: кафедра українського народного співу спирається на автентичний фольклорний матеріал Слобожанщини, зібраний студентами та викладачами під час фольклорних експедицій. Кафедра духових та естрадних оркестрів має унікальний творчий колектив — студентський естрадно-симфонічний оркестр, на базі якого вивчаються предмети кафедрального циклу та здійснюється величезна концертно-творча діяльність. Більша частина програм, за якими читаються лекції на кафедрах, є авторськими і не мають аналогів в Україні. Так, програма курсу «Хорова література» (автор — професор І. Гулеско) відрізняється концептуальною новизною за змістом і формою. Програма має новий розділ «Методика аналізу хорових творів різних жанрів та стилів», де вперше введено новий метод комплексного інтонаційно-стильового аналізу творів, фактури. Випускник факультету музичного мистецтва може працювати:

— педагогом-організатором музичного виховання; викладачем фахових дисциплін у вищих навчальних закладах освіти і культури I–IV рівнів акредитації;
— керівником різних за складом та віком хорових, народно-інструментальних, духових та естрадних колективів;
— науковим методистом обласних центрів народної творчості, методистом у державних, суспільних та приватних структурах художньо-культурологічного та просвітницького профілів, культурних центрах, центрах дозвілля молоді та юнацтва, художніх студіях, спілках та товариствах;
— у структурах підтримки розвитку соціально-культурної сфери різних рівнів.

Факультет музичного мистецтва має високопрофесіональний колектив викладачів, які з гідністю здійснюють концептуальні підходи до науково-дослідницької роботи, вирішують сучасні зав-

дання в умовах реформи освіти. В єдності їх фундаментальних, пошукових і прикладних досліджень, в органічному зв'язку з творчо-виконавською роботою на факультеті існує плідна творча атмосфера, яка сприяє сучасним завданням випуску спеціалістів майбутнього тисячоліття. Науковий ценз факультету наближається до 70 %. На кафедрах працюють доктор наук, 5 професорів, 12 доцентів, 14 кандидатів наук, 6 викладачів з почесними званнями.

Творча робота є одним із головних напрямів діяльності факультету. Кожна випускаюча кафедра щорічно звітує перед громадськістю міста. Крім того, відбуваються постійні концерти в академії, на концертних майданчиках міста та області. У концертних заходах беруть участь як великі творчі колективи (хори та оркестри), так і малі форми — ансамблі, солісти.

За останні п'ять років значно інтенсифікувалася творчо-виконавська діяльність викладачів і студентів. Нині на факультеті функціонують творчі колективи.

Академічний хор (худ. кер. заслужений діяч мистецтв України, професор В. Ірха, хормейстер Ю. Мостова).
Український народний хор (худ. кер. викладач П. Сміюха, хормейстер Г. Бреславець).
Оркестр народних інструментів (худ. кер. доцент Т. Большакова, диригенти: заслужений артист України В. Цицирєв та О. Гончаров).
Естрадно-симфонічний оркестр (худ. кер. народний артист України, професор О. Литвинов, диригенти: Ю. Персидський та Є. Ларін).
Ансамбль народної музики «Стожари» (худ. кер. О. Савицька).
Фольклорний гурт «Гільце» (худ. кер. кандидат мистецтвознавства В. Осадча).
Ансамбль скрипалів (худ. кер. викладач І.Рябченко).

Випробуванням на творчу зрілість були концерти-звіти на сцені уславленої національної філармонії в м. Києві, участь у звітах майстрів мистецтв та художніх колективів Харківської області «Слобожанські передзвони». Творчі колективи факультету гідно захищали честь нашого навчального закладу, маючи позитивні відгуки в засобах масової інформації. Багато наших випускників достойно репрезентують науковий та творчий потенціал факультету. Серед численних колишніх студентів є народні та заслужені артисти України (А. Мамченко, Т. Томчук, В. Плискунов, Є. Анісімов), заслуже-

ний артист Росії М. Пензяков, понад 30 заслужених працівників культури — А. Мартинюк, М. Митровка, В. Андрійчук, М. Обліщук, Л. Гурак, Н. Шаюк, Є. Станішевська, А. Затурян, І. Бідак, В. Біленька, Л. Корольова, В. Мельницький та ін. Немало серед випускників заслужених діячів мистецтв (В. Ірха, Ю. Алжнєв), у тому числі і зарубіжних країн — Доржсуренгін Пуревсурен (Монголія).

Серед лауреатів Всесоюзних та Міжнародних конкурсів і фестивалів можна згадати В. Грушка, В. Тетеріна, А. Лученкова, Г. Біленького, П. Кравчука, О. Пустовіта, П. Васюру, Є. Гуцала, М. Соболь, А. Верещаку та багатьох інших. Почесними грамотами Президії Верховної Ради України нагороджені А. Рудик та А. Биков; М. Ходу нагороджено Орденом Дружби народів.

На керівних посадах системи культури України можна зустріти випускників кафедр факультету: В. Шейко — ректор ХДАК, доктор історичних наук, професор; В. Рожок, доктор мистецтвознавства, професор, ректор Національної музичної академії України (Київ); М. Лінник — довгий час працював директором Держвидавництва «Музична Україна»; В. Ткаченко — директор Донецького училища культури; В. Грицаненко — директор Мелітопольського училища культури; В. Клемпарський — директор Сімферопольського училища культури; С. Литвин — заступник директора Харківського училища культури і багато інших.

Деканат факультету музичного мистецтва

Кафедра народних інструментів

На заснованій у 1959 р. на факультеті культурно-освітньої роботи Харківського державного бібліотечного інституту кафедрі хорового диригування існувала секція народних інструментів, яку в 1960 р. було реорганізовано в кафедру народних інструментів. Протягом чотирьох десятиліть кафедра плідно працювала в напрямі підготовки висококваліфікованих керівників самодіяльних оркестрів народних інструментів для державних, профспілкових систем клубних установ та викладачів спеціальних дисциплін для культурно-освітніх училищ, зробила значний внесок у формування харківської школи народно-інструментального виконавства, сприяла створенню мережі самодіяльних оркестрів на теренах України та колишніх республік СРСР.

Історія кафедри зберігає імена викладачів, які сприяли формуванню її творчого становлення. Серед них: В. М. Кончич (1920–1981 рр.), талановитий музикант, диригент, перший завідувач кафедри, інші завідувачі — доцент В. О. Заболотний (1933–1982 рр.), професор, заслужений працівник культури України Є. О. Бортник (1929–1999 рр.), доцент В. І. Лігутін (1941–1999 рр.), заслужений діяч мистецтв України, доцент В. І. Курисько, доцент О. І. Дроботай, старший викладач В. К. Петров.

У різні роки на кафедрі працювали такі відомі діячі народно-інструментального жанру, як: професори, заслужені діячі мистецтв України М. Т. Лисенко, Б. О. Міхєєв, А. П. Гайденко, Я. А. Скибінсь-

кий, Д. І. Остапенко, народний артист України В. М. Золотухін, професори К. Л. Дорошенко, М. С. Михальченко, доценти А. К. Відуліна, М. П. Лінник, О. Г. Бенч, В. І. Міхеліс, Ю. Т. Калачов, заслужений працівник культури України П. М. Васюра, лауреати конкурсів і фестивалів Л. С. Мандзюк, А. Я. Биков, соліст Харківської філармонії В. І. Лобас, старші викладачі Б. Ф. Шопен, М. В. Чекмарьов, П. К. Потапов, А. І. Гребенніков, Г. П. Дуднікова, Л. О. Кузьменко, О. І. Шевченко та інші.

Протягом сорока років кафедра здійснювала підготовку спеціалістів за кваліфікацією «Керівник самодіяльного оркестру народних інструментів». У галузі народної творчості працювали: Є. О. Бортник, О. І. Дроботай, О. Й. Волковий, П. М. Васюра, А. Я. Биков, Ю. Б. Алжнєв, В. М. Цицирєв, Т. В. Большакова, О. І. Шевченко та інші. Ця діяльність передбачала створення та керівництво самодіяльними оркестрами та ансамблями; методичну та практичну допомогу в роботі, формуванні репертуару, придбанні інструментарію, організацію конкурсів, оглядів, олімпіад, фестивалів, концертів; участь у роботі журі, Правління та відділень Музичної спілки України (Є. О. Бортник, О. І. Дроботай).

Кафедра пишається плідною діяльністю своїх випускників, серед яких чимало обіймали и обіймають високі адміністративні посади, нагороджені почесними званнями, є лауреатами конкурсів і фестивалів. Можна назвати такі відомі імена: В. М. Шейко — професор, доктор історичних наук, академік, ректор ХДАК, «Відмінники освіти України» — Л. Добровольська, В. Веденьов, С. Осавелюк; кандидати наук, доценти Л. В. Шемет, Ю. М. Нагорний, О. Вербець, В. Проценко, В. Зубарєв; заслужений діяч мистецтв України Ю. Б. Алжнєв, заслужений діяч мистецтв Монгольської Народної республіки Д. Пуревсурен, заслужені артисти України В. М. Цицирєв та І. Доскоч, заслужені працівники культури України В. Біленька, Л. Корольова, В. Мельницький, П. Васюра, лауреати Всесоюзних конкурсів і фестивалів народної художньої творчості А. Биков, В. Тетерін, В. Бабак, С. Власенко, О. Комінарець, П. Смирнов, В. Грушко, А. Лученков, П. Кравчук, О. Пустовіт, О. Кириченко, В. Купріянов, Г. Біленький, О. Беспалов.

Почесними грамотами Президії Верховної Ради України нагороджені А. Рудик, А. Биков, Орденом Дружби народів — М. Хода.

Керівні посади в різні роки в усіх ланках системи культури України обіймали М. П. Лінник, Ю. В. Третяченко, В. А. Цигульов, В. Ф. Хільченко, В. К. Ткаченко, В. Грицаненко, В. Клемпарський,

С. Литвин, В. Г. Асєєв, Виговський, О. С. Роденко, В. Тетерін, Г. Мороз та багато інших подвижників, які протягом життя всі свої сили і натхнення віддавали благородній справі духовного художньо-естетичного виховання трудящих нашої країни.

На рубежі тисячоліть після реорганізації факультету культурно-освітньої роботи у факультет народного музичного мистецтва (1997 р.), а потім у факультет музичного мистецтва (1998 р.) кафедра закінчила свою історичну місію сприяння розвиткові художньої самодіяльності і розпочала підготовку фахівців у галузі народно-інструментального виконавства академічного напряму з кваліфікації «Викладач, артист оркестру (ансамблю), диригент оркестру народних інструментів, концертний виконавець».

У 1999 р. кафедру очолила доцент, лауреат Всеукраїнського конкурсу виконавців на народних інструментах Т. В. Большакова (значиться в «Довіднику баяніста» А. Басурманова), енергійна діяльність якої сприяла суттєвим змінам у складі кафедри та переорієнтації напрямів і завдань її роботи.

Нині на кафедрі працюють 11 штатних викладачів, 5 сумісників, 4 концертмейстери, старший лаборант. Слід зазначити, що кадрові зміни стосувалися значного «змоложення» колективу. Поруч із колегами, трудова діяльність яких в академії складає від 20 до 40 років (доценти: О. Й Волковий — з 1962 р., В. І. Курисько — з 1963 р., О. І. Дроботай — з 1965 р., Т. В. Большакова і В. М. Цицирєв — з 1975 р., ст. викладачі Л. М. Понікарова — з 1972 р., О. І. Гончаров — з 1980 р., викладач Л. Й. Матвєєва — з 1975 р.), працюють молоді колеги (доценти — кандидат педагогічних наук Л. В. Шемет — з 1993 р., кандидат мистецтвознавства Ю. І. Лошков — з 1998 р., лауреати міжнародних конкурсів ст. викладач О. В. Савицька — з 2000 р., викладачі Н. В. Мельник — з 2000 р., І. В. Кононова — з 2002 р., сумісники Б. О. Нестеренко, В. В. Проценко — з 2002 р., У. В. Мачнєва — з 2003 р.

Основні напрями наукових інтересів кафедри зосереджуються на вивченні шляхів становлення народного музичного інструментарію, народно-інструментального жанру, самодіяльних оркестрів, фольклору в сучасній дійсності. Згідно з цими питаннями на кафедрі розробляли п'ятирічні комплексні наукові теми, видавали статті та тези доповідей, були підготовлені і захищені чотири кандидатські дисертації: 1977 р. — М. П. Лінник «Музика в режисерській інтерпретації української класичної драматургії»; 1982 р. — Є. О.Бортник «Формування та розвиток домрового мистецтва в Україні в аспекті

російсько-українських музичних зв'язків»; 1995 р. — Л. В. Шемет «Педагогічні умови освоєння фольклору дітьми у групових формах дозвіллєвої діяльності»; 2000 р. — Ю. І. Лошков «Творчість В. А. Комаренка і народно-інструментальне виконавство у Слобідській Україні (перша половина XX ст.)».

У 2002 р. Ю. І. Лошков за темою дисертації видав монографію «В. А. Комаренко». У 2003 р. Л. М. Понікарова на матеріалі свого наукового дослідження видала навчально-методичний посібник «Баян в народно-инструментальном жанре Украины».

Доценти Ю. І. Лошков, Л. В. Шемет, Т. В. Большакова, В. І. Курисько, старший викладач Л. М. Понікарова беруть постійну участь у міжнародних наукових конференціях, друкують тези, доповіді, наукові статті у виданнях ВАК, присвячені актуальним проблемам народно-інструментального жанру в сучасних умовах відродження національної культури України.

Значну увагу кафедра приділяє розробці методичних матеріалів для забезпечення плідної роботи викладачів і студентів. Видаються методичні вказівки і рекомендації до самостійної роботи студентів, удосконалюються навчальні програми. Так, у 2003 р. розроблені та надруковані навчальні робочі програми для всіх курсів спеціалізації з нової спеціальності «Музичне мистецтво».

Важливим моментом у діяльності кафедри є підготовка навчального і концертного репертуару для творчих колективів. Так, щорічно збагачують оркестрову бібліотеку інструментовки керівників оркестрового класу В. М. Цицирєва і О. І. Гончарова, на сценах Харкова і в Україні звучать майстерні обробки народних пісень для ансамблів бандуристів Н. В. Мельник, для ансамблю українських народних інструментів О. В. Савицької.

Творчі колективи кафедри ведуть активну концертну діяльність, беруть участь в урочистих заходах міста і області, звітують на сценах ХАТОБу і філармонії, проводять шефські концерти в організаціях міста і області тощо. Оркестр народних інструментів кафедри неодноразово ставав лауреатом конкурсів вузів культури та мистецтв (1982, 1985, 1987 рр.), лауреатом І обласного фестивалю народно-інструментальної творчості (1995 р.), лауреатом щорічного міжнародного фестивалю «Веселковий світ народних мелодій» (1986–2002 рр.). На початку 90-х рр. оркестр брав участь у благодійних концертах у рамках марафону «Дзвони Чорнобиля», на користь вірменським дітям, які постраждали від землетрусу у Спітаку, в концерті, кошти з якого було перераховано у Фонд побудови

пам'ятника Т. Г. Шевченку в м. Ленінграді. У концертних програмах оркестр активно пропагує творчість українських, зокрема харківських, композиторів.

Серед ансамблів, які залишили помітний слід в історії кафедри, можна відзначити ансамбль «Балалайка» (керівник — доцент В. Заболотний) — брав участь у фестивалі «Київська весна» (1975, 1976 рр.), нагороджений грамотою на огляді-конкурсі в Донецьку (1981 р.); ансамбль «Український сувенір» (керівник студент О. Святобог , консультант доцент О. Й. Волковий) — лауреат республіканського фестивалю, дипломант міжнародного конкурсу народної творчості (Клінгенталь, 1997); гурт «Хоткевичі» (керівник студент — А. Моргун , консультант — доцент Т. В. Большакова) — брав участь у Всеукраїнському фестивалі «Лесині джерела» (Новгород-Волинський, 1996); ансамбль народної музики «Стожари» (керівник — викладач О. Савицька) — лауреат міжнародного фестивалю «Райдужний світ веселкових мелодій» (2002, 2003 рр.), на VI Всесвітньому конгресі цимбалістів (Львів, 2001) отримав диплом і Золоту медаль, ансамблі бандуристів (керівник — викладач Н. В. Мельник) та інші.

Помітну сторінку в історії кафедри залишив ансамбль викладачів, що діяв протягом двадцяти років (1964–1984) під керівництвом В. Заболотного, Є. Бортника, О. Дроботая, О. Волкового, О. Гончарова, А. Відуліної, М. Шпака. Ансамбль проводив активну концертну діяльність, мав записи на телебаченні і радіо, і за його зразком у культосвітніх училищах почали створюватися подібні колективи. З ансамблем виступали народні артисти СРСР Н. Суржина, Н. Манойло, артисти Харківської філармонії, солісти харківської опери, заслужені артисти України С. Орлова, О. Соболєва, Б. Жайворонок, викладачі кафедри — лауреат Всеукраїнського конкурсу Т. Большакова (баян), В. Заболотний (балалайка), О. Волковий (балалайка), Л. Понікарова (баян).

Зважаючи на вимоги нової кваліфікації, зав. кафедрою Т. В. Большакова наполегливо домагається підвищення професійно-виконавського рівня студентів у класах спецінструменту. Це стосується і якості набору, і організації навчального процесу, формування навчального репертуару, збільшення контрольних моментів, сольних концертів, участі в конкурсах і фестивалях тощо. В останні п'ять років студенти кафедрі стали лауреатами та дипломантами конкурсів. Так, змагаючись у І міжнародному конкурсі «Кримська весна–2001» (Ялта), успіхів досягли студенти Є. Гуцал (ІІІ премія,

старший викладач О. В. Савицька), О. Хуторна (дипломант, викладач Н. В. Мельник); у Національному конкурсі кобзарського мистецтва ім. Китастого (Київ, 2003 р.) звання дипломанта отримав О. Гусак (викладач Н. В. Мельник).

З нагоди 75-річчя ХДАК Т. В. Большакова ініціювала проведення на базі ХДАК у 2004 р. І Всеукраїнського конкурсу молодих виконавців «Слобожанський вернісаж», який передбачений у плані заходів Міністерства культури і мистецтв України. Серед переможців конкурсу — студенти кафедри народних інструментів: Ю. Муленко (І премія, старший викладач О. В. Савицька), П. Юха (ІІІ премія, старший викладач В. К. Петров, викладач У. К. Мачнєва), С. Ріпа (дипломант, викладач Н. В. Мельник), М. Будник (дипломант, доцент Ю. І. Лошков).

У тісному зв'язку з викладачами працюють концертмейстери кафедри, кваліфіковані, освічені музиканти, серед яких К. Н. Деміховська (1965 р.), А. А. Банкевич (1969 р.), А. В. Милюха та О. В. Фатєєва (1983 р.) і старший лаборант О. М. Чуб (1996 р.).

Короткий літопис діяльності кафедри був би неповним без висвітлення громадської діяльності її членів. Керівні адміністративні і громадські посади багато часу обіймають заслужений діяч мистецтв України В. І. Курисько (заступник декана з 1974 р., декан з 1986 по 2003 рр.), діяльність якого неодноразово відзначалася («Почетный знак за освоение целинных земель», медаль «За добросовестный труд», відзнака Міністерства культури СРСР «За отличную работу», Почесна відзнака Міністерства культури і мистецтв України «За багаторічну, плідну працю в галузі культури»); доцент Т. В. Большакова — декан факультету музичного мистецтва, завідуюча кафедрою, в минулому Голова профспілки академії, член Обкому профспілки працівників культури; доцент Ю. І. Лошков — заступник декана факультету музичного мистецтва, вчений секретар спеціалізованої вченої ради К64.807.01 у Харківській державній академії культури; доцент В. М. Цицирєв — заступник декана факультету режисерського та кіно-телемистецтва; старший викладач Л. М. Понікарова — член профкому ХДАК. За творчі досягнення доцент О. І. Дроботай нагороджений Почесною грамотою Міністра культури України, старший викладач О. І. Гончаров — Почесною грамотою мера міста Харкова (2002 р.), доцент Ю. І. Лошков — Почесною грамотою Харківської державної обласної адміністрації (2004 р.). У 2002 р. старший викладач О. І. Гончаров увійшов до харківського альманаху «Жемчужины педагогического мастерства»

(2002 р.), доцент Ю. І. Лошков — до харківського альманаху «Вами гордится Харьков» (2004 р.). Старший викладач О. В. Савицька отримала Сертифікат районного і міського конкурсів державної адміністрації Харкова в номінації «Мистецтво» на звання «Молода людина року–2003».

Кафедра духових та естрадних інструментів

Кафедра духових та естрадних оркестрів більше 30 років здійснює набір та підготовку артистів оркестру, диригентів духових та естрадних оркестрів, викладачів фахових дисциплін.

Вона створена в часи, коли на факультеті культурно-освітньої роботи починалась підготовка фахівців — культурно-освітніх працівників за музичними спеціальностями.

У 1965 р. було здійснено перший набір студентів-духовиків на денну форму навчання в кількості 10 осіб. Згодом було відкрито і духове відділення. Для забезпечення навчального процесу по спеціальних дисциплінах на роботу за сумісництвом були запрошені відомі музиканти-духовики: І. О. Байда (тромбон), В. В. Іванов (кларнет), І. С. Левітін (ударні), В. П. Кубасов (диригування).

Протягом наступних двох років на денне відділення було прийнято 20 студентів. Це дало можливість проводити заняття зі студентами-духовиками в окремих групах, почати цілеспрямоване формування учбового духового оркестру, який тривалий час очолював невтомний пропагандист духової музики, військовий диригент В. П. Кубасов.

Збільшення контингенту студентів-духовиків привело до збільшення штату викладачів. Для проведення занять по класу флейти був запрошений відомий флейтист, соліст Харківського державного академічного театру опери та балету ім. М. В. Лисенка О. Я. Зубаха, який у подальшому багато зробив для становлення та розвитку в інституті кафедри духових інструментів.

У 1967 р. до інституту було зараховано по класу труби М. М. Дуднікова, який став першим штатним викладачем-духовиком і очолив усю організаційно-методичну роботу на відділенні духових інструментів. Таким чином, у 1967/68 навч. році на відділенні почало функціонувати методичне об'єднання викладачів-духовиків, яке стало праобразом майбутньої кафедри і початком утвердження нової для інституту спеціалізації Керівник самодіяльного духового оркестру.

У 1968/69 навч. році відбувся перший випуск 10 випускників, 8 з яких були направлені на педагогічну роботу в культурно-освітні училища України, 2 — на методичну роботу по оркестровому жанру в Харківській обласний науково-методичний центр та обласний будинок художньої самодіяльності профспілок. У подальшому наші випускники очолили предметні циклові комісії в культурно-освітніх училищах, обіймали керівні посади.

У 1969/70 навч. році вже навчалось 33 студенти на стаціонарі та 25 студентів на заочному відділенні, 5 слухачів — на підготовчому відділенні. Навчання проводилось за навчальними планами для відділення народних інструментів. Зі зростанням контингенту студентів-духовиків склад секції викладачів-духовиків налічував 12 викладачів. Були запрошені нові викладачі, висококваліфіковані практичні робітники. Це — заслужений артист України О. І. Литвинов, композитор В. М. Пікулик, артисти харківських професіональних оркестрів В. І. Лебедєв, А. С. Проскурін, В. П. Алтухов, військовий диригент у відставці О. В. Галактіонов. Значно пожвавлюється навчально-методична та творчо-виконавська робота. З цього часу почалася цілеспрямована розробка навчальних планів, програмних вимог та тематичних планів стаціонару та заочного відділення. Студентський духовий оркестр (диригент В. П. Кубасов) ознайомив музичну громадськість міста з великою концертною програмою у двох відділеннях, в яку були включені такі високохудожні твори, як увертюра до опери О. Бородина «Князь Ігор», концерт для фортепіано з оркестром № 1 Ф. Ліста та ін.

У 1969/70 навч. році відбувся другий випуск студентів денної форми навчання 7 осіб, 6 із яких були направлені на викладацьку роботу в культурно-освітні училища.

У системі інститутів культури кафедра духових інструментів ХДІК стала першою подібною кафедрою в колишньому Радянському Союзі. Очолив кафедру М. М. Дудніков, який у подальші роки багато зробив для її становлення та розвитку.

У травні 1971 р. був проведений звітний концерт у двох відділеннях учбового духового оркестру. Кафедра бере активну участь у наданні практичної та методичної допомоги самодіяльним духовим та естрадним оркестрам міста і області. Так, М. М. Дудніков та Ю. І. Еленкріг— члени складу художньої ради обласного будинку художньої самодіяльності профспілок, інші викладачі брали участь у роботі журі міських та обласних оглядів-конкурсів інструментальних колективів. М. М. Дудніков організував шефство над дитячим духовим оркестром Будинку культури ст. Основа, який у подальшому став зразково-показовим оркестром і сьогодні є одним із кращих дитячих духових оркестрів України.

У 1971/72 навч. році відкрито заочне відділення, почалось навчання студентів по новій спеціалізації Керівник самодіяльного духового та естрадного оркестрів, значно збільшився контингент студентів відділення та викладачів. Серед першочергових завдань кафедри було виконано головне: розроблені та впроваджені в навчальний процес програмні вимоги з усіх дисциплін, над якими активно працювали всі викладачі. Викладачі кафедри здійснювали таку іншу навчально-методичну роботу: підготовка доповідей, створення фондових лекцій, навчально-педагогічного репертуару. Відбулись звітні сольні концерти викладачів, успішно працював інструментальний ансамбль викладачів.

Кафедра співробітничала з харківськими науково-методичними центрами, зміцнювались зв'язки з культурно-освітніми училищами України засобами активних консультацій, підготовкою спеціалістів, прослуховуванням випускників, відвідуванням концертів творчих колективів. Викладачі кафедри надавали методичну та практичну допомогу самодіяльним духовим та естрадним оркестрам (Ново-Водолазький РБК, БК селища Есхар, студентський клуб Харківського медичного інституту та ін.). У 1972 р. кафедра здійснила другий випуск фахівців у кількості 9 чоловік, більшість з яких були направлені на педагогічну роботу в культурно-освітні училища України.

1972–1977 рр. можна охарактеризувати як роки найінтенсивної роботи щодо вдосконалення процесу, підвищення якості підготовки спеціалістів, посилення методичної допомоги оркестровим колекти-

вам, зміцнення матеріальної бази, підвищення професійного рівня колективу викладачів та концертмейстерів. Переважна більшість випускників цих років працюють в закладах культури, на викладацькій роботі в культурно-освітніх училищах, дитячих музичних школах та інших навчальних закладах. Серед них є професіональні та військові музиканти, військові диригенти, диригенти професіональних оркестрів та ансамблів. Два випускники працюють викладачами на кафедрі: доценти А. В. Гладких (випуск 1973 р.) та В. М. Откидач (випуск 1976 р.).

У різні роки у штаті кафедри працювали такі відомі педагоги-музиканти, як композитори В. Г. Іванов, В. О. Пономаренко, В. М. Пікулик, диригенти В. С. Городовенко, В. І. Баранов, заслужений діяч мистецтв Е. В. Стунгуров, педагоги-інструменталісти В. І. Лебедєв (гобой), Г. С. Гевоян (кларнет), В. П. Жубриков (тромбон), О. М. Щербаков (контрабас), В. В. Чуриков (кларнет, саксофон), О. В. Нестеренко (гітара), музикознавець В. В. Шаміна. Випускниками цих років були відомі нині музиканти А. В. Гречаний, М. А. Дем'янюк Серед викладачів-сумісників були також відомі музиканти: І. В. Якустіді (валторна), О. Я. Зубаха (флейта), В. В. Рекало (контрабас, гітара), диригенти Ш. Г. Палтаджан, К. В. Глущенко. Штатними викладачами кафедри в цей період стали і нині працюють доцент А. К. Відуліна, старші викладачі В. В. Чепеленко, Ю. І. Ковач та ін.

У квітні 1977 р. було створено самостійну кафедру оркестрового диригування з дисциплінами профілюючого циклу (диригування, оркестровий клас, диригентська практика та інші). Керівництво кафедрою було покладено на доцента А. К. Відуліну. Інші дисципліни оркестрової спеціалізації (інструментознавство, інструментування, читання партитур) було передано кафедрі теорії та історії музики.

Протягом 1977–1983 рр. кафедра зосередила увагу на вдосконаленні виконавського рівня гри студентів на інструментах та підвищенні педагогічної кваліфікації викладачів, брала активну участь у перепідготовці практичних робітників на факультеті підвищення кваліфікації. У цей період головний напрям наукової та методичної роботи на кафедрі був спрямований на участь викладачів в розробці аспектів кафедральної теми дослідження проблеми «Шляхи підвищення ефективності виховної роботи з молоддю у клубі». Були підготовлені наукові та методичні доповіді, статті та рекомендації. Продовжував свою роботу педагогічний ансамбль кафедри.

У грудні 1980 р. учбовий оркестр (диригенти А. К. Відуліна та В. М. Откидач) став переможцем Республіканського огляду творчої майстерності студентів та учнівської молоді навчальних закладів

мистецтв та культури. Естрадний оркестр студентів стаціонару (диригент І. І. Ісак) став дипломантом цього конкурсу.

Разом із тим у роботі по керівництву учбовими та творчими колективами на відділенні у зв'язку з проведеною реорганізацією кафедр виникли суттєві проблеми: на факультеті практично не стало випускаючої кафедри по духовій спеціалізації. На підставі цього ректорат інституту прийняв рішення з вересня 1983 р. ліквідувати кафедру оркестрового диригування і було відновлено попередню структуру кафедри духових інструментів, зробивши її знову випускаючою. 1983/84 навч. рік був для кафедри особливим і тим, що кафедра повернулась до проведення творчої частини державного іспиту зі спеціалізації. Відбулися помітні зрушення у проблематиці наукових досліджень. У 1983/84 навч. році викладачі розробляли 2 теми: «Шляхи підвищення підготовки керівників самодіяльних оркестрових колективів» та «Шляхи підвищення індивідуальної майстерності учасників інструментальної художньої самодіяльності». За цими темами викладачі кафедри підготували 10 наукових доповідей.

З вересня 1983 по вересень 1987 акцент у роботі кафедри був зроблений на подальше вдосконалення навчального процесу, рівня знань, практичних навичок студентів, індивідуальної педагогічної майстерності викладачів кафедри. З цією метою на відділенні була введена атестація студентів по індивідуальних та дрібногрупових заняттях, посилено контроль за відвідуванням студентами занять та організації їх самостійної роботи.

Кафедра проводила подальшу роботу по вдосконаленню навчальних планів, були введені нові предмети та спецкурси «Оркестрова література», «Українська оркестрова література», «Українське оркестрово-ансамблеве виконавство» тощо. У цей період активізувалася творчо-виконавська робота студентів та викладачів. Студентські художні колективи брали активну участь у концертах міських та інститутських свят. Так, у квітні 1985 р. на святі «Студентська весна–85» успішно виступив студентський духовий оркестр (диригент В. М. Откидач), ансамбль кларнетистів, ансамбль духових інструментів старовинної музики, ансамбль ударних інструментів, естрадні оркестри I та III курсів (керівники В. В. Чепеленко та Ю. І. Ковач).

У травні 1986 р. у парку культури та відпочинку ім. М. Горького відбувся великий концерт духової та естрадної музики, де успішно виступили оркестрові колективи відділення. Диригували програмою В. М. Откидач та 7 кращих студентів відділення.

У травні 1987 року студентський диксиленд «Веселий настрій» (керівник А. К. Відуліна) брав участь у концертній поїздці на агітпоїзді «Молодогвардієць» по ударних будовах Казахстану.

З 1982 по 1986 р. кафедра проводить значну роботу по наданню практичної допомоги самодіяльним інструментальним колективам Харкова та області: 22 випускники були направлені в самодіяльні оркестри та ансамблі, клуби, будинки культури. Більшість студентів і нині працюють керівниками оркестрових колективів, художніми керівниками, педагогами, військовими музикантами. Відмінну організаційну та творчу роботу за цей час показали випускники І. М. Юркевич (випуск 1983 р.) — художній керівник та диригент дитячого зразкового духового оркестру Будинку культури залізничників ст. Основа; керівник духового оркестру турбінного заводу С. Балицький (випуск 1982 р.); керівник дитячого духового оркестру в с. Ст. Мерчик Валківського району Харківської області П. І. Сисюк (випуск 1984 р.); керівник та диригент ансамблю «Дружные ребята» дитячого клубу ХТЗ М. Е. Ляшенко (випуск 1986 р.) та ін.

З 1987 по 1991 рр. кафедру очолює В. М. Откидач, який пройшов шлях від студента інституту до завідуючого кафедрою і доклав немало зусиль у справі розвитку жанру духової та естрадної музики у ХДІК. За цей період кафедру поповнили нові висококваліфіковані викладачі. З 1987 р. на кафедрі працює диригент О. С. Мокрушин, в 1989 р. — талановитий кларнетист, випускник Харківського інституту мистецтв Є. А. Козеняшев.

За період з 1987 по 1991 рр. кафедра підготувала та випустила більше 120 фахівців духових та естрадних оркестрів. Був уведений п'ятирічний план навчання студентів на стаціонарі, розширений діапазон присвоєння кваліфікації випускникам.

З 1991 р. кафедру очолює народний артист України, професор О. І. Литвинов, який докладає чимало зусиль для підвищення загального престижу кафедри, збагачення репертуару оркестрових класів. Духовий та створений естрадно-симфонічний оркестри брали участь у багатьох цікавих та престижних концертах, зокрема в записах на обласному телебаченні, зустрічах із іноземними делегаціями, виступах перед абітурієнтами. Оркестрові колективи кожного року звітують перед громадськістю міста та студентами з новими творчими програмами. 1997 р. оркестри кафедри взяли участь у широкомасштабному фестивалі мистецтв «Слобожанська осінь», у березні 1998 р. виступили на сцені Національної філармонії України в м. Києві. З 1995 р. кафедра працює за новими навчальними планами, приділяючи велику увагу якісній підготовці фахівців.

Сьогодні до традиційних предметів додались такі, як «Теорія та основи диригування» (О. С. Мокрушин), «Історія джазових стилів» (Ю. І. Ковач), «Історія естрадного виконавства» (В. М. Откидач), «Методика викладання спецдисциплін» (В. М. Откидач), «Історія вітчизняного та зарубіжного виконавства на духових інструментах» (В. В. Омельченко, Є. А. Козеняшев), «Техніка джазової імпровізації» (В. В. Чепеленко). З 1997 р. кафедра почала проводити набір і на естрадне відділення.

З 1993/94 навч. року випускники стаціонару складають Державний іспит, диригуючи новим колективом — естрадно-симфонічним оркестром. А всього за період існування відділення духових інструментів кафедра підготувала та випустила більше 800 студентів, які працюють в Україні та багатьох містах і селах колишнього Радянського Союзу.

Провідними викладачами кафедри є: народний артист України, професор О. І. Литвинов, кандидат педагогічних наук, доцент А. В. Гладких, кандидат мистецтвознавства, доцент В. М. Откидач, доцент А. К. Відуліна, старші викладачі В. В. Чепеленко, Ю. І. Ковач, Є. А. Козеняшев, Є. М. Ларін, О. Є. Дорожко, викладач С. Ю. Романенко.

За останні роки кафедра головну увагу приділяє формуванню контингенту студентів. Основну частину студентського контингенту складають випускники музичних училищ, училищ культури, спеціальних музичних шкіл Слобожанщини. Викладачі кафедри надають важливого значення виявленню обдарованої молоді. Концертна, науково-методична діяльність викладачів кафедри сприяє пропагуванню досягнень Харківської державної академії культури. Основою підготовки кожного студента кафедри є виконавство. Участь студентів у відкритих концертах, творчих звітах, музичних фестивалях є найвищою формою виробничої практики.

Вагоме місце посідає виконавська діяльність кафедри. Щорічно викладачами та студентами кафедри проводяться десятки концертів. Серед них звітний концерт естрадно-симфонічного оркестру (художній керівник та диригент Народний артист України, професор О. І. Литвинов) у Національній філармонії ім. М. В. Лисенка, Національному палаці України м. Києві.

Кафедра працює за двома навчальними планами спеціальності Музичне мистецтво спеціалізацій Духові та ударні інструменти, Музичне мистецтво естради.

Випускники кафедри духових та естрадних оркестрів працюють у навчальних закладах та концертних організаціях України.

Кафедра духових та естрадних оркестрів спільними зусиллями викладачів створює умови для підвищення української національної культури, дає добрих плугарів, які сіють зерна духовності і плекають молоді ростки українського національного відродження.

Кафедра хорознавства та хорового диригування

Кафедра хорового диригування створена у ХДІК у 1959 р., у період, коли при факультетах культурно-освітньої роботи в бібліотечних інститутах колишнього СРСР формувалися нові художні спеціалізації. Започаткував організаційну роботу по створенню диригентсько-хорового відділення на факультеті КОР видатний представник плеяди діячів української хорової культури О. А. Перунов (1895–1982 рр.). Він працював у Харківській державній консерваторії (1928–1960 рр.), виховав декілька поколінь хорових диригентів і діячів хорового мистецтва. Серед них: професори А. А. Мірошникова, В. С. Палкін, Ю. І. Кулик, О. П. Петросян. За його участю у ХДІК (1959–1965 рр.) були закладені науково-методичні основи кафедри як ключової ланки у створенні нової спеціалізації «Керівник самодіяльного хорового колективу, методист вокально-хорового жанру», здійснено перші випуски.

О. Перунов сформував кафедру хорового диригування, колектив професіоналів-однодумців: В. С. Палкін, В. Ю. Бриліант,

Є. І. Мариківський, Т. О. Ткачова, О. О. Польшин, Г. А. Дущенко, Є. О. Конопльова, І. І. Койлю. Пізніше колектив кафедри поповнило покоління молодих спеціалістів: І. Г. Носова, Ю. Ю. Тихінська, І. І. Гулеско, В. О. Беззабава, К. І. Чернишова.

Одним із фундаторів кафедри був Є. І. Мариківський (1899–1986 рр.), який віддав понад 60 років хоровому мистецтву, працював хормейстером оперних театрів Донецька, Горького, Харкова. Особливу увагу приділяв хоровій спадщині класиків і українському фольклору, створив самодіяльні хорові колективи в м. Сумах, Харкові, був консультантом методичного центру народної творчості.

З 1965 по 1967 рр. кафедрою завідував В. С. Палкін, а з 1968 по 1983 рр. — В. Ю. Бриліант, досвідчений музикант, майстер аранжування, чудовий методист.

1970–1980 рр. — період становлення кафедри, подальшої стабілізації всіх її ланок і підрозділів, поглибленої роботи по вдосконаленню методики викладання профілюючих дисциплін і курсів тощо. У ці роки склад кафедри поповнили молоді викладачі: В. Ф. Кутлуєв, М. П. Вишленков, П. Г. Сміюха, С. В. Письменна, А. В. Новгородова, З. В. Таранник.

У 1980 р. на кафедрі захистили кандидатські дисертації І. І. Гулеско і В. П. Матюхін. І. І. Гулеско — у галузі мистецтвознавства («Хор у кантатно-ораторіальних творах Г. Свиридова»), В. П. Матюхін — у галузі філософських наук («Естетична культура особистості»). З 1983 по 1993 рр. кафедру очолював В. П. Матюхін, під керівництвом якого була розпочата робота по створенню нових навчальних планів, деяких курсів і спецкурсів. Серед авторських курсів слід відзначити такі: «Хорова література» й «Інтонаційно-стильовий аналіз» (І. І. Гулеско), «Історія вокального мистецтва» (К. Г. Шаша), «Хорознавство» (Ю. В. Мостова). Лише в останні десятиліття викладачі кафедри підготували і видали понад 20 програм курсів і спецкурсів, більше 60 методичних розробок та вказівок, близько 80 статей, 5 навчальних посібників, 2 монографії.

У 80–90-х рр. кафедру поповнили відомі фахівці хорового і вокального мистецтва. У її складі працювала видатний педагог, заслужений діяч мистецтв України професор Є. О. Конопльова (1917–2001 рр.). За 33 роки роботи головним хормейстером у ХАТОБі ім. М. В. Лисенка здійснила понад 60 хорових прем'єр, виховала десятки хорових диригентів. Великого резонансу набули її нариси про диригентів ХАТОБу «Страницы музыкальной жизни Харькова». Є. О. Конопльова підготувала десятки хрестоматій навчаль-

но-педагогічного репертуару. До складу кафедри ввійшли майстри вокального і хорового мистецтва: заслужений артист України, професор К. Г. Шаша, доктор мистецтвознавства, професор О. Г. Стахевич (з 2001 р. працює в Сумському педагогічному університеті), заслужена артистка України Л. А. Величко, доктор мистецтвознавства, професор Н. Є. Гребенюк, лауреат Всеукраїнського конкурсу диригентів О. Б. Ліньков, лауреат Всеукраїнського фестивалю православної музики О. М. Кошман.

З 1994 р. кафедру очолює колишній її вихованець, заслужений діяч мистецтв України, професор В. І. Ірха, який протягом багатьох років керує хоровими капелами Палацу культури і техніки ХТЗ і ветеранів Валківського району. З його приходом на кафедру студентський академічний хор став відомим як у нашій країні, так і за її межами.

З 1993 р. кафедрою впроваджено в навчальний процес новий навчальний план, в якому закладені нові принципи сучасної музичної педагогіки за двома спеціальностями: «Музичне мистецтво», «Музична педагогіка та музичне виховання». У 2002 р. розроблена нова професіограма випускника та професійно-кваліфікаційна характеристика. Нова модель спеціаліста потребувала створення нових курсів у межах нової концепції. Розроблено і впроваджено в сучасну вузівську педагогіку такі нові курси: «Інтонаційно-стильовий аналіз» (авторський курс-ексклюзив І. І. Гулеско), «Історія вокального мистецтва України» (К. Г. Шаша), «Хорове сольфеджіо» (В. Ф. Кутлуєв), «Теорія хорового виконавства» (викл. Ю. В. Мостова), «Духовна музика» (В. Г. Бойко), «Музично-естетичне виховання дітей та юнацтва» (М. П. Вишленков), «Гігієна голосу» (І. В. Щербіна).

В умовах реформи сучасної вузівської освіти за всіма дисциплінами кафедри в 2002/03 навч. році підготовлено до друку 18 оновлених програм та 3 збірки конспектів лекцій. Надруковано і впроваджено у практику роботи вузів культури і мистецтв 8 посібників, серед яких посібники І. І. Гулеско користуються великим попитом в Україні і сучасному пострадянському просторі («Хоровая литература», Х., 1991; «Національний хоровий стиль», Х., 1994; «Музично-художня типологія реквієму в європейському культурному контексті», Х., 2003).

У межах подальшого оновлення навчальних планів, пов'язаних із фундаменталізацією і гуманітаризацією диригентсько-хорової освіти, функціонує методологічний семінар кафедри «Новітні тен-

денції в сучасному хоровому мистецтві: педагогіка, виконавство», яким керує професор І. І. Гулеско. Кафедра відпрацьовує нові підходи та критерії з ключових питань стосовно організації наскрізної безперервної практики. Першочерговим стає завдання вирішення нової педагогічної інтерпретації програмних курсів, методологічно нового типу викладання інформації, впровадження нових методів аналізу музики, створення нових курсів, практикумів, а також активізація оперативного та перспективного фонду знань. Як голова методичної ради факультету проф. І. І. Гулеско здійснює роботу по координації всієї науково-методичної документації факультету до друку.

Наукова робота викладачів кафедри спрямована на розкриття нової концепції музичної культурології, хорознавства в межах комплексної теми кафедри «Хорова культура України: історія і сучасність» (керівники проф. І. І. Гулеско, В. І. Ірха). Кафедрою впроваджено вперше в сучасній хоровій освіті захист дипломних робіт, проблематика яких пов'язана з культурологічними аспектами сучасного хорового мистецтва та завданнями україністики в новій культурній ситуації в Україні.

У другій половині 90-х рр. XX ст. сформувалася наукова школа професора І. І. Гулеско. Через дослідницьку групу, якою керує І. І. Гулеско понад 30 років, пройшли сотні випускників кафедри, що успішно працюють у сучасній системі вузівської освіти. Зокрема, ректор Національної музичної академії України, доктор мистецтвознавства, професор В. І. Рожок, ректор Київського Національного університету культури і мистецтв, кандидат педагогічних наук, професор В. В. Кірсанов, кандидат педагогічних наук, доцент Національної музичної академії ім. П. І. Чайковського В. М. Сніжко, кандидат філософських наук, доцент Харківського національного університету ім. В. Каразіна О. М. Юркевич, завідувач кафедри хорового диригування Мелітопольського педагогічного університету, кандидат мистецтвознавства, доцент А. К. Мартинюк, кандидат педагогічних наук, доцент Сумського педагогічного університету ім. А. Макаренка І. В. Стефіна та інші. Під безпосереднім науковим керівництвом професора І. І. Гулеско захистили кандидатські дисертації Ю. М. Іванова, А. К. Мартинюк, Ю. В. Мостова.

Про науковий авторитет кафедри свідчать контакти з кафедрами вузів культури і мистецтв колишнього СРСР і України. За чотири десятиліття кафедра стала одним із провідних науково-методичних центрів України. Кафедра була організатором серії щорічних науково-методичних конференцій (1986–1988 рр.), що відбувалися

в рамках функціонуючого у ХДАК у масштабах України факультету підвищення кваліфікації для викладачів училищ культури України. Численні рецензії кафедри на навчальні посібники, монографії, дисертації, програми курсів (понад 70) були надруковані у провідних наукових виданнях України і колишнього СРСР, увійшли до наукового обігу і стали фактом існування у «проблемному полі» сучасної науки. Професор І. І. Гулеско рецензувала наукові праці П. Левандо, С. Казачкова, А. Лащенка, В. Іванова, А. Іваницького, Н. Андрос, А. Хакімової.

Наукова та творча атмосфера на кафедрі у 1980–2003 рр. сприяла створенню дослідницьких груп (керівник проф. І. І. Гулеско) в рамках студентського науково-творчого товариства, де підготовлено 300 наукових студентських праць, серед яких 69 — в останні роки (1998–2003 рр.) відзначені дипломами, грамотами і преміями всесоюзних, республіканських та всеукраїнських конкурсів студентської наукової творчості. Школу СНТТ, методологію наукового дослідження пройшли численні студенти, які згодом продовжили своє навчання в аспірантурі: В. Рожок, В. Кірсанов, Т. Босенко, Н. Таран, Ю. Мостова, В. Крайнянська, В. Макуха.

На кафедрі хорознавства та хорового диригування з середини 80-х рр. започатковано роботу по створенню (в межах академічного напряму) нової спеціалізації — фольклорист — дослідник, керівник народного хорового колективу. Було впроваджено нові плани, програми, здійснено набір і два випуски. Як результат великої підготовчої роботи в березні 1991 р. створено нову кафедру українського народного співу та музичного фольклору, що відокремилася від кафедри хорового диригування. Засновниками нового напряму, нової моделі спеціаліста вважались: професор І. С. Польский, заслужений діяч мистецтв Я. А. Скибінський, доцент О. І. Дроботай, кандидат мистецтвознавства В. М. Осадча.

Виконавська робота кафедри є невід'ємною частиною навчально-методичного та науково-дослідницького процесу у вихованні хорового мислення майбутнього диригента. Робота головної лабораторії-хорового класу відзначається насамперед його репертуаром і програмами, в яких відображені духовні запити часу. Упродовж чотирьох десятиліть керівниками хорового класу були: народний артист України, професор, лауреат Національної премії України ім. Т. Шевченка В. С. Палкін, заслужений діяч мистецтв України, професор Ю. І. Кулик, заслужений діяч мистецтв України, професор О. П. Петросян, доценти В. Ю. Бриліант, В. П. Матюхін,

М. П. Вишленков, В. Ф. Кутлуєв. З 1995 р. керівником хору є В. І. Ірха (концертмейстери — І. Запара, В. Олешко). Концертна діяльність хору досить різноманітна за формами. Це насамперед підготовка програм державних іспитів, щорічні звітні концертні програми за онтологічним, монографічним та тематичним принципами, програми по відродженню класичної національної спадщини «Українська духовна музика», концерт із творів М. Березовського; прем'єри з естрадно-симфонічним оркестром, з 1998 р. — щорічні звітні концерти в Колонному залі ім. М. В. Лисенка Національної філармонії України, Національному Палаці «Україна» в Києві, в залах Харківського академічного театру опери та балету ім. М. В. Лисенка, в Органному залі обласної філармонії. Хор здійснив останнім часом записи на радіо та телебаченні, декілька прем'єр з сучасної вітчизняної музики та музики сучасного зарубіжжя поставангардного напряму.

На кафедрі створено новий план по магістратурі, розроблено професіограму випускника кафедри. Нині пошуки кафедри спрямовані на впровадження адекватної хорової освіти в культурному середовищі, вводяться нові проблемні курси, спецкурси, курси за вибором. Різнонаправлений науковий педагогічний і виконавський пошук, дух змагання існує на кафедрі понині. Працює над кандидатською дисертацією В. Г. Бойко, тема якої «Генезис, розвиток та секуляризація духовної музики в Україні в музично-історичному процесі». У 1999 р. професора І. І. Гулеско Американський біографічний інститут визнав Людиною року в номінації «Видатні вчені світу». В обласному конкурсі «Вища школа: кращі імена Харківщини» в номінації «Викладач фундаментальних дисциплін» дипломи отримали В. І. Ірха (2001 р.), І. І. Гулеско (2002 р.).

Кафедра не втрачає зв'язків із випускниками. Нині кращі випускники кафедри працюють у різних сферах просвітницької діяльності: закладах культури, навчальних закладах, у сфері управління культурою, аматорських хорових колективах. Багато з них мають почесні звання: народна артистка України А. Мамченко, заслужений діяч мистецтв України О. Переверзєв, заслужені артисти України Т. Томчук, В. Плискунов, Є. Анісімов, заслужений артист Росії В. Пензяков, понад 40 заслужених працівників культури: В. Ірха, М. Митровка, О. Жук, А. Мартинюк, В. Андрійчук, М. Обліщук, Л. Гурак, Н. Шаюк, А. Затурян, Є. Станішевська, Н. Нетеса (1943–1994 рр.), І. Бідак (1940–1997 рр.) та ін.

Кафедра хорознавства та хорового диригування — справжній науково- методичний центр Східного регіону України.

Кафедра українського народного співу та музичного фольклору

Кафедру створено у 1991 р. на базі секції народного хору кафедри хорового диригування ХДІК. З 1979 по 1980 рр. учнівським народним хором керував заслужений працівник культури В. М. Шипков, з 1980 по 1997 — старший викладач кафедри М. М. Когутич. За часів заснування кафедра українського народного співу та музичного фольклору готувала керівників самодіяльних народних хорів та фольклорних ансамблів, пропонуючи варіант рішення актуальної проблеми кадрового забезпечення відродження етнічно означеної музичної культури в роки становлення самостійної української держави.

Першим завідувачем кафедри був заслужений діяч мистецтв, головний диригент Харківського академічного театру опери та балету Я. А. Скибинський. Уже в перші роки існування кафедри народний хор (керівник старший викладач М. М. Когутич, хормейстер старший викладач П. Г. Смєюха) представляв художні колективи ХДАК у міських концертах, різноманітних заходах Академії. Також перспективний напрям мистецького подання автентичної пісенної традиції репрезентував фольклорний ансамбль «Горлиця» під керівництвом кандидата мистецтвознавства, доц. А. В. Гуріної. У 1993 р. він здобув звання лауреата Всеукраїнського конкурсу учнівських фольклорних колективів.

З 1991 по 1993 рр. кафедрою завідував композитор, учений-етномузиколог, професор І. С. Польський. До роботи на кафедрі були залучені провідні фахівці міста народного напряму, серед яких В. М. Осадча, Ю. Б. Алжнєв, О. В. Чернікін, В. Т. Дмитренко. У січні 1992 р. відбувся перший звітний концерт народного хору та фольклорних ансамблів кафедри.

За ініціативи І. С. Польського 1992 р. на кафедрі було створено лабораторію фольклору та етнографії Слобідської України. Її очолила В. М. Осадча. З урахуванням досвіду роботи зі знавцями усної пісенно-обрядової культури на місцях було розроблено програми фольклорної практики. Матеріали фольклорних експедицій під час практики стали основою для фольклорно-етнографічних фондів лабораторії фольклору. До формування фондів лабораторії доклали збирацьких зусиль викладачі кафедри: доцент В. М. Осадча, доцент А. В. Гуріна, старший викладач І. В. Щербіна, М. М. Когутич, викладачі А. В. Кулик, О. А. Шишкина. Нині лабораторія фольклору та етнографії Слобідської України має унікальні фонди. Фонд аудіозаписів налічує 123 касети з польовими записами фольклору, 15 касет зі студійними записами фольклору від носіїв традиції та колективів-репрезентантів, а також міжнародних фестивалів та телепрограм за участю колективів кафедри. Фонди лабораторії активно опрацьовуються не тільки в навчальних та творчих програмах. Ними постійно користуються режисери, хормейстери, музиканти-виконавці кафедр факультету музичного мистецтва та інших творчих спеціальностей академії.

На фондах лабораторії фольклору базується навчально-методичне і репертуарне забезпечення курсів та практикумів кафедри. Нарешті, загальновизнаним є вагоме наукове значення цього первинного зібрання фоно-, текстових документів і предметів матеріальної культури нашого краю, обсяг якого нині більше 1,5 тис. документів. Наукове і методичне значення лабораторії фольклору створює ХДАК імідж не тільки навчального, але й науково-дослідного закладу. З 1994 р. лабораторією фольклору та етнографії Слобідської України завідує випускниця кафедри Н. В. Харченко.

Колективи кафедри гідно представляли свій мистецький напрям як в заходах ХДАК, так і на концертних майданчиках міста, взяли участь у виїздних концертах в м. Київ (Національна філармонія — 1997, 2000 рр.), та м. Суми (Вище училище культури і мистецтв — 1999 р.).

З 1993 по 2001 рр. кафедру очолював відомий концертний виконавець і педагог доцент О. І. Дроботай. За ці роки на кафедрі був

сформований колектив провідних фахівців народного напряму, до якого увійшли і колишні студенти кафедри — О. А. Шишкина, І. В. Щербіна. Значно зріс виконавський рівень народного хору, з'явилися нові творчі колективи, серед яких фольклорні ансамблі «Гільце» (керівник В. М. Осадча), «Любисток» (керівник О. А. Шишкина), чоловічий квартет (керівник — В. Я. Марчак). Серед концертних заходів — звітні виступи творчих колективів кафедри, фольклорний концерт «Оживлені скарби» за участю колективів міста та області, фольклорних ансамблів кафедри (1994 р.). Колективи та студенти кафедри здобули звання лауреатів та дипломантів всеукраїнських та міжнародних конкурсів та фестивалів: «Перлини сезону» (лауреат з номінації фольклорний спів О. Санько), Міжнародний фестиваль традиційної народної культури «Покуть» (викладачі В. В. Осипенко у 1996 р., О. А. Шишкина у 2000р. в конкурсі «Фольклорний солоспів»). У складі вокальних гуртів — переможці всеукраїнських та міжнародних конкурсів: «Нові імена України» (лауреати викладачі О. А. Шишкина, В. В. Осипенко, студентка Л. Гринь), «Червона рута» (лауреати студенти В. Тарасюк, О. Сорокіна, А. Подрезенко, О. Корнішин, О. Пафнутова, викладач Г. Бреславець), «Покуть» (фольклорний ансамбль «Горлиця», 1996, 1998 рр.; фольклорний гурт «Гільце», 1998 р.). Також фольклорний гурт «Гільце» є дипломантом міжнародних фестивалів «Екофольк–1999» у м. Харкові, «Мистецьке березілля» (Київ, 2000 р.).

Під керівництвом О. І. Дроботая були розроблені навчально-методичні матеріали до спеціалізації народний хор, значно підвищився науковий рівень кафедри. У 2000–2001 рр. викладачі В. М. Осадча, І. В. Щербіна та А. В. Гуріна захистили кандидатські дисертації з фольклорно-етнографічної проблематики, підсумували розробку наукової теми кафедри «Музичний фольклор Слобожанщини».

З 2001 р. кафедру очолила кандидат мистецтвознавства, доцент В. М. Осадча. Під її керівництвом кафедра працює над опануванням нової спеціальності «Музичне мистецтво» і підвищенням фахового рівня мистецького втілення традиційної співацької культури України. Він зформульований в нових назвах спеціалізацій «Народний спів» та «Музичний фольклор». Для підготовки фахівців з нових спеціалізацій розроблено навчально-методичне забезпечення, оновлений викладацький склад. Нині на кафедрі працюють визначні фахівці — відомі в Україні концертні виконавці народного напряму, фольклористи, керівники відомих професійних і аматорських колективів. Серед них — лауреати національних конкурсів, премій та сти-

Творчий колектив

пендій Харківської обласної державної адміністрації В. М. Осадча, Г. М. Бреславець, В. В. Осипенко, О. А. Шишкина, В. Я. Марчак. Клас сольного співу також представляють відомі співаки міста: солістка театру музичної комедії, заслужена артистка України В. Ф. Харитонова, соліст Харківської філармонії та театру народної музики України «Обереги», заслужений артист України М. І. Колодочка.

Навчально-виховна робота на кафедрі тісно пов'язана із творчо-виконавською. 13 листопада 2002 р. відбувся перший звітний концерт кафедри за новою спеціальністю. В лютому та квітні 2003 р.— перші сольні концерти студентів Я. Д'яконової, М. Павленка, Р. Пустяка, які представили харків'янам класи сольного співу М. І. Колодочки, Г. М. Бреславець; Н. Сальнікової клас сольного співу О. А. Шишкиної. На державних іспитах вони вперше захистили кваліфікацію «артист-вокаліст (соліст)», виступають у професійних колективах як концертні виконавці.

Колективи і солістів кафедри запрошують до участі в міських концертах та святах, у програмах обласного та Українського радіо, обласного телебачення «Муравський шлях», «Трамвай», «Автограф на пам'ять», «Молодіжний канал», «Шкільний діалог», «7 студія». Вони виступають на міжнародних фольклорних та мистецьких фестивалях, серед яких «Червона рута» (солісти А. Приходько та Я. Климюк, 2001 р.), «Найстаріші пісні Європи» в м. Люблін, Польща (гурт «Гільце», 2001 р.). В номінації обрядових та ігрових програм республіканського конкурсу «Золота колиска» (Ялта, 2004 р.) гурт «Гільце» здобув звання лауреата. Серед переможців всеукра-

їнських та міжнародних конкурсів з вокальних номінацій: студентка В. Капустіна («Аплодисменти», Харків, 2002 р.), лауреати з номінації народний спів студентка О. Корнійчук («Золота колиска», Ялта, 2004 р.), студенти Ю. Карчова, А. Біленко, П. Путіло, В. Ткач (Всеукраїнський конкурс молодих виконавців «Слобожанський вернісаж –2004», присвячений 75-річчю ХДАК).

Викладачі, студенти та випускники кафедри виступають у мистецьких колективах міста: «Муравський шлях», «Галиця», театрі народної музики України «Обереги», фольк-модерн гурті «Ойра», працюють у провідних професійних колективах України, зокрема в Державному академічному народному хорі ім. Г. Верьовки, в філармоніях Донецька, Полтави, Харківському академічному театрі опери та балету ім М. В. Лисенка.

Співробітники кафедри на практиці втілюють сучасну концепцію спеціалізацій, яка полягає в мистецькому узагальненні та індивідуалізації досягнень української співацької культури усної традиції у популярних і перспективних концертно-виконавських формах. Це насамперед автентичний фольклор, сучасні форми його мистецького втілення: виконавський фольклоризм, модерн, фольк-рок, «country» тощо. Крім того, оновлюються усталені, академічні форми — виконання обробок народних пісень, створених композиторами-класиками, сучасними майстрами вокально-хорового жанру української композиторської школи, зокрема, М. Станкевичем, Б. Алжнєвим, А. Гайденком.

Завідувач кафедри В. М. Осадча відома як музикознавець-фольклорист, педагог, збирач, дослідник і виконавець народнопісенної культури Сходу України. Організатор системи фольклорної роботи з відродження і пропагування традиційної музичної спадщини. У 1971 р. закінчила Харківське музичне училище, 1976 р. — Ленінградську (нині — Санкт-Петербурзьку) консерваторію як музикознавець-фольклорист. З 1972 р. бере участь у фольклорних експедиціях з метою вивчення української та російської традиції Сходу України (Слобожанщина, Полтавщина), здійснює експедиції у Вінницьку, Херсонську області. Власний фонд фонозаписів сягає 2,5 тис. зразків, зберігається в фольклорних фондах Харківського обласного центру народної творчості та лабораторії фольклору та етнографії Слобідської України ХДАК. Зібрала колекцію традиційного одягу та предметів ужитку.

В. М. Осадча створила перший на Сході України фольклористичний гурт «Слобожани» (1983 р.). Учасник гурту «Слобожани» (1983–1989 рр.); «Муравський шлях» (1989–2000 рр.). Брала участь

в організації в Харкові фольклорного фестивального руху. Це проведення обласних, всеукраїнських та міжнародних фестивалів «Фольклорна толока» (1994 р.), «Екофольк–99», «Покуть» (1996, 1998, 2000, 2004 рр.). У 1976–1978 р. викладала в Бєлгородському музичному училищі. З 1978 р. як науковий співробітник ХОЦНТ бере участь у створенні системи автентичних колективів в селах області, пропагуванні їх творчості в Україні та за її межами, зокрема, на міжнародих фольклорних фестивалях у Києві (1990 р.), Луцьку (1993 р.), Рівному (1998 р.). З 1992 р. — викладач Харківської державної академії культури, завідувач лабораторією фольклору (1992–1994 рр.). У 2000 р. захистила дисертацію «Народнопісенна культура Слобожаншини» має науковий ступінь кандидата мистецтвознавства. Має 41 наукову публікацію, серед яких збірки фольклорно-етнографічних матеріалів «Муравський шлях–97» (1998 р.), «Фольклорні осередки Слобожанщини» (2002 р.), «Дитячий фольклор Слобожанщини» (2001 р.), програми авторських курсів «Музичний фольклор Слобожанщини» (1999 р.), «Українська народна музична творчість», «Методика нотації та аналізу музичного фольклору» (2003 р.). Представляє мистецький напрям фольклорної роботи як замісник художнього керівника міського театру народної музики України «Обереги». Як керівник фольклорного гурту театру виступає з програмами «Коло роду», «Якби не ми та не ви», зокрема на гастролях у Росії, Польщі (2002 р.).

А. В. Гуріна, доцент кафедри (2003 р.) навчалась в Харківському музичному училищі (1968–1970 рр.), закінчила Київську державну консерваторію (1975 р.) З 1978 р. працює в ХДАК спочатку на кафедрі академічного хору, викладає диригування, постановку голосу, читає курс «Хорова література». На кафедрі українського народного співу та музичного фольклору А. В. Гуріна працює з 1991 р. Закінчила аспірантуру Інституту фольклору та етнографії НАН України. Наукові інтереси — дослідження традиційної пісенної культури, а саме: втілення фольклорних інтонацій в хорових творах композиторів України, виявлення семантики пісенного фольклору на рівнях інтонації та ритмо-структури. Захистила дисертацію «Семантика музично-пісенного фольклору» (на інтонаційній базі досліджень XIX–XX ст.) (2001 р.). Вивчення проблем традиційного пісенного фольклору знайшло втілення у 30 публікаціях, 20 виступах на міжнародних та вузівських конференціях. А. В. Гуріна відома як фольклорист, записувач традиційного фольклору, учасник багатьох фольклорних експедицій в Україні. Для виконавського втілення

української народної пісенності нею був створений фольклорний ансамбль «Горлиця», який став лауреатом Всеукраїнського конкурсу фольклорних колективів (1993 р.), дипломантом Міжнародного фольклорного фестивалю «Покуть–96». Педагогічну та виконавську майстерність А. В. Гуріна передає студентам — учасникам творчого колективу. Кращі з них — О. А. Шишкина та Г. М. Бреславець — стали викладачами кафедри, мають виконавські колективи, що вже стали відомими в Україні. А. В. Гуріна розробила методику постановки голосу для нетрадиційних виконавців на матеріалі народних пісень (1993 р.), розробила програми курсів «Основи теорії та методики роботи з фольклорним колективом» (1992 р.), «Фольклорний ансамбль» та «Постановка голосу» (1999 р.). Опубліковані програми і навчально-методичні матеріали до нових для кафедри курсів «Методика роботи з вокальним ансамблем» (два стильових напрями) та «Історія української вокальної школи» (2003 р.). Здійснює наукове керівництво дослідженнями студентів — курсовими та дипломними роботами, опубліковані тези доповідей студентів на науково-практичних конференціях. З 1992 по 1997 рр. А. В. Гуріна працювала в театрі народної музики України «Обереги» як артистка і хормейстер театру.

М. І. Колодочка— доцент кафедри з 2002 р. 1982 р. закінчив Харківський інститут мистецтв по класу сольного співу народного артиста СРСР Е. І Червонюка, з 1982 по 1985 рр. працював солістом ХАТОБу, з 1985 по 1998 рр. — соліст Бєлгородської філармонії, з 1992 — міського театру народної музики України «Обереги», де виступає з сольною програмою «Стоїть явір», бере участь як провідний соліст в програмах театру. З 1998 р. — працює в Харківській обласній філармонії, співає 10 сольних програм. У 1999 р. М. І. Колодочці присвоєно почесне звання заслужений артист України.

В. Ф. Харитонова — доцент кафедри (2002 р.), заслужена артистка України (1998 р.). Після закінчення Харківського інституту мистецтв з 1982 р. — провідна солістка Харківського театру музичної комедії. З 1998 р. виступає як концертна співачка в залі Харківської філармонії, бере участь у міжнародних фестивалях, зокрема у Австрії, Германії, Угорщині з концертними програмами українських народних пісень, стала переможцем фольклорного фестивалю, присвяченого 1000-річчю Австрії (1996 р.). Серед її вихованців — лауреати всеукраїнських вокальних конкурсів (студентка В. Ткач), обласних та міських вокальних змагань (Л. Бахарова, К. Бакуменко, Л. Касян).

І. В. Щербіна — кандидат мистецтвознавства, старший викладач кафедри українського народного співу та музичного фольклору (2003 р.). У 1996 р. закінчила Харківський державний інститут культури. Дипломант першого (1995 р.) і лауреат другого всеукраїнського конкурсу студентських наукових робіт (1996 р.). Лауреат регіонального фестивалю «Вдохновение» (1996 р.). У 2000 р. закінчила аспірантуру і працює викладачем кафедри українського народного співу та музичного фольклору. Викладає дисципліни: історія і теорія вокального мистецтва, гігієна голосу, диригування, читання хорових партитур, аранжування. І. В. Щербіна бере активну участь у методичному забезпеченні нових спеціалізацій кафедри. Нею розроблені програми та навчально-методичні матеріали до авторських курсів «Гігієна голосу», «Історія і теорія вокального мистецтва». Науково-творчі інтереси І. В. Щербіни — дослідження семантики обрядово-пісенної культури українського народу. У 2001 р. захистила дисертацію за темою: Українське весілля як етнокультурний феномен (на матеріалі слобожанської обрядово-пісенної традиції). І. В. Щербіна — голова ради молодих учених ХДАК, відповідальний редактор щорічної збірки матеріалів конференції наукових праць молодих вчених «Культура та інформаційне суспільство XXI століття», член асоціації молодих учених та спеціалістів м. Харкова. Вона є організатором і художнім керівником гурту українського аутентичного співу в сучасній хореографічно-театралізованій інтерпретації «Брама» молодих науковців ХДАК.

Г. М. Бреславець — викладач кафедри з 2001 р. Закінчила Харківське музичне училище (1988 р.), Харківську державну академію культури (1999 р.). З 1995 р. працює артисткою-вокалісткою Міського театру народної музики України «Обереги». З 1995 р. Г. М. Бреславець керує дитячими фольклорними колективами «Лелека», «Радуйся», які неодноразово посідали призові місця на фестивалях дитячої фольклорної творчості в м. Харкові. У 1999 р. створила і очолила відомий в Україні фольк-модерн гурт «Ойра», який став переможцем всеукраїнських і міжнародних фестивалів та конкурсів. Серед них — Гран-прі всеукраїнського конкурсу естрадного мистецтва «Боромля–2000», диплом всеукраїнського конкурсу сучасної пісні та популярної музики «Червона рута–2001». Гурт «Ойра» — учасник культурної програми Міжнародного культурологічного симпозіуму «Українська театральна діаспора в контексті мовної культурної політики» (Київ, 2002 р.), міжнародних фольклорних експедицій та театральних вистав у межах симпозіуму. Увпродовж

2003–2004 рр. гурт «Ойра» веде щотижневу рубрику «Традиційні обряди і співи» на каналі Харківського телебачення «7 студія». З 2001 р. Г. М. Бреславець працює на кафедрі українського народного співу та музичного фольклору ХДАК. Веде класи сольного співу та вокального ансамблю, хоровий клас, є хормейстером українського хору кафедри. На базі класу вокального ансамблю створила і очолила фольклорний гурт «Фарби» та вокальне тріо «Барви», які беруть участь у заходах Академії, виїзних концертах факультету музичного мистецтва, зокрема в Харківську та Бєлгородську області, активно виступають на концертних майданчиках міста.

В. Я. Марчак— викладач кафедри (1994 р.). Закінчив Чортківське музично-педагогічне училище та Рівеньський інститут культури як диригент — хормейстер (клас заслуженого діяча мистецтв України, професора В. П. Пекири), Харківський державний інститут мистецтв як концертний камерний співак (клас народної артистки України професора В. Ф. Арканової). Лауреат Всеукраїнського конкурсу вокалістів у м. Хмельницькому (1990 р.). Працював художнім керівником та диригентом чоловічої хорової капели м. Срібного Чернігівської обл., брав участь у фестивалях «Співоче поле», «Вересаєво свято». З 1990 р. — соліст Харківського академічного театру опери та балету ім. М. Лисенка, виконує провідні партії в операх С. Гулака-Артемовського, М. Лисенка, Ш. Гуно, Дж. Верді, Співає партії Андрія, Туріду, Радамеса, Манріко у виставах Львівського оперного театру. Неодноразово гастролював по країнах Західної Європи (1998–2000 рр.), зокрема у Франції, Бельгії, Швейцарії, Сан-Маріно, Польщі. Соліст міського театру народної музики України «Обереги» (1994 р.). З 1994 р. В. Я. Марчак працює на кафедрі українського народного співу та музичного фольклору, веде клас сольного співу (2000 р.), плідно розробляє індивідуальний підхід до репертуарного складу і виконавського стилю. Під його керівництвом набули кваліфікацію «артист-вокаліст» студенти М. Павленко (2003 р.), Ю. Карчова та О. Чубукіна (2004 р.).

В. В. Осипенко — викладач кафедри (2002 р.). Закінчила Харківське музичне училище (1996 р.), Харківський державний інститут мистецтв (2001 р.). З 1995 р. працює артисткою-вокалісткою міського театру народної музики України «Обереги». З 1999 р. В. В. Осипенко керує дитячим фольклорним колективом «Посестри» ліцею мистецтв, який став переможцем Обласного дитячого фольклорного фестивалю «Кроковоє коло» (2002 р.), брав участь у міжнародному фестивалі традиційної народної культури «Покуть» в м. Харко-

ві (2000 р.). Лауреат конкурсу солоспіву міжнародного фестивалю традиційної народної культури «Покуть» (1996 р.). У складі тріо «Обереги» міського театру народної музики здобула звання лауреата багатьох конкурсів та фестивалів. Серед них — всеукраїнські конкурси та фестивалі Українського фонду культури «Нові імена України» (Київ, 1996 р.), «Перлини сезону» (Київ, 1988 р.), регіональний конкурс «Різдвяні зірки» (Адлер, Росія, 2004 р.). З 2001 веде класи сольного співу та вокального ансамблю. На базі класу вокального ансамблю створила фольклорний гурт «Великдень», який виступає з обрядовими програмами на заходах Академії, по телебаченню у програмах «Молодіжний канал», «Трамвай», а також на концертних майданчиках міста. В. В. Осипенко розробила авторську програму «Сольний спів» для спеціалізації «народний спів» (2003 р.), створила 2 концертні програми для вокального ансамблю. В 2002 р. закінчила асистентуру-стажування в Харківському державному інституті мистецтв ім. І. Котляревського. Розробляє наукову тему «Семантичний інваріант хорового концерту», має публікації: 2 наукові статті і тези доповідей на 4 наукових конференціях.

П. Г. Смєюха — старший викладач кафедри. Закінчив Харківський державний інститут мистецтв. У ХДАК працює з 1977 р. на кафедрі хорового диригування, з 1991р. — на кафедрі українського народного співу та музичного фольклору. П. Г. Смєюха викладає курси «Вокальна література», «Методика викладання спецдисциплін», практикуми — хоровий клас, вокальнимй ансамбль, диригування, читання хорових партитур, хорове сольфеджіо, аранжування. П. Г. Смєюха — художній керівник і диригкнт українського хору кафедри, автор більше 20 аранжировок та обробок для хору, вокального ансамблю. Упродовж 1999–2004 рр. керує хором бібліотечного факультету ХДАК.

О. А. Шишкина — викладач кафедри (1994 р.), визнана співачка народного профілю в Україні. Закінчила Харківську державну академію культури (1994 р.), випускниця кафедри українського народного співу та музичного фольклору. Лауреат конкурсу фольклорного солоспіву Міжнародного фестивалю традиційної народної культури «Покуть» (2000 р.). У Харкові відома як солістка міського театру народної музики України «Обереги», у складі якого бере участь у концертних програмах міста та області. В складі тріо театру «Обереги» виступає з сольними програмами, зокрема в Ха рківській філармонії (2001 р.), Національній філармонії м. Києва (2002 р.), м. Полтави (2003 р.), здобула звання лауреата багатьох конкурсів та

фестивалів. На базі класу вокального ансамблю кафедри українського народного співу та музичного фольклору створила фольклорний гурт «Сварожичі» (2003 р.). Веде клас сольного співу, студентка А. Біленко здобула звання лауреата конкурсу молодих виконавців «Слобожанський вернісаж–2004». Створила і керує фольклорними студентськими гуртами «Слобожаночка» (Харківське училище культури, 1998 р.), «Веснянки» (Національний університетет ім. Каразіна, 2000 р.). Гурт «Веснянки» здобув звання лауреата III міського фестивалю мистецтв «Харків–350» (2003 р.). О. А. Шишкина має почесні грамоти Міністерства культури і мистецтв, Міністерства освіти і науки України за вагомий внесок у створення духовних цінностей та високу професійну майстерність.

Кафедра теорії музики та фортепіано

Ідея впровадження художньо-музичних спеціалізацій виникла на факультеті культурно-освітньої роботи Харківського державного бібліотечного інституту наприкінці 1950-х рр., де в ті роки успішно працював відомий у Харкові самодіяльний хор, функціонували музичні гуртки баяністів, сольного співу та ін. Саме це стало підгрунтям для створення в 1959 р. кафедри хорового диригування та народних інструментів, яку очолив видатний хормейстер і організатор О. А. Перунов (1904–1981 рр.). У 1960 р. кафедра народних інструментів відокремилася від хорової. Очолювати її було призначено професіонального диригента В. М. Кончича (1920–1981 рр.).

У надрах кафедр хорового диригування і народних інструментів на початку 1960-х рр. почала формуватися майбутня кафедра теорії музики та фортепіано (спочатку як музично-теоретична секція на кафедрі хорового диригування і фортепіанна секція на кафедрі народних інструментів).

Історія виникнення і становлення кафедри теорії музики та фортепіано, яка стала самостійною одиницею в березні 1964 р., нерозривно пов'язана з іменем її фундатора, члена Харківської організації Спілки композиторів України, викладача-музикознавця, чудового піаніста, доцента О. А. Жука (1907–1996 рр.). Вихованець Харківської державної консерваторії (клас композиції професора М. Д. Тіца) О. А. Жук за лічені роки створив авторитет кафедрі не тільки в інституті, а й далеко за його межами.

Плідній методичній, викладацькій, науковій діяльності і постійним концертам викладачів кафедри в інституті та в місті, що перетворювалися на справжні художні явища, сприяв творчий потенціал досвідчених викладачів, які працювали на кафедрі в різні часи: піаністів О. А. Осмакова, Л. Б. Лекумович, Т. В. Яншиної, Т. С. Вороніної, Л. В. Павлової, Ю. М. Велесевича, Н. С. Геуасшвілі, В. І. Гінзбург, Т. О. Глазиріної, В. Ф. Потапової, С. В. Монахова, Н. П. Корольової, О. Є. Власенко, І. М. Школьнікової, І. В. Щіпачової, музичних теоретиків Д. М. Березовської, Л. Б. Бортник, О. М. Руденко, Н. Й. Некрасової, А. А. Мізітової, Г. Б. Полтавцевої, Ю. Т. Калачова, Т. О. Андрющенко, І. М. Немцової, Г. В. Адамової, М. О. Дербас, О. Г. Рощенко, В. М. Осадчої, Г. В. Рудас, О. В. Уманець, відомих композиторів Г. Н. Цицалюка, І. С. Польського, В. М. Золотухіна, Т. С. Кравцова та ін.

З 1969 р. кафедру очолив І. С. Польський (1924–2001 рр.). Учасник Великої Вітчизняної війни, вихованець Харківської державної консерваторії (1949 р.) по класу композиції професора Д. Л. Клебанова, один із найстаріших членів ХО СКУ, І. С. Польський майже за сорок років (1962–2001 рр.) плідної роботи на кафедрі і в ХДАК пройшов науково-педагогічний і творчий шлях від викладача музичного училища (1947–1962 рр.) до завідуючого кафедрою теорії музики та фортепіано (1969–1977 рр.), пізніше кафедрою українського народного співу та музичного фольклору (1991–1993 рр.), кандидата мистецтвознавства (1978 р.), доцента, професора (1991 р.). Його музично-сценічні, інструментальні та камерні твори ставили і виконували як в Україні, так і за її межами. Наукові статті І. С. Польського опубліковані в наукових виданнях України, Білорусі, Росії,

Молдови. Серед капітальних його праць відзначимо такі: «Теорія музики в ракурсі фольклористики»; «Гармонія в ракурсі фольклористики»; «Советы по музыкальному оформлению спектакля» (усі у співавторстві), що були видані в 1990-х рр. На кафедрі музикознавства (назва кафедри теорії музики та фортепіано тих часів) І. С. Польський працював до кінця 1980-х рр., після чого перейшов на кафедру українського народного співу та фольклористики, організовану за його безпосередньою участю, на якій він викладав до останніх днів свого життя.

У 1977 р. кафедра музикознавства була поділена на дві самостійні: теоретичну та фортепіанну. Таке становище тривало до 1987 р., коли кафедри знову об'єдналися. На чолі теоретиків і музикознавців у ці роки були О. М. Руденко (1977–1982 рр.) та О. І. Козак (1982 р.). Кафедрою фортепіано декілька місяців керувала Т. С. Вороніна, потім її замістила К. І. Чернишова, хормейстер за фахом, яка завідувала кафедрою до 1982 р. З 1982 р. до возз'єднання кафедр керівником фортепіанної кафедри була В. І. Куразаєва.

У період керівництва теоретичною кафедрою ст. викладачем О. М. Руденко (1939 р.) на кафедру перейшли фахівці з інструментовки і читання партитур, які раніше входили до складу оркестрових кафедр. Творчу спрямованість визначили композитори: І. С. Польський, А. П. Гайденко, В. О. Пономаренко, В. В. Чепеленко та В. В. Пікулік, які працювали на кафедрі в ті роки. О. М. Руденко впродовж трьох десятиріч (1966–1996 р.) майстерно викладала предмети музично-теоретичного циклу, серед яких її найулюбленішим був курс аналізу музичних форм. О. М. Руденко — авторка методичних указівок і статей, у тому числі присвячених творчості Г. М. Хоткевича, що видані в Москві та Києві ще в 1970-х рр. і були чи не найпершими після десятиріч заборони ім'я цього славетного діяча української культури.

Старший викладач В. І. Куразаєва (1946 р.), яка в 1982–1987 рр. керувала кафедрою фортепіано, закінчила аспірантуру Харківського педагогічного інституту. Тематикою її наукових досліджень стала історія музичного виховання в Україні у 20–30-ті рр. XX ст. Водночас із завідуванням кафедрою вона здійснювала керівництво навчальним процесом курсу «Методика гри на фортепіано» на ФПК. Свій досвід педагогічної роботи В. І. Куразаєва зафіксувала в методичних вказівках для студентів і слухачів ФПК. Після об'єднання двох кафедр В. І. Куразаєва всі подальші роки очолює секцію фортепіано.

Кандидат філософських наук, доцент О. І. Козак (1947 р.), яка працює на кафедрі з 1972 р., очолювала її з 1982 до 1993 рр. За часи

її керівництва відбувся зворотний перерозподіл функцій кафедри: з неї пішли фахівці з оркестрових кафедр і повернулися викладачі-піаністи. У 1978 р., після навчання в аспірантурі філософського факультету Московського державного університету на кафедрі естетики, О. І. Козак захистила кандидатську дисертацію «Драматичне як естетична проблема». Вона має близько сорока наукових та методичних публікацій. За часи її керівництва науковим досягненням викладачів кафедри стало депонування в Москві двох кафедральних збірників наукових статей (1988, 1991 рр.). Протягом кількох років О. І. Козак плідно працювала із професором кафедри інформатики ХДАК Б. М. Смоляницьким, у співавторстві з яким розробила для студентів завдання для роботи на комп'ютері з музично-теоретичних дисциплін. Нині вона завершила роботу над навчальним посібником з предметів музично-теоретичного циклу.

Доцент Г. О. Ніколаєва (1939 р.) працює на кафедрі з 1966 р. У 1980-ті рр. Г. О. Ніколаєва читала курси лекцій з методики фортепіанної гри для слухачів ФПК. Свою багаторічну сумлінну роботу у класі фортепіано вона вдало узагальнює у навчально-методичних і наукових публікаціях, що пов'язані з профілем викладання гри на фортепіано в умовах навчальних закладів культури. Значним досягненням в методичній роботі Г. О. Ніколаєвої стало видання нею в 1993 р. навчального посібника «Методика навчання гри на фортепіано для студентів вузів культури». Тривалий час Г. О. Ніколаєва керувала на кафедрі фортепіанною секцією студентського наукового гуртка (з початку його існування), завданням якої була навчальна та концертно-просвітницька діяльність.

Кандидат мистецтвознавства, доцент В. М. Щепакін (1962 р.), який веде курс фортепіано на кафедрі з 1988 р., є автором більше 20 наукових та методичних публікацій, бере участь у концертах кафедри з виконанням музики різних епох і стилів. Проблема його наукової діяльності — вивчення впливу чеських музикантів на розвиток музичної культури України дореволюційних часів. У 2001 р. він захистив кандидатську дисертацію «Чеські музиканти в музичній культурі України кінця XVIII – початку XX ст.» Методичні вказівки В. М. Щепакіна присвячені методології виконання клавірних творів Й. С. Баха, фортепіанних творів багатьох композиторів XX ст.

Наприкінці 1980-х рр. на кафедру прийшов музикознавець старший викладач А. М. Жданько (1960 р.). Він працює над проблематикою синтезу мистецтв, розглядає методичні аспекти викладання циклу музично-теоретичних дисциплін. А. М. Жданько є автором

багатьох методичних указівок і численних програм для різних спеціальностей та спеціалізацій: історія світової музики для культурологів, режисерів, хореографів; основи музичного оформлення дозвілля для соціальних педагогів, менеджерів-економістів; музичного оформлення спектаклів для режисерів та ін. Він надає студентам можливість розглянути питання розвитку української та світової музики в контексті загальнокультурного історичного процесу.

Кандидат мистецтвознавства, доцент Ж. В. Дедусенко (1963 р.) в 1987–1990 рр. працювала концертмейстером на кафедрі хорового диригування. У цей час вона постійно брала участь у концертах як концертмейстер студентського академічного хору. У 1990–1992 рр. Ж. В. Дедусенко була асистентом-стажером при Київській державній консерваторії. Тема захищеної у 2001 р. кандидатської дисертації Ж. В. Дедусенко — «Виконавська піаністична школа як рід культурної традиції».

Доцент, доктор мистецтвознавства І. І. Польська (1954 р.) почала працювати на кафедрі в 1992 р. після захисту кандидатської дисертації «Розвиток жанру фортепіанного дуету в австро-німецькій романтичній музиці». Багаторічний досвід роботи в дитячій музичній школі І. І. Польська плідно використовує на уроках зі студентами. Більше 70 наукових статей, методичних праць І. І. Польської і дві її монографії — «Поэтика фортепианных дуэтов Ф. Шуберта» (1988 р.) та «Камерный ансамбль: теоретико-культурологический аспект» (2001 р.) — присвячені історії і теорії ансамблевого жанру, музичній естетиці, українській музичній культурі. У численних методичних вказівках І. І. Польська розглядає питання методики роботи над фортепіанною технікою, ансамблевого виконавства та акомпанементу у класі фортепіано, роботи над творами Й. С. Баха та ін. І. І. Польська є членом Харківського Шубертівського товариства, науковим співробітником Інституту музикознавства. У кафедральних і інститутських концертах вона неодноразово виступала як солістка і ансамблевий виконавець в дуетах з І. М. Школьніковою та І. В. Щіпачовою. І. І. Польська — автор та ініціатор запровадження нових лекційно-теоретичних курсів «Музична психологія», «Музична педагогіка» і «Музична естетика», що читаються на кафедрі. У 2003 р. І. І. Польська захистила докторську дисертацію «Камерный ансамбль: теоретико-культурологический аспект».

У 1993 р. уперше кафедру теорії музики та фортепіано очолив піаніст О. Д. Скляров (1947 р.), який працює у ХДАК з 1973 р. і пройшов творчо-педагогічний шлях від викладача до професора, заслу-

Творчий концерт

женого діяча мистецтв України, завідуючого кафедрою. Він — один із найавторитетніших у ХДАК та в місті музикантів, який протягом десятиріч постійно активно концертує, автор близько 20 наукових і методичних публікацій, навчального посібника «Методика викладання курсу фортепіано. Формування і розвиток виконавських навичок студентів» (2002 р.). Упродовж багатьох років О. Д. Скляров також працював із піаністами — слухачами ФПК. Значний досвід концертно-виконавської практики дає змогу О. Д. Склярову перетворює урок зі студентами на справжні свята методології піаністичного виконавства і технічної майстерності.

Кандидат мистецтвознавства, ст. викладач О. О. Верба (1971 р.) працює у ХДАК з 1997 р., вивчає питання аналізу сучасної музики, створює власні наукові концепції в галузі сучасного музикознавства, вона — автор близько 20 наукових та методичних праць. Тема захищеної у 2002 р. кандидатської дисертації О. О. Верби: «Варіантність та її композиційні закономірності (на прикладі інструментальної музики українських і російських композиторів 70–90-х рр. XX ст.)». О. О. Верба першою на кафедрі у 2001/02 навчальному році розпочала проведення лекційних курсів з дисциплін «Музична психологія» та «Музична педагогіка».

Після захисту в 1997 р. кандидатської дисертації «Піаністична культура України 30–50-х рр. XX ст.», з 1998 р. на кафедрі почала викладати фортепіано доцент Н. Ю. Зимогляд (1956 р.). З 1982 р. вона працювала в Харківському державному інституті мистецтв провідним концертмейстером кафедри оперної підготовки, викладачем

кафедри загального та спеціалізованого фортепіано. Н. Ю. Зимогляд є автором багатьох науково-методичних робіт з різноманітних проблем історії та методики фортепіанного виконавства.

Викладач фортепіано А. Ю. Рум'янцева (1954 р.) в 1979–1989 рр. працювала у ХДІК концертмейстером на кафедрі народних інструментів, потім викладала фортепіано в Харківському педагогічному коледжі. З 1999 р. вона працює на кафедрі теорії музики та фортепіано. Свій педагогічний досвід А. Ю. Рум'янцева передає студентству в методичних публікаціях. Тематикою її дисертаційного дослідження є піаністична культура України другої половини XX ст.

Викладач музично-теоретичних предметів І. Ю. Коновалова (1968 р.) до початку роботи на кафедрі в 1998 р. 13 років працювала у ДМШ № 1. За відмінну працю вона була нагороджена Почесною грамотою Харківської обласної державної адміністрації. Її кандидатське дисертаційне дослідження — проблема жанрів художнього перекладу в хоровій музиці. І. Ю. Коновалова протягом багатьох років була автором і ведучою музичних програм на Харківському обласному телебаченні, концертів у ХДІМ, Харківській державній обласній філармонії.

Викладач предметів музично-теоретичного циклу О. О. Тарасова (1996 р.) ще в роки навчання працювала в Харківській обласній філармонії як лектор-музикознавець і асистент органіста. З того часу за її участю як лектора проходять щорічні міжнародні музичні фестивалі «Харківські асамблеї». З 1990 р. О. О. Тарасова працювала в Харківському ліцеї мистецтв № 133 викладачем музично-теоретичних дисциплін, а з 1995 р. — концертмейстером учнівських творчих колективів. З 2001 р. вона працює у ХДАК, проводячи заняття з гармонії та сольфеджіо. О. О. Тарасова є автором декількох наукових статей, методичних рекомендацій та програм курсів, що викладає. Тема її дисертаційного дослідження — «Роль артикуляції в камерно-вокальній музиці XX ст.».

З 2001 р. на кафедрі веде курс фортепіано аспірант ХДАК Н. О. Рябуха (1977 р.). Її дисертаційне дослідження присвячене розгляду питань музичної культурології. Над кандидатською дисертацією успішно працює також здобувач ХДАК, берегиня кафедрального затишку О. В. Волкова. З 2003/04 навч. року на кафедрі почала працювати О. А. Якушина (1968 р.), яка викладає музично-теоретичні курси студентам факультету режисерського та кіно- телемистецтва і водночас є завідуючою редакційно-видавничим відділом ХДАК.

Кафедра теорії музики та фортепіано постійно піклується про збереження вузівського фортепіанного інструментарію. З метою

підтримки в робочому стані фортепіанного фонду академії на кафедрі тривалий час працює Л. В. Грамін — один із кращих у місті майстрів по ремонту фортепіано.

У середині 1990 — на початку 2000-х рр. на кафедрі теорії музики та фортепіано склався колектив викладачів-митців, творчо-виконавська діяльність яких сягнула далеко за межі ХДАК. Так, професор О. Д. Скляров, чудовий естрадний і джазовий піаніст, провідний концертмейстер Харківської обласної філармонії, протягом трьох десятиріч виступає з багатьма відомими інструменталістами та солістами Харківського академічного театру опери і балету ім. М. В. Лисенка, театру музичної комедії, Харківської державної обласної філармонії та ін. Під його акомпонемент у Харкові виступали співачки В. Толкунова, Л. Голубкіна, І. Журіна. Народна артистка СРСР Є. Мірошниченко назвала О. Д. Склярова своїм найулюбленішим концертмейстером. Про нього із захопленням відзивався кращий альтист світу Ю. Башмет. Протягом 18 років О. Д. Скляров працював з естрадним оркестром Палацу культури будівельників під керівництвом А. Слатіна, гастролював разом із цим колективом у Польщі (1980 р.). Багато років О. Д. Скляров регулярно виступає як концертмейстер у залах Будинку органної та камерної музики, Харківської обласної філармонії, Національній філармонії України та в багатьох інших. Сьогодні його постійними партнерами є солісти філармонії заслужені артисти України О. Дзюба, В. Харитонова, Л. Кудрич та ін. З ними О. Д. Скляров підготував 15 концертних програм, в яких звучать старовинні і сучасні російські романси, пісні російської еміграції тощо. Будучи головним концертмейстером і консультантом міжнародних фестивалів естрадної пісні ім. К. Шульженко та ім. І. Дунаєвського, що проводяться в м. Харкові, О. Д. Скляров підготував декілька естрадних співаків-виконавців, які отримали звання лауреатів цих фестивалів. Більше чотирьох годин музики становлять тільки фондові записи піаніста на обласному радіо і телебаченні, не враховуючи постійних трансляційних виступів та участі в різноманітних музичних передачах. О. Д. Скляров разом із співаками О. Дзюбою та В. Харитоновою має записи на компакт-дисках. Щоденне віщання Харківського обласного радіо вже понад тридцяти років починається музичними позивними з «Пісні про Харків» І. Ковача у виконанні О. Д. Склярова.

Фортепіанний дует І. Школьнікова — І. Польська декілька років брав участь у міжнародних музичних фестивалях «Харківські асамблеї», виконуючи твори композиторів-класиків, романтиків,

сучасних авторів. Обидві ці виконавиці мають записи на харківському радіо і телебаченні.

Ж. В. Дедусенко неодноразово виступала в Будинку органної та камерної музики, в Харківській та Полтавській державних обласних філармоніях, Харківській середній спеціальній музичній школі-інтернаті з програмами із камерних творів Л. Бетховена, Й. Брамса, Ф. Шуберта, Р. Шумана, Ф. Пуленка, А. Хачатуряна, В. А. Моцарта та ін. Серед її партнерів — відомі в м. Харкові інструменталісти Г. Непомнящий, С. Ченцов, І. Галь, В. Возна, М. Удовиченко та ін.

В. М. Щепакін у 1989–2001 рр. був керівником, аранжувальником (разом з Е. А. Шмідт) і концертмейстером дитячого оркестру ударних і шумових інструментів «Тіко-Тіко» при харківській ЗОШ № 124, який за ці роки перетворився на унікальний і єдиний у місті творчий колектив такого напряму, що виступав з великими концертними програмами на багатьох кращих сценах міста (неодноразово у ХДАК), став лауреатом і дипломантом міських та обласних фестивалів і конкурсів. Оркестр з успіхом виступав із сольними концертами на фестивалі мистецтв «Полтавська ліра–96» та в Київській дитячій академії мистецтв (1997 р.). У 2001 р. «Тіко-Тіко» отримав Гран-прі міжнародного фестивалю «Балатон — Молодість — Мистецтво» в м. Балатонфюред (Угорщина). Із цим колективом В. М. Щепакін має записи на харківському, українському та угорському телебаченні. У 2001 р. В. М. Щепакіна було запрошено створити подібний дитячий оркестр у харківській ДМШ № 13 і керувати ним. Цей колектив під началом В. М. Щепакіна став дипломантом (2002 р.) та лауреатом (2003 р.) міждержавних фестивалів російської музики «Ландыш», лауреатом обласного фестивалю ансамблевої музики (2003 р.).

Н. Ю. Зимогляд постійно виступає як концертмейстер із солісткою Київського органного залу, доктором мистецтвознавства, професором ХДУМ Н. Є. Гребенюк у Національній філармонії України, в Київському органному залі, в Ростовській, Харківській обласних філармоніях та інших концертних естрадах міста, має записи на харківському та українському радіо і телебаченні. У репертуарі цього дуету численні оперні фрагменти, камерні твори російських, українських та західноєвропейських композиторів, народні пісні. За участю Н. Ю. Зимогляд здійснено близько 10 постановок оперних спектаклів на сцені ХАТОБ.

О. О. Тарасова протягом декількох років була концертмейстером вокального ансамблю «Хоббі» Харківського ліцею мистецтв № 133, який під час її роботи з цим колективом ставав лауреатом міжнарод-

ного конкурсу польської пісні в м. Києві. До 2003 р. О. О. Тарасова працювала концертмейстером капели хлопчиків ліцею. За її участю капела хлопчиків одержала Гран-прі конкурсу хорових колективів, що проходив у Харкові, стала дипломантом телевізійного конкурсу «Прем'єр-Ліга». З капелою О. О. Тарасова постійно виступала на найпрестижніших сценах міста, гастролювала в м. Києві (Національна філармонія України, Український дім) та в м. Рівному, має записи на харківському та українському радіо і телебаченні. Їй належить близько 40 аранжувань вокально-хорових творів для цих двох колективів.

Традиційними стали виступи піаністів кафедри з творчими колективами ХДАК. О. Д. Скляров як соліст бере участь у концертах естрадно-симфонічного, духового оркестрів, оркестру народних інструментів ХДАК, а також із багатьма провідними колективами міста. З оркестром народних інструментів ХДАК у різні роки також виступали А. Ю. Рум'янцева, І. М. Школьнікова та В. М. Щепакін, виконуючи, серед іншого, твори для фортепіано з оркестром композиторів-викладачів ХДАК О. І. Литвинова та І. С. Польського.

Разом із виконавською роботою визначальне значення в роботі викладацького складу кафедри має наукова та навчально-методична робота. Члени кафедри постійно беруть участь у всеукраїнських та міжнародних наукових конференціях, які проводяться у ХДАК, у Харкові, в різних містах України та за її межами, мають десятки наукових публікацій у фахових збірниках України та Росії, присвячених найрізноманітнішим історико-теоретичним музикознавчим проблемам, що розглядаються ними за комплексною науковою темою кафедри «Українська та світова музична культура». В останні роки викладачі кафедри працюють над оновленням, удосконаленням та написанням нових навчальних планів із різних дисциплін, що викладаються на кафедрі. Для фахівців різних спеціальностей і спеціалізацій кафедрою створюються окремі плани з урахуванням особливостей кожної спеціальності або спеціалізації та рівня музично-теоретичної підготовки студентів.

Універсальність кафедри теорії музики та фортепіано полягає в тому, що вона, єдина серед усіх творчих кафедр, мала і має велику студентську аудиторію, забезпечуючи проведення різних за тематично-інформаційним наповненням лекційних і практичних курсів майже з усіма студентами трьох факультетів — музичного мистецтва, режисерського і кіно- телемистецтва, хореографічного мистецтва, а в недавньому минулому і факультету культурології. Це

предмети музично-теоретичного циклу: сольфеджіо, теорія музики, гармонія, поліфонія, аналіз музичних форм; музично-історичні дисципліни: історія світової, російської, української музики, музична естетика; музично-прикладні: основи музичного оформлення дозвілля, музичне оформлення вистав; практичні заняття з багатьох із цих предметів; педагогічні дисципліни: музична педагогіка, музична психологія; індивідуальні заняття з фортепіано, зі спеціального фортепіано, з фортепіанної імпровізації.

Відчуття нинішнім колективом кафедри причетності до високих музично-культурних традицій, започаткованих у період становлення кафедри її фундатором О. А. Жуком та його колегами 40 років тому, робить відчутнішим зв'язок часів, дозволяє з оптимізмом дивитися в майбутнє, готуючи професіональних музикантів-митців, які працюватимуть у третьому тисячолітті.

Кафедра естрадного співу

Кафедра естрадного співу заснована з 1 вересня 2001 року. Спеціалізація естрадний спів на факультеті музичного мистецтва існує з вересня 1999 року.

Завідуюча кафедрою — заслужена артистка України Л. В. Кудрич, яка працює в академії з першого дня організації спеціалізації «Естрадного співу», тобто з 1 вересня 1999 р. і є засновником. Нині на кафедрі працюють 3 заслужених артисти України: Л. Кудрич, Л. Красовська, Ю. Данільчишин. Диригування викладає О. Глотов.

При кафедрі естрадного співу є студія звукозапису, що дає змогу мату гарну технічну базу. 16 листопада 2000 р. при кафедрі Л. Кудрич заснувала театр пісні «Степ», який користується популярністю та відомий широкому загалу. За цей незначний час театр відпрацював на великих сценах міста: філармонійний зал — 2 концерти, концертний зал «Україна», площа «Свободи» та інші.

Студенти кафедри естрадного співу неодноразово виборювали почесні місця на конкурсах та фестивалях: окремо слід відзначити студентку IV курсу Луговенко Валентину, лауреата І Всеукраїнського конкурсу артистів естради в Києві під патронатом Президента України Л. Д. Кучми — III премія. Вона ж є лауреатом конкурсу ім. К. Шульженко в Харкові — III премія, лауреатом телеконкурсу «Шеляне», лауреатом конкурсу в м. Судак — Гран-прі (клас викладача Л. В. Кудрич). Мар`яна Соболь — студентка III курсу — лауреат Гран-прі конкурсу ім. І. Дунаєвського в Харкові. Лауреат конкурсу патріотичної пісні у Луганську під патронатом Президента України Л. Д. Кучми — II премія та Гран-прі в м. Судаку «Морський коник» (клас викладача Л. В. Кудрич). Артем Верещака — студент IV курсу — лауреат II премії конкурсу ім. І. Дунаєвського в Харкові, лауреат міжнародного конкурсу «Морський коник» в Судак, володар призу глядацьких симпатій на конкурсі патріотичної пісні у Луганську (клас викладача Кудрич Л. В.). Вікторія Вєннікова — студентка V курсу — лауреат міжнародного конкурсу «Морський коник» в м. Судак (клас викладача Л. В. Кудрич). Наталія Черкашина — студентка IV курсу, Василь Єгоров та Юлія Костюк — II курс — лауреати різних років конкурсу в м. Судак «Морський коник». Валерій Бондаренко став лауреатом на конкурсі «На хвилях Свитязя» у 2000 р. Переможці конкурсів та фестивалів у 2003–2004 рр.

Республіканського фестивалю «Золота колиска» м. Ялта: викладач кафедри С. Б. Кудрич — І місце та студ. факультету ММ — В. Мочаліна — II премія (студентка II курсу, худ. кер. Н. О. Говорухіна), В. Хазанова — III премія (студ. II курсу, худ. кер. Н. О. Говорухіна), Є. Остахова — II премія (студ. III курсу, худ. кер. Л. О. Красовська), О. Полєжака — І премія (студ. І курсу, худ. кер. Л. В. Кудрич), Г. Молодецька — І премія (студ. І курсу, худ. кер. Л. В. Кудрич), В. Бризицька — лауреат (студ. II курсу, худ. кер. О. В. Єрошенко), О. Тимошенкова — лауреат (студ. І курсу, худ. кер. О. В. Єрошенко).

Лауреати конкурсу «Золотий дощ» (м. Черкаси): А. Верещака — І премія (студ. IV курсу, худ. кер. Л. В. Кудрич), Д. Кузьменко — премія (студ. IV курсу, худ. кер. Л. О. Красовська).

Лауреати Всеукраїнського конкурсу «Слобожанський вернісаж» (Харків): Верещака А. — І премія (студ. IV курсу, худ. кер. Л. В. Кудрич), В. Луговенко — ІІ премія (студ. IV курсу, худ. кер. Л. В. Кудрич), І. Гончаренко — ІІІ премія (студ. IV курсу, худ. кер. Л. В. Кудрич), Н. Шкурко — ІІ премія (студ. ІІ курсу, худ. кер. Л. О. Красовська).

Лауреати міжнародного конкурсу ім. І. Дунаєвського (Харків): І. Гончаренко — І премія (студ. IV курсу, худ. кер. Л. В. Кудрич), В. Луговенко — ІІ премія (студ. IV курсу, худ. кер. Л. В. Кудрич), Г. Торішня — ІІІ премія (студ. ІІ курсу, худ. кер. Л. В. Кудрич), Н. Шкурко — Гран-прі (студ. ІІІ курсу, худ. кер. Л. О. Красовська).

Лауреати IV міжнародного конкурсу ім. К. Шульженко (Харків): М. Соболь — ІІ премія (студ. ІІІ курсу, худ. кер. Л. В. Кудрич), А. Верещака — ІІІ премія (студ. IV курсу, худ. кер. Л. В. Кудрич), Г. Торішня — ІІІ премія (студ. ІІ курсу, худ. кер. Л. В. Кудрич).

Нині до ювілейної дати 75-річчя академії кафедра готує мюзикл «Монах», який написаний для театру «Степ». С. Кудрич підготувала виконання спектаклю українською мовою.

Завідувач кафедри, заслужена артистка України Л. Кудрич готує до ювілею ХДАК велику сольну програму та до 20-річчя творчої діяльності — концерт. Студенти ХДАК, лауреати конкурсів — вітають Академію творчими здобутками.

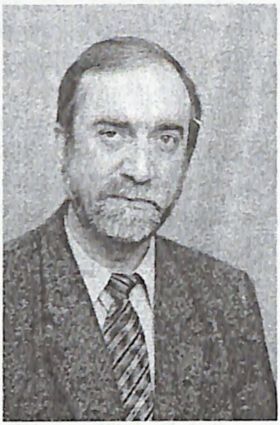

Декан І. О. Борис

Факультет театрального та кіно-, телемистецтва

Факультет театрального та кіно-, телемистецтва було створено у 2003 р. на базі організованого в 1997 р. режисерсько-хореографічного факультету, який свого часу утворився внаслідок реорганізації факультету народної художньої творчості. Основою нового факультету є чотири кафедри — режисури, телебачення, мистецтвознавства, майстерності актора. Усі кафедри очолюють відомі як в Україні, так і за її межами фахівці.

Кафедру режисури очолює заслужений діяч мистецтв України, доцент Гордєєв С. І., кафедру телережисури — доцент Д. Я. Головачов, кафедру мистецтвознавства — заслужений діяч мистецтв України, кандидат мистецтвознавства, доцент Гаврилюк П. І., кафедру майстерності актора — заслужений діяч мистецтв України, доцент І. О. Борис.

На факультеті працюють більше сорока викладачів, серед яких: п'ять заслужених діячів мистецтв України, два заслужених артисти Росії, чотири заслужених артисти України, два заслужених працівники культури України, три професори, чотирнадцять доцентів, дванадцять лауреатів Всеукраїнських та Міжнародних конкурсів.

Факультет має свою матеріально-технічну базу, учбовий театр, телестудію тощо.

Декан факультету Б. І. Олександрович — голова Харківського міжрегіонального відділення Спілки театральних діячів України, викладач режисури та майстерності актора. У 1975 р. закінчив Київський інститут театрального мистецтва ім. І. Карпенка-Карого творчої майстерні професора, народної артистки України І. О. Молостової.

У 1983 р. закінчив асистентуру-стажування при театрі ім. Є. Вахтангова в Москві під керівництвом професора, народного артиста СРСР Є. Р. Симонова. У 1989 р. йому присвоєне почесне звання заслуженого діяча мистецтв України. З 1983 р. очолював театри Запоріжжя, Івано-Франківська, Харкова як головний режисер та художній керівник театрів. Протягом творчої діяльності здійснив понад 60 театральних вистав як в Україні, так і за кордоном: Польща, Болгарія, Росія, Канада. Серед них такі етапні вистави: «Король лір» В. Шекспіра, «Навіки дев'ятнадцятилітні» Г. Бакланова, «Мама і нейтронна бомба» Є. Євтушенка, «Ромео і Джульєтта» В. Шекспіра, «Плаха» Ч. Айтматова, «Тіні забутих предків» М. Коцюбинського, «Іванов» А. Чехова, «Іуда Іскаріот» Л. Андреєва, «Маруся Чурай» Л. Костенко, «Украдене щастя» І. Франка, «Три сестри» А. Чехова, «Собаче серце» М. Булгакова, «Нестор Махно» Л. Тома. І. О. Борис — лауреат Міжнародних, Всесоюзних, Республіканських, Всеукраїнських конкурсів та фестивалів. У 1989 р. став лауреатом Республіканської молодіжної премії ім. М. Островського. Має публікації в Україні та за її межами.

Декан факультету — доцент, заслужений діяч мистецтв України І. О., Борис. Заступники декана: кандидат мистецтвознавства Я. В. Партола, Б. Я. Фарафонов.

Деканат факультету театрального та кіно-, телемистецтва

Кафедра режисури

Серед спеціальних кафедр ХДАК кафедра режисури посідає одне з поважних місць. Вона вписала яскраві сторінки в історію ХДБІ і ХДІК, а її випускники відомі як в Україні, так і за її межами. Це талановиті театральні режисери і актори, керівники аматорських та професійних театральних колективів, постановники театралізованих заходів, спеціалісти в галузі радіо та телебачення.

Кафедра була створена в 1959 р. у складі ХДБІ у відповідь на потребу у кваліфікованих фахівцях, які б керували аматорськими театральними колективами та народними театрами. Організатором і першим завідувачем кафедри був професор О. Б. Глаголін-Гусєв (1901–1988 рр.), режисер Харківського драматичного театру ім. Т. Г. Шевченка і Харківського драматичного театру ім. О. С. Пушкіна, завідуючий кафедрою режисури Харківського театрального інституту. У 1959–1962 рр. він заклав підвалини педагогічної і наукової роботи кафедри, визначив модель керівника аматорського театрального колективу, підготовка якого мала свої особливості. За концепцією, що упродовж багатьох років була основною в системі підготовки спеціалістів на кафедрі, керівник аматорського колективу є не тільки режисером-педагогом, він виконує універсальні функції — сценариста, художника-оформлювача, гримера, освітлювача, майстра сценічного руху і сценічної мови.

Справу О. Б. Глаголіна продовжив у 60-ті рр. професор О. Б. Скибневський (1903–1978 рр.) — заслужений діяч мистецтв Білорусії та

Удмуртії, відомий режисер з великим досвідом роботи в театрі. Він керував кафедрою з 1962 по 1968 рр., і головним чином у цей період сформувався колектив викладачів: заслужені артисти України, професори М. С. Терещенко та С. С. Кошачевський, доценти М. В. Авах та Я. Г. Азімов, старші викладачі О. З. Сукстанська, Е. П. Кльовіна, М. М. Мушкіна, які підготували славетних випусків режисерів-шістдесятників, висококваліфікованих фахівців, активних організаторів самодіяльного театрального мистецтва в Україні в ті роки. Деякий час з 1968 по 1970 рр. кафедрою режисури завідував заслужений артист України, професор Семен Семенович Кошачевський (1908–1991 рр.), провідний актор Харківського театру ім. Т. Г. Шевченка. Потім протягом двох років (1970–1972 рр.) кафедру очолювала старший викладач О. З. Сукстанська (1919–1978 рр.), фахівець у галузі сценічної мови, яка згодом заснувала кафедру мовної майстерності.

Значний період діяльності кафедри режисури пов'язаний з ім'ям доктора мистецтвознавства, професора В. К. Айзенштадта (1926–1999 рр.), який очолював педагогічну і наукову роботу колективу в 1971–1987 рр. Організатор і перший керівник Харківської театрально-музичної бібліотеки, він розпочав педагогічну діяльність у ХДБІ в 1956 р. і згодом став визначним театрознавцем України, театральним критиком, дослідником історії театру. Під його керівництвом кафедра режисури стала найбільшим підрозділом інституту, набула значення провідної. Кафедральний колектив налічував в окремі роки до 40 викладачів, що дорівнювалося цілому факультету. Щороку кафедра мала найбільший в інституті і найвищий серед харківських вузів конкурс абітурієнтів. Особливістю кафедри стало й те, що вона на той час була єдиною в інституті, що створила допоміжний підрозділ (постановочну частину), необхідний при викладанні понад 20-ти спеціальних дисциплін.

У 70–80-ті рр. на кафедрі працювали режисери-педагоги, які мали великий досвід постановочної роботи у професійних та аматорських театральних колективах і репрезентували різні режисерські школи, що, безумовно, сприяло творчому взаємозбагаченню. Ядро кафедри в 70–80-х рр. складали доктор мистецтвознавства, професор В. К. Айзенштадт, кандидати мистецтвознавства: доценти А. З. Житницький і А. І. Кулішенко, старші викладачі Є. М. Зіскінд, Ю. М. Черняк, А. І. Чепалов; доценти В. К. Гужва, С. І. Гордєєв та заслужені артисти України В. М. Сухарєва, М. М. Рачинський; старші викладачі Є. П. Кльовіна, В. П. Кальченко, В. А. Дмитрієв,

В. Ю. Івченко, В. К. Комкова; викладачі Т. Б. Сєдих, В. Б. Гольштейн, Л. Є. Шульга, Т. М. Прокопенко, Д. Т. Прево.

З 1970 по 2000 рр. на кафедрі працював доцент В. К. Гужва, в минулому — актор, режисер Харківської студії телебачення, який був не тільки провідним викладачем спеціальних дисциплін, але й керівником методичної секції, автором методичних посібників. Обтяжений режисурою студентських вистав, В. К. Гужва виступав і як актор, дозволяючи собі виконання невеличких, але яскравих, як спалах зірки, ролей, читацьких літературних програм, що користувалися незмінним успіхом.

З 1974 р. по 1999 р. на кафедрі працював кандидат мистецтвознавства, доцент А. З. Житницький, який нині працює на кафедрі мистецтвознавства, де викладає курси «Загальна історія образотворчого мистецтва» та «Історія образотворчого мистецтва України», а спираючись на свою письменницьку діяльність читає курси «Сценарна майстерність» і «Теорія драматургії».

У 1976 р. на кафедру запросили викладачем з курсу режисури та майстерності актора С. І. Гордєєва — випускника Харківського інституту мистецтв (курс О. Б. Скибневського). Маючи досвід акторської і режисерської роботи в театрах Росії та України, широку ерудицію в галузі театрального мистецтва, він почав плідно працювати як педагог, виявив себе організатором і постановником театралізованих мистецьких заходів, а згодом, після закінчення аспірантури ІМФЕ ім. М. Рильського НАН України, і визнаний серед фахівців-театрознавців дослідником життя і творчості видатної української актриси В. Чистякової-Курбас.

Профільні дисципліни режисерської спеціалізації в різні роки на кафедрі викладали досвідчені фахівці. Так, мистецтву гриму студентів навчала старший викладач Є. П. Кльовіна, сьогодні її справу продовжує молодий викладач В. В. Медведєва. Провідним фахівцем у галузі сценічного руху завжди вважали старшого викладача В. А. Дмитрієва. Згодом цю дисципліну викладав заслужений працівник культури України, старший викладач Л. С. Бажевич, який також читав і курси «Режисура і майстерність актора», «Методика викладання спеціальних дисциплін». Сьогодні цей предмет викладає заслужений діяч мистецтв Бурятії, професор М. Я. Розін, який працює на кафедрі майстерності актора.

Двічі кафедра намагалася розширити спектр режисерських спеціалізацій. Унаслідок цього окрім керівників народних театральних колективів почалась підготовка режисерів масових театралізованих

заходів. До навчальних планів за вищеозначеною кваліфікацією було введено курс «Режисура свят та театралізованих вистав», який став основою для розробки нового фахового напряму кафедри. Суспільна перебудова деякий час лишила кафедру режисури стабільності і на рівні керівництва, і на рівні складу викладачів. Постійно відбувалися зміни, напружені пошуки головного напряму в роботі колективу, який змушений був пристосовуватися до нових умов. У 1987–1990 рр. кафедру очолював доцент С. І. Гордєєв, у 1990–1992 рр. — кандидат мистецтвознавства, доцент А. З. Житницький, у 1992–1993 рр. — заслужений працівник культури України, ст. викладач Л. С. Бажевич, у 1993–1996 рр. — народний артист України, професор В. А. Лукашев, який почав працювати на кафедрі з 1990 р., у 1991–1993 рр. був проректором інституту з навчальної роботи.

У цей дійсно складний період життя кафедри її викладачі продовжували не тільки наполегливо виховувати творчу молодь, а й водночас значну увагу приділяли вдосконаленню своєї майстерності, науково-дослідницькій та виконавській роботі. Праця деяких із них відзначена яскравими подіями, пов'язаними з історією самого інституту, міста, країни. Так, у роки керівництва кафедрою доцентом С. І. Гордєєвим, за його підтримки, поширилися зв'язки з театрами, творчими організаціями, спілками і державними установами міста, активізувалася навчально-методична робота на ФПК, виконавська діяльність; розпочалася копітка творчо-організаційна робота з формування нових і, як засвідчив час, дуже перспективних спеціальностей. До викладацького складу завідуючий кафедрою залучив фахівців, що згодом стали засновниками кафедри хореографії, увійшли в історичний літопис інституту як майстри своєї справи: нині це — завідуючий кафедрою хореографії, народний артист України, професор Б. М. Колногузенко та його колеги. Саме в цей час впроваджено на кафедрі спецкурс «Телережисура», який не тільки передбачений навчальними планами режисерських спеціалізацій, але став своєрідною предтечею до розвитку принципово важливого фахового напряму.

Значні події сталися на кафедрі режисури й коли її деякий час очолював народний артист України, професор В. А. Лукашев. У цей період кафедра зробила перші випуски режисерів зі святково-обрядової діяльності та режисерів масових свят і театралізованих вистав, почала підготовку нового навчального плану зі спеціальності «Телережисура». За активною участю викладачів кафедри, склад якої поповнився досвідченими фахівцями, в Харкові відбулися за-

ходи не тільки міського, але й республіканського і навіть міжнародного значення. Традиційне свято «День Харкова» (головний режисер — Ф. А. Чемеровський, режисери-постановники — М. А. Ентін, Я. А. Крендель), масове театралізоване видовище «Дзвони серця мого» (головний режисер — В. А. Лукашев, режисери-постановники — С. І. Гордєєв, І. П. Конькова), міжнародний театральний фестиваль «Березіль–93», який став значною віхою в культурному житті України, увійшов в історію національного театрального мистецтва (організатори і керівники — І. О. Борис, С. І. Гордєєв). Зрозуміло, що поруч із викладачами активну участь у цих та інших мистецьких заходах брали і студенти режисерських спеціалізацій.

З 1996 р. кафедру знову очолив доцент С. І. Гордєєв, у складі кафедрального колективу також сталися зміни. Професор В. К. Айзенштадт очолив кафедру мовної майстерності. Професор В.А. Лукашев залишив інститут, розпочавши роботу в Києві на посаді генерального директора та художнього керівника Національної філармонії України. Понад двадцятирічний досвід педагогічної, творчої та науково-методичної роботи доцента С. І. Гордєєва у складі кафедри допоміг вирішити проблеми, пов'язані з розробкою і наповненням навчальних планів за новими спеціальностями «Театральне мистецтво» та «Кіно-, телемистецтво», що були втілені в життя в 1997–1998 рр.; запросив до роботи на кафедрі відомих митців — театральних педагогів, практиків з театральної справи і телевиробництва, створив умови для розвитку нових виробничих підрозділів (зокрема навчального телевізійного комплексу), у розробці наукової теми кафедри, пов'язаної з дослідженням педагогічних принципів режисерської та акторської школи Леся Курбаса і використанням його театрально-педагогічного методу у вихованні творчої молоді.

Ще однією важливою подією в житті кафедри — упровадження нової спеціальності «Кіно-, телемистецтво». У 1997 р. було здійснено перший набір на спеціалізацію «Телережисура». Пошуком свого педагогічного почерку в мистецтві викладання спецпредметів за фахом «Кіно-, телемистецтво» була відзначена робота на кафедрі телережисерів, сценаристів, художників, звукорежисерів та інших спеціалістів у галузі телевиробництва. Складний процес виховання майбутніх режисерів телебачення разом із завідуючим кафедрою спрямовували педагоги: заслужений артист Росії, професор В. І. Цвєтков, кандидат мистецтвознавства, доцент П. І. Гаврилюк; викладачі, що вдало поєднують творчу роботу на телебаченні

з педагогічною — О. А. Білогуб, Д. Я. Головачов, Т. М. Долгошея, Є. О. Павлов, В. О. Мозговий, Є. В. Моргулян, Є. Ф. Маслов, А. К. Жукова та ін. Саме їм випала почесна і відповідальна місія — закладати підвалини майбутньої кафедри телебачення, яка була створена у 2000 р. і стала самостійним творчим підрозділом режисерсько-хореографічного факультету.

Важливе місце в повсякденному житті кафедри режисури посідає наукова і методична робота. За активною участю провідних викладачів створюються навчальні посібники, програми, навчальні плани, що необхідні сьогодні в діяльності вузів культури і мистецтв. Так, у 1997 р. авторський колектив у складі професора В. І. Цвєткова, доцентів С. І. Гордєєва та І. О. Бориса видали навчально-методичний посібник «Майстерність режисера. Евристичні завдання по управлінню творчим процесом», у 1998 р. доцент В. К. Гужва — навчальний посібник «Уроки режисури», а колектив кафедри видав друком програми з усіх спецдисциплін. Нині готуються до друку навчальні посібники професора В. І. Цвєткова «Арифметика та алгебра режисури», старшого викладача А. А. Кікоть з курсу «Історія костюма», доцента С. І. Гордєєва з курсу «Режисура естради та масових свят».

Сьогодні на кафедрі режисури працюють викладачі, творча, наукова та педагогічна праця яких відзначена яскравими віхами, пов'язана з її історією. Великий досвід у вихованні творчої молоді ось уже багато років використовує доцент С. І. Гордєєв, який успішно поєднує обов'язки завідуючого кафедрою з багаторічною педагогічною, науковою, творчою і громадською діяльністю. У 1998 р. за вагомий внесок у розвиток національного театрального мистецтва йому було надано почесне звання «Заслужений діяч мистецтв України». Педагогічна робота є невід'ємною частиною й для кращих випускників ХДАК, що працюють сьогодні на кафедрі. Це колишній учень М. В. Аваха, а нині — відомий у Харкові постановник масових театралізованих заходів, художній керівник єврейського музичного театру, заслужений діяч мистецтв України, старший викладач Ф. А. Чемеровський; плеяда учнів С. І. Гордєєва: кандидат педагогічних наук, старший викладач А. А. Кікоть, викладачі В. В. Медведєва, лауреати міжнародних театральних фестивалів та конкурсів Р. Г. Набоков, В. О. Бугайова, М. В. Островська і О. О. Настаченко, який вдало поєднує педагогічну працю з керівництвом молодіжним театром-студією «Мадригал».

В останні роки склад кафедри поповнився відомими майстра-

ми театру, досвідченими театральними педагогами, режисерами та фахівцями з театрального мистецтва, що сприяло підвищенню авторитету кафедри. Так, серед викладачів, які посіли на кафедрі належне місце поруч з її корифеями, цікаво працює зі студентами заслужений діяч мистецтв України, доцент І. О. Борис — відомий режисер зі своїми поглядами на мистецтво, що склалися упродовж багатьох років роботи в театрі. Його обдарованість, яскрава метафоричність, багата і різноманітна постановочна техніка сприяли народженню на українській сцені галереї самобутніх вистав, зокрема в Харківському театрі ім. Т. Шевченка, де й сьогодні мають успіх його постановки «Украдене щастя» І. Франка, «Бояриня» Л. Українки, «Три сестри» А. Чехова та ін.

Добре відоме харків'янам і ім'я колишнього вихованця Вищого театрального училища ім. Б. Щукіна, нині сценариста і режисера театральних вистав, міських свят, театралізованих концертів, урочистих вечорів, заслуженого діяча мистецтв України, старшого викладача М. А. Ентіна. Його режисерська творчість відзначена прагненням до синтезу виражальних засобів театру і прийомів театру масових дій; у педагогіці він значну увагу приділяє розвиткові самобутності кожного зі своїх учнів.

Великий досвід творчої роботи в театрі, кіно і телебаченні, педагогічної праці в театральних вузах Росії та України використовує у викладанні курсу «Режисура та майстерність актора» заслужений артист Росії, професор В. І. Цвєтков. Він є автором цікавих статей, навчально-методичних праць з проблем розвитку творчих і наукових ідей К. С. Станіславського в сучасній театральній педагогіці.

Кафедра режисури функціонує вже більше 40 років. За цей період її викладачі здійснили більше тридцяти випусків фахівців. Саме тому, що підготовка спеціалістів на кафедрі режисури виявилася результативною, досвід її запропонували в навчальному процесі училища культури багатьох регіонів України, де успішно працюють викладачами колишні учні ХДАК.

У 1999–2000 рр. кафедрі режисури випала почесна і відповідальна місія закладати підвалини нових спеціалізацій за фахом «Театральне мистецтво». Це, перш за все, «Режисура драматичного театру», «Режисура естради та масових свят», «Акторське мистецтво». Пошуком нових прогресивних методик викладання спецпредметів за новою спеціальністю відзначена робота на кафедрі театральних режисерів, акторів, художників та інших спеціалістів у галузі сценічного мистецтва. Відкриття нових спеціалізацій надало можливість

нетрадиційного підходу до викладання основних принципів акторської та режисерської майстерності. Суть цієї методики полягає в тому, щоб здійснювати набір студентів на акторське та режисерське відділення для їх подальшого спільного навчання у вузі. Тобто майбутні актори і режисери драматичних театрів весь період навчання в академії працюють у творчій співдружності за спеціально розробленими навчальними планами та програмами. При розробці такої методики враховуються особливості курсу, уподобання режисерів-педагогів, репертуарна політика сучасних театрів і, звичайно, можливість максимальної самореалізації студентів.

Складний процес виховання майбутніх режисерів естради та масових свят здійснюють сьогодні заслужені діячі мистецтв України С. І. Гордєєв, Ф. А. Чемеровський та лауреати міжнародних театральних фестивалів і оглядів Р. Г. Набоков, В. О. Бугайова, М. В. Островська; режисерів та акторів драматичного театру — заслужені діячі мистецтв України І. О. Борис, М. А. Ентін, заслужений артист Росії, професор В. І. Цвєтков, а поряд з ними — викладачі, що вдало поєднують творчу роботу в театрі з педагогічною працею — заслужений діяч мистецтв України Ю. Б. Старченко, заслужені артисти України Г. М. Плохотнюк, А. І. Кубанцев, В. Т. Ткаченко, Є. Ф. Плаксін, заслужені артисти Молдови А. В. Філіппова та О. П. Васильєв, артисти О. В. Стеценко, С. О. Бережко, Л. В. Луніна.

У минулому кафедра режисури також мала багато яскравих сторінок, «зоряних років». Із вдячністю згадують викладачі відомого українського актора і режисера, заслуженого артиста України М. С. Терещенка, професорів О. Б. Глаголіна-Гусєва та заслуженого діяча мистецтв Білорусії та Удмутрії О. Б. Скибневського; доцентів М. В. Аваха та заслуженого артиста України М. М. Рачинського; старших викладачів: кандидата мистецтвознавства Є. М. Зіскінда, М. М. Мушкіну, О. З. Сукстанську, В. П. Кальченко; викладачів В. Б. Гольштейна, Т. Б. Сєдих, Т. Д. Прево, а також співробітників кафедри — І. А. Кантор, завідуючу костюмерною Л. М. Федоринову, в повсякденній творчій праці яких було відчуття причетності до розвитку педагогічних традицій, що склалися на кафедрі за роки її існування.

Однією з найголовніших особливостей оновлення в житті кафедри режисури є і наявність постійно діючого стаціонарного учбового театру, відкриття якого відбулося в 1999/2000 навч. році. Уже в перший рік існування про нього заговорили в місті. Так, під час святкування 130-річчя від дня народження Лесі Українки учбовий

театр Харківської державної академії культури з успіхом презентував у Харківському театрі ім. Т. Г. Шевченка та в Києві на сцені Національного академічного драматичного театру ім. І. Я. Франка драму-феєрію «Лісова пісня», поставлену доцентом І. О. Борисом. Великий успіх мали короткочасні гастролі театру в м. Запоріжжі. На VI міжнародному молодіжному фестивалі театральних колективів «Земля. Театр. Діти» в м. Євпаторії (2001 р.) виставу учбового театру ХДАК за твором М. Гоголя «Шинель», поставлену доцентом С. І. Гордєєвим, було визнано однією з найкращих. У репертуарній афіші учбового театру сценічні постановки таких вистав, як «Любовний хоровод» А. Шніцлера, «Пейзаж» Г. Пінтера, «Сільвія» А. Герні, «Дуель» Н. Танської, «Доброї ночі, мамо» М. Норман, «Як загинув Гуска» М. Куліша (роботи студентів режисерської майстерні М. А. Ентіна); «Я — (романтика)» М. Хвильового, «Одинокість» Ф. Кафки, «Одержима» Л. Українки, «Перетворення» Ф. Кафки, «Яма» О. Купріна (роботи учнів І. О. Бориса та Г. М. Плохотнюк); «Персидський бузок» М. Каляда, «Джой» Д. Голсуорсі, «Кароль» С. Мрожека (творчі роботи вихованців В. В. Романчук), «Шинель» М. Гоголя, «Дзеркало» (роботи студентів режисерської майстерні С. І. Гордєєва).

Студенти-режисери проходять сьогодні навчальну практику в найкращих театральних колективах, концертно-видовищних організаціях, з метою постановки дипломних робіт виїздять до міст України, здійснюють постановки масових свят та видовищ, керують театральними колективами. Усе це допомагає розвивати творчі можливості, збагачувати світогляд, прищеплює їм організаторські навички. Без участі студентів режисерського відділення не проходить сьогодні в академії жодна мистецька подія: їх запрошують на концерти, свята, презентації творчих програм, де вони радують глядачів яскравим виконавським мистецтвом. Відрізняються студенти-режисери і оригінальністю втілення задуму постановок, коли демонструють творчі роботи в учбовому театрі.

Особливою сторінкою сучасного життя кафедри режисури стало встановлення творчих зв'язків з театральними школами Росії (РАТМ, «ГІТІС», Ярославський театральний інститут), США (Університет Гонзаго). Так, у грудні 2000 р. студенти V курсу режисерської спеціалізації на чолі з керівником курсу С. І. Гордєєвим взяли участь у відкритті оновленого учбового театру Гітісу, де виступили з концертною програмою «Ми з України», відвідали заняття у творчих майстернях П. Фоменка, М. Захарова, А. Гончарова та

ін., було укладено договір про творчу співдружність. Міцні творчі стосунки існують із Ярославською театральною школою, запроваджено постійний обмін навчально-методичною документацією, науково-дослідницькою інформацією та досвідом щодо виховання театральної молоді. У 2002 р. з ініціативи ректора ХДАК до академії був запрошений професор університету Гонзаго (США) Джон Гофланд, фахівець з театрального мистецтва, який брав участь у методичному семінарі кафедри режисури, присвяченому проблемам вищої театральної освіти, ознайомився з методикою виховання майбутніх режисерів та акторів, переглянув вистави учбового театру, майстер-класи провідних викладачів кафедри. Підсумком зустрічі став спільний проект створення на базі ХДАК літньої театральної школи для американських студентів.

Мабуть, найкраще свідчать про здобутки кафедри режисури люди, яких вона виховала, дала вищу освіту і випустила в життя. Це кандидат історичних наук, професор П. А. Гуд, завідуючий кафедрою режисури театралізованих видовищ Мінського університету культури і старший викладач цієї ж кафедри Н. Н. Гуд; доценти Київського національного університету культури і мистецтв Н. О. Золочевська, І. Ф. Корецький; кандидат філософських наук, доцент Харківської національної юридичної академії Л. В. Анучина; завідувач кафедри культурології НАУ (ХАІ) ім. М.Є. Жуковського, кандидат філософських наук, доцент А.Є. Прилуцка. У Харківському інституті мистецтв працюють старші викладачі Н. К. Гримайло і Л. Є. Шульга. На різних кафедрах ХДАК також чимало вихованців режисерської спеціалізації: заслужена артистка України, доцент Л. А. Важньова, заслужений художник України, доцент В. Г. Грицаненко, старші викладачі Т. М. Прокопенко, Т. О. Логінова, Т. М. Долгошея, Б. Я. Фарафонов та ін.

Випускники кафедри сьогодні керують різними установами культури: заслужений працівник культури України К. К. Шердиць — завідуючий відділом культури Харківського держвиконкому; В. П. Черних, Н. О. Олійник — інструктори того ж відділу; А. Ф. Марущенко — директор Палацу культури і творчості ХТЗ; Л. П. Матюха — директор Харківського будинку вчених; А. М. Бінус — художній керівник Харківського парку ім. В. Маяковського; В. В. Слободян — директор кіноконцертного залу «Україна». Немало наших випускників-режисерів працюють і у професійному мистецтві: Ю. Б. Старченко — головний режисер Харківського театру для дітей і юнацтва, заслужений діяч мистецтв України;

Г. П. Піменов — головний режисер Макіївського театру для дітей та юнацтва; Ю. О. Іоффе — режисер Московського академічного театру ім. В. Маяковського; А. К. Сокіл — художній керівник Сумського музично-драматичного театру ім. М. С. Щепкіна, заслужена артистка України; А. А. Житницький — головний режисер Харківського цирку, заслужений діяч мистецтв України; Н. О. Гунченко — режисер Харківського обласного радіо; Л. А. Важньова — артистка Харківської філармонії, заслужена артистка України; В. М. Копилець — сценарист і режисер Київської кіностудії ім. О. Довженка; В. В. Каракат — артист і режисер українського державного колективу «Цирк на сцені». Це далеко неповний перелік галузей, де працюють вихованці кафедри режисури.

Сьогодні кафедра режисури відкриває шлях до сцени новим поколінням творчої молоді, але кожний, хто навчається акторському та режисерському мистецтву, хто присвятив себе театрові, пам'ятає крилаті слова одного із засновників кафедри — професора О. Б. Скибневського: «Для справжнього великого художника школа не закінчується отриманням диплома... І чим значніше митець, тим довше він зберігає здатність вчитися і зростати». До цього залишається додати: «Якщо вічно існує театр, то можна сподіватися, що і кафедра режисури ХДАК має прекрасне творче майбутнє».

Студентський спектакль

Кафедра мистецтвознавства

Кафедра мистецтвознавства — одна з наймолодших на факультеті театрального та кіно-, телемистецтва. Вона створена 1999 р. на базі кафедри мовної майстерності, яка свого часу виокремилась з кафедри режисури.

Упродовж багатьох років при кафедрі режисури плідно діяла секція сценічної мови, де працювали відомі педагоги — справжні майстри своєї справи: К. О. Суковська, З. Т. Довжанська, О. З. Сукстанська.

Поступово сформувався окремий педагогічний колектив і в 1992 р. секція сценічної мови була реорганізована на кафедру мовної майстерності. Кафедру очолив В. К. Айзенштадт (1926–1999 рр.) — професор, доктор мистецтвознавства, член спілки театральних діячів України, відомий український театральний критик, дослідник теорії та історії театру і драматургії, аматорського театру, загальних проблем театрального мистецтва, педагог з великим досвідом роботи у вищих навчальних закладах культури, викладач історії театру, історії драми, естетики. 16 років очолював кафедру режисури ХДАК, виховуючи режисерів та акторів професійної сцени, керівників народних театрів, аматорських студій, педагогів вузів культури та мистецтв. В. К. Айзенштадт — найавторитетніший мистецтвознавець в Україні та за її межами, який підніс вітчизняне мистецтво на новий рівень і зробив вагомий внесок у розвиток харківської школи театрознавства.

З 2000 р. кафедру очолив П. І. Гаврилюк — заслужений діяч мистецтв України, кандидат мистецтвознавства, доцент. У 1988 р. закінчив Ленінградський державний інститут театру, музики та кінематографії. У 1993 р. захистив кандидатську дисертацію в Санкт-Петербурзькому державному інституті театру, музики та кінематографії. У 2000 р. закінчив аспірантуру зі спеціальності телевізійна режисура в Санкт-Петербурзькій академії театрального мистецтва. Багато років працював провідним актором у Харківському академічному театрі ляльок ім. М. Афанасьєва, має понад 50 наукових публікацій, серед них — навчальні посібники: «Основи телевізійної журналістики», «Специфіка відеофільму», «Монтаж як один із виразних засобів у режисурі телебачення», а також монографія «Мова актора».

Кафедра поєднує у своїй роботі два напрями — мистецтвознавчий та мовний, підвищуючи культуру українського мовлення у формі запровадження норм орфоепії. Зважаючи на зростаючу потребу у фахівцях з вищою освітою для регіональних теле-, радіокомпаній, у 2000 р. на кафедрі відкрито спеціалізацію «Диктор та ведучий телепрограм» для студентів спеціальності «Кіно-, телемистецтво». Мистецтвознавчі традиції з історії та теорії драматургії, історії світового та українського театру, а також сучасного театрального процесу кафедра втілює у проведенні мистецтвознавчих читань «Драма, вистава, глядач...», присвячених пам'яті В. К. Айзенштадта.

Сьогодні колектив кафедри складають визначні фахівці: кандидати мистецтвознавства — П. І. Гаврилюк, А. З. Житницький, А. І. Кулішенко, Я. В. Партола; заслужена артистка України, доцент Л. А. Важньова; старші викладачі — Н. М. Литвиненко, Т. О. Логінова, Т. М. Прокопенко; викладачі — В. Г. Біла, В. М. Горбунов, Г. П. Гаврилюк.

Кафедра телебачення

Кафедра телебачення має свої джерела, які пов'язані з кафедрою режисури. Коли в 1997 р. вперше був здійснений набір зі спеціальності «Кіно-, телемистецтво» (спеціалізація «Режисер телебачення»), педагоги кафедри Д. Я. Головачов, О. А. Білогуб, Є. Ф. Маслов, Є. О. Павлов під керівництвом завідувача кафедри режисури, заслуженого діяча мистецтв України, доцента С. І. Гордєєва підготували до друку навчальні програми зі спеціальності «Кіно-, телемистецтво»: «Телережисура», «Теорія та практика монтажу», «Основи операторської майстерності», «Теле-, та радіожурналістика», «Техніка та технологія телебачення».

За два роки (1997–1999 рр.), завдяки підтримці ректората та деканата режисерсько-хореографічного факультету на кафедрі поступово сформувався колектив викладачів за фахом телемистецтва: провідні співробітники ХОДТРК — режисери О. О. Буньков, А. П. Багінець, директор В. О. Мозговий, головний художник Є.В. Моргулян, керівник відділу технічного контроля В. І. Рязанов, головний оператор ТРК «Тоніс» О. В. Башнін. До викладацького складу були залучені найкращі спеціалісти — практики з провідних телеустанов міста. Це дало змогу здійснити в 1999 р. перший набір зі спеціалізації «Телерепортер», а у 2000 р. — «Телеоператор телебачення».

У 2000 р. була заснована кафедра «Телебачення», яку очолив Д. Я. Головачов, стаж роботи якого на телебаченні більше 30 ро-

ків. Обіймав керівні посади — головного режисера ХОДТРК, генерального продюсера незалежної мовної компанії «Ніка-Відео». За три роки існування кафедри була вирішена головна проблема: для викладання професійно-орієнтованих та спеціальних дисциплін залучили кращих фахівців у галузі телебачення регіону. Сьогодні кадровий склад кафедри становить 11 штатних викладачів, 18, що працюють за сумісництвом, або погодинно. Загальне навантаження близько 3000 аудиторних годин. Підготовлені до друку 24 навчальні програми, методичні матеріали, створені відеотека та кафедральна бібліотека професійної літератури.

Студенти кафедри мають можливість реалізувати свій творчий потенціал у самостійних роботах, у різноманітних творчих конкурсах та фестивалях. Починаючи з 1998 р. наші студенти брали участь у Міжнародному студентському фестивалі «FAST-FEST WEEEND» і посіли на ньому почесні місця.

1998 рік — диплом лауреата за відеокліп «Танго».

1999 рік — перше місце в номінації «Кращий анімаційний фільм», за анімаційний фільм «Історія кохання» приз «Золотий шпак».

2001 рік — спеціальний приз «Нового каналу» за фільм «Прогулянка».

2001 рік — перше місце в конкурсі кращих студентських робіт, присвячених 10-й річниці Незалежності України за відеофільм «Квітка для Леніна».

2001 рік — дипломи лауреата (перше місце) у фестивалі «Дитяча та юнацька творчість» м. Суми за фільми «Подих», «Мадона».

У перспективі кафедри відкриття дуже важливої спеціалізації — продюсерів телевиробництва, нині завершується робота над навчальним планом.

Кафедра майстерності актора

Кафедра майстерності актора — одна з наймолодших кафедр на факультеті театрального та кіно-, телемистецтва, створена у 2003 р., яка виокремилася з кафедри режисури. При кафедрі режисури плідно діяла секція майстерності актора. Тут працювали відомі театральні діячі — справжні майстри своєї справи: І. О. Борис, Г. М. Плохотнюк, А. В. Філіппова, О. П. Могила, Ю. Б. Старченко. У 2003 р. секція майстерності актора була реорганізована на кафедру майстерності актора.

Концепцією розвитку кафедри майстерності актора є поєднання класичного академічного спрямування професійного процесу навчання майбутніх акторів для українських театральних колективів. Кожна творча майстерня кафедри має свою індивідуальну програму формування майбутніх митців української театральної культури. Основою і базовими засадами, безперечно, є український професійний театр корифеїв М. Кропивницького, М. Старицького, М. Садовського та реформатора українського театру геніального Леся Курбаса. Крім того, всі творчі майстерні кафедри використовують у своєму навчальному процесі кращі надбання світового та європейського театрального процесу. Імена та акторські системи К. Станіславського, Є. Вахтангова, В. Мейєрхольда, М. Чехова, Б. Брехта, Ш. Дюллена, Є. Гротовського та інших діячів театру органічно вплітаються в загальний процес формування молодих діячів театрального мистецтва України. Кафедра майстерності актора у

своїй перспективі планує поєднати як драматичні, так і музичні обдарування актора XXI ст.

Кафедру і факультет театрального та кіно-, телемистецтва очолює І. О. Борис, доцент, заслужений діяч мистецтв України, голова Харківського міжрегіонального відділення Спілки театральних діячів України, викладач режисури та майстерності актора.

Сьогодні на кафедрі майстерності актора працюють видатні фахівці: професор, заслужений діяч мистецтв Бурятії М. Я. Розін; доценти — заслужений діяч мистецтв України І. О. Борис, заслужений діяч мистецтв України П. З. Кучин, заслужений артист Молдови О. П. Могила, заслужена артистка Молдови А. В. Філіппова, заслужена артистка України Г. М. Плохотнюк, заслужений артист України В. Т. Ткаченко, заслужений артист України Є. Ф. Плаксін; викладачі — В. М. Розін, О. Я. Двойченкова, В. О. Сергієнко, О. В. Стеценко, С. О. Бережко.

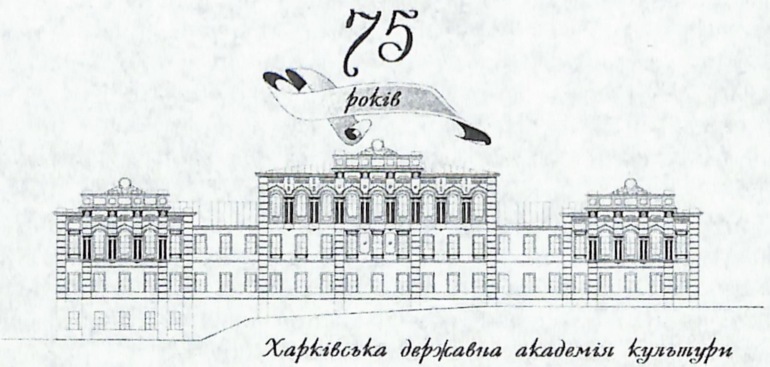

Факультет культурології

Декан О. В. Кравченко

Факультет культурології ХДАК є унікальним центром спеціалізованої підготовки фахівців для соціокультурної сфери, який не знає аналогів у системі вищої школи України. Його історія — це історія пошуку шляхів оновлення традицій вітчизняної гуманітарної освіти на межі XX та XXI ст. Створений у 1992 році внаслідок реорганізації факультету культурно-освітньої роботи, факультет культурології став пілотним проектом вузу в реформуванні його освітньої діяльності.

Фундація факультету об'єктивно була пов'язана з бурхливими змінами кінця 80-х — початку 90-х рр. XX століття в колишньому СРСР. Бажання змін визначало настрої інтелектуальної еліти суспільства. Ознакою часу стало ідеологічне розкріпачення освіти, яке почалося з реабілітації напівзабутих ідей та інтенсивного засвоєння раніше недоступної інформації. Критики сталих наукових та освітніх канонів спонукали до переосмислення методології пізнання загалом. Це привело до ревізії всієї суспільствознавчої складової навчальних програм середньої та вищої школи. Саме тоді в зіткненні світоглядів і ментальностей виявилася актуальною ідея культурології.

У 60–80-х рр. XX ст. культурологія існувала як своєрідний андерграунд радянської науки. То був інтелектуальний притулок для тих, кого не влаштовувала ідеологічна ангажованість та ідейна консервативність офіційного суспільствознавства. Зміни в ієрархії суспільних цінностей, що відбулися на початку 90-рр. XX ст., зумовили підвищення статусу культурології до рівня обов'язкової

загальнопошукової дисципліни в середній та вищій школах. Тоді ж було започатковано культурологію як спеціальність. ХДІК став одним із перших вищих навчальних закладів у країнах СНД, де з 1992 р. розпочато практичну підготовку фахівців-культурологів. Саме тут роком раніше вперше в Україні були започатковані такі популярні сьогодні спеціальності як соціальна педагогіка, музейна справа та охорона пам'яток історії і культури, а також протягом 90-х р. XX ст. було реалізовано перші експериментальні програми з підготовки менеджерів-економістів соціокультурної сфери, а згодом — менеджерів міжнародного туризму та менеджерів реклами. Поєднання такого широкого спектра спеціальностей на факультеті культурології не є випадковістю: ХДАК є чи не єдиним в Україні навчальним закладом, у якому повноцінно реалізується концепція культурологічної освіти.

Основною її метою є збереження гуманітарної цінності освітніх програм професійної підготовки фахівців та розширення їх соціальної компетентності завдяки фундаментальній підготовці з історії та теорії культури. у такому контексті спеціальності розглядаються як практична складова культурології, а культурологія — як методологія освіти.

Однак офіційний статус культурології як наукового та освітнього напряму не обмежує її неформальної ролі як сфери інтелектуальних інновацій, які певною мірою визначають перспективи вітчизняної гуманістики. Факультет культурології, де культивується дух експериментальності в навчальному процесі, вшановується наукова оригінальність; факультет, що всупереч загальній тенденції спеціалізації освіти, зберігає риси неформального об'єднання близьких за світоглядом професіоналів — сам є феноменом культури кінця XX — початку XXI ст. Чималу роль у цьому відіграв деканат факультету культурології, зусиллями співробітників якого, в першу чергу декана та його заступників, було ініційовано і забезпечено впровадження декількох принципово нових концептуальних ідей, що вивели факультет у лідери у своїй галузі.

Його першим деканом було призначено доцента, кандидата історичних наук М. М. Каністратенка. З 1993 р. факультет очолив доцент, кандидат історичних наук О. В. Кравченко. Беззмінним заступником декана протягом минулого часу була доцент, кандидат педагогічних наук Т. В. Босенко. З кінця 90-х рр. другим заступником декана працює старший викладач Л. Г. Тишевська. Крім того, у складі деканату працювали і працюють: методисти О. В. Лук'ячикова, М. В. Ніколова.

Від самого початку свого реального існування кадрова політика деканату факультету була спрямована на залучення фахівців, готових до вирішення нестандартних завдань. Серед пріоритетних був пошук оптимального змісту гуманітарного, зокрема культурологічного знання. Однак вирішення цієї проблеми дало можливість повною мірою продемонструвати кожному з учасників цього експерименту свою особистість. Відносна свобода самовираження як у науковій так, і в навчальній, навіть, у адміністративній сферах, дозволили сформувати досить своєрідний осередок. Він відрізняється від подібних підрозділів у інших навчальних закладах у першу чергу тим, що має цілком очевидні риси авторства, за яким стоїть жага як персонального, так і колективного самовиразу. Персоніфікованість навчального процесу дозволяє зберегти одну з головних складових його ефективності — цікавість до навчання з боку студентів. Правильність обраної стратегії розбудови факультету доводить той факт, що сьогодні факультет культурології — найбільший в академії: близько 1,2 тис. студентів денної та заочної форм навчання. Більше 50 штатних викладачів.

До складу факультету входять 7 кафедр: історії та теорії культури; соціальної педагогіки; соціальної психології; історії України та музеєзнавства; економічної історії, теорії та менеджменту; філософії та політології; менеджменту соціокультурної діяльності.

Нині на факультеті здійснюється підготовка фахівців за п'ятьма спеціальностями «Музейна справа і охорона пам'яток історії та культури», «Соціальна педагогіка», «Культурологія», «Менеджмент організацій», «Менеджмент соціокультурної діяльності». Навчальні плани, які підготовлені фахівцями факультету, було використано у розробці державних стандартів України за цими спеціальностями.

У творчому активі факультету перші в Україні в післярадянські часи підручники з історії української художньої культури, світової художньої культури, народної художньої творчості. Про потенціал факультету свідчить участь викладачів у розробці варіантів концепції національної культурної політики України, державної програми «Культура. Просвітництво. Дозвілля», регіональної програми «Харківщина–2010», а також участь у численних наукових та освітніх проектах зарубіжних фондів та вітчизняних дослідницьких інституцій. Перспективи пізнання Україною Болонської конвенції визначають можливості широкого використання досвіду ХДАК загалом та факультету культурології зокрема в адаптації до європейських освітніх стандартів.

Сьогодні факультет культурології є одним із тих підрозділів ХДАК, який за динамікою розвитку відповідає сучасним темпам змін у освітній сфері.

Оригінальна модель організації навчального процесу, що протягом останнього десятиріччя поступово втілювалася в практиці факультету, вже довели свою ефективність. Основною її рисою є стимулювання студента до інтелектуальної творчості та інноваційної соціокультурної практики. Культура є надзвичайно мінливою. Напевно, передбачити характер змін у ній майже неможливо. Водночас, саме соціокультурна сфера — найбільш ємна для розвитку бізнесу та підприємництва, політично актуальною; незамінною для повноцінного економічного розвитку. Тому перелік освітніх пропозицій факультету не обмежується спеціальностями та спеціалізаціями, які вже набули соціальної ваги та соціального значення: культуролог, викладач історії та теорії культури, етнокультуролог, менеджер міжнародного культурного співробітництва, музеєзнавець історик-викладач, менеджер-економіст соціокультурної сфери, соціальний педагог. Симптоматичним є відкриття на факультеті спеціальності «Менеджер соціокультурної діяльності» зі спеціалізаціями «Міжнародний туризм», «Реклама», «Зв'язки з громадськістю». Серед перспективних спеціалізацій: культурна антропологія, соціальна культурологія — за спеціальністю «Культурологія», психолого-педагогічне консультування, сімейна педагогіка, менеджмент дозвілля, психологічна діагностика та соціокультурна реабілітація, соціально-педагогічна робота з дітьми та підлітками — за спеціальністю «Соціальна педагогіка», художнє музейництво — експертиза художніх коштовностей — за спеціальністю «Музейна справа»; менеджмент шоу-бізнесу, менеджмент культуротворчої діяльності, менеджмент арт-бізнесу — за спеціальністю «Менеджмент соціокультурної діяльності»; менеджмент ЗМІ, продюсування культурно-розважальних програм — за спеціальністю «Менеджмент організацій».

Сьогоднішній стан факультету дає підстави для оптимізму щодо перспектив його подальшого розвитку в контексті євроінтеграції України. Адже культурологія — це майбутнє як вітчизняної, так і світової гуманітарної освіти.

Кафедра історії та теорії культури

Провідна кафедра факультету культурології, однією з перших в Україні почала готувати культурологів, викладачів історії та теорії культури. Викладачі кафедри здійснюють розробку концепцій освітніх структур, орієнтованих на культуру, готують спеціалістів, які вивчають теоретичні проблеми культури, характер взаємодії складових елементів культури суспільства на різних етапах його історії, особливості розвитку національних культур і проблеми їх сучасного стану, головні тенденції соціокультурного розвитку людства.

Кафедра історії та теорії культури створена на базі кафедри культурно-просвітньої роботи. Ця кафедра здійснювала навчальний процес з 18-ти навчальних курсів та практикумів, зробила вагомий внесок у теорію та історію культурно-просвітньої роботи. Кафедру очолювали визнані спеціалісти — історик, доцент Н. Ф. Шевченко, відомий краєзнавець доцент Н. Т. Дяченко, який багато зробив для вивчення історії Харкова. Відомим дослідником історії кіно був проф. О. О. Шимон.

У 1975 р. кафедру культурно-просвітньої роботи очолив доцент П. М. Курячий, який спрямував її діяльність на розробку теоретичних і методичних проблем підготовки фахівців вищої кваліфікації для широкої мережі культурно-освітніх закладів СРСР. Викладачі кафедри Н. Ф. Шевченко, В. Г. Грицаненко, Л. В. Анучіна та інші велику увагу приділяли проблемам теорії та історії культури. Але переважно науковці досліджували шляхи розвитку клубної мережі, стан культурно-освітньої діяльності сільської інтелігенції, різних груп молоді тощо.

З 1986 р. кафедру очолює В. М. Шейко, який кардинально оновив педагогічний колектив і суттєво змінив склад навчальних дисциплін. В умовах перебудови життя країни викладачі кафедри розпочали інтенсивний пошук нової концепції формування фахівця, якого потребувало суспільство.

Прикметою часу було зростання суспільного значення гуманітарних наук, зокрема культурології. В університетах, гуманітарних вузах і навіть у політехнічних інститутах вивчення теорії та історії культури стало загальною справою. Слід відзначити, що колектив кафедри на той час уже мав досвід, якого аналогічним кафедрам бракувало. Можна з упевненістю сказати, що культурологічна освіта в Україні формувалася під впливом кафедри теорії та історії культури Харківського державного інституту культури.

Набутий досвід у поєднанні з великою організаційною роботою дозволили кафедрі визначити напрями реформування номенклатури спеціальностей і запропонувати своє бачення сутності культурологічної освіти, яке було втілено в оригінальних навчальних планах. Головна ідея цих планів — виховання фахівця, здатного виробляти власну точку зору на явища культури, самостійно аналізувати як загальні тенденції історико-культурного процесу, так і окремі явища і феномени, самостійно вести наукові дослідження, організовувати та здійснювати навчання.

Кафедра історії та теорії культури однією з перших в Україні розпочала підготовку культурологів, викладачів теорії та історії світової і вітчизняної культури для навчальних закладів усіх рівнів. Під керівництвом професора В. М. Шейка колектив кафедри розробив концепцію підготовки культуролога як педагога, працівника освіти і науковця. Студенти кафедри одержують ґрунтовну підготовку з численних проблем, що охоплюють усю сферу культури як єдності релігійно-морального, науково-філософського і художньо-естетичного аспектів творчої діяльності людей у їх системній цілісності, історичній еволюції і змістовній специфіці. Випускники кафедри є висококваліфікованими істориками культури, які однаково грамотно, на рівні сучасних наукових уявлень орієнтуються в теоретичних проблемах історії і типології культури взагалі, західної і православної культури зокрема, володіють великим колом знань, що системно охоплюють багатовікову історію європейської дохристиянської, християнської і сучасної (значною мірою «постхристиянської») цивілізації.

У 1999/2000 навчальному році кафедра була зорієнтована на багаторівневу систему підготовки студентів. У 2003 р. відбувся перший

випуск бакалаврів, а в 2004 р. — перший випуск магістрів. Уведення багаторівневої підготовки бакалаврів, фахівців, магістрів потребувало великої роботи над навчальними планами (доц. А. В. Кравченко.) і ретельної методичної підготовки, пов'язаної з переглядом багатьох методичних вказівок і посібників.

Тільки за останні п'ять років (1999–2004 рр.) кафедра випустила майже 150 фахівців. Випускники кафедри працюють у сфері освіти і науки, викладачами філософії, культурології, історії світової і вітчизняної культури, світової художньої культури, естетики, а також у галузі соціального проектування, прогнозування і керування, в соціально-адміністративній і комерційній сферах, референтами, аналітиками, консультантами, практичними працівниками в галузі культури.

Кафедра приділяє належну увагу студентській науковій праці. Практично всі її студенти є членами факультетського наукового товариства і беруть активну участь у Всеукраїнських конкурсах студентських наукових праць, багато з них стали переможцями і дипломантами щорічних наукових конференцій професорсько-викладацького складу Академії і мають публікації. У 1998 р. започатковано видання збірки студентських наукових праць «Бріколаж. Теорія та історія культури».

З ініціативи викладачів кафедри на факультеті працює студентський культурологічний клуб «Дефіс», у якому відбулися дискусії; «Чи існує свобода вибору?», «Проблема небуття», «Самотність і мовчання», «Метафора любові» та ін. За матеріалами цих обговорень видано бюлетень «Дефіс».

Дипломні роботи студентів — випускників кафедри — відзначаються актуальною тематикою, науковою глибиною, демонструють відмінну теоретичну та історичну підготовку — це неодноразово підкреслювалося у висновках державних екзаменаційних комісій.

Як науковий і навчально-методичний центр кафедра підтримує постійний зв'язок з випускниками, працює з аспірантами, здобувачами вченого ступеня. Крім того, надає методичну допомогу багатьом закладам культури в підготовці, обговоренні, рецензуванні і затвердженні навчальних програм. За програмами, рекомендованими кафедрою, працюють у Лозівському, Житомирському, Харківському, Маріупольському та інших училищах культури,

За ініціативою завідувача кафедра виступила організатором перших в Україні науково-практичних конференцій «Культура України: історія і сучасність», які відіграли визначну роль у суспільному

житті української інтелігенції у перші роки перебудови. Особливо слід відзначити міжнародні наукові зв'язки кафедри, налагоджені завдяки енергійній діяльності В. М. Шейка. Багато зусиль доклав він до організації і проведення у 1995 р. міжнародної наукової конференції «Проблеми оновлення вищої бібліотечної та інформаційної освіти», учасниками якої були представники провідних навчальних закладів Німеччини, Данії, Великобританії та ін. З цими закладами укладено договори про обмін студентами та взаємне визнання дипломів.

Широкою популярністю у студентів багатьох вузів України користуються підручники, навчальні посібники та інші методичні розробки, створені викладачами кафедри. Найвідоміші з них: Історія української художньої культури (навчальний посібник для студентів інститутів культури), Історія художньої культури (навчальний посібник для студентів інститутів культури), Культурология (библиографический указатель), Організація та методика науково-дослідницької діяльності.

Колектив кафедри складається з 13 викладачів: В. М. Шейко — професор, доктор історичних наук, завідуючий кафедрою; О. В. Кравченко — доцент, кандидат історичних наук, декан факультету культурології; доцент, доктор філософських наук Л. В. Стародубцева; доценти, кандидати історичних наук З. І. Алфьорова, О. А. Гаврюшенко; кандидати філософських наук П. О. Ніколов, Г. Д. Панков, А. Г. Сафронов; кандидати педагогічних наук А. С. Азарцева, Т. В. Босенко; заслужений художник України В. Г. Грицаненко; старший викладач Л. Г. Тишевська, викладачі кандидати наук М. В. Александрова, Е. В. Германова.

Значний внесок у забезпечення стабільної роботи кафедри зробили внесли старші лаборанти кафедри В. Фаніна і П. Попова.

Основні наукові результати останнього періоду (1999–2004 рр.) пов'язані з розробкою теоретичних проблем культури, історії, окремих її галузей, зокрема релігії та кіномистецтва, дослідженням історії культурологічної думки та ін. Результати цієї роботи відбиті в численних статтях та монографіях викладачів кафедри. Особливо слід відзначити праці: В. М. Шейко «Культура. Цивілізація. Глобалізація (кінець XIX — початок XX ст.)» у 2-х томах (2001 р.); Л. В. Стародубцева «Мнемозина и Лета. Память и забвение в истории культуры» (2003 р.).

Членами кафедри — В. М. Шейко, О.А. Гаврюшенко, О.В. Кравченко, Л.Г. Тишевська вперше в Україні підготовили та видали 12-ти томний підручник (350 д.а.) з історії всесвітньої та української куль-

тури, а в 2004 році в Києві вийшов навчальний посібник (з грифом Міністерства освіти та науки для усіх ВНЗ України) «Історія культури» (2004 р.).

Більшість членів кафедри так або інакше торкається у своїх наукових дослідженнях проблем історії та теорії української культури і суспільної думки. Вони є основними для наукових та дисертаційних розробок.

Наукова і практична цінність виконаних робіт дозволила значно вдосконалити навчальний процес і здійснити солідну підготовку наукових кадрів через аспірантуру і докторантуру, відкриту на кафедрі в 1995 році. В останні роки захистили докторські дисертації В. М. Шейко («Історико-культурологічні концепції цивілізаційної еволюції в добу глобалізму») та Л. В. Стародубцева («Пам'ять та забуття в історії культури»); кандидатські дисертації: П. О. Ніколов, М. В. Александрова, Е. В. Германова.

Маючи великий науковий потенціал і багаторічний досвід викладацької діяльності, кафедра теорії та історії культури є впливовим творчим колективом, здатним вирішувати складні сучасні проблеми в галузі культурологічної освіти.

Студенти на практиці у м. Керч

Кафедра філософії та політології

Кафедра як самостійний підрозділ інституту існує з 1989 р. Вона існувала в інституті майже з початку його створення. Саме у складі цієї кафедри на початку 60-х р. р. була створена секція філософії, яку очолив кандидат філософських наук, доцент К. М. Лойко. До складу секції входили викладачі Г. Я. Мамалуй, Л. М. Стеценко, Л. М. Григоренко, І. С. Лезман, Є. В. Левченко, В. І. Мосенцева (одночасно завідувала навчально-методичним кабінетом кафедри). Саме ці викладачі утворили «ядро» кафедри філософії і наукового комунізму, яка була створена в 1969 р. Кафедру очолив К. М. Лойко випускник філософського факультету Київського державного університету (1949 р.), у ХДІК почав працювати з 1951 р. Він завідував кафедрою з 1969 по 1983 рр., провів значну організаційну роботу по створенню колективу кафедри, її кадрового поповнення. Коло його наукових пошуків досить значне, але основний напрям наукових досліджень етичні проблеми, виховання особистості. З цієї проблематики він опублікував навчальні посібники, статті, підготував і захистив докторську дисертацію.

У 70-х р. колектив кафедри поповнився викладачами В. В. Гаряєвим, В. У. Чепелєвим, М. В. Дяченком, А. П. Заздравновим, С. Г. Петренком, А. В. Шушуновою. Пізніше на кафедру були запрошені викладачі Т. С. Стоцька, О. І. Галутов, В. Г. Шадурський, В. М. Хитущенко, З. М. Вальченко, А. В. Пшинка, Ю. М. Сіренко, Г. Г. Гуріна. З 1983 по 1989 рр. кафедру очолювала кандидат філософських на-

ук, доцент Є. В. Левченко закінчила філологічний факультет ХДУ (1961 р.), у ХДАК працювала з 1969 р. Вона доклала значних зусиль щодо методичного забезпечення викладання навчальних дисциплін, удосконалення форм і методів виховної роботи серед студентства як у навчальному процесі, так і в позааудиторний час. Коло її наукових інтересів — проблема свободи і відповідальності в історії філософської думки, питання співвідношення біологічного та соціального в розвитку людини.

З 1989 р. кафедру очолює доктор філософських наук, професор М. В. Дяченко закінчив філософський факультет Ленінградського університету (1968 р.), у ХДІК працює з 1974 р. Опублікував понад 100 наукових праць, автор та співавтор 8 підручників і навчальних посібників, 3-х монографій, низки брошур і статей, постійний редактор наукових фахових видань. Тематика наукових інтересів — філософія культури, діалектика соціокультурного процесу, співвідношення культури і цивілізації.

Як керівник кафедри він значну увагу приділяє підвищенню якості викладання навчальних дисциплін, їх науково-методичному обґрунтуванню та кадровому забезпеченню. В її центрі постійно знаходиться науково-дослідницька робота кафедри, питання підвищення теоретичного рівня викладання навчальних курсів та спецкурсів.

З 1994 р. рішенням ректорату кафедрі було доручено читати курси соціально-політичних дисциплін. Для їх читання на кафедру запросили викладачів — проф. А. Л. Оприщенка, доц. О. І. Романюка, доц. Н. Б. Малахову, доц. Є. Л. Кисельова, доц. М. П. Важинського. Прийшло також молоде поповнення — випускники соціологічного факультету ХДУ — І. В. Яценко, О. С. Сипко.

Протягом багатьох років філософські дисципліни викладали досвідчені викладачі: кандидат філософських наук, доц. В. В. Гаряєв (1915–1997 рр.), кандидат філософських наук проф. В. У. Чепелєв (1928–1997 рр.). Вони багато доклали зусиль до розробки методологічних проблем побудови та викладання навчальних курсів з історії філософії, історії естетичної думки, історії діалектики. Доцент В. В. Гаряєв готував до видання філософсько-поетичний твір «Філософський реквієм», але не встиг закінчити його повністю. Професор В. У. Чепелєв розробляв проблематику нетрадиційного мислення.

У структурі кафедри функціонують предметно-методичні секції. Соціально-філософська секція — керівник В. В. Лисенкова, викладачі: М. В. Дяченко, Г. Я. Мамалуй, Т. С. Стоцька, В. Г. Шадурський (предмети: філософія, історія філософії, філософія куль-

тури, соціальна філософія, етика, естетика, етика та етикет, логіка, релігієзнавство). Політично-правова секція — керівник О. І. Романюк, викладачі: Г. І. Гаврилюк, Г. Г. Гуріна, (предмети: політологія, соціологія, правознавство, політична транзитологія, економічна соціологія, соціологія організацій).

У складі секції філософських дисциплін викладають: кандидат філософських наук, доц. Г. Я. Мамалуй (закінчила історичний факультет ХДУ в 1965 р., а з 1965 р. працює у ХДАК). Коло її наукових інтересів — філософія і культура. Читає курси «Філософія» та «Історії філософії», спецкурс «Філософія культури». Кандидат філософських наук, доц. В. В. Лисенкова закінчила КДУ в 1994 р. З 2000 р. працює у ХДІК. Коло її наукових інтересів — проблеми формування смако-стильового комплексу відносин у суспільстві. Читає курси «Філософія» та «Історії філософії», спецкурс «Соціальна філософія». Кандидат філософських наук, доцент В. Г. Шадурський закінчив філософський факультет КДУ в 1976 р., у ХДІК працює з 1986 р. Викладає курс «Релігієзнавство», наукові інтереси пов'язані з проблематикою світосприйняття віруючою людиною. Старший викладач Т. С. Стоцька закінчила філософський факультет Ленінградського університету в 1977 р., у ХДАК працює з 1981 р., викладає курси «Етика, «Естетика», «Логіка», читає спецкурс «Етика та етикет».

Політично-правова секція — керівником якої є відомий в Україні та за її межами політолог, кандидат історичних наук, доцент О. І. Романюк закінчив історичний факультет ХДУ в 1978 р., у ХДАК працює з 1993 р. Викладає нормативний курс «Політологія» та спецкурс «Політична транзитологія». Коло його наукових інтересів — проблема трансформації політичних режимів у по-сттоталітарних суспільствах. Він є автором понад 100 наукових праць; однієї з перших навчальних програм з курсу політології, яка витримала (з відповідними доповненнями) чотири перевидання, співавтором 4-х навчальних посібників, рекомендованих для вивчення студентами Міносвітою України. Наукову та викладацьку роботу поєднує з активною громадською діяльністю: постійно виступає у пресі з аналізом поточної політичної ситуації, є референтом веб-сайт «Суспільно-політична орбіта Харківщини», бере участь у програмах політичної освіти Комітету виборців України та Міжнародного республіканського інституту (США). О. І. Романюк завершує роботу над докторською дисертацією «Трансформація по-сттоталітарних суспільств як політичний процес» та монографією «Політична транзитологія: проблеми переходу сучасних суспільств до демократії».

У складі секції працює кандидат історичних наук, доцент Г. І. Гаврилюк закінчив історичний факультет ХНУ ім. В. Н. Каразіна в 1993 р. за спеціальністю «політична історія», аспірантуру в 1996 р. за спеціальністю «історія політичних партій та суспільних організацій», працює у ХДАК з 1999 р.), викладає курси «Правознавство» та «Політологія». Г. І. Гаврилюк має 19 наукових публікацій, зокрема в часописі «Київська старовина», Вісниках ХНУ та ХДАК. Коло його наукових інтересів — дослідження військової політики України. Г. І. Гаврилюк працює над докторською дисертацією за темою: «Військова політика Української держави у 1917–1921 роках». У 2003–2004 рр. Г. І. Гаврилюк підготував конспект лекцій з курсу «Правознавство», методичні матеріали з курсів «Правознавство», «Трудове право», «Правові основи соціальної роботи». У складі секції кандидат філософських наук, доцент Г. Г. Гуріна (закінчила філологічний факультет ХДУ в 1958 р., з 1988 р. працює у ХДАК) — викладає курси «Соціології»та «Естетики» її наукові дослідження присвячено етико-естетичному вихованню особистості.

Зважаючи на нові тенденції в розвитку вищої школи в Україні, зростаючі вимоги до вдосконалення методики навчання студентів, кафедра філософії за ос-танні роки практикує різні прогресивні норми поточного контролю залишкових знань (тести, комплексні контрольні роботи). Однією з форм навчального процесу, яка практикується при викладанні дисциплін на кафедрі, є самостійна робота студентів над курсами. На кафедрі розроблена методика її організації і проведення. Упроваджено такі форми самостійної роботи, як підготовка реферату та виступ студента на семінарі, конференції; вправи і завдання для домашньої роботи; підготовка до контрольної роботи і її виконання; підготовка доповіді і виступ з нею на конференції.

З метою вдосконалення методології і методики викладання навчальних курсів на кафедрі постійно діє науково-методичний семінар, яким керує завідуючий кафедрою проф. М. В. Дяченко. У центрі постійної уваги викладачів- різні аспекти методики викладання, контролю знань студентів.

Колектив кафедри проводить активну науково-дослідницьку політику та науково-методичну роботу. В центрі уваги такі теми, як «Специфіка формування наукового світогляду майбутніх спеціалістів культосвітньої роботи» (1986–1990 рр.), «Проблема «людина і культура» в історії філософської думки» (1991–1995 рр.), «Соціодинаміка культури» (1996–2000 рр.), «Філософські та політичні

виміри культури» (2001 р.). За цими темами опубліковано понад 95 статей та наукових доповідей, 10 навчальних посібників, 14 методрозробок, 3 наукові монографії — всього понад 200 друк. арк. наукової публікації. Викладачі кафедри неодноразово виступали з науковими доповідями, зокрема на міжнародних симпозіумах, Першому Всеукраїнському конгресі філософів, міжнародних, республіканських, регіональних, вузівських конференціях. М. В. Дяченко підготував і захистив докторську дисертацію «Проблема успадкування в розвитку культури» (1994 р.).

Кафедра приділяє значну увагу поширенню наукових знань, пропаганді духовної культури, вирішенню питань культурної політики в Україні. Регулярно проводяться «круглі столи» на факультетах з тематики «культура — світогляд — людина», функціонує студентське наукове товариство. На науково-теоретичному семінарі кафедри постійно обговорюються актуальні питання розвитку філософської науки, проблеми духовності особистості, відродження національної філософії і культури.

Важливе місце в діяльності колективу кафедри належить науково-дослідницькій роботі студентів. Студентське наукове товариство при кафедрі складається з окремих секцій, керівниками яких є викладачі. Студенти, члени секцій готують наукові праці, виступають з доповідями на конференціях, семінарах. Кожний викладач проводить семестрові теоретичні конференції студентів з актуальних проблем філософії, етики, естетики, релігієзнавства, філософії культури. Тематика конференцій тісно пов'язана з проблемами розвитку культури українського народу та інших народів світу. Так, за останні роки були проведені конференції за тематикою: «З історії філософії в Україні», «Естетична те етична думка в Україні», «Роль мистецтва в естетичному вихованні молоді», «Естетична культура Слобідської України: минуле і сучасне», «Проблема людини в історії філософської думки», «Ерос і культура», «Психоаналіз З. Фрейда і сучасність», «Про особливості автокефального руху в Україні», «Нове мислення та проблеми глобалістики», «Світ, екологія, культура» та ін.

Студентське науково-творче товариство при кафедрі має давні добрі традиції. Вони пов'язані перш за все з діяльністю доцента В. В. Гаряєва, який тривалий час керував цим товариством. Наукові праці студентів ХДАК були нагороджені дипломами на традиційних конкурсах 70–80-х рр. з соціально-політичних дисциплін (понад 50 — на конкурсі вузів м. Харкова, понад 20 — на республіканських і всесо-

юзному конкурсах). Серед переможців регіональних, республіканських, всесоюзних конкурсів, всеукраїнських студентських олімпіад О. Фролова, С. Хомак, Л. Тимофієва, А. Левицький, А. Малько, В. Кірсанов, О. Берест, Н. Бура, С. Сіроштан, У. Архипенко, Т. Пальчук, Ю. Азарова, О. Шамаков, Г. Ковальова, В. Романюк та ін. Майже всі молоді викладачі ХДАК — це активні учасники студентського науково-творчого товариства при кафедрі філософії. Кафедра докладає багато зусиль до залучення студентів заочного відділення до науково-творчої роботи. Особливо активно працює секція етики та естетики, про що свідчать кафедральні виставки наукових праць, реферати студентів заочного відділення. Сьогодні координатором студентської наукової роботи є доцент Г. І. Гаврилюк.

Кафедра постійно здійснює розробку і перевидання програм основних курсів, що зумовлено динамікою сучасного суспільного розвитку, виданням великої кількості нової навчальної та наукової літератури, впровадженням нових принципів організації навчального процесу. Викладання елективних курсів здійснюється на основі авторських програм, розроблених викладачами кафедри. Так, у 2003/04 навч. році видано такі оригінальні програми спецкурсів: «Політична транзитологія», розроблена доцентом О. І. Романюком, що не має аналогів в Україні; «Філософія культури», розроблена доцентом Г. Я. Мамалуй; «Соціальна філософія», розроблена доцентом В. В. Лисенковою; «Етика та етикет», розроблена старшим викладачем Т. С. Стоцькою; «Правові основи соціальної роботи», розроблена доцентом Г. І. Гаврилюком; «Економічна соціологія» та «Соціологія організацій», розроблені професором Л. М. Хижняк.

Протягом осіннього семестру 2003/04 навч. року колективом кафедри розроблені комплексні контрольні роботи (ККР) з цих навчальних курсів. Вони містять перелік питань з перевірки знань студентів навчальних дисциплін, вмінь і навичок роботи з першоджерелами. Ця нова форма допоможе розширити можливості міжсесійного контролю, доповнити атестаційний вид контролю. Кафедра бере активну участь у методичній роботі академії в цілому. Доцент Лисенкова В. В. очолює методичну раду факультету культурології та методичну раду ХДАК. У рамках методичної ради академії проводяться заняття школи педагогічної майстерності, перевірки стану методичної роботи на факультетах академії.

Кафедра філософії бере активну участь у вдосконаленні підготовки фахівців на всіх факультетах ХДАК зокрема аспірантів з шести наукових спеціальностей, розробляє і впроваджує в навчальний

процес нові форми і методи роботи згідно з сучасними вимогами. Фахівці кафедри беруть активну участь у роботі спеціалізованих наукових рад з захисту дисертацій у ХДАК та ХНУ ім. В. Н. Каразіна.

Кафедра економічної історії, теорії і менеджменту

Кафедра економічної історії, теорії і менеджменту Харківської державної академії культури була створена на початку 60-х рр. у складі кафедри марксизму-ленінізму і проіснувала до 1969 р. З цього року в результаті реорганізації кафедри секція політичної економії стала функціонувати при кафедрі історії КПРС і політекономії, а в січні 1989 р. була сформована самостійна кафедра політичної економії.

Діяльність секції політичної економії протягом чверті століття аж до 1989 р. була дуже плідною. Її першими викладачами, що читали курс політичної економії, були Е. Л. Лортікян (завідувач секцією), І. Н. Гальперін і М. В. Мольський, які в 60-х рр. захистили кандидатські дисертації і отримали звання доцентів.

У другій половині 60-х рр. секція поповнилася викладачами С. В. Черновим і З. П. Школьниковою, а на початку 70-х рр. — Л. Г. Шкодіною. Пізніше, у 1978 р., на кафедру прийшла О. П. Собо-

лєва. Працюючи в секції, всі вони підготували й успішно захистили кандидатські дисертації й одержали звання доцентів.

Наприкінці 80-х рр. в актив кафедри ввійшли ще два економісти – Ю. Я. Лебедин і С. М. Квашин. Слід зазначити, що секція політичної економії, зазвичай, комплектувалася випускниками економфаку Харківського університету, деякі з них згодом направлялися до аспірантури і потім поверталися на роботу в інститут (Л. Г. Шкодіна, О. П. Соболєва).

Викладачі секції вели активну науково-дослідну роботу. З приходом в інститут кандидата економічних наук Е. Л. Лортікяна (1963 р.), що ще з середини 50-х рр. досліджував історичний досвід господарювання в Україні, секція стала працювати над загальною темою, пов'язаною з проблемами виникнення і розвитку системи керування і планування економіки України. Е. Л. Лортікян продовжував досліджувати історію становлення планової системи і функціонування механізму господарювання в Україні в 20-х рр., І. Н. Гальперін приступив до вивчення форм і методів керування промисловістю України в 1921–1925 рр., а С. В. Чернов працював над історією господарського розрахунку в Україні у 20-х рр.

За час існування секції політичної економії викладачі опубліковували близько 200 праць. Е. Л. Лортікян із 1960 по 1988 рр. опублікував 82 роботи, серед них 6 монографій, брошури і статті з проблем керування, планування і ринкових відносин в економіці України. У 1984 р. він захистив докторську дисертацію на тему «Виникнення і шляхи формування системи народногосподарського планування в Українській РСР (1917–1932 рр.), а в тому ж році отримав учене звання професора. Він активно співробітничав з інститутом економіки Академії наук України, був автором часопису «Економіка України». У багатотомному виданні Інституту економіки АН України «Історія народного господарства Української РСР» професор Е. Л. Лортікян опублікував у 1984–1987 рр. дванадцять розділів із проблем економічної історії України. І. Н. Гальперін за цей же період опублікував близько 50 робіт, у 1966 р. захистив кандидатську дисертацію, присвячену дослідженню проблем керування економікою України в 1921–1925 рр. У 1969 р. отримав учене звання доцента. Старший викладач С. В. Чернов у 1977 р. захистив кандидатську дисертацію з проблем господарського розрахунку в Україні у 20-х – початку 30-х рр. У 1989 р. отримав учене звання доцента.

У квітні 1971 р. З. П. Школьникова захистила кандидатську дисертацію, а в 1972 р. отримала вчене звання доцента.

З середини 70-х рр. Л. Г. Шкодіна досліджує економічні проблеми науково-технічної революції й у 1980 р. захистила кандидатську дисертацію, присвячену ролі науки в розвитку суспільного виробництва. У 1989 р. отримала вчене звання доцента. О. П. Соболєва в 1986 р. захистила дисертацію з проблем соціально-економічного характеру праці, а в 1991 р. отримала вчене звання доцента.

Січень 1989 р. — новий етап в історії секції, коли кафедра історії КПРС і політекономії була розділена і на основі секції створена самостійна кафедра політичної економії. Завідувачем створеної кафедри продовжував залишатися професор Е. Л. Лортікян.

Поряд з основними економічними дисциплінами викладачі кафедри читали на всіх факультетах спецкурси. Серед них: «Історія української економічної думки», «План і ринок в економіці України», «Людина в системі економічних відносин», «Економіка культури» і деякі інші. У 1989–1991 р. викладачі кафедри опублікували навчальні програми спецкурсів: «Перебудова керування економікою: історичний досвід і сучасні проблеми», «Основні принципи і напрями перебудови господарського механізму», «Актуальні проблеми НТР в умовах корінної перебудови господарського механізму», «Актуальні проблеми взаємозв'язку продуктивної сили праці і вільного часу», «План і ринок у радянській економіці: історичний досвід і сучасні проблеми» й ін.

У 1991 р. авторський колектив під керівництвом Е. Л. Лортікяна підготував і опублікував дві частини навчального посібника, що використовували студенти при вивченні курсу економічної історії й економічних концепцій. У 1993/94 навч. році на кафедрі були розроблені спецкурси: «Основи маркетингу», «Основи менеджменту», «Основи ринкової економіки», в яких детальніше розкриваються окремі проблеми економічної теорії. У 1993 р. на кафедрі розпочато підготовку спеціалістів — культурологів-економістів. Крім викладання загального економічного курсу «Теорія й історія економічної культури», «Основ економічної теорії», перед викладачами кафедри постало завдання забезпечити підготовку менеджерів-економістів соціокультурної сфери в рамках фаху «культурологія» і спеціалізації «Економіка і управляння соціокультурною сферою».

З вересня 1993 р. на кафедрі почали працювати кандидати економічних наук В. К. Бабайлов і І. А. Нагорних, кандидат філософських наук Г. В. Пшинка, а потім кафедра поповнилася молодими викладачами — випускниками Харківського державного універси-

тету Т. Е. Шедяковою і Т. А. Сотниковою. Професор Е. Л. Лортікян брав участь у підготовці науково-педагогічних кадрів, керував аспірантами, виступав офіційним опонентом на захистах докторських і кандидатських дисертацій, був членом спеціалізованої ради з захисту дисертацій у Харківському державному університеті, головою Східноукраїнського відділення міжнародної асоціації економістів-істориків господарства, підприємництва й економічної думки, опублікував більше 150 праць, серед них близько 30 монографій і навчальних посібників.

Активну участь у науковій і навчально-методичній роботі брали доценти О. П. Соболєва, Л. Г. Шкодіна, В. К. Бабайлов, З. П. Школьникова, А. В. Пшинка. Кафедра набула цілком заслуженого авторитету колективу з високим науковим потенціалом. Професор Е. Л. Лортікян протягом багатьох років був членом Всесоюзної міжвідомчої наукової ради з історії народного господарства й економічної думки АН СРСР, членом Ради Міжнародної асоціації економістів-істориків господарства, підприємництва й економічної думки.

Кафедра провела значну роботу з підготовки до ліцензування нового фаху «Менеджмент у невиробничій сфері» з наданням студентам кваліфікації «менеджер-економіст соціокультурної сфери».

Вона організує і спрямовує самостійну роботу студентів. На основі контрольних запитань регулярно проводиться письмові контрольні роботи, результати яких обговорюються в студентських групах і на засіданнях кафедри.

Важливе значення в діяльності кафедри має науково-дослідна робота. Починаючи з 1986 р. кафедра проводила дослідження за темою «Проблеми становлення і розвитку господарського механізму (історичний досвід України)», яка була затверджена постановою Президії Академії наук України і увійшла до республіканського плану найважливіших науково-дослідних робіт. Робота над темою здійснюється разом з Інститутом економіки АН України, з яким укладений договір про творчу співробітництво. Крім того, кафедра має творчі зв'язки з Інститутом економіки Російської академії наук по розробці проблем історії розвитку господарського механізму.

У 1996 р. кафедра завершила розробку зазначеної проблеми і приступила до дослідження нової теми «Державне і ринкове регулювання економіки України: історія господарства й економічної думки», що також розробляється разом з Інститутом економіки НАН України на основі укладеного договору про творчу співробітництво.

Керівник теми проф. Е. А. Лортікян у 1992 р. опублікував монографію «План і ринок у господарській системі НЕПу: історичний досвід України», в 1995 р. ним навчальні посібники «Українські економісти першої третини XX сторіччя: нариси історії економічної науки й економічного утворення» і «Історія державного і ринкового регулювання економіки України», а в 1997 р. «Держава і ринок: нариси економічної історії України». Викладачі кафедри брали активну участь у підготовці і виданні республіканського міжвідомчого збірника наукових праць «Історія народного господарства й економічної думки України», де регулярно публікуються їхні статті.

На кафедрі постійно працює науково-теоретичний семінар, на засіданнях якого обговорюються результати наукових досліджень кожного викладача. Відповідно до плану роботи семінару викладачі як мінімум один раз на рік виступають із науковою доповіддю з проблем комплексної теми кафедри постійно прилучають студентів до науково-дослідної роботи. Організаційною формою студентської наукової роботи кафедра обрала науковий студентський гурток. Щорічно складається план роботи гуртка, оновляється і затверджується тематика студентських наукових праць. З доповідями за результатами наукової діяльності студенти виступають на засіданнях гуртка, звітних інститутських конференціях.

Усі викладачі кафедри використовують результати своїх наукових досліджень не тільки в навчальному процесі при читанні лекцій і проведенні семінарських і практичних занять, але і при керівництві студентською науковою роботою. З 1994 р. на кафедрі відкрита аспірантура за фахом «Економічна історія й історія економічної думки». Аспіранти кафедри під керівництвом досвідчених викладачів досліджують проблеми економічної історії України.

Після смерті проф. Е. А. Лортікяна у 1999 р. кафедру нетривалий час очолював проф. О. Ф. Сушко, а з 2000 р. — проф. В. В. Лантух. Він здійснює керівництво аспірантурою за фахом «Економічна історія й історія економічної думки». 5 випускників аспірантури (Л. Г. Гетьман, І. В. Лантух, І. В. Шкодіна, І. А. Самойлова, Ю. С. Щербініна) успішно захистили кандидатські дисертації і працюють викладачами в академії та інших вузах міста. Проф. В. В. Лантух — член редакційної колегії міжвідомчого збірника наукових праць «Історія наукового господарства та економічної думки України», що видає Інститут економіки НАН України.

Сьогодні на кафедрі працюють досвідчені фахівці: доценти В. П. Матюхін, А. В. Пшинка, Л. Г. Гетьман, викладачі Е. В. Васильєва, М. Н. Галутова, викладачі З. М. Остропольська, П. П. Кучін.

Колектив кафедри вважає, що, використовуючи багатий досвід і сформовані традиції, він зможе вирішити всі поставлені перед ним завдання.

Кафедра історії України та музеєзнавства

Кафедра заснована у 1929 р. Неодноразово змінювала свої назви: до 1973 р. — історії СРСР і загальної історії; з 1973 по 1993 рр. — загальної історії; з 1993 р. — загальної історії і музеєзнавства, з 1998 р. — історії України і музеєзнавства. У 1993/94 навч. р. від неї відокремилась кафедра історії України у складі доцентів, кандидатів історичних наук: О. М. Малиновського, К. П. Двірної, Л. М. Воронової, С. В. Шефеля, професора, доктора історичних наук В. П. Харитонова. До 1998 р. її очолював доцент, кандидат історичних наук І. С. Плахтій. Роз'єднання фахівців вітчизняної і загальної історії, більшість з яких викладала музеєзнавчі курси, не сприяло поліпшенню підготовки «істориків-музеєзнавців», і в 1998 р. кафедри були об'єднані.

Одним із перших завідуючих у довоєнні часи був проректор з навчальної роботи ХДБІ, доцент, кандидат історичних наук Д. М. Пархоменко. Після відродження ХДБІ, з 1947 по 1950 рр., очолював кафедру дослідник історії громадянської війни в Україні, доцент, кандидат історичних наук С. П. Ключарьов. З 1950 по 1971 рр. завідуючим був доцент Ф. О. Єщенко, автор кандидатської дисертації

«Південно-російський робітничий союз». З 1972 р. і до від'їзду за кордон у США в 1996 р. — професор, перший доктор історичних наук у ХДАК — Г. Й. Чернявський. У 1996/97 навч. рроці завідуючим був доцент, кандидат історичних наук О. Г. Дяченко, його змінив у 1997/98 навч. році доцент В. З. Фрадкін, який одночасно був деканом режисерсько-хореографічного факультету, з 1998/99 навчального року кафедру очолював доктор історичних наук В. В. Кравченко, а з 1 вересня 2002 р. — доктор історичних наук, професор В. В. Калініченко, автор більше 80 наукових публікацій, зокрема трьох монографій, двох підручників, здійснює керівництво навчальним процесом за новітніми сучасними програмами, приділяючи особливу увагу оновленню навчально-методичної та наукової роботи.

У 50–60-ті рр. значну частину колективу кафедри складали учасники Великої Вітчизняної війни, доценти: С. П. Ключарьов, Ф. О. Єщенко, І. Д. Дьомкін, Н. С. Павлюк, Н. С. Рашба; старший викладач Є. П. Тамм, який у 1995 р. перейшов на кафедру фондів і каталогів і згодом захистив кандидатську дисертацію з історіографії історії освіти в Україні. Усі вони зробили помітний внесок у післявоєнне відродження і розвиток кафедри. Поряд із ними у складі кафедри працювали відомі вчені: археолог, професор С. А. Семенов-Зусер, медієвіст, доцент Р. З. Альпер, знавець стародавнього світу, доцент В. А. Гольденберг. Новітню історію викладала А. І. Волкова, курси з історії СРСР — М. Я. Лойберг, О. А. Мірошников, Ф. І. Сажнєв, І. Ф. Щербінін, Є. П. Чернецька. У 1959 р. І. С. Ільчук захистила кандидатську дисертацію «М. С. Дринов — поборник російсько-болгарської дружби (кінець XIX — початок XX ст.)». У 60-ті рр. захистили кандидатські дисертації А. І. Волкова, О. А. Мірошников.

Важливі зміни в навчальній роботі і наукових дослідженнях кафедри почалися з 1972 р., коли її колектив очолив доктор історичних наук, професор Г. Й. Чернявський, відомий болгарознавець, який викладав курс нової і новітньої історії. Він написав майже 400 наукових праць. Як один із співавторів навчального посібника «Історіографія історії південних і західних слов'ян» був відзначений Ломонсівською премією. З початку 90-х рр. і до виїзду за кордон Г. Й. Чернявський керував Міжреспубліканською науковою асоціацією болгаристів. У 1993 р. за ініціативою вченого в Харкові відбулася Міжнародна наукова конференція «Тоталітаризм і антитоталітарні рухи в Болгарії, СРСР та інших країнах Східної Європи (20–80-ті рр. XX ст.)», матеріали якої за його редакцією видано у 2-х томах. Багатолітня наукова і педагогічна діяльність Г. Й. Чернявського

відзначена урядовими нагородами СРСР і Болгарії: медаллю «За доблесну працю», великою золотою медаллю Софійського університету, орденом «Кирило і Мефодій» — І ступеня. У 1972 р. новий завідувач запросив на кафедру свого колишнього студента В. М. Шейка (нині ректор ХДАК) читати лекції з історії СРСР. Згодом у колективі почав працювати аспірант кафедри нової і новітньої історії ХДУ О. А. Комшуков як викладач історії України, історії народного господарства СРСР, новітньої історії. З 1973 р. почала викладати курс нової історії і історії СРСР викладач В. Ф. Ширяєва, яка закінчила історичний факультет ХДУ і досліджувала історію Болгарії. У 1974р. на кафедру було запрошено В. З. Фрадкіна, який закінчив аспірантуру Східнослов'янського сектору Інституту етнографії АН СРСР і захистив у 1973 р. кандидатську дисертацію «Фольклорно-етнографічна діяльність Харківського історико-філологічного товариства 1877–1919 рр.». В. З. Фрадкін викладав історію Росії (доба феодалізму), а з 1989 р. — «Основи етнографії» і спецкурси з історичного краєзнавства Лівобережної України та історії просвітницького руху в Україні у другій половині XIX — початку XX ст.

Наприкінці 70-х рр. на кафедрі почали викладати аспіранти ХДУ В. В. Зінченко та І. С. Плахтій, які на початку 80-х рр. успішно захистили кандидатські дисертації, перший — з проблем новітньої історії Франції, другий — з історії Харківської ради робітничих депутатів у 1918–1929 рр.

У 1986 р. кафедру залишив В. М. Шейко, очоливши кафедру теорії та історії культури. На вільну вакансію запросили вихованця історичного факультету ХДУ М. М. Каністратенка, який захистив кандидатську дисертацію з новітньої історії Болгарії. Нині він — проректор з навчальної роботи ХДАК.

Під керівництвом професора Г. Й. Чернявського викладачі кафедри вели активну і плідну науково-дослідницьку роботу, стали авторами багатьох публікацій в академічних виданнях України і зарубіжних країн, були учасниками всеукраїнських і міжнародних конференції з проблем болгаристики, історичного краєзнавства і слов'янознавства, музеєзнавства, історії СРСР.

У 1992 р. професор Г. Й. Чернявський і доцент В. З. Фрадкін були запрошені на Міжнародний конгрес слов'янських культур у Москві.

Кафедра постійно залучала студентів до наукової роботи. Найбільших успіхів досягли студенти-науковці, роботою яких керували Н. С. Рашба, Г. Й. Чернявський і В. З. Фрадкін. Зі студентського наукового гуртка вийшли ректор академії В. М. Шейко, кандидати наук

З. Алфьорова, В. Камишнікова, М. Лобанова, Є. Тодорова, А. Ткачук.

За успіхи в навчальній, науковій та громадській роботі кафедра двічі (1975, 1985 рр.) визнана кращою серед загальноосвітніх кафедр ХДАК.

Визначальним у подальшій діяльності колективу кафедри став 1989 рік. Було відкрито музейне відділення. Кафедра залишалася загальноінститутською і стала випускаючою. Запрошені для викладання музеєзнавчих курсів досвідчені працівники історичного і художнього музеїв Харкова. Згодом штатним викладачем кафедри стала Л. П. Велика, вихованка історичного факультету ХДУ, провідний фахівець Харківського історичного музею. На початку 90-х рр. для викладання спеціальних історичних і музеєзнавчих дисциплін були запрошені О. О. Тортіка, доценти, кандидати історичних наук: Н. С. Мартем'янова, С. В. Потрашков, С. І. Лиман, викладач В. М. Ряполов.

У 2003/04 навч. року склад кафедри був такий: завідувач кафедри, доктор історичних наук, професор В. В. Калініченко (2002 р.); кандидат історичних наук, доцент І. С. Плахтій; кандидат історичних наук, доцент Л. М. Воронова; кандидат історичних наук, доцент М. О. Малиновський; кандидат мистецтвознавчих наук, доцент Л. П. Велика; кандидат історичних наук, доцент О. О. Тортіка; кандидат історичних наук, доцент М. В. Лобанова-Гулак; кандидат історичних наук, доцент С. В. Потрашков; кандидат історичних наук, доцент Н. С. Мартем'янова; кандидат історичних наук, доцент С. І. Лиман; викладач В. М. Ряполов; викладач Г. О. Романенко; викладач Є. С. Ярошенко; старший лаборант С. М. Бех.

Відкриття музейного відділення відповідало потребам суспільства. Наприкінці 80-х рр. в Україні діяло близько 400 державних музеїв, головним чином історико-краєзнавчого напряму, відкрито декілька тисяч так званих народних музеїв на виробничих підприємствах, у навчальних закладах, збройних силах тощо, але бракувало фахівців. У 1987 р. доцент кафедри В. З. Фрадкін виступив у Полтаві на Всесоюзній конференції з доповіддю про необхідність і можливість відкриття музеєзнавчих відділень при вищих навчальних закладах культури. Конференція підтримала цю пропозицію і запропонувала Міністерству вищої і середньої спеціальної освіти СРСР відкрити в інститутах культури відділення з підготовкою фахівців музейної справи і охорони пам'яток історії та культури. В. З. Фрадкін разом із завідувачем кафедри Г. Й. Чернявським розробили

навчальний план і надіслали його до Всесоюзної ради з архівознавства, музеєзнавства та інформатики. План, який було побудовано на основі чотирьох взаємопов'язаних блоків дисциплін, що містять загальногуманітарний та загальноісторичний цикли, цикл спеціальних історичних дисциплін і комплекс предметів з музеєзнавства, був схвалений Радою. Але знадобилося ще два роки наполегливих зусиль, щоб досягти практичного результату. Лише в 1989 р. при кафедрі загальної історії було відкрито перше в Україні музеєзнавче відділення.

Через відсутність єдиних державних стандартів щодо музейної освіти колективу кафедри довелося визначати основні напрями та особливості навчального процесу, розробляти робочі плани, необхідні курси та їх науково-методичне забезпечення. Завдання авторів комплексної навчальної програми «Музеєзнавства» виявилося досить складним: у результаті «музейного буму» 1970–1980 рр. у цій сфері сталися кардинальні зміни, теоретична база музеєзнавства значною мірою застаріла. Але ретельне вивчення новітніх музеологічних досліджень, залучення до співпраці досвідчених кадрів дозволили скласти збалансовану й ефективну програму навчання фахівців, у якій органічно поєднуються історичний, теоретичний та прикладний аспекти музеєзнавства.

Денна та заочна форми навчання фахівців музейної справи, що здобувають відтепер кваліфікацію «музеєзнавець-історик», розраховані на п'ять років. У результаті постійного вдосконалення навчального процесу нині діють три навчальні плани. Кожний із них містить загальноосвітні дисципліни за обсягом, передбаченим для вищих навчальних закладів гуманітарного профілю, цикл фундаментальних та спеціальних історичних дисциплін, наближений до програм історичних факультетів університетів, а також комплекс професійно-орієнтованих дисциплін.

Фундаментальні курси з історії України, загальної історії, археології, загальної етнографії та етнографії України, джерелознавства та археографії, вітчизняної історіографії тощо спрямовані на всебічне пізнання історичних процесів, набуття навичок наукового аналізу, засвоєння методики історичних документів. Щороку цей блок доповнюється новими спецкурсами.

Зважаючи на те, що музейні фахівці здебільшого мають справу з історією в опредмеченій формі, особлива увага приділяється нумізматиці, сфрагістиці, геральдиці, історії костюма, побутових речей, озброєння і військового спорядження, нагород, техніки тощо. Пара-

лельно використовуються всі можливості для ознайомлення студентів із відповідними колекціями музеїв України.

Протягом п'яти років студенти засвоюють комплексний курс «Музеєзнавство» у такій послідовності: історія музейної справи, технічні засоби музейної роботи та обладнання музеїв, наукове комплектування музейних фондів та фондова робота, науково-дослідна робота музею, експозиційна робота, система соціальних музейних комунікацій, охорона пам'яток історії та культури, реставрація та консервація музейних пам'яток, правове забезпечення, економіка, організація та управління музейної справи. Перелічені курси є оригінальними авторськими розробками викладачів ХДАК.

На високому рівні викладається історія світового і вітчизняного мистецтва, історія світової та вітчизняної літератур, що разом із додатковою підготовкою надають можливість вихованцям відділення працювати в музеях художнього та літературного профілів.

П'ятирічний термін вивчення іноземних мов (англійської, німецької, французької), а також давньоруської та латинської знімають для випускників перешкоди в роботі з музейними й архівними письмовими джерелами та музеологічними працями зарубіжних авторів. Під час навчання студенти обов'язково опановують роботу з комп'ютером. Тому майбутні музеєзнавці володіють новітньою фаховою інформацією, обізнані зі спеціальними програмними забезпеченнями, мають відповідні навички практичної роботи.

З метою належного засвоєння знань та набуття студентами необхідного професійного досвіду передбачаються фахові практики: археологічна (I курс), архівна (II курс), музейно-екскурсійна (III курс), музейно-виробнича (IV курс), педагогічна та переддипломна (V курс).

Кваліфікаційні курсові роботи віддзеркалюють типовий цикл музейної діяльності: наукове дослідження теми на основі джерел та спеціальної літератури; розробка виставкового та екскурсійного проектів на базі проведеного дослідження; складання програм функціонування нового експозиційного твору в системі музейної комунікації.

Дипломні роботи випускників відділення мають комплексний, тобто історико-музеологічний характер і практичне значення для розвитку вітчизняної музейної справи. Зокрема вони виконуються на замовлення відомчих, громадських та державних музеїв.

Особливістю навчально-наукового процесу є цілеспрямована інтерпретація історичної спадщини з позиції культурології, виявлен-

ня та використання її потенціалу в креативному просторі сучасної культури і презентація набутих результатів музейними засобами.

Результати роботи регулярно оприлюднюються на наукових конференціях з питань музеєзнавства та історичного краєзнавства, публікуються на сторінках спеціального видання ХДАК «Культура України».

Нині на музейному відділенні навчаються 80 майбутніх фахівців, а за весь період свого існування кафедра підготувала понад 170 спеціалістів. Випускники майже наполовину оновили колективи провідних музеїв Харкова, місцеві музеї в Чугуєві, Красноградi, Вовчанську, Лозовій, Змійові, Ізюмі тощо, міські музеї Полтави, Сум, Запоріжжя, Керчі, Херсона, Севастополя, Ялти. Вихованці працюють у музеях Москви, Санкт-Петербурга, Ставрополя. Окрім музейної сфери, молоді фахівці працюють викладачами вищих та середніх навчальних закладів, інспекторами регіональних управлінь культури та пам'яткоохоронних організацій, кореспондентами телебачення та періодичних друкованих видань, консультантами з питань соціальної комунікації, експертами антикварних салонів, дизайнерами виставок та інтер'єрів тощо. Колектив кафедри намагається підтримувати постійний зв'язок зі своїми вихованцями, в разі необхідності — надавати методичну допомогу.

Музеєзнавчий напрям у діяльності кафедри тісно пов'язаний з історичним. Викладачі кафедри працюють над вивченням історії України, Болгарії, медієвістики. Створюються нові навчальні посібники з історії України (доцент І. С. Плахтій, професор В. В. Калініченко), оригінальні спецкурси, зокрема «Історія Оттоманської імперії та Кримського ханства» (доцент Л. М. Воронова), тривають історико-краєзнавчі дослідження. Свідченням цього є монографія С. В. Потрашкова «Харківські полки: три віки історії».

Навчальні дисципліни по кафедрі: «Історія України», «Джерелознавство історії України», «Історіографія історії України», «Історія Росії», «Історія первісного суспільства», «Історія стародавнього Сходу», «Історія стародавньої Греції та Риму», «Історія середніх віків», «Нова історія», «Сучасна історія», «Соціальна історія», «Історія зарубіжних слов'ян», «Сучасна історія зарубіжних країн», «Основи археології», «Основи етнографії», «Етнографія України», «Історія Слобідської України», «Українська діаспора», «Історія українського козацтва», «Історія українського національно-визвольного руху», «Історія українського націоналізму», «Спеціальні історичні дисципліни», «Історія музейної справи»,

«Історія науки і техніки», «Історія містобудування та архітектури міста Харкова», «Історія Османської імперії та Кримського ханства», «Історія суспільно-політичної думки», «Історія джерелознавства», «Архівознавство», «Археографія», «Методика викладання історії в школі», «Побут та менталітет європейців у добу хрестових походів», «Вступ до спеціальності», «Історія Австро-Угорщини», «Календарні системи народів світу», «Історія костюму, предметів побуту та зброї», «Охорона та використання позамузейних пам'яток», «Наукове комплектування та облік музейних фондів», «Польова археологічна практика», «Реставрація та консервація музейних пам'яток», «Технічні засоби музейної справи», «Економіка та правове регулювання музейної діяльності», «Імідж музейного працівника», «Організація та методика науково-дослідної роботи студентів», «Науково-дослідна робота музеїв», «Експозиційна робота», «Експодизайн», «Система музейної комунікації», «Музеї та заповідники України», «Інноваційні технології музейної роботи».

Окрім того члени кафедри ведуть практикуми: «Музейна комунікація», «Фондова робота музеїв», «Культурні цінності музеїв світу», «Архітектурна стилістика, реставрація і консервація архітектурних пам'яток». Практики по кафедрі: археологічна, музейна, архівна, педагогічну.

Методи викладання навчальних дисциплін різноманітні: проблемний, інтерактивний, прикладний (принципи — пріоритет розвитку особистості, трансформація епістемних знань у софійні, паралельність вербальної і візуальної мов у викладанні матеріалу). В процесі викладання традиційний академічний період читання лекцій чергують з комбінованими знаннями, на яких лекція органічно пов'язується з активним обговоренням нового матеріалу. На семінарських і практичних заняттях часто використовується метод ділової гри, тестування, метод натуральних досліджень музейних пам'яток. Здобуті знання закріплюються проведенням традиційного опитування, термінологічних диктантів, проблемних дискусій. Кафедрою опубліковані підручники, навчальні посібники, монографії та інші публікації. Науковий напрям діяльності кафедри це: історія України (історія Слобідської України), всесвітня історія та археологія, музеєзнавство.

Виховна та громадська діяльність колективу кафедри проводиться на всіх курсах відділення музеєзнавства де працюють куратори, виділені кафедрою: Л. М. Воронова, Н. С. Мартем'янова, Л. П. Велика, В. М. Ряполов, М. В. Лобанова-Гулак. Куратори ка-

федри ведуть у своїх групах весь комплекс виховної роботи, зокрема: проведення студентської наукової конференції «Голодомор 1932–1933 рр. в Україні»; проведення Дня кафедри в студентському гуртожитку; проведення круглого столу «Моя професія — історик-музеєзнавець»; проведення круглого столу «Проблеми працевлаштування та засоби її вирішення»; проведення збору «Музейництво — це спосіб життя» (до професійного свята Міжнародного дня музеїв 18 травня). Потрібно зазначити, що в кожній групі куратори проводять виховну роботу, згідно з планами, затвердженими кафедрою, при цьому, плани роботи кураторів мають різні варіанти.

Члени кафедри — В. В. Калініченко і Л. П. Велика є членами спеціалізованої вченої ради по захисту дисертацій в ХДАК. Випускники кафедри (музейного відділення ХДАК) працюють в багатьох обласних музеях України, Росії, музейних закладах Німеччини, Йорданії, Греції, Ізраїлю. Серед них можна виділити: Л. Абраменко — заступник директора з наук. роботи Харківського художнього музею, І. Болдінов — завідуючий відділом Харківського історичного музею (ХІМ), В. Сушко — завідуючий відділом ХІМ, О. Саннікова — вчений секретар ХІМ, О. Єлагіна — провідний експозиціонер Ставропольського краєзнавчого музею.

Окремі випускники кафедри стали викладачами кафедри, зокрема доц. М. В. Лобанова-Гулак, Є. С. Ярошенко.

На кафедрі здійснено підготовку першого фахівця-музеєзнавця вищої кваліфікації для Йорданії — доктор філософії Хасан М. Х. Бані Мустафа.

Археологічна практика в Херсонесі-Таврійському

Кафедра соціальної педагогіки

Кафедра педагогіки і психології Харківського державного інституту культури, яка безпосередньо передувала кафедрі соціальної педагогіки, була утворена за наказом ректора інституту за № 93 від 27 серпня 1983 року. Перебуваючи у статусі загальновузівської, кафедра педагогіки і психології здійснювала переважно психолого-педагогічну підготовку студентів молодших курсів двох на той час факультетів інституту — бібліотечного та культурно-освітнього.

До цього такі основні дисципліни кафедри як «Педагогіка» і «Психологія» читали викладачі, які входили у штатний розпис кафедр культурно-освітнього факультету, переважно кафедри культурно-освітньої роботи, а після її поділу в 1978 році — викладачі кафедри теорії і історії культурно-освітньої роботи. Саме на кафедрі культурно-освітньої роботи, згодом, на кафедрі теорії і історії культурно-освітньої роботи, та в останні рр. педагогічної діяльності на кафедрі педагогіки і психології працював один із патріархів кафедри, старший викладач Микола Сергійович Єгоров, випускник філологічного факультету Харківського державного університету повоєнного часу. Він з 1948 по 1982 рр. плідно працював у нашому вузі, викладаючи цикл психологічних дисциплін. Курс педагогіки на той час вів доцент Цимерінов Борис Мойсейович, який теж після закінчення філологічного факультету Харківського університету і захисту дисертації на педагогічну тему з 1966 року самовіддано працював у Харківському державному інституті культури.

Слід відзначити, що виникнення кафедри педагогіки і психології в 1983р. було власне не заснуванням, а її відродженням. Архівні матеріали академії культури свідчать про те, що у другій половині 50-х на початку 60-х рр. у нашому Вузі, який на той час називався Харківським державним бібліотечним інститутом, існувала деякий час самостійна кафедра педагогіки, на якій поряд з М. С. Єгоровим працював колектив викладачів педагогіки і психології. За активного сприяння ректора інституту О. І. Євсєєва кафедра педагогіки на той час мала найвищий у інституті відсоток кандидатів наук.

Кафедра педагогіки і психології була створена за активного сприяння проректора з навчальної роботи Харківського державного інституту культури, заслуженого працівника культури УРСР, доцента Б. П. Іщенка, який і став після заснування, точніше — відродження, кафедри в серпні 1983 року її першим завідувачем. У той час, згідно з навчальними планами підготовки бібліотечно-бібліографічних фахівців, культосвітніх працівників, особливо спеціалістів відділення організаторів-методистів клубної роботи, викладачі кафедри читали понад 10 основних дисциплін психолого-педагогічного циклу. За 13 років свого існування кафедру педагогіки і психології очолювали: доцент Б. П. Іщенко (1983/84, 1985–1992, 1995/96 рр.); доцент Л. В. Анучина (1984/85 рр.); доцент Н. П. Бура (1992–1995 рр.). Узагалі за час свого існування кафедра дійсно стала кузнею психолого-педагогічних кадрів сфери культурно-освітньої діяльності. Слід підкреслити, що більшість викладачів кафедри були вихованцями нашого вузу.

1991 рік став дійсно визначальним для педагогічного колективу кафедри. З цього року характер діяльності кафедри педагогіки і психології різко змінюється: кафедра залишається загальновузівською, гуманітарною, але натомість стає спеціальною, випускаючою. Сталося це у результаті корінних змін у підходах держави до соціального виховання в умовах демократизації суспільства.

Ще наприкінці 80-х рр. творчою лабораторією Академії педагогічних наук СРСР було впроваджено цілу мережу експериментальних майданчиків з метою вивчення проблеми соціального виховання, які згодом дістали назву Всесоюзного тимчасового науково-дослідного комплексу «Школа-мікрорайон». Основна гіпотеза дослідження лабораторії — ефективність соціалізації особистості залежить значною мірою від того, як індивідуальний процес виховання є невід'ємною складовою комплексного впливу на особистість а також від відповідної зміни виховуючого середовища. Цим самим

були закладені підвалини для становлення та розвитку соціально-педагогічної теорії і практики. Час вимагав висококваліфікованого спеціаліста-педагога, який зміг би організувати та спрямувати виховні можливості цілої мережі соціальних інститутів, закладів та установ. У 1990 р. до рубрикатора професій, а згодом і до переліку напрямів підготовки фахівців з вищою освітою було введено нову робітничу професію — «соціальний педагог» та відповідний напрям підготовки «Соціальна педагогіка».

З 1991 р. базова підготовка фахівців за спеціальністю «Соціальний педагог» була започаткована в Харківському державному інституті культури, який став ініціатором упровадження в Україні цього напряму підготовки фахівців для культурно-дозвіллєвої сфери. Відповідальність за організацію навчального процесу на відділенні «Соціальна педагогіка» покладається на кафедру педагогіки і психології. Відтепер кафедра стає спеціальною, випускаючою.

Згідно з навчальним планом нової спеціальності до розробки цілої низки спеціальних дисциплін залучаються викладачі з різних кафедр інституту, запрошуються педагоги з інших вузів та фахівці-практики. З вересня 1991 року на навчання за спеціальністю «Соціальна педагогіка» зараховуються перші 32 абітурієнти на денну форму навчання, які чотири роки потому першими в Україні одержали дипломи соціального педагога з вищою освітою. У тому ж році розпочалася підготовка фахівців з соціальної педагогіки і на заочному відділенні.

Суттєво зростає науковий ценз кафедри: група викладачів після закінчення аспірантури захищають кандидатські дисертації — А. В. Донцов, В. В. Кірсанов, С. В. Красовський, Ю. М. Нагорний. Після захисту кандидатської дисертації на кафедру запрошується Н. П. Бура, випускниця бібліотечного факультету 1979 року, яка була рекомендована на посаду доцента кафедри педагогіки і психології. Саме вона стала на кафедрі першим фахівцем з соціальної педагогіки, як один із фундаторів системи підготовки фахівців з соціальної педагогіки, вела плідну наукову та просвітницьку роботу, згодом стала завідувачем кафедри. Саме ці кадрові зміни дозволили колективові кафедри на високому науково-методичному рівні і в найкоротший термін розпочати підготовку фахівців за новою спеціальністю.

Створюється студентське наукове товариство відділення. З 1993 р. проводиться щорічна міжрегіональна наукова конференція «Актуальні проблеми соціальної педагогіки», до роботи в якій залучаються студенти, аспіранти, здобувачі та викладачі різних

гуманітарних вузів країни, ближнього зарубіжжя, кращі фахівці-практики з соціальної педагогіки та соціальної роботи. Плідна наукова діяльність у студентському науковому товаристві дає творчу дослідницьку наснагу першим аспірантам кафедри: О. А. Гузьман, Ю. М. Красіну, М. А. Куракснній та А. М. Большаковій, а також групі здобувачів кафедри.

Наукова-методична діяльність викладачів була досить плідною. Лише за перші два роки підготовки спеціалістів зі спеціальності «Соціальна педагогіка» викладачі підготували 12 нових авторських програм і відповідні макети методичного забезпечення; взяли участь у роботі 16 наукових конференцій різного рівня, де зробили 27 наукових доповідей і повідомлень з проблем історії і теорії соціальної педагогіки та підготовки фахівців цього профілю.

Значно розширюється навчальна і матеріальна база спеціальності. З 1994/95 навч. року відкрито Центр перепідготовки фахівців спеціальності «Соціальна педагогіка» та другої вищої освіти. При середній школі № 58 створено філію кафедри — лабораторію з проблем соціальної педагогіки. Укладено договори про творчу співпрацю з Центром соціального захисту та адаптації молоді, школою-інтернатом для дітей, хворих на діабет, з багатьма загальноосвітніми школами та культурно-дозвіллєвими закладами, серед яких будинки культури ХТЗ, ХЕМЗ, будівників.

З приходом на кафедру доцента П. М. Курячого, досвідченого фахівця у сфері історії, теорії та методики культурно-дозвіллєвої діяльності, повністю укомплектовується якісний склад третьої секції кафедри — «Організація культурно-дозвіллєвої діяльності». У травні 1995 р., після захисту кандидатської дисертації, на кафедру приходить А. О. Малько, якій доручається викладання основних дисциплін спеціальності: «Соціальна педагогіка», «Порівняльна педагогіка», «Основи соціальної роботи». З ім'ям А. О. Малько пов'язаний другий етап якісного науково обгрунтованого відпрацювання та вдосконалення системної моделі спеціаліста за фахом «Соціальна педагогіка».

У грудні 1995 р. кафедра педагогіки і психології з честю витримує серйозний іспит «на зрілість» — за результатами комплексної перевірки спеціальність «Соціальна педагогіка» була атестована за найвищим, 4-м рівнем акредитації, який вдруге підтверджено в січні 1999 р.

У серпні 1996 р. кафедру педагогіки і психології реформовано, на її базі створено дві спеціальні кафедри: соціальної педагогіки

(завідувач кафедри доцент Ю. М. Нагорний) та соціальної психології (завідувач кафедри доцент А. О. Церковний). Відтепер кафедра соціальної педагогіки є загальновузівською, оскільки здійснює викладання педагогіки і педагогічної технології для студентів усіх факультетів інституту, так і спеціальною, випускаючою кафедрою, яка організує навчально-виховний процес зі спеціальності та спеціалізації для студентів відділення «Соціальна педагогіка» із загальним річним контингентом студентів понад 200 осіб.

Віднині основною метою кафедри є підготовка спеціалістів вищої кваліфікації за фахом «Соціальна педагогіка». У зв'язку з цим активізується діяльність кафедри по створенню іміджу професії соціального педагога, встановлюються творчі зв'язки з багатьма закладами соціального виховання та їх органами управління, триває плідна робота студентського наукового товариства. Це дає свої результати: студентка О. Гончарова виїздить до м. Гельсінкі, де англійською мовою доповідає на Конгресі Міжнародної діабетичної асоціації, публікує текст доповіді у зарубіжному науковому щорічнику; студентки А. Большакова і Ю. Іванова стають переможницями Всеукраїнської студентської олімпіади зі спеціальності «Соціальна педагогіка» в м. Запоріжжя. Саме А. Большакова є першою студенткою відділення, яка на момент захисту диплома мала чотири публікації у фахових наукових часописах; за результатами студентських наукових конференцій у різних гуманітарних вузах м. Харкова група студентів відділення щорічно нагороджувалась дипломами та почесними грамотами.

У 1998 р. кафедра соціальної педагогіки на базі Харківської академії культури організувала та провела міжнародний круглий стіл за темою «Проблеми та перспективи соціальної педагогіки на рубежі XXI століття», до роботи в якому було залучено понад 30 вчених, викладачів та провідних спеціалістів сфери соціального виховання, зокрема з Нідерландської вищої школи соціальної роботи.

Загальна тема науково-дослідницької роботи педагогічного колективу кафедри соціальної педагогіки — «Теорія та практика соціально-педагогічної діяльності». Конкретні напрями дослідження цієї теми висвітлює різнобічна тематика дисертаційних досліджень викладачів та аспірантів кафедри, а саме: доцента кафедри А. О. Малько — «Культурологічні основи соціальної педагогіки», доцента кафедри Ю. М. Нагорного — «Виховання самосвідомості майбутніх соціальних педагогів засобами етнопедагогіки», доцента А. М. Большакової — «Формування фрустраційної толерантності як

складової психологічної готовності особистості до професійної діяльності в екстремальних умовах»; доцента О. А. Гузьман — «Формування навичок спілкування дошкільнят у грі», старшого викладача Н. В. Гармаш — «Соціально-педагогічні аспекти адаптації студентів до навчально-виховного процесу у вищому навчальному закладі», викладачів кафедри: М. В. Гончарової-Горянської — «Розвиток соціальної компетентності дошкільнят у родині»; О. І. Проскурняк — «Соціально-педагогічна адаптація розумово відсталих дітей в умовах інтернату»; О. Ю. Тиховської — «Соціально-правова адаптація підлітків»; В. М. Шкуркіної — «Соціально-педагогічний аспект формування здорового способу життя дітей-сиріт»; Н. Д. Щербак — «Теоретико-методичні аспекти профілактики жорстокого ставлення до дітей у сім'ї»; а також теми дисертаційних досліджень аспірантів та здобувачів кафедри: К. В. Дубровіна — «Кримінальна субкультура як об'єкт соціально-педагогічної діяльності»; В. О. Компанійця — «Полікультурне виховання як основа формування толерантних міжнаціональних відносин», М. А. Кураксіної — «Традиції та сучасність в організації дозвілля підлітків»; А. М. Лоріної — «Формування соціальних цінностей студентської молоді»; Т. М. Настасієнко — «Формування екологічної культури молоді: соціально-педагогічний аспект»; Ю. Ю. Ніконорової— «Формування професійно-ціннісних орієнтацій майбутніх соціальних педагогів у вищому навчальному закладі»; О. М. Пахомової — «Традиції народної педагогіки в сучасному соціальному вихованні підлітків: естетичний аспект»; В. В. Рютіна — «Педагогічні умови соціалізації військовослужбовців строкової служби УЗС», Л. М. Селіванової — «Модель регіонального центру соціальних служб для молоді: соціально-педагогічний аспект»; В. О. Тальчук — «Соціальне виховання на місцевому рівні: історія та сучасність» тощо.

Лише за останній навчальний рік окрім навчально-методичної літератури викладачами, аспірантами та здобувачами кафедри було видано багато статей і матеріалів у наукових фахових виданнях.

Щорічно викладачі кафедри соціальної педагогіки, аспіранти, здобувачі та студенти беруть участь в організації та проведенні наукових конференцій (міжвузівських, національних, міжнародних) на базі академії культури: підсумкові міжвузівські науково-творчі студентські конференції «Культура в інформаційному суспільстві (секція «Освітньо-виховна місія культури: соціально-педагогічні технології»), з публікацією матеріалів — до 2002 року щорічно, квітень; з 2002 року — регіональні конференції молодих науковців

«Культура та інформаційне суспільство XXI століття» (секція «Освітньо-виховна місія культури: соціально-педагогічні технології»), з публікацією матеріалів, квітень; міжнародні науково-теоретичні конференції «Духовна культура в інформаційному суспільстві» (секція «Соціальне виховання як механізм трансляції духовної культури») — з публікацією матеріалів щорічно.

25–26 березня 2004 р. кафедра соціальної педагогіки організувала й провела міжвузівський науково-методологічний семінар «Науковий апарат соціальної педагогіки». До обговорення понятійного апарату соціальної педагогіки, сутності основних термінів та теоретико-методологічних основ їх обґрунтування запрошено провідних науковців з інституту проблем виховання Академії педагогічних наук України, Луганського національного педагогічного університету ім. Т. Шевченка, Сумського державного педагогічного університету ім. А. С. Макаренка, Харківського військового університету, Харківського державного педагогічного університету ім. Г. С. Сковороди.

З моменту першого випуску спеціалістів дипломи про вищу освіту зі спеціальності «Соціальна педагогіка» одержали майже 500 випускників, які здійснюють процес соціального виховання в освітніх, дозвіллєвих закладах, соціальних службах, очолюють відповідні районні та обласні служби і центри, працюють за місцем проживання різних вікових, професійних та соціальних груп населення.

Нині співробітники кафедри викладають низку фундаментальних дисциплін спеціальності — «Загальна педагогіка», «Етнопедагогіка», «Порівняльна педагогіка», «Соціальна педагогіка», «Методика соціально-педагогічної роботи», а також дисципліни циклу професійно-орієнтованих — «Основи соціальної роботи», «Педагогічна технологія та етика», «Методи соціальних досліджень», «Актуальні проблеми соціальної педагогіки», «Основи соціальної політики»; основні дисципліни двох спеціалізацій «Соціально-педагогічна робота з дітьми» та «Менеджмент дозвіллєвої діяльності». Також кафедра забезпечує читання дисциплін гуманітарного циклу для студентів різних факультетів академії: «Педагогіка», «Вікова та соціальна педагогіка», «Педагогічна технологія».

Окрім того, для проведення занять з різного циклу дисциплін спеціальності та керівництва аспірантами кафедри запрошуються педагоги з інших навчальних закладів: професори Т. О. Дмитренко, І. С. Калиновський, В. О. Тюріна, доценти І. М. Дубровський, І. А. Євдокимова, Л. С. Рибалко, Л. В. Ричкова, викладачі В. М. Шипенко, С. М. Шкребець. До навчально-виховного процесу активно залучаються і аспіранти кафедри.

З 1999 р. плідну роботу здійснює ще один новий підрозділ кафедри — навчальна лабораторія соціальних досліджень. Під керівництвом завідувача Н. О. Максимовської лабораторія працює над удосконаленням та підвищенням ефективності навчально-виховної та науково-дослідницької діяльності фахівців спеціальності «Соціальна педагогіка».

Кафедра має багато проблем і докладає всіх зусиль для їх подолання. Але основна увага сконцентрована на перспективах розвитку спеціальності, а саме: впровадження деяких сучасних спеціалізацій, розширення аспірантури та відкриття магістратури, вдосконалення процесу підготовки спеціалістів на дистанційних формах навчання, втілення в навчальний процес сучасних новітніх технологій навчання та інформаційних технологій, зокрема модульно-рейтингової, дистанційного електронного контролю знань; розширення сфери діяльності навчальної лабораторії соціальних досліджень при кафедрі, відкриття курсів підвищення кваліфікації працівників закладів соціального виховання і соціальної реабілітації тощо.

Кафедра соціальної психології

Кафедра соціальної психології як самостійний підрозділ академії існує з серпня 1996 року, коли була реорганізована кафедра педагогіки та психології. У складі кафедри кваліфіковані викладачі, які працюють на всіх факультетах академії. Більшість навчальних

курсів, які забезпечуються кафедрою, авторські, розроблені для конкретних спеціальностей та спеціалізацій.

З моменту організації кафедру очолює кандидат психологічних наук, доцент Церковний Альберт Олександрович. Він розробив курси: «Психокорекція», «Психологія кризових станів», «Психологічне консультування», «Комп'ютерна психодіагностика». А. О. Церковний має широке коло професійних інтересів, зокрема проблеми індивідуальної психокорекції та психокорекції у групі, екзистенціальна психотерапія, дослідження соціально-психологічного впливу на групу, психологія релігії, психологія кризових станів; спеціалізовані тренінгові програми з підготовки практичних психологів.

З 1999 року в академії працює кандидат психологічних наук, доцент Базима Борис Олексійович. Він розробив і забезпечує викладання курсів «Психологія особистості», «Психологія спілкування», «Кольорова психодіагностика». Професійні інтереси Б. О. Базими пов'язані з проблемами методології психології та з кольоровою психодіагностикою. Вийшла друком монографія «Кольорова психодіагностика» та передбачається захист докторської дисертації з цієї теми.

На кафедрі працюють талановиті викладачі.

А. М. Большакова, кандидат психологічних наук, доцент кафедри, розробила курси: психологія, загальна психологія, психологія особистості, психологія спілкування, патопсихологія з основами дефектології, патопсихологічна діагностика, методологічні проблеми психодіагностики, соціальна психологія, конфліктологія. А. М. Большакова — автор навчальних посібників з соціальної психології, патопсихології, методологічних проблем психодіагностики. Сфера її професійних інтересів — це психологічні механізми та закономірності межособової взаємодії в повсякденному спілкуванні та професійній діяльності.

М. В. Церковна, старший викладач кафедри, розробила і викладає курси: «Вступ до психології», «Загальна психологія», «Соціальна психологія», «Теорія та практика соціально-психологічного тренінгу», «Психологія позитивних станів». Здійснює наукову роботу з проблем психології особистості й пам'яті. Розробляє систему комп'ютерного тестування з курсу «Соціальна психологія». Створила блок тренінгових методик творчої самореалізації.

Л. І. Пилаєва, викладач кафедри, розробила адаптовані курси: «Вікова психологія», «Психодіагностика», «Психологія та етика сімейного життя». Вона проводить наукові дослідження за темою:

«Вплив занять художньою творчістю на формування особистості підлітків у театральному колективі».

Є. В. Фролова, викладач кафедри, викладає курси «Гендерна психологія», «Загальна психологія». Наукова робота пов'язана з дослідженням образів мужності та жіночності в різних вікових групах. Бере участь у роботі школи клієнт-центрованої психотерапії К. Роджерса.

Т. В. Булавіна, кандидат філософських наук, викладач кафедри. Розробила і викладає курси: «Психологія управління» та «Основи психологічного консультування». Працює над темою: «Від інновацій в управлінні до інновацій у дослідженнях».

І. О. Кушнарьов, кандидат психологічних наук, доцент, викладач кафедри. Забезпечує викладання курсів: «Антропологія» та «Психофізіологія соціальної реабілітації».

Цикл психологічних дисциплін, що викладається на кафедрі, покликаний виявити специфіку такого універсального наукового і практичного феномену, як людське суспільство, особистість у цьому суспільстві, структуру психічного і соціального, закономірності формування особистості і суспільства, потенційне і реальне розмаїття типів особистості і форм суспільства, переконати в закономірному соціальному впливі і впливі людини на розвиток і функціонування суспільства як складної і відкритої системи, в розмаїтті каналів і методів такого впливу і взаємодії, спонукати до активного осмислення свого «Я» як активного і відповідального суб'єкта й елементу соціальної динамічної системи, допомогти зорієнтуватися в складній системі загальнолюдських і особистісних цінностей.

Кафедра соціальної психології зважує на значимість професіоналізму і компетентності в сучасній професійній діяльності фахівця. У зв'язку з цим передбачається подальша реалізація в діючих навчальних планах стратегії на збільшення кількості практичних занять по дисциплінах кафедри. Викладачі кафедри докладають значних зусиль для трансформації теоретичного матеріалу навчальних дисциплін у матеріал практичної організації діяльності. Слід підкреслити пріоритетність і значимість проведення практичних занять для досягнення поставлених цілей. Зважаючи на те, що практичні заняття по дисциплінах кафедри потребують незрівнянно більшої роботи щодо їх підготовки і проведення, кафедра передбачає поступовий перехід до нової структури навчальних курсів.

На відміну від застарілих уявлень про перевагу лекційного типу занять над практичними і результатів цього підходу, коли провідні

спеціалісти читають лекції, асистенти проводять практичні заняття, кафедра соціальної психології реорганізує свою діяльність відповідно до світових тенденцій.

Важливим напрямом в оптимізації процесу освіти кафедра вважає перехід до нових форм контролю знань студентів. Розроблені комп'ютерні варіанти двох екзаменів з курсу «Соціальна психологія» і подібні комп'ютерні варіанти екзаменів з інших психологічних дисциплін. На думку викладачів, спектр психологічних дисциплін належить сьогодні до тих ключових наукових напрямів, що відповідають соціальній потребі в гуманізації сучасної практичної діяльності.

Окремою позицією в діяльності кафедри є наукові дослідження викладачів. Кожен викладач бере участь у кафедральному дослідженні впливу соціуму на формування особистості. Додатково викладачі проводять дослідження в галузі тих дисциплін, що викладаються. Кафедра передбачає активну участь студентів у кожному напрямі досліджень.

Викладачі кафедри регулярно беруть участь у наукових конференціях. До 75-річчя Академії заплановано розширення кола наукових конференцій та семінарів.

Важливим напрямом оптимізації навчального процесу є активне оновлення навчально-методичної документації кафедри. Останнім часом спостерігається активізація роботи щодо нових навчально-методичних матеріалів з дисциплін, що викладаються на кафедрі. Кожен викладач розробляє програми та методичні рекомендації до курсів, що викладає. На цей момент надруковано 25 програм («Загальна психологія», «Психологія», «Соціальна психологія», «Психологія особистості», «Основи комп'ютерної психодіагностики», «Комп'ютерна психодіагностика», «Вступ до психології», «Психологія бізнесу», «Психологія та етика сімейного життя», «Основи психодіагностики», «Психодіагностика», «Теорія та практика СПТ», «Основи психологічної корекції», «Психологічна корекція», «Психокорекція», «Психологія управління», «Конфліктологія», «Патопсихологічна діагностика», «Патопсихологія з основами дефектології», «Вікова психологія», «Психологія спілкування», «Психологічний практикум») та 18 навчально-методичних матеріалів, деякі знаходяться на завершальній стадії роботи. Передбачено повне оновлення навчально-методичної документації кафедри протягом 2003/04 навч. року, до 75-річчя Академії.

Кафедра має повністю укомплектований штат. Абсолютну більшість навчальних дисциплін кафедри викладають штатні викладачі. Концепцією розвитку кафедри передбачено підвищення наукового цензу викладачів кафедри та професійної підготовки кожного з викладачів.

Кафедра менеджменту соціально-культурної діяльності

Кафедра як перспективний підрозділ академії з підготовки спеціалістів вищої кваліфікації у сфері соціально-культурних бізнес-комунікацій створена в 2003 р. Вона однією з перших в Україні, зважаючи на нові тенденції розвитку ринкових відносин, творчо здійснює розробку сучасного напряму соціально-культурної освіти в галузі: інформаційно-рекламних технологій, арт-менеджменту та індустрії дозвілля, зв'язків із громадськістю в соціально-культурній сфері, індустрії культурного туризму, міжнародних міжкультурних комунікацій.

У складі кафедри працюють кваліфіковані викладачі: фахівець з філософії комунікацій та конфлікт-менеджменту, завідувач кафедри доцент, кандидат філософських наук О. Ф. Проценко; фахівець з реклами доцент, кандидат мистецтвознавства О. Ю. Оленіна; фахівці з туризму старший викладач, кандидат географічних наук М. М. Поколодна, викладач Л. Д. Божко; фахівець в сфері культури М. В. Іва-

щенко; фахівець з естетики та дизайну В. В. Турчин; фахівець з режисерсько-сценарних та мовних технологій доцент В. К. Гужва, фахівець по зв'язках із громадськістю викладач Н. В. Руденко; фахівець з психології бізнесу викладач О. В. Плахотник.

До педагогічної роботи активно залучаються фахівці-практики, професійна діяльність яких безпосередньо пов'язана з науково-теоретичною стратегією кафедри, що уможливлює здійснювати підготовку висококваліфікованих спеціалістів з менеджменту соціально-культурної діяльності.

Теоретична діяльність кафедри спрямована на опанування новітніх освітніх концепцій, комунікаційних технологій і технік, методів та методик у соціально-культурній діяльності. Коло професійних інтересів — історія, теорія, методологія соціально-культурної діяльності: проблеми ділового спілкування, етики та етикету, теорії переговорів та технології аргументації, філософської антропології, реклами, зв'язків із громадськістю, індустрії дозвілля, естетики та дизайну, що дає змогу здійснювати навчальний процес з нових курсів та практикумів.

Науковий напрям роботи кафедри — теорія комунікації: соціально-культурна діагностика сучасної ситуації та інтеграція концептуального досвіду гуманітаристики під керівництвом завідуючого кафедрою доцента, кандидата філософських наук О. Ф. Проценко; науково-методичне забезпечення дисциплін комунікативного циклу під керівництвом доцента, кандидата мистецтвознавства О. Ю. Оленіної. Колектив кафедри приділяє належну увагу науковій роботі викладачів, зокрема підготовлено до захисту: докторська дисертація О. Ф. Проценко, кандидатські дисертації — В. В. Турчин, Л. Д. Божко, плідно працюють М. В. Іващенко та Н. В. Руденко.

За ініціативою кафедри створено «Асоціацію випускників ХДАК», діяльність якої спрямована на збереження традицій харківської культурної школи та впровадження основних цінностей Академії серед молоді.

Факультет документознавства та інформаційної діяльності

Декан Л. Я. Філіпова

Створення факультету стало відповіддю ХДАК на сучасну соціальну потребу нашої держави в розвитку різних типів інформаційно-аналітичних служб, інформаційних центрів та підрозділів, спрямованих на стимулювання і підвищення наукового й освітнього потенціалу суспільства. Актуальним завданням є забезпечення висококваліфікованими кадрами таких соціальних сфер діяльності, як управлінські, діловодно-кадрові, документно-архівні, з використанням комп'ютерних та телекомунікаційних технологій.

Перші спроби розпочати підготовку інформаційних працівників у Харківському державному інституті культури (ХДІК) були зроблені ще в середині 70-х рр. минулого сторіччя, коли численні служби та підрозділи науково-технічної інформації різного рівня у структурі ДСНТІ (Державної системи науково-технічної інформації) СРСР дуже потребували кваліфікованих фахівців. Саме в ті часи у ХДІК на базі бібліотечного факультету були відкриті спеціалізації: на денному відділенні — «Технічні бібліотеки», на заочному — «Органи НТІ», які змістовно суттєво відрізнялися від інших спеціалізацій, були орієнтовані виключно на науково-інформаційну та патентно-ліцензійну діяльність. У сучасні часи інформаційна освіта в Харківській державній академії культури відновлена на новому технологічному та науковому рівнях.

Спеціальність 7.020105 «Документознавство та інформаційна діяльність» впроваджено в Україні за ініціативою Харківського державного інституту культури (ХДІК) і була введена в 1995 р. в освітній класифікаційний кадастр України. Підготовка фахівців за цією

спеціальністю була розпочата в 1995/96 навч. році (також на базі бібліотечного факультету).

Факультет документознавства та інформаційної діяльності Харківської державної академії культури (ХДАК) став самостійним з 1996/97 навч. року. Факультет надає можливість студентам навчатися на денній та заочній формах; з 2000/01 навч. року — у філії факультету на базі НКП ХДАК у м. Сімферополі (заочна форма); з 2002 р. — на курсах підвищення кваліфікації для безробітних, спільно з Обласним Центром зайнятості населення м. Харкова (денна форма).

У 2000 р. була розроблена концепція факультету, спрямована на підтримку розвитку українського інформаційного ринку та інформаційного суспільства взагалі. Вона містить такі основні принципи:

— навчальний процес своєю формою та змістом базується на гуманітарній основі, зважаючи на той факт, що розвиток сучасних комп'ютерних та телекомунікаційних технологій орієнтований на високопрофесійного користувача, але не потребує грунтовної інженерної освіти;
— актуальність навчання обумовлена відповідністю навчальних програм сучасним вимогам професійної інформаційно-документної сфери, ринку праці та інформаційної науки;
— навчальний процес поєднує теоретичні та практичні елементи;
— навчання спрямовано на адаптивність, тобто спектр навчальних дисциплін має забезпечити можливості професійної та соціальної адаптації випускників в умовах складного розвитку інформаційного ринку України;
— конвертація навчальних програм передбачає їх сумісність з традиціями вітчизняної та зарубіжної інформаційної освіти.

Саме ці принципи та основні тенденції світового розвитку інформаційно-документних наук та практики враховано в новому навчальному плані факультету. Факультет має такі кафедри: інформаційно-документних систем, інформаційних технологій, іноземних мов. Профільними є кафедри інформаційно-документних систем та інформаційних технологій, ефективну діяльність яких забезпечують комп'ютерні класи з доступом до локальної мережі академії та міжнародної мережі Інтернет.

Факультет має одну спеціальність «Документознавство та інформаційна діяльність» з кваліфікацією «Документознавець, спеціаліст з інформатики» і чотири спеціалізації. Підготовка фахівців з означеної вище спеціальності повністю відповідає українським державним нормативним вимогам щодо підготовки «Документознавця з вищою освітою, спеціаліста з інформатики», які збігаються з основними функціональними напрямами діяльності: управлінським; документно-технологічним та документно-аналітичним.

На факультеті здійснюється навчання за такими спеціалізаціями.

«Документно-інформаційні системи». Випускники зможуть працювати в інформаційних та інформаційно-аналітичних підрозділах; у кадрових і діловодних службах державних та комерційних закладів; у центрах науково-технічної інформації; патентних і маркетингових підрозділах підприємств та науково-освітніх установ; у сфері засобів масової інформації; рекламних та консалтингових фірм, використовуючи комп'ютерні та телекомунікаційні технології. Випускники набувають кваліфікацію «Документознавець-менеджер інформаційних систем».

«Міжнародні інформаційні системи і мережі». Випускники орієнтовані працювати у сфері інформаційного забезпечення будь-яких державних та комерційних підприємств, де використовуються міжнародні мережі Інтернет, їх сервіси, системи та інформаційні ресурси. Випускники набувають кваліфікацію «Документознавець-менеджер міжнародних інформаційних систем».

«Документно-інформаційне забезпечення органів управління». Випускники орієнтовані працювати у службах інформаційно-документного забезпечення управління підприємств та установ, що використовують комп'ютерні технології: кадрових та діловодних підрозділах; інформаційних та інформаційно-аналітичних структурах органів влади; відділах маркетингу та прогнозування тощо. Випускники набувають кваліфікацію «Документознавець-менеджер інформаційних систем державних органів управління».

«Архівознавство та інформаційне забезпечення архівних установ». Випускники орієнтовані працювати з

автоматизованими системами та базами даних у центральних, державних та міських архівах; архівних відділах райдержадміністрації, відомчих архівах, архівних підрозділах підприємств, організацій, установ, об'єднань та ін. Випускники набувають кваліфікацію «Документознавець-менеджер архівних установ».

Перспективними напрямами розвитку факультету є відкриття нових спеціалізацій: «Інформаційно-документне забезпечення інтелектуальної власності», «Патентно-ліцензійна діяльність» та інші. У перспективі планується ширше впроваджувати в навчальний процес дистанційну освіту для студентів заочної форми навчання.

На факультеті створені всі необхідні умови для успішного здійснення навчального процесу за спеціальністю «Документознавство та інформаційна діяльність». У складі кафедр функціонують лабораторії, кабінети, інформаційний центр, фотолабораторія, лінгафонний кабінет. На факультеті діють 7 навчальних комп'ютерних класів, які об'єднані локальною обчислювальною мережею, що має 65 робочих станцій IBM та 3 файли-сервери IBM. Локальна обчислювальна мережа, яка обслуговує навчальні класи, є складовою обчислювальної мережі ХДАК. Академія має дві виділені комунікаційні лінії мережі Інтернет. Матеріально-технічна база забезпечує проведення занять із застосуванням таких навчальних модулів, як: операційні системи (MS DOS, WINDOWS 95/NT); програмні оболонки (Norton Commander, FAR manager); текстові процесори; табличні процесори; системи управління базами даних; графічні редактори для векторної та растрової графіки; автоматизовані інформаційні системи; системи електронного діловодства та документообігу; Інтернет/Інтранет технології тощо.

Спеціальність «Документознавство та інформаційна діяльність» охоплює такі напрями науково-практичної сфери:

— гуманітарна інформатика (наукова, соціальна, теоретична), документознавство (управлінське, лінгвістичне та ін.), документалістика;
— інформаційна діяльність: інформаційно-аналітична, інформаційно-патентна, інформаційний менеджмент та маркетинг; інформаційне моделювання, експертиза та прогнозування; інформаційне право, інформаційно-комп'ютерна етика;
— інформаційно-документне забезпечення управління, архівної та музейної справи, засобів масової інформації, інших сфер соціальної діяльності.

Сучасні наукові дослідження з цієї сфери включають питання впровадження комп'ютерних та телекомунікаційних технологій у традиційні документні процеси. Їх тематика пов'язана з проблемами організації та ведення документних інформаційних систем та баз даних, лінгвістичним та кадровим забезпеченням; дослідженням систем електронного діловодства та документообігу, методики інформаційного пошуку в мережі Інтернет тощо. Зазначені наукові напрями досліджень належать до рівня соціально-гуманітарного напряму досліджень, які базуються на новітніх інформаційних технологіях, відбиваючи актуальні тенденції розвитку сучасного інформаційного суспільства світу та України. Тобто їх проблематика формується на стику гуманітарних та технічних наукових досліджень, за зарубіжним досвідом це є інформаційні науки. Кожна кафедра розробляє кафедральні науково-дослідницькі теми, що збігаються з профілем роботи кафедри.

У минулому факультет очолювали: доцент І. І. Бондалєтов; професор, доктор технічних наук Т. В. Бутько. Сучасне керівництво факультету: декан, професор, доктор педагогічних наук — Л. Я. Філіпова, заступник декана, доцент, кандидат педагогічних наук — Г. П. Терентьєва.

Деканат факультету документознавства та інформаційної діяльності

Кафедра інформаційних технологій

У 1966 р. на бібліотечному факультеті Харківського державного інституту культури була створена кафедра технічних бібліотек і наукової інформації. З 1966 по 1979 рр. її очолював В. І. Тараненко, кандидат сільськогосподарських наук, доцент. Він викладав курси: «Основи сільського господарства», «Природознавство» та ін. На кафедрі працювали кандидати технічних наук, доценти: М. О. Казарінов, І. М. Фоменко, П. С. Трашков; кандидат історичних наук, професор Л. Г. Хромченко, кандидат біологічних наук Т. М. Кулешова, кандидат економічних наук, доцент Ю. М. Кривуц та ін.

З 1979 по 1981 рр. кафедру очолював кандидат технічних наук, доцент М. О. Казарінов, який викладав курси: «Вища математика», «Основи лінійного програмування», «Основи обчислювальної техніки», «Прикладна математика», «Система управління базами даних», «Інформатика і програмування». Коло його наукових інтересів було пов'язане з науково-інформаційною діяльністю та комп'ютеризацією бібліотек.

З 1981 по 1992 рр. кафедру очолювала Т. М. Кулешова, кандидат біологічних наук, доцент, яка викладала курси: «Основи сучасного природознавства», «Основи сільського господарства», «Сучасна екологія», «Соціальна екологія». Брала участь у розробці комплексної теми «Шляхи поліпшення інформаційно-бібліографічного обслуговування фахівців промислового та сільськогосподарського виробництва». У 1987 р. кафедрі були передані курси технічних за-

собів культосвітньої роботи і фахівці кафедри стали викладати і на факультеті культосвітньої роботи. З 1988 р. кафедрою розпочато впровадження комп'ютерного навчання, спочатку на бібліотечному факультеті, а потім на інших.

Новий етап у діяльності кафедри інформаційних систем і процесів, а згодом інформаційних технологій пов'язаний із комп'ютеризацією навчальних процесів у ХДАК. З 1994 р. кафедрою завідує Г. Г Асєєв, доктор технічних наук, професор, академік Міжнародної академії інформатизації, академік Української академії наук національного прогресу. Відомий учений у своїх працях активно представляє Харківську наукову школу. Його праці набули міжнародного визнання, близько десяти монографій видано у США для англомовної групи країн. Сфера його наукових інтересів сучасні інформаційні технології й нові принципи обробки інформації. Ним і під його керівництвом розроблені проблемно-орієнтовані інтелектуальні системи, що знайшли застосування в різноманітних структурах автоматизованих систем наукових досліджень, управління, електронного документообігу тощо, в наукових і проектних організаціях України, Росії та далекого зарубіжжя під час його роботи в науково-дослідних закладах. Науково-практична діяльність у цій сфері дала змогу у ХДАК провести поглиблену комп`ютеризацію навчального процесу, створити локальні інформаційно-комп`ютерні мережі, опанувати Інтернет і запровадити підготовку спеціалістів для документно-комунікаційної сфери. Широкого визнання набули його підручники та навчальні посібники: «Электронный документооборот», «Этапы подготовки задач на ПЭВМ в документоведении», «Основы информационных технологий» (у співавторстві), серія «Информационные технологии в документоведении: основи Windows; основи Internet; Internet/intranet» (у співавторстві) та ін. Г. Г. Асєєв значну увагу приділяє підготовці спеціалістів сучасного інформаційного рівня та кадрів вищої кваліфікації. Він підготував пакет документів (навчальний план, освітньо-професійна програма і кваліфікаційні характеристики зі спеціальності «Документознавство та інформаційна діяльність»), розробив оригінальні навчальні програми з дисциплін «Вища математика» («Математичні основи інформаційної діяльності»), «Автоматизовані та інтелектуальні системи», «Інформаційні технології» та навчально-методичну документацію.

Діапазон науково-дослідницьких та педагогічних інтересів кафедри сьогодні передбачає опрацювання проблем електронного документообігу, дистанційної освіти, гуманізації навчання, що необхідно для розвитку української науки, освіти й культури.

У 1995 р. кафедра стала випускаючою, вперше в Україні Міністерство освіти затвердило новий фах «Документознавство та інформаційна діяльність» і в цьому ж році був здійснений перший набір студентів. До навчального плану за цим фахом були введені дисципліни з математичним спрямуванням: програмування, інтелектуальні й експертні системи, системи управління базами даних, основи побудови локальних, регіональних і глобальних мереж, мережеві операційні системи, теорія інформації та ін. Підвищення рівня знань за даною професією стосується питань управління, науки, техніки, виробництва, економіки, соціокультурної сфери. Ці напрями передбачають оволодіння специфікою інформаційних технологій, що використовуються в різноманітних галузях народного господарства і соціокультурній сфері. Такий підхід до формування структури утворення дає можливість готувати кадри для інформаційних служб різноманітних закладів соціокультурної сфери та підприємств будь-якого профілю, форм власності, здатних до всебічної фахової мобільності. За науковим цензом кафедра за весь період існування посідала у вузі одне з перших місць.

Кафедра інформаційних технологій забезпечує вивчення основ комп'ютерних технологій студентами всіх факультетів академії, а також проведення занять на курсах підвищення кваліфікації фахівців з числа безробітних та їх перепідготовку на другу вищу освіту. Водночас студенти спеціальності «Документознавство та інформаційна діяльність» проходять поглиблену підготовку з використання інформаційних технологій і освоєння сучасних програмних продуктів. Володіння комп'ютерними технологіями на кафедрі розглядається як технічна складова процесу інформатизації наукової і навчально-виховної роботи. Комп'ютеризація навчального процесу передбачає:

— розвиток і впровадження технічної бази комп'ютерів, що забезпечують оперативне одержання результатів переробки інформації та її накопичення;
— впровадження традиційних форм навчання в середовище інформаційно-комп'ютерних технологій.

В умовах інформатизації суспільства і розвитку інформаційного ринку, на якому впроваджуються новітні засоби обчислювальної техніки і програмних продуктів, на кафедрі інформаційних технологій здійснюється підготовка фахівців, здатних використовувати нові інформаційні технології в системах електронного документообігу.

Комп'ютеризація навчального процесу, в першу чергу, передбачає його технічне і програмне забезпечення. Відповідно до поставлених цілей вирішуються такі основні завдання:

— придбання технічних і мультимедійних засобів і офісної цифрової техніки;
— засвоєння студентами стандартного прикладного програмного забезпечення;
— створення програмних продуктів відповідно до професійної підготовки;
— оволодіння сучасними інформаційними технологіями викладацьким складом для використання в навчальному процесі.

Комп'ютеризація навчального процесу здійснюється за такими напрямами:

— підготовка навчально-методичних матеріалів в електронній формі для студентів, що навчаються за фахом «ДІД», і створення електронної бібліотеки з дисциплін за навчальним планом;
— проведення занять з використанням сучасних інформаційних технологій;
— використання модульного підходу від набуття студентами первинних навичок роботи з комп'ютером до вивчення базових курсів інформаційних технологій;
— підготовка студентами різних навчальних, практичних і лабораторних робіт із використанням сучасних інформаційних технологій;
— виконання студентами курсових і дипломних робіт на базі з використанням сучасних інформаційних технологій.

Навчально-методичні матеріали кафедри з дисциплін кафедри інформаційних технологій підготовлені в електронній формі і використовуються як у процесі проведення занять, так і в самостійній роботі студентів. Таким чином, сформований блок електронного навчально-методичного матеріалу може бути основою електронної бібліотеки і дистанційного навчання.

Проведення занять з інформаційних технологій здійснюється із застосуванням таких модулів: операційні системи (MS DOS, Windows 95/NT); програмні оболонки (Norton Commander, FAR manager); текстові процесори; програмування в середовищі VB тощо; табличні процесори; системи управління базами даних; видавничі системи; графічні редактори для векторної і растрової графіки; автоматизовані інформаційні системи.

Навчальний процес грунтується на матеріально-технічному забезпеченні. Його базу складають лабораторії кафедри і комп'ютерні навчальні класи, машини яких об'єднані в загальну корпоративну мережу ХДАК. У цілому, матеріальна база кафедри має можливість забезпечити викладання на будь-яких курсах, пов'язаних із використанням ЕОМ.

Особливу увагу кафедра приділяє створенню і веденню різноманітних баз даних, електронних таблиць, адмініструванню баз даних та створенню пошукових інтерфейсів до них, виконанню робіт у зовнішніх джерелах інформації (Інтернет), вирішенню проблем дистанційного навчання. Діяльність кафедри спрямована на підготовку майбутніх спеціалістів, орієнтованих на різноманітні робочі місця в документно-інформаційних установах, відповідну фахову підготовку за конкретними напрямами інформаційної діяльності. Кафедра здійснює також активну підготовку кадрів вищої кваліфікації через аспірантуру й докторантуру зі спеціальності «Автоматизовані системи управління та прогресивні інформаційні технології». Таким чином, на кафедрі інформаційних технологій ХДАК створені всі передумови для підготовки спеціалістів усіх рівнів у галузі нових інформаційних технологій.

Кафедра бере участь у виконанні програми міжнародних зв'язків ХДАК у сфері документно-інформаційної освіти, організує регіональні та міжнародні науково-практичні конференції. З 2001 р. викладачі кафедри, на замовлення Міністерства культури і мистецтв України, досліджують тему «Проблеми впровадження новітніх інформаційних технологій у галузі культури».

Значний внесок кафедри у створення сучасної комп'ютерної бази ХДАК. Комп'ютеризація навчання — це вміння працювати з новими електронними носіями та засобами передачі інформації, комп'ютерними мережами, електронними каталогами, це розвиток нових, нетрадиційних послуг, зокрема у сфері електронної комерції та бізнесу.

Нині на кафедрі працюють висококваліфіковані викладачі: відомий учений, доктор фізико-математичних наук, професор О. М. Литвин, кандидати фізико-математичних наук, доценти О. М. Рибін та А. В. Карташов, кандидати технічних наук, доценти О. М. Абрамов, Б. М. Матвєєв, С. С. Танянський, старший викладач О. П. Щербініна, викладачі-аспіранти Т. Г. Білова, В. О. Ярута, І. О. Побіженко. На кафедрі функціонують комп'ютерна та фото-лабораторії, які очолюють досвідчені фахівці — В. В. Побіженко (аспірант Харків-

ського національного університету радіоелектроніки) та В. О. Курило. Методичну роботу на кафедрі проводить кваліфікований бібліотекар-бібліограф Н. В. Погонець.

О. М. Литвин викладає курси, пов'язані із застосуванням програмного забезпечення «Mathcad» у документно-інформаційній сфері. Він є автором близько 200 наукових та науково-методичних праць, у тому числі — багатьох монографій, присвячених фундаментальним дослідженням у галузі обчислювальної та прикладної математики. Він одержав фундаментальні результати в розробці теорії інтерлінації, інтерфлетації та мішаної апроксимації функцій багатьох змінних, які мають прикладний характер.

О. М. Абрамов викладає курси: «Математичні основи інформаційної діяльності» (модуль: дискретна математика) та «Інформаційні технології» (модулі: програмування в середовищі VB та ін., системи керування базами даних, графічні редактори для векторної і растрової графіки, автоматизовані інформаційні системи), успішно застосовує наукові методи обробки дискретної інформації на ЕОМ. Автор понад 60 наукових та науково-методичних праць, у тому числі навчальних посібників «Дискретная математика. (Математические основы информационной деятельности)» (у співавторстві) і «Графические редакторы. Photoshop 5.0» (у співавторстві) та ін. Розробив оригінальні навчальні програми модулів дисципліни «Інформаційні технології».

Б. М. Матвєєв читає курси: «Інформаційні технології (модулі: текстові й табличні процесори, видавничі системи)», «Інформаційні технології в невиробничій сфері», «Інформатика та телекомунікаційні системи», «Інформатика та комп'ютерна техніка». Автор понад 40 наукових та науково-методичних праць, у тому числі навчальних посібників «Основы вычислительной техники», «Редакторы текстов», «Табличные процессоры» та ін. Розробив оригінальні навчальні програми з модулів дисципліни «Інформаційні технології», «Інформатика та телекомунікаційні системи», «Інформатика та комп'ютерна техніка».

О. М. Рибін викладає курси: «Інформаційні технології (модулі: операційні системи (MS DOS, Windows 95/NT), програмні оболонки (Norton Commander, FAR manager)», «Математичні основи інформаційної діяльності (модулі: основи математичного аналізу та лінійна алгебра, основи дискретної математики, основи теорії ймовірностей і математична статистика, основи лінійного програмування)». Автор понад 25 наукових та науково-методичних праць, у тому чи-

слі навчальних посібників. Керує студентською науковою роботою на факультеті. Розробив оригінальні навчальні програми з модулів дисциплін, що викладаються.

О. П. Щербініна розробила та читає нові курси: «Електронна комерція в Internet», «Інформаційно-бібліографічні системи», «Етика управління в інформаційній діяльності», «Бізнес інформаційно-технологічних систем», «Сервіс інформаційно-комп'ютерних систем» і «Методи та засоби інформаційної діяльності». Розробила оригінальні навчальні програми з дисциплін, що викладаються. Автор понад 40 наукових та науково-методичних праць.

Молоді викладачі кафедри — Т. Г. Білова, В. О. Ярута, В. В. Побіженко та І. О. Побіженко — досконало володіють сучасними інформаційними технологіями, активно впроваджують їх у навчальний процес.

Кафедра підготувала докторів технічних наук, професорів Н. В. Шаронову (нині проректор з наукової роботи Харківського гуманітарного університету «Народна українська академія»), Т. В. Бутько (нині завідувач кафедри «Управління міжнародними перевезеннями та митний контроль» Української державної академії залізничного транспорту), Л. Я. Філіпову (нині декан факультету документознавства та інформаційної діяльності ХДАК).

Кафедра інформаційних технологій має значні перспективи у підготовці спеціалістів інформаційних систем для документно-інформаційної сфери України.

Кафедра інформаційно-документних систем

Кафедра інформаційно-документних систем створена у 2000 р. як профільна та випускаюча на факультеті документознавства та інформаційної діяльності. Головна мета діяльності — реалізувати концепцію факультету щодо поєднання гуманітарного та інформаційно-комп'ютерного навчання, приділяючи головну увагу вивченню та впровадженню систем електронного документообігу та комп'ютерного діловодства, організації та управлінню інформаційно-документними системами та базами даних.

Завідувач кафедри — Д. Е. Ситніков, кандидат технічних наук, доцент, фахівець у галузі інтелектуальних інформаційних систем. Нині на кафедрі працюють: доктор педагогічних наук, професор Л. Я. Філіпова; кандидати технічних наук, доценти І. М. Фоменко, С. О. Мар'їн, Н. С. Кравець; кандидат технічних наук, старший викладач В. О. Брусенцев; кандидат педагогічних наук, доцент Г. П. Терентьєва. Віковий ценз кафедри складає понад 37 років; науковий ценз штатних викладачів — 100 %.

Л. Я. Філіпова— професор кафедри, професор, доктор педагогічних наук, декан факультету документознавства та інформаційної діяльності. У 1999 р. була призначена деканом факультету документознавства та інформаційної діяльності. На кафедрі інформаційно-документних систем працює з 2000 р. Основні навчальні дисципліни: вступ до фаху; теоретична інформатика; інформаційний сервіс Інтернет; комп'ютерна етика. Л. Я. Філіпова є одним із

наукових керівників комплексної кафедральної науково-дослідної теми «Дослідження проблем організації, моделювання і технології інформаційно-документних систем». Під її науковим керівництвом захищені 2 кандидатські дисертації іноземних громадян із Іорданії (2002 р.) та Китаю (2003 р.). Здійснює наукове керівництво 5 аспірантами та здобувачами. Наукові інтереси: використання комп'ютерних та Інтернет-технологій у гуманітарній сфері та системі вищої освіти; теоретичні та прикладні аспекти інформатики; розвиток систем електронного документообігу та діловодства. Бере участь з доповідями та тезами в роботі багатьох міжнародних наукових конференцій та семінарів (США, Росія, Україна). Після наукового стажування в Іллінойському університеті м. Чикаго (США, 2000 р.) за «Регіональною програмою обміну вченими» (RSEP) Американської Ради з міжнародної освіти (ACTR/ACCELS) вона регулярно проводить публічні семінари та тренінги з основ Інтернет для фахівців-гуманітаріїв (учителів, журналістів, бібліотекарів) як волонтер «Програми розширення доступу та навчання Інтернет»(IREX/IATP). Л. Я. Філіпова є членом ученої ради ХДАК; членом спеціалізованої вченої ради ХДАК за спеціальністю 07.00.08 (у галузі педагогічних наук); членом редколегії трьох збірок наукових праць м. Харкова та Києва. Є членом державної акредитаційної комісії Міністерства освіти і науки України; Нагороджена Почесною грамотою Міністерства культури і мистецтв України (2002 р.); є двічі дипломантом обласного конкурсу «Вища школа Харківщини: кращі імена».

Д. Е. Ситніков — завідувач кафедри, доцент, кандидат технічних наук. У 1991 р. захистив кандидатську дисертацію зі спеціальності «Інформаційні системи і процеси». У ХДАК працює з 1994 р. У 1997 р. присвоєне вчене звання доцента кафедри інформатики, інформаційних систем і процесів. З 2000 р. — завідувач кафедри інформаційно-документних систем.

Має більше 50 наукових та навчально-методичних публікацій. Є одним із наукових керівників комплексної науково-дослідної теми кафедри «Дослідження проблем організації, моделювання і технології інформаційно-документних систем».

Здійснює активну міжнародну науково-викладацьку діяльність. Є членом оргкомітету декількох міжнародних конференцій та редактором двох міжнародних наукових журналів. Запрошується в університети Італії і Великобританії, де проводить лекції та семінари (іноземними мовами). Консультує міжнародні компанії, які пра-

цюють у сфері створення сучасних інформаційних систем.

Основні навчальні дисципліни: інтелектуальні системи; технологія та організація комп'ютерного діловодства.

Наукові інтереси: інтелектуальні інформаційні системи, експертні системи, системи електронного документообігу, логічні засоби штучного інтелекту.

І. М. Фоменко — доцент, кандидат технічних наук. Захистив дисертацію в 1979 р., у 1992 р. присвоєно вчене звання доцента. З 2000 р. працює на кафедрі інформаційно-документних систем. Має понад 70 наукових публікацій. Основні навчальні дисципліни: автоматизація інформаційних процесів; автоматизовані інформаційно-документні системи; автоматизація бібліотечних процесів; адміністрування баз даних; організація документних баз даних; бази даних у документознавстві. Наукові інтереси: автоматизовані інформаційно-документні системи; автоматизація бібліотечних процесів; стандартизація в інформаційних технологіях; лінгвістичне забезпечення інформаційно-документних систем.

Г. П. Терентьєва — доцент, кандидат педагогічних наук, заступник декана факультету документознавства та інформаційної діяльності. У 1966 р. закінчила Харківський державний інститут культури, набула кваліфікацію «бібліотекар-бібліограф вищої кваліфікації». Захистила кандидатську дисертацію в Ленінградському державному інституті культури в 1986 р., у 1988 р. присвоєне вчене звання доцента. На кафедрі інформаційно-документних систем працює з 2002 р. Має понад 40 опублікованих наукових праць. Основні навчальні дисципліни: аналітико-синтетична обробка документів; патентна та ліцензійна діяльність; стандартизація в документній сфері. Наукові інтереси: сучасні проблеми інтелектуальної власності; патентно-ліцензійна діяльність.

С. О. Мар'їн — доцент, кандидат технічних наук. У 1998 р. захистив кандидатську дисертацію. Працює на кафедрі з 2001 р. Має більше 20 наукових та навчально-методичних публікацій. Основні навчальні дисципліни: теорія баз даних; протоколи Інтернет; об'єктно-орієнтовані методи в комп'ютерних технологіях; засоби обробки електронних документів в Інтернет; Інтернет/Інтранет-технології; Web-дизайн; локальні інформаційні мережі; захист інформації в комп'ютерних системах; комп'ютерні мережі та телекомунікації; сучасні інформаційні мережі. Наукові інтереси: нейронні мережі, інтелектуальні інформаційні системи, Web-технології дистанційного навчання.

Н. С. Кравець — доцент, кандидат технічних наук. Захистила дисертацію в 2001 р., присвоєно ступінь кандидата технічних наук. Працює на кафедрі інформаційно-документних систем з 2001 р. Має понад 10 наукових публікацій. Основні навчальні дисципліни: стандартизація в інформаційно-документних технологіях; комп'ютерні презентації PowerPoint; основи проектування інформаційних систем. Наукові інтереси: інтелектуальні інформаційні системи, логічні засоби.

В. О. Брусенцев — старший викладач, кандидат технічних наук. У 2003 р. захистив кандидатську дисертацію. Працює на кафедрі з 2003 р. Має 8 наукових публікацій. Наукові інтереси: семантичні та нейронні мережі, інтелектуальні агенти та інформаційні системи, системи штучного інтелекту, експертні системи, системи автоматичного аналізу тексту та перекладу, інформаційні мережі.

Викладачі кафедри здійснюють викладання багатьох спеціальних навчальних дисциплін, пов'язаних із сучасними автоматизованими інформаційними системами, електронним документообігом та Інтернет-технологіями. Вони беруть участь у міжнародних наукових конференціях та семінарах, присвячених розробкам інформаційного, документного та математичного забезпечення інформаційної діяльності. Викладачі кафедри активно проводять наукову та науково-методичну роботу; розробляють та видають свої навчально-методичні матеріали та навчальні посібники; є керівниками виробничої практики студентів старших курсів у структурах інформаційно-документної діяльності.

Кафедра робить вагомий внесок у підготовку висококваліфікованих фахівців інформаційно-документної сфери за освітньо-кваліфікаційними рівнями: бакалавра, спеціаліста, магістра. Провідні викладачі кафедри здійснюють наукове керівництво дипломними роботами студентів, кандидатськими дисертаціями аспірантів та здобувачів.

Кафедра іноземних мов

Розпочала свою діяльність в довоєнні роки і посіла почесне місце серед загальноосвітніх кафедр, зробила вагомий внесок у підготовку висококваліфікованих фахівців.

Протягом 35 років, з 1947 по 1982 рр., кафедру іноземних мов очолював Й. Г. Кушнірук, який сформував один із найкращих педагогічних колективів інституту: кандидат філологічних наук І. Г. Рікман, старші викладачі Л. Г. Григор'єва, Н. Г. Луценко О. С. Петльована, а потім Г. О. Кузьміна, Н. М. Якименко.

У 60-ті рр. на кафедрі розпочали викладацьку діяльність фахівці нової генерації, які набули мовну практику, працюючи перекладачами за кордоном: Н. Г. Долініна працювала в Єгипті, В. К. Казиміров — в Уганді, С. Ю. Потимков та В. О. Євменов — у країнах Африки. Науково-методична робота на кафедрі помітно пожвавилася з приходом кандидата філологічних наук, доцента В. С. Синельникова і старшого викладача С. В. Частника, який згодом захистив кандидатську дисертацію.

У 70-ті рр. у ХДІК почали навчатися студенти-іноземці з країн Азії та Африки. Першими прибули групи студентів із В'єтнаму та Монголії, для підготовки яких була створена секція російської мови як іноземної. Ця подія ускладнила роботу кафедри, посилила державне значення її діяльності. Колектив викладачів брав участь у підготовці фахівців для В'єтнаму, Монголії, Лаосу, Ефіопії, Нікарагуа, Афганістану, Чехословаччини, Польщі та інших країн. Чимало

вихованців ХДІК у зарубіжних країнах обіймали високі посади у сфері культури, мистецтва, освіти.

З 1982 по 1991 рр. кафедру очолював кандидат філологічних наук, доцент В. С. Синельников. На кафедрі працювали досвідчені викладачі Н. Г. Долініна, В. М. Єршова, В. К. Казиміров, С. В. Частник та молоді — Н. І. Мельник, О. Б. Васютинська. Відбувається процес професійної орієнтації викладання іноземних мов, наближення змісту навчання до фахових потреб випускників. Це викликало кардинальні зміни в методиці викладання, постала необхідність у нових навчальних посібниках з іноземної мови. Перехід до засвоєння іншомовної професійної лексики на підставі оригінальних текстів — початок глибоких якісних змін у діяльності кафедри іноземних мов.

Оптимізація навчального процесу на кафедрі стала особливо відчутною, коли в 1991 р. її очолив кандидат філологічних наук, доцент С. В. Частник. У 1971–1973 рр. він працював у Єгипті, а протягом 90-х рр. брав участь як перекладач у ділових поїздках представників ХДАК та наукових конференціях у Великобританії, Данії, Нідерландах, Німеччині, Польщі, Словаччині.

З 1991 р. розпочався процес інтеграції України у світовий інформаційний, освітній і культурний простір. ХДАК, а відтак і кафедра іноземних мов, набули доступу до автентичних іншомовних фахових публікацій, а також до ресурсів всесвітньої мережі Інтернет. Студенти й викладачі Академії мають можливість безпосередньо спілкуватися з іноземними колегами під час візитів останніх до ХДАК, наприклад, на міжнародній конференції з питань оновлення бібліотечно-інформаційної освіти (1995 р.), на семінарах з питань соціальної педагогіки (1996, 1998 рр.), на семінарі за участю професора режисури Дж. Гофланда зі США (2002 р.), на міжнародному науковому семінарі «Християнська культура і філософія освіти» (2003). Три студентки ХДАК у 1998 р. брали участь у міжнародному симпозіумі бібліотечно-інформаційного профілю в Будапешті. Нарешті, наші творчі колективи регулярно виїздять за кордон з гастролями, де мають змогу перевіряти на практиці знання іноземної мови, набуті в Академії.

Усе це зумовлює нові, посилені вимоги до курсу іноземної мови. У 2003 р. на кафедрі розроблено нову робочу програму курсу, яка передбачає використання професійно-орієнтованого, комунікативного та проблемного підходів до викладання іноземних мов. Згідно з програмою, навчання здійснюється за модульно-проектним принципом. Така структура надає більше можливостей для самостійної

роботи студентів та індивідуалізації навчання, забезпечує ефективний зв'язок у трикутнику «студент — кафедра іноземних мов — профілююча кафедра».

На кафедрі працюють викладачі: Г. О. Коробка, І. В. Дерев'янко, І. М. Шуляков, В. О. Манойло, Н. Г. Глєбова, В. Д. Крутько, Ю. В. Єрьома, Е. І. Веліулаєва. Усі вони працюють над кандидатськими дисертаціями і методичними матеріалами, проводять студентські олімпіади й конкурси, здійснюють керівництво науковими студентськими роботами.

Колектив кафедри працює над кафедральною комплексною темою «Принципи створення навчальних посібників та методичних розробок з іноземної мови». Вийшли друком праці: Н. І. Зименко «Культура ФРГ» (1993 р.); С. В. Частник «Англійська мова для користувачів ПЕОМ» (1995 р.), «Англійська лексика документально-інформаційної сфери» (1999 р.); В. К. Казиміров «Профессиональное общение (Английский язык для социальных педагогов)» (1996 р.); В. В. Карнаушенко, О. Б. Васютинська «20 уроків англійської мови для музеєзнавця» (2000 р.); О. Б. Васютинська «Некоторые аспекты искусства Великобритании» (1997 р.), «Англійська — культурологу» (2000 р.), С. В. Частник, Г. О. Коробка «Английский язык для менеджеров туризма и гостиничного бизнеса» (2003 р.) та ін. Для створення посібників використовуються оригінальні іншомовні фахові матеріали, одержані в рамках міжнародного обміну, а також із мережі Інтернет.

Викладачі кафедри надають професійну допомогу кафедрам та іншим підрозділам ХДАК в оформленні веб-сторінки, міжнародного листування, організації й проведенні міжнародних конференцій і семінарів, у перекладі іншомовної фахової інформації.

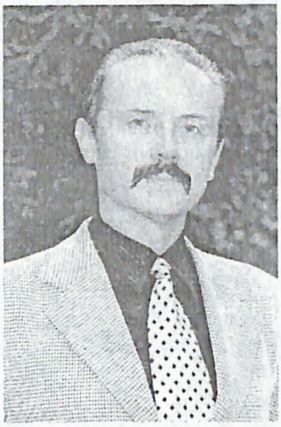

Декан Б. М. Колногузенко

Факультет хореографічного мистецтва

Факультет створено у 2003 р. у результаті реорганізації режисерсько-хореографічного факультету. Деканом факультету було призначено Б. М. Колногузенка, який з 2001 по 2003 рр. очолював режисерсько-хореографічний факультет.

Б. М. Колногузенко — один із найвідоміших хореографів України та Європи, автор багатьох навчальних та методичних посібників, досвідчений педагог. Він є членом правління Всеукраїнської хореографічної спілки та головою її Харківського осередку, головою та членом журі багатьох хореографічних конкурсів в Україні, Росії, Німеччині, Польщі, Болгарії. Його нагороджено Почесними грамотами Кабінету Міністрів України, медаллю Павла Вірського, медаллю «За єдність», призом ЮНЕСКО, почесним знаком оргкомітету Всесвітнього фестивалю молоді та студентів; він є лауреатом 14 міжнародних конкурсів та фестивалів танцю, Державної премії Слобожанщини ім. О. Масельського, є Почесним Громадянином болгарського міста Дулово. До складу нового факультету ввійшли чотири кафедри: народної хореографії, сучасної хореографії, бальної хореографії, фізичної культури та здоров'я.*

Усі кафедри очолюють відомі як в Україні, так і за її межами фахівці: кафедру народної хореографії — Б. М. Колногузенко, народний артист України, професор, академік; кафедру сучасної хореографії — Л. В. Марков, заслужений артист України, доцент; кафедру бальної хореографії — О. І. Літвінов, заслужений працівник культури України, лауреат міжнародних конкурсів, доцент; кафедру фізичної культури та здоров'я — І. І. Бондалетов, суддя республіканської категорії, доцент.

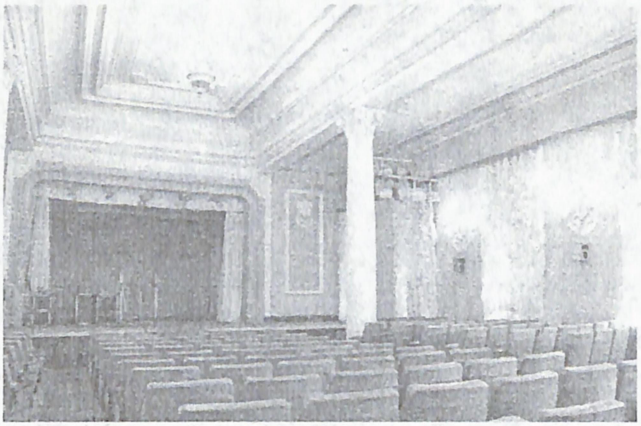

Актова зала

Серед майже сімдесяти викладачів та концертмейстерів на факультеті працюють: один народний артист України, один заслужений артист України, два заслужених працівника культури України, один академік, один професор, чотири доценти, два кандидати наук, дванадцять лауреатів всеукраїнських та міжнародних конкурсів, три майстри спорту. Факультет має свою матеріально-технічну базу: 7 танцювальних класів, костюмерну, музичний кабінет. На відміну від інших факультетів, навчально-виховний процес за фаховими дисциплінами на факультеті хореографічного мистецтва проводиться не тільки на базі академії, але й у палацах і будинках культури м. Харкова.

На факультеті здійснюється підготовка на бюджетній і контрактній основах висококваліфікованих кадрів за спеціальністю «Хореографія» за чотирма спеціалізаціями з освітньо-кваліфікаційним рівнем «Бакалавр» і «Спеціаліст», а також підготовка фахівців з освітньо-кваліфікаційним рівнем «Магістр».

Навчаються студенти за двома формами: денною і заочною. 4 роки для освітньо-кваліфікаційного рівня «Бакалавр», 5 років для освітньо-кваліфікаційного рівня «Спеціаліст», 6 років для освітньо-кваліфікаційного рівня «Магістр».

Підготовка «Бакалаврів» здійснюється за чотирма спеціалізаціями і відповідними кваліфікаціями: «Народна хореографія» — «Бакалавр народної хореографії»; «Сучасна хореографія» — «Бакалавр сучасної хореографії»; «Бальна хореографія» — «Бакалавр бальної хореографії»; «Класична хореографія» — «Бакалавр класичної хореографії».

Підготовка фахівців зі спеціальності «Хореографія» з освітньо-кваліфікаційним рівнем «Спеціаліст» здійснюється за чотирма спеціалізаціями і відповідними кваліфікаціями: «Народна хореографія» — «Балетмейстер народної хореографії, викладач, артист»; «Сучасна хореографія» — «Балетмейстер сучасної хореографії, викладач, артист»; «Бальна хореографія» — «Балетмейстер бальної хореографії, викладач, артист»; «Педагогіка та режисура класичної хореографії» — «Педагог, балетмейстер».

Підготовка «Магістрів» здійснюється за хореографічними спеціалізаціями на кафедрі народної хореографії з кваліфікації «Магістр хореографічного мистецтва».

Факультет хореографічного мистецтва та його кафедри спільними зусиллями всіх викладачів створюють умови для підвищення рівня і авторитету української сучасної національної культури і мистецтва, безпосередньо формують її майбутнє. Нині факультет справжній науково-методичний та культурно-освітній центр України, що на високому професійному рівні вирішує завдання творчого розвитку мистецтва на сучасному етапі.

Деканат факультету хореографічного мистецтва

Кафедра народної хореографії

Кафедра народної хореографії ХДАК розпочала свою діяльність у 1989 р. Ректорат, зважаючи на зростаючу потребу у фахівцях-хореографах з вищою освітою доклав немало зусиль для створення цього відділення.

Основний напрям — народна хореографічна творчість. Підготовчу роботу та перший набір студентів здійснив Б. М. Колногузенко, на той час провідний хореограф Харківщини. Саме йому керівництво вузу доручило очолити відділення, а згодом кафедру народної хореографії, режисерсько-хореографічний факультет та факультет хореографічного мистецтва.

Шлях Б. М. Колногузенка в танцювальному мистецтві розпочався у Воронезькому хореографічному училищі. Після закінчення балетмейстерського відділення Краснодарського державного інституту культури він працював танцівником, педагогом і балетмейстером у таких колективах як: Державний заслужений академічний Кубанський козачий хор, Харківський державний академічний театр опери і балету ім. М. Лисенка, Полтавський музично-драматичний театр ім. М. Гоголя, Червонопрапорний ансамбль пісні і танцю Чорноморського флоту, Червонопрапорний ансамбль пісні і танцю Тихоокеанського флоту. За роки праці на професійній сцені виконавська та балетмейстерська майстерність Б. М. Колногузенка зросла з другої категорії до вищої.

Увесь набутий досвід завідувач кафедри використав у педагогічній та організаційній роботі, у створенні навчальних планів, програм,

посібників і методичних розробок. Крім того, велику увагу Б. М. Колногузенко приділив підбору викладацько-концертмейстерського складу.

На кафедрі народної хореографії працюють педагоги з високим рівнем професійної майстерності.

Важливе поєднання навчального процесу і сценічної практики здійснює у своїй роботі зі студентами заслужений артист України, доцент, викладач народно-сценічного та дуетного танцю, мистецтва балетмейстера та зразків класичної хореографії Л. В. Марков.

Досвід педагогічної роботи з успіхом використовують у вузівській практиці старший викладач класичного та історико-побутового танцю Л. М. Шилова.

У педагогічній роботі добре себе зарекомендували випускники кафедри, що нині викладають основні фахові дисципліни: лауреат міжнародного фестивалю мистецтв, старший викладач українського народного танцю та зразків народної хореографії К. В. Островська; лауреат всеукраїнського конкурсу балетмейстерів, викладач народно-сценічного танцю О. Г. Цомая; лауреат міжнародного фольклорного фестивалю, викладач класичного та історико-побутового танцю Л. П. Дегтяр; лауреат міжнародного фольклорного фестивалю, викладач історії хореографічного мистецтва, історії костюма, біомеханіки хореографічних рухів та народно-сценічного танцю О. М. Курдупова; лауреат всесоюзного фестивалю мистецтв, володар Почесного знака ВЦРПС, викладач народно-сценічного танцю та мистецтва балетмейстера Л. А. Філь.

Розпочали педагогічну діяльність на кафедрі І. Корнійчук та І. Косарєва, які закінчили Харківську державну академію у 2003 р. з відзнакою. Їм довірено викладати основні хореографічні дисципліни: «Народно-сценічний танець» та «Мистецтво балетмейстера». І. Корнійчук та І. Косарєва є провідними виконавцями театру народного танцю «Заповіт».

Протягом багатьох років на кафедрі викладали відомі в Україні майстри хореографічного мистецтва: заслужений працівник культури України, лауреат міжнародних конкурсів, доцент О. І. Літвінов; кандидат мистецтвознавства, доцент О. І. Чепалов; віце-чемпіон України зі спортивного танцю серед професіоналів, головний редактор хореографічного журналу «Тутті–Інформ» О. М. Журавльов; балетмейстер-репетитор та педагог балетної трупи Харківського державного академічного театру опери та балету ім. М. Лисенка Н. В. Сильвестрова.

З вдячністю згадують викладачі кафедри Нагайцеву Людмилу Георгіївну, одного з провідних спеціалістів з «Історико-побутового танцю» в Росії, яка на початку 90-х рр. неодноразово приїздила до Харкова і допомагала молодій хореографічній кафедрі налагодити навчальний процес. За її допомогою викладання предмета «Історико-побутовий танець» в Харківській державній академії культури по змістовності та методиці є одним із кращих в Україні.

Суттєву допомогу завідувачу кафедри у забезпеченні високого рівня викладання предмета «Український танок» надали народний артист України Р. Б. Малиновський, заслужений працівник культури України О. С. Голдрич, заслужений артист України, професор О. П. Колосок, професор С. Л. Зубатов.

Дуже важливими для плідної роботи кафедри народної хореографії, її творчого колективу протягом всіх 15-ти років є увага і поради народного артиста України, народного артиста Росії, лауреата Державної Премії ім. Т. Г. Шевченка, генерального директора і художнього керівника Національного заслуженого академічного ансамблю танцю України ім. П. П. Вірського М. М. Вантуха.

Роботу концертмейстерів кафедри хореографії характеризує високий професіоналізм, творчий підхід до поставлених завдань з кожного предмета.

З першого року працює на кафедрі лауреат національного конкурсу та міжнародного фестивалю, провідний концертмейстер В. П. Лісневський. Майже всі роки викладання на кафедрі класичного та історико-побутового танцю роботу концертмейстерів-піаністів очолює талановитий фахівець М. М. Голець. Багаторічною плідною працею характеризується концертмейстерська діяльність Ю. М. Коршикова, І. В. Пейпінової. За останні роки до концертмейстерського складу кафедри ввійшли здібні і молоді спеціалісти: М. О. Шейко, Н. В. Зайнуліна, А. А. Свєтов.

У перші роки свого існування кафедра народної хореографії працювала за навчальними планами та програмами, розробленими Б. М. Колногузенком. Вони значно відрізнялись від планів інших вузів своєю творчою і педагогічною концепцією. Нині під керівництвом завідувача методичні матеріали готують усі викладачі кафедри народної хореографії. У своїй роботі вони зважають на власний педагогічний досвід, а також завдання, які постають перед академією на сучасному етапі. Завдяки цим програмам студенти мають можливість здобути грунтовні знання з усіх предметів у галузі хореографічного мистецтва.

Студенти всіх курсів ретельно вивчають практичні і теоретичні частини фахових дисциплін. Знання, здобуті студентами при вивченні загальноосвітніх, мистецтвознавчих та спеціальних дисциплін, знаходять своє відображення у предметі «мистецтво балетмейстера», який є основою виховання молодих балетмейстерів — керівників хореографічних ансамблів.

Переважна частина навчальних годин курсу відводиться на вивчення законів побудови хореографічних творів і освоєння основних форм народного танцю; розвиток майстерності побудови драматургії хореографічних творів, уміння втілювати свої теми, ідеї, сюжети в чітку і логічну форму хореографічної дії. Майбутні балетмейстери вчаться образно відчувати, розуміти і самостійно аналізувати музичні твори.

Застосовуючи ці знання, студенти створюють окремі етюди, танці та цілісні хореографічні композиції. Особлива увага курсу «мистецтво балетмейстера» приділяється розвиткові художньої інтуїції студента, розвиткові творчої індивідуальності, виявленню власного балетмейстерського почерку.

Майстерність балетмейстера-постановника пов'язана з майстерністю організатора і керівника художнього колективу. Тому одним із головних серед фахових дисциплін є предмет «методика роботи з хореографічним колективом».

Завдання курсу — розкрити значення ролі викладача в сучасних умовах, специфіку організаційної, викладацької та постановочної роботи в колективах і навчальних закладах. Особливе значення надається формуванню високоідейного, художньо виразного, багатообразного за тематикою і жанрами репертуару, зв'язку його з хореографічним фольклором.

Майбутні хореографи навчаються чітко уявляти не тільки завдання, які вони вирішуватимуть як керівники, але й конкретні шляхи і методи реалізації цих завдань. Використовуючи знання та навики, керуючись творчим досвідом визнаних майстрів вітчизняної хореографії, студенти знаходять своє творче кредо. Ця дисципліна розкриває потенційні можливості студентів як майбутніх хореографів, допомагає у виборі вузької спеціалізації: робота з дитячим, дорослим, студентським колективами народної, бальної, сучасної хореографії і т. ін.

Велике значення для майбутніх фахівців-хореографів має практичне втілення теоретичних знань, умінь та навичок. З цією метою в 1990 р. створено театр народного танцю «Заповіт». Його засноз-

На сцені академії починає свою подорож театр «Заповіт»

ником, художнім керівником та автором концертних програм є Б. М. Колногузенко.

Завдяки участі у творчій роботі театру «Заповіт» студенти набувають практичного досвіду в організації та проведенні репетиційної роботи, в підготовці концертних виступів, організації конкурсів та фестивалів, підвищують свою виконавську та акторську майстерність. Крім того, студенти, вивчаючи та виконуючи репертуарні номери театру, вивчають українську та інші національні культури.

З першого року своєї діяльності майже всі творчі події Харкова або області відбуваються за участю театру «Заповіт». Глядачі нашого міста завжди дуже тепло зустрічають виступи артистів колективу. Театр народного танцю «Заповіт» демонструє досягнення кафедри на головних сценах України. Участь театру у всеукраїнських та міжнародних фестивалях і конкурсах дає можливість студентам, артистам театру, безпосередньо ознайомитися з культурою різних регіонів нашої держави та багатьох країн світу, з особливостями виконання танців і театралізованих обрядів, побачити національний одяг, відчути та спробувати зрозуміти національні особливості характеру людей інших країн.

Завдяки творчій діяльності «Заповіту» з національною культурою України ознайомилися люди різних держав світу. Деякі з них раніше навіть не знали про існування України, не чули про самобутню культуру, але були в захопленні від української хореографії.

Програма театру народного танцю «Заповіт» включає більше двадцяти номерів, у яких відображено життя українського народу, його традиції, обряди, звичаї та свята різних регіонів України, та одинадцять хореографічних творів інших національностей.

У 1990 р. артисти театру демонстрували своє мистецтво у США (Нью-Йорк, Вашингтон, Цинциннаті). Цього ж року Б. М. Колногузенко на чолі танцювальної групи брав участь у культурній програмі Ігор Доброї Волі в Сіетлі (США). За створення фольклорної програми його нагородили призом Головного спонсора. Цього театр брав участь у всеукраїнському конкурсі артистів естради. Першокурсниця О. Ткаченко стала призером конкурсу.

Яскраве враження у фахівців хореографії і глядачів залишив виступ театру в Гала-концерті кращих молодих виконавців та колективів України в Національному Палаці мистецтв «Україна» (1991 р.).

1992 р. театр «Заповіт» отримав головний приз «Кришталевий тризуб» на всеукраїнському конкурсі ансамблів пісні і танцю України. Цього ж року театр представляв мистецтво України на міжнародному конкурсі народного танцю в Росії, м. Красноярськ. Колектив став лауреатом конкурсу, його нагороджено Гран-прі. Лауреатами стали: керівник (за кращу балетмейстерську роботу) та солістка театру О. Ткаченко (краща танцівниця конкурсу) у хореографічній композиції за мотивами народних обрядів Слобожанщини «Незвичайні заручини». Закінчився 1992 р. для заповітчан участю в концерті лауреатів міжнародних конкурсів, який відбувався на сцені Державного академічного музично-драматичного театру ім. І. Франка в Києві.

1993 рік — творчі поїздки до Польші, Німеччини, Бельгії. На міжнародному фестивалі-конкурсі фольклорного танцю в бельгійському місті Холайн за створення кращої програми заповітчанам вручено Гран-прі.

У 1994 р. «Заповіт» брав участь у всеукраїнському конкурсі фольклорних танців у Севастополі, де колективу та його керівникові було вручено диплом лауреатів Першого ступеня. Після конкурсу артисти виступали на міжнародному фестивалі народного танцю «Зорі Владикавказа» (Північна Осетія, Росія) та на міжнародному фестивалі-конкурсі «Танці над Ельбрусом» (Кабардино-Балкарія, Нальчик, Росія). Колектив стає лауреатом Другого ступеня цього конкурсу, також отримують звання лауреатів керівник театру та семеро виконавців чоловічої групи. Цього ж року театр «Заповіт» завойовує Гран-прі та звання лауреата на міжнародному фестивалі-конкурсі народного танцю в Гомелі (Білорусь).

1995 рік — участь у концерті кращих ансамблів танцю України на сцені Національної опери України ім. Т. Шевченка в м. Києві з нагоди 100-ї річниці з дня народження видатного українського режисера та балетмейстера В. Авраменка. Цей рік приносить театру танцю звання лауреата за участь у міжнародному фестивалі танцю в м. Калінінграді (Росія). Демонструють своє мистецтво артисти колективу і на сцені одного з кращих театрів світу — Львівського театру опери та балету ім. І. Франка. Концерт проходив в рамках Днів культури Харківщини на Львівщині.

У 1996 р. у Харкові відбувся міжнародний фольклорний фестиваль «Покуть», де театр отримує звання лауреата. Весна та літо цього року були дуже цікавими і насиченими творчими подіями. Перш за все, це участь «Заповіту» в міжнародному фестивалі фольклорного танцю в польському місті Познань. Незабутніми подіями стали виступи артистів колективу на сценах Іспанії та Португалії під час проведення в цих країнах міжнародних фестивалів та конкурсів танцю: у місті Хаєн (Іспанія, Андалузія) «Заповіт» отримує звання лауреата та головний приз Іспанської Асоціації танцю «Лола Торес»; у португальських містах Лісабоні, Аргончільхе, Каса да Гайя, Санта Марія де Фейра колектив нагороджено багатьма медалями та призами фестивалів, мерій і урядів провінцій.

Літо 1997 р. розпочалося для театру з творчої поїздки до польського міста Болеславець. Яскраві спогади залишала участь артистів колективу в концертах на честь Національного свята Франції «День взяття Бастілії» в найчарівнішому місті світу — Парижі. А завершила цей рік участь у міжнародному фестивалі слов'янської культури «Хотмижська осінь- 97» у Росії.

1998 рік став визначним роком у творчій діяльності «Заповіту». Театр отримує звання лауреата другого міжнародного фестивалю фольклору «Покуть» у Харкові. Артисти виступають із сольним концертом у столиці нашої держави м. Києві на сцені Палацу мистецтв «Український Дім» за запрошенням Національної філармонії України, беруть участь у благодійних концертах в Угорщині (Будапешт), Австрії (Відень), Німеччині (Баден-Баден, Льонебург), Франції (Париж), Іспанії (Мадрид), Португалії (Лісабон). Колектив театру брав участь у міжнародному фестивалі-конкурсі народного танцю в іспанському м. Барселоні. Б. М. Колногузенку вручено приз «Золотий клинок Іспанії» за кращу хореографію.

«Заповіт» брав участь у міжнародних фестивалях у Португалії. У місті Серначе де Бонжардім Б. М. Колногузенку вручили золоту

медаль за кращу хореографію. А в місті Бара-Шея театр, керівник та декілька виконавців отримали звання лауреатів. На міжнародних фестивалях танцю в Іспанії (провінція Галісія) у містах Вівейро, Оренсе і Ля Корунья артисти «Заповіту» отримали вищі нагороди.

У 1999 р. жодна значима мистецька подія в Харкові не проходила без участі театру «Заповіт». Але найголовнішим і найвідповідальнішим завданням колективу була підготовка та участь у творчому звіті провідних мистецьких колективів і виконавців Харківщини у столиці нашої держави на сцені Національного Палацу «Україна». Улітку «заповітчани» брали участь у міжнародних фестивалях танцю в Болгарії. Зважаючи на значний внесок у розвиток фестивального руху і танцювального мистецтва Болгарії протягом багатьох років адміністрація міста Дулово присвоїла Б. М. Колногузенку титул Почесного громадянина свого міста. Восени в Україні проводився міжнародний мистецький фестиваль «Екофольк–99». Лауреатом цього фестивалю став колектив театру, керівник та провідні виконавці: П. Акулов, І. Косарева, Г. Онішко.

Навесні 2000 р. у м. Керч відбувся всеукраїнський фестиваль-конкурс хореографічного мистецтва «Танцюючий бриз». Виступ артистів «Заповіту» був таким блискучим, що члени журі прийняли рішення про нагородження харків'ян спеціальним дипломом «Найвищого ступеня». Великий успіх мали сольні концерти театру танцю у м. Херсоні та у м. Полтаві. Надзвичайно цікавою була в артистів «Заповіту» творча робота в єгипетській столиці, місті Каїрі.

У 2001 р. колектив брав участь у творчому звіті Харківщини «Симфонія землі Слобожанської» в м. Києві. Демонстрував українське танцювальне мистецтво на міжнародних фестивалях танцю: в Польщі — м. Вроцлав; Німеччині — м. Штутгарт; Франції — м. Ліон; Іспанії — міста Барселона, Жерона, Ля Плесіс; Португалії — міста Порто, Віла Нова де Гайя, Віла де Ботікаш; Італії — м. Венеція. На міжнародному фестивалі танцю в м. Віла Нова де Гайя проводився конкурс на кращу балетмейстерську роботу. Гран-прі цього конкурсу за свої хореографічні твори отримав керівник «Заповіту» Б. М. Колногузенко. Вересень приніс заповітчанам незабутні враження та зустрічі на міжнародному фестивалі слов'янської культури в російському м. Хотмижськ.

У 2002 р. колектив театру народного танцю «Заповіт» продемонстрував глядачам Харкова та інших міст України нову концертну програму «Ми діти твої, Україно». Значною подією для колективу академії культури та артистів театру «Заповіт» була участь у зустрі-

Театр «Заповіт» на Хрещатику в Києві

чі Президента України Л. Д. Кучми, який високо оцінив майстерність керівника та артистів театру. Завершення року студентський театр відзначив перемогою в першому турі всеукраїнського конкурсу народної хореографії, присвяченого 100-річчю з дня народження П. Вірського.

У 2003 р. творче життя «Заповіту» розпочалося з участі у другому Харківському фестивалі російської народної творчості «Талиця», присвяченого року Російської Федерації в Україні. У квітні в Києві колектив театру танцю став переможцем у міжнародному конкурсі танцю народів світу «Веселкова Терпсихора». У вересні колектив «Заповіту» представляв народне мистецтво рідної держави на міжнародному фестивалі слов'янської культури в Росії.

Великим досягненням творчого колективу театру народного танцю «Заповіт», його керівника — автора хореографічних творів Б. М. Колногузенка, хореографічної школи ХДАК є перемога в першому всеукраїнському конкурсі народної хореографії ім. П. Вірського. У номінації «малі танцювальні форми» також перше місце в цьому конкурсі посів дует солістів театру С. Двояшкіна і О. Авдєєв. Цікавим є факт, що у програму Гала-концерту професійних ансамблів танцю України режисери взяли тільки один аматорський колектив — Харківський «Заповіт».

30 артистів театру народного танцю «Заповіт», студентів кафедри народної хореографії ХДАК стали лауреатами міжнародних конкурсів та фестивалів, 14 — дипломантами. Серед них такі яскраві

творчі індивідуальності: заслужена артистка АР Крим О. Бухтіярова, лауреат міжнародного конкурсу танцю в Росії О. Ткаченко, лауреат всеукраїнського конкурсу та міжнародного фестивалю танцю в Сербії Н. Чілікіна, лауреат міжнародного фестивалю-конкурсу «Танцы над Эльбрусом» в Кабардино-Балкарії (Росія) В. Єсауленко, лауреат міжнародного фестивалю танцю в Португалії П. Задоя, лауреат міжнародного фольклорного фестивалю в Україні Л. Шейко, лауреат всеукраїнського конкурсу балетмейстерів О. Цомая, лауреат всеукраїнських конкурсів та міжнародного фестивалю танцю О. Авдєєв, лауреат всеукраїнських конкурсів та міжнародного фестивалю танцю С. Двояшкіна. Ім'я С. Двояшкіної занесено до Почесної книги «Золотий фонд» Дзержинського району м. Харкова. Серед кращих виконавців «Заповіту», що мають лауреатські звання, ім'я К. В. Островської, яка після закінчення навчання в академії стала викладачем кафедри та балетмейстером-репетитором театру народного танцю «Заповіт».

Творчі здобутки колективу театру та його окремих виконавців повною мірою залежать від повсякденної, наполегливої праці талановитого керівника театру, кафедри, факультету Б. М. Колногузенка та музичного керівника «Заповіту» В. П. Лісневського. Участь у творчій роботі театру танцю «Заповіт» надає студентам певний досвід, який вони, закінчивши навчання, втілюють у своїй професійній діяльності. Майже всі випускники кафедри народної хореографії працюють за фахом. Більшість студентів кафедри народної хореографії досягають значних успіхів в приопануванні всіх навчальних дисциплін. За минулі 15 років більше 10 студентів кафедри отримували спеціальні стипендії: Президента України, Верховної Ради, Харківської облдержадміністрації ім. Масельського, ректорату ХДАК.

Майже кожен рік керівництво вузу залишає працювати на хореографічних відділеннях академії кращих випускників кафедри. Молоді спеціалісти, що набувають у академії кваліфікацію балетмейстера, педагога, артиста, працюють у дитячих, юнацьких та дорослих хореографічних колективах різних жанрів та напрямів. Створені ними колективи демонструють своє мистецтво на сценах Харкова, України та за її межами. Випускники кафедри хореографії викладають фахові дисципліни в Харківському державному інституті мистецтв ім. І. Котляревського, в Харківському державному педагогічному університеті ім. І. Сковороди, у Миколаївській філії Київського Національного університету культури і мистецтв, а також в училищах культури різних міст України. Деякі випускники працюють артиста-

ми в харківських музичних театрах, державних ансамблях танцю, відомих балетних трупах Росії, Іспанії, Франції.

Викладачі кафедри народної хореографії беруть активну участь у творчому та культурному житті нашого міста і України, займаються науковою та публіцистичною роботою. Завідувач кафедри, професор Б. М. Колногузенко — член правління всеукраїнської хореографічної Спілки та голова харківського осередку цієї Спілки. Він бере участь у роботі журі багатьох всеукраїнських та міжнародних фестивалів і конкурсів. Для розвитку хореографічного мистецтва мають велике значення його публіцистичні статті, методичні та навчальні посібники. Вони викликають зацікавленість у фахівців-хореографів, студентів та широкої читацької аудиторії. Старший викладач К. В. Островська бере участь у проведенні творчих семінарів та майстер-класів з українського танцю в багатьох містах нашої держави. Викладачі Л. П. Дегтяр та О. М. Курдупова, як провідні артисти театру народного танцю «Заповіт», протягом багатьох років представляють українське танцювальне мистецтво в різних країнах світу.

Як випускаюча, кафедра народної хореографії готує балетмейстерів, артистів, викладачів зі спеціалізації «Народна хореографія» (денна форма навчання). Нормативний термін навчання спеціалістів за цією спеціальністю — 5 років.

У процесі підготовки студенти здобувають знання з гуманітарних та соціально-економічних дисциплін: історії України, філософії, основ економічної теорії, політології, соціології, основ екології, іноземної мови, історії вітчизняної та світової літератури, психології, педагогіки, релігієзнавства та інших.

Студенти також вивчають цикл фундаментальних та професійно-орієнтованих дисциплін — основи етнографії та етнографії України, історія вітчизняної та світової художньої культури, основи теорії музики та аналіз музичних творів, основи теорії культури, фортепіано, історія хореографії, історія музики, історія костюма, біомеханіки рухів, анатомія та фізіологія людини, основи режисури та акторської майстерності, гриму та інших.

Надзвичайно велику роль має вивчення фахових хореографічних дисциплін: мистецтво балетмейстера, класичний танець та методика його викладання, народно-сценічний танець та методика його викладання, український танець та методика його викладання, історико-побутовий танець та методика його викладання, методика роботи з хореографічним колективом, хореографічний ансамбль, гімнастика.

По закінченні чотирічного терміну навчання випускники набувають кваліфікацію «Бакалавр народної хореографії», а по закінченні п'ятирічного терміну навчання — «Балетмейстер народної хореографії, викладач, артист».

У останні роки відбувається структурний розвиток кафедри народної хореографії ХДАК. У 1997 р. були відкриті заочні відділення бальної та сучасної хореографії. У 1998 р. було зроблено перший набір студентів на денне відділення сучасної хореографії.

У 2001 р. була створена кафедра бальної та сучасної хореографії. У 2002 р. при кафедрі народної хореографії було відкрите заочне відділення класичної хореографії. У 2004 р. планується зробити перший набір спеціалістів для підготовки магістрів хореографічного мистецтва.

Відкриття нових відділень на кафедрі народної хореографії, розвиток і стабілізація навчальної роботи сприяли створенню на факультеті хореографічного мистецтва чотирьох кафедр: народної хореографії, з відділенням класичної хореографії, сучасної хореографії, бальної хореографії, кафедри фізичної культури і здоров'я.

Зустрічаємо ювілей рідного міста

Кафедра сучасної хореографії

Кафедра сучасної хореографії у ХДАК офіційно існує з вересня 2003 р. Але робота по підготовці фахівців сучасної хореографії в нашому вузі розпочалася набагато раніше. При кафедрі хореографії в 1997 р. було здійснено перший набір на відділення сучасної хореографії на заочну форму навчання. У 1998 р. відбувся набір студентів на денне відділення за спеціалізацією «Сучасна хореографія».

Розробку навчальних планів та перший набір студентів на спеціалізації «Сучасна хореографія» здійснено за участю народного артиста України, професора, академіка Б. М. Колногузенка.

Очолити кафедру сучасної хореографії керівництво академії доручило заслуженому артистові України, доценту Леоніду Володимировичу Маркову.

Творчий шлях Л. В. Маркова починався в Київському державному хореографічному училищі. З 1967 р. він є артистом балету Харківського академічного театру опери та балету ім. М. Лисенка, а з 1972 р. — провідним солістом балетої трупи цього театру. У 1976 р. Л. В. Маркову присвоєно звання заслуженого артиста України. З 1985 по 1990 рр. навчався в ГІТІСі на балетмейстерському відділенні (клас народних артистів СРСР В. В. Васильєвої і Є. С. Максимової). Йому неодноразово доручалося ставити окремі танцювальні сцени або танці у виставах театрів міст Харкова, Сум, Сімферополя, Полтави, Миколаєва, Запоріжжя.

Протягом багатьох років плідно працює зі студентами-хореографами О. І. Чепалов, викладач теоретичних дисциплін, доцент, кандидат мистецтвознавства, відомий науковець, театральний критик, драматург, автор лібрето для музичних та музично-драматичних театрів. О. І. Чепалов — автор понад 200 наукових праць. Велику педагогічну працю він суміщає з роботою завідуючого літературною частиною ХАТОБу ім. Лисенка та докторантурою в Національній музичній академії ім. П. І. Чайковського.

У педагогічній роботі добре зарекомендували випускники кафедри народної хореографії нашої академії, що нині викладають основні фахові дисципліни: викладач модерн-танцю О. Ю. Хендрік; викладач мистецтва балетмейстера А. В. Карпена, викладач сучасного популярного танцю і джаз-танцю І. В. Макарова, викладачі класичного танцю Н. М. Семенова, І. В. Літвінова. Розпочали пегагогічну роботу в академії молоді викладачі: Л. І. Федцова, І. С. Животченко. Дуже важливою для становлення і розвитку сучасної хореографії в Харківській академії культури була співпраця з лауреатом міжнародних конкурсів В. С. Кірсановим. Упродовж багатьох років на кафедрі викладають відомі в Україні майстри хореографічного мистецтва: лауреат всеукраїнських та міжнародних конкурсів, балетмейстер-постановник Г. В. Шалманова, викладач сучасних популярних танців Л. О. Потімкова.

Роботу концертмейстерів кафедри сучасної хореографії характеризує високий професіоналізм, творчий підхід до поставлених завдань з кожного предмета. Серед концертмейстерів кафедри виділяються яскравим талантом А. І. Піха, В. В. Шинкаренко, В. В. Данилов, Л. О. Полякова. За останні роки до концертмейстерського складу кафедри ввійшли талановиті спеціалісти: О. В. Степаненко, Л. А. Третьяк.

Існування творчих колективов у академії має велике значення для підготовки майбутніх фахівців-хореографів. Ці колективи стають базою для практичного втілення теоретичних знань, умінь та навичок. Таким колективом для студентів відділення сучасної хореографії є ансамбль сучасного естрадного танцю, створений у 2000 р. за ініціативою народного артиста України, лауреата міжнародних конкурсів, професора, академіка Б. М. Колногузенка. Очолити ансамбль було запропоновано лауреату всеукраїнських хореографічних фестивалів В. І. Павленко. Багаторічний досвід творчої та організаційної роботи він з успіхом використовує у вихованні студентської молоді.

Репертуар ансамблю складають хореографічні композиції, окремі танцювальні номери та міні-спектаклі, різні за змістом та напрямами сучасного хореографічного мистецтва. Балетмейстером-постановником багатьох номерів є своєрідний талановитий хореограф Г. В. Шалманова. Здійснили постановки яскравих хореографічних номерів у ансамблі харківський балетмейстер В. І. Логвіненко, а також головний балетмейстер Дніпропетровського Державного цирку С. В. Коваленко. Автором кількох цікавих робіт є провідна виконавиця ансамблю, студентка V курсу, стипендіантка Верховної Ради України Я. Павленко, яка активно допомагає керівникові ансамблю в репетиційній роботі. Незважаючи на молодість ансамбль у 2001–2003 рр. став постійним учасником найпрестижніших міських та обласних концертно-творчих заходів.

На всеукраїнських конкурсах сучасного естрадного танцю «Танец не знает границ» (Дніпропетровськ, 2001 р.) та «Ритми Часу» (Львів, 2002 р.) колектив академії культури виборов Гран-прі. З концертними номерами ансамблю сучасного естрадного танцю ХДАК улітку 2002 р. ознайомилися глядачі Чорногорії. Колектив привіз зі сонячної країни диплом лауреата фестивалю в м. Будва. Серед творчих досягнень цих років особливо слід відзначити й те, що в 2001 р. колектив запросили взяти участь у творчому звіті Харківщини «Симфонія землі Слобожанської» в м. Києві. Творчий актив ансамблю плідно співпрацює з зірками української естради: народними артистами України П. Зібровим, В. Зінкевичем, Т. Повалій, Н. Шестаковою, заслуженими артистами України О. Дзюбою і Є. Костенко.

Восени 2002 року рішенням Харківської обласної державної адміністрації ансамбль був визнаний «Кращим творчим колективом 2002 року» і його артисти отримали спеціальний приз губернатора харківщини Є. П. Кушнарьова. Завдяки участі у творчій роботі ансамблю сучасної хореографії, студенти набувають практичний досвід організації та проведенні репетиційної роботи, в підготовці концертних виступів, організації конкурсів та фестивалів, підвищують свою виконавську та акторську майстерність. Крім того, вивчаючи та виконуючи репертуарні номери ансамблю, детальніше вивчають течії і напрямки в бурхливому морі сучасної хореографії.

У процесі підготовки студенти здобувають знання з гуманітарних та соціально-економічних дисциплін: історії України, філософії, основ економічної теорії, політології, соціології, основ екології, іноземної мови, історії вітчизняної та світової літератури, психології, педагогіки та інших.

Студенти вивчають цикл фундаментальних та професійно-орієнтованих дисциплін — основи етнографії та етнографія України, історія вітчизняної та світової художньої культури, основи теорії музики та аналіз музичних творів, основи теорії культури, фортепіано, історія хореографії, історія музики, історія костюма, біомеханіка рухів, анатомія та фізіологія людини, основи режисури та акторська майстерність, грим та інших.

Велике значення приділяється вивченню фахових хореографічних дисциплін, таких як: мистецтво балетмейстера, класичний танець та методика його викладання, народно-сценічний танець та методика його викладання, сучасний популярний танець та методика його викладання, модерн-танець, джаз-танец та методика їх викладання, історико-побутовий танець та методика його викладання, методика роботи з хореографічним колективом, хореографічний ансамбль, гімнастика.

По закінченні чотирічного терміну навчання випускники набувають кваліфікацію «Бакалавр сучасної хореографії», а по закінченні п'тирічного терміну навчання — «Балетмейстер сучасної хореографії, викладач, артист».

Кафедра бальної хореографії

Кафедра бальної хореографії у ХДАК офіційно існує з вересня 2003 р., як результат реорганізації кафедри бальної та сучасної хореографії. Але робота по підготовці фахівців бальної хореографії в академії культури почалася набагато раніше. У 1997 р. було здійснено перший набір студентів на відділення бальної хореографії на заочну форму навчання, а у 2002 р. — на денне відділення за спеціалізацією «Бальна хореографія».

Очолити кафедру бальної хореографії керівництво вузу доручило заслуженому працівникові культури України, лауреату міжнародних конкурсів, доценту О. І. Літвінову, який з 2001 по 2003 рр. очолював кафедру бальної та сучасної хореографії. О. І. Літвінов є одним із відомих і досвідчених фахівців у галузі бальної хореографії в Харкові, Україні та Європі. Організатор та незмінний керівник протягом 25-ти років Народного ансамблю бального танцю «Горизонт», творчі здобутки якого відомі в багатьох країнах світу. Він — організатор багатьох фестивалів танцю та чемпіонатів зі спортивного бального танцю, дає велику кількість майстер-класів в Україні, Росії, країнах Європи і Америки, бере участь у судійстві

чемпіонатів різного рівня багатьох країн світу. О. І. Літвінов є президентом міжнародної федерації бального танцю України. За значний внесок у розвиток бальної хореографії в Україні О. І. Літвінов у 2001 р. федерацією спортивного танцю України був нагороджений премією «Золота відзнака». Серед вихованців О. І. Літвінова велика кількість лауреатів всеукраїнських та міжнародних конкурсів і чемпіонатів зі спортивного бального танцю. Найвідоміші з них: В. Крикливий — чемпіон світу та Європи, К. Смирнова — призер чемпіонату світу, чемпіон США серед професіоналів, Д. Сукачов та О. Сукачова — бронзові призери США, Н. Паніна — чемпіонка Голландії, С. Мялиця — чемпіон світу серед юніорів.

У 2002 р. вихованці О. І. Літвінова стали чемпіонами України та володарями Кубку України в усіх вікових категоріях. Саме такі студенти на кафедрі увійшли до складу нового творчого колективу — ансамблю бального танцю.

Протягом багатьох років на кафедрі плідно працює віце-чемпіон України зі спортивного танцю серед професіоналів, головний редактор хореографічного журналу «Тутті–Інформ», старший викладач О. М. Журавльов. Досвід артистичної і педагогічної роботи з успіхом використовує у вузівській практиці п'ятикратний чемпіон України зі спортивних бальних танців А. О. Лисенко. У педагогічній роботі добре себе зарекомендувала досвідчений викладач кафедри О. М. Широковська. Почала викладацьку роботу Є. В Сластіна. У процесі підготовки за спеціалізацією «Бальна хореографія» студенти здобувають знання з гуманітарних та соціально-економічних дисциплін, вивчають увесь цикл фундаментальних та професійно-орієнтованих дисциплін.

Велике значення приділяється вивченню фахових хореографічних дисциплін, таких як: мистецтво балетмейстера, класичний танець та методика його викладання, європейський бальний танець та методика його викладання, латиноамериканський танець та методика його викладання, народно-сценічний танець та методика його викладання, сучасний популярний танець та методика його викладання, історико-побутовий танець та методика його викладання, методика роботи з хореографічним колективом, хореографічний ансамбль, гімнастика.

По закінченні чотирічного терміну навчання випускники набувають кваліфікацію «Бакалавр бальної хореографії», а по закінченні п'тирічного терміну — «Балетмейстер бальної хореографії, викладач, артист».

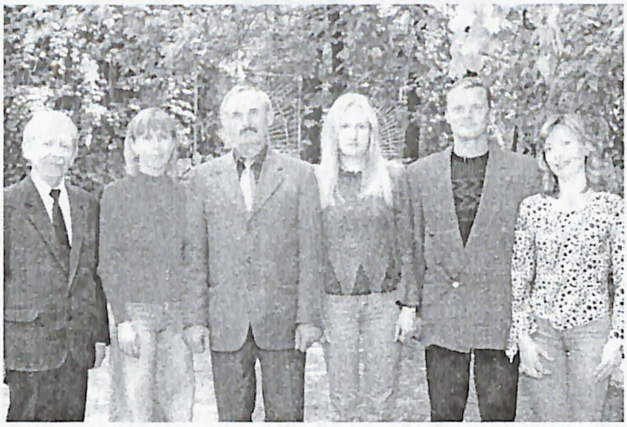

Кафедра фізичної культури і здоров'я

Фізичне виховання як обов'язкова навчальна дисципліна була запроваджена у вищих навчальних закладах колишнього СРСР з 1929 р. У перші роки існування Українського бібліотечного інституту (1929–1930 рр.) фізичне виховання студентів здійснювали фахівці фізичного виховання у складі військової кафедри, до відкриття в 1937 р. кафедри фізичного виховання.

У Харківському державному бібліотечному інституті (ХДБІ) працювали кваліфіковані викладачі фізичного виховання, під керівництвом яких виховувалися гімнасти, легкоатлети, акробати тощо. Вони успішно суперничали з провідними спортсменами інших вузів м. Харкова.

До спортивної історії інституту ввійшов 1938 р., коли студентка В. Мандрикіна (після війни — викладач кафедри дитячої літератури В. М. Островська) стала чемпіонкою України серед студентів зі спортивної гімнастики. У довоєнні та перші післявоєнні роки кафедру фізичного виховання очолювали: Г. А. Луцький (1937–1941 рр.), Г. Е. Курінний (1947 рр.), А. Ф. Ветчинкін (1948–1951 рр.), І. І. Стрижаков (1952–1972 рр.). Спортивний авторитет інституту став зростати у 50–60-ті рр., коли кафедру очолював І. І. Стрижаков — учасник Великої вітчизняної війни. У ці часи студенти ХДБІ неодноразово посідали призові місця на спартакіадах вузів Харкова з різних видів спорту.

У той час звання майстрів спорту здобули: Г. Вайсброд, В. Герасімова, В Акімова, А. Єрмакова. Разом із ними спортивну честь ХДІК гідно несли здібні студенти-спортсмени легкоатлети — Е. Першина, В. Трофімов, Н. Колсяк, П. Валявко; волейболісти — А. Петренко, Н. Юнаков; лижники — П. Борецький, М. Борисова, Л. Тернова, Г. Голобородько; баскетболісти — П. Введенський, А. Бевз; акробатка — Н. Лавріненко; плавчиха — Н. Феофілова та багато інших.

Вони згодом стали організаторами культурно-освітньої роботи. У той період великий внесок у спортивні успіхи студентів зробив педагогічний колектив кафедри фізичного виховання у складі Г. К. Жолтікова, Г. Д. Кулакової, О. Ф. Лозової, Л. М. Пояркової. Саме при них студенти Харківського державного інституту культури (ХДІК) багаторазово перемагали у найпрестижнішій комбінованій міській естафеті за участю бігунів, велосипедистів, плавців та гребців з усіх спорттовариств Харкова.

Педагог, тренер, спортивний журналіст В. М. Резницький підготував найсильнішу серед вузів Харкова жіночу команду волейболісток. Його вихованці — студентки Л. Острельцова, І. Долгова, М. Горелік, Н. Коробова, Г. Терентьева неодноразово виборювали перше місце у змаганнях вузів культури України з волейболу.

У 1949 р. почав працювати у ХДІК А. О. Коробейников, який із 1973 р. очолив кафедру фізичного виховання. Він науково збагатив методику навчання з фізичного виховання, першим серед викладачів кафедри захистив кандидатську дисертацію, був ініціатором проведення таких популярних змагань, (потім вони стали традиційними) як масовий легкоатлетичний крос на приз Героя Радянського Союзу Г. Баліцького (випускника ХДІК), травневі спортивні свята, змагання зі спортивної гімнастики на кубок В. М. Островської тощо.

Сам різнобічний атлет, суддя Всесоюзної категорії А. О. Коробейников готував талановитих легкоатлетів, таких як: М. Васильченка, С. Полякову, І Сидоренко, Л. Серова, В. Тихомирова, В. Шейка та багато інших, які примножували спортивну славу ХДІК. Тільки за 1975–1978 рр. спортсмени ХДІК посіли 14 перших місць в студентських іграх спортклубів вузів Мінкультури УРСР, а жіноча волейбольна команда 15 разів завоювала чемпіонський титут. Високо цінувала спортивна громадскість м. Харкова та України багатоплідну роботу А. О. Коробейникова як головного судді обласних та республіканських змагань з легкої атлетики.

У 70–80-х рр. плідно працював зі студентами викладач І. Г. Бондалєтов — у минулому учень А. О. Коробейникова. Його вихова-

нці склали кістяк команди легкоатлетів ХДІК — неодноразового призера серед вузів III групи м. Харкова. В ці ж часи великий внесок у спортивні перемоги інституту, Харкова і України надавали студенти ХДІК — майстри спорту міжнародного класу гімнастка О. Долгополова, легкоатлетка М. Котенева, здібна бігунка Т. Дзюба, майстер зі стрільби з лука В. Резнікова (всі вихованці бібліотечного факультету).

З 1992 р. кафедру очолює доцент І. Г. Бондалєтов — здібний педагог і фахівець у галузі фізичної культури. Він розробив концепцію розвитку кафедри фізичного виховання, працює над методикою впровадження фізичних вправ у професійні знання, вміння та навички майбутніх фіхівців різних галузей інформаційної та художньої культур. І. Г. Бондалєтов — активний профспілковий діяч.

У 1994 р. підрозділ получив назву — кафедра фізичної культури і здоров'я. Основний напрям діяльності кафедри — формування фізичної культури особистості, сучасного світогляду та світосприйняття у студентів засобами наукових досягнень кафедральних дисциплін, гуманізація педагогічного процесу, згідно з якою здоров'я розуміється нині у тривимірному аспекті: фізичне, психічне та духовне.

Знаковою подією 2000 року у спортивному житті ХДАК стало завоювання її командою II призового місця на чемпіонаті України серед студентів зі спортивної аеробіки і фітнесу (А. Ковалевська, Н. Цигановська, П. Коломієць, Н. Мільман, О. Єрьоміна).

З 2000 р. кафедра за пропозицією І. Г. Бондалєтова стала багатопрофільною. Нині вона єднає 6 споріднених дисциплін: фізвиховання, гімнастику, анатомію і фізіологію людини, безпеку життєдіяльності, охорону праці, основи екології.

Важливою подією в діяльності кафедри став вихід у світ навчального посібника І. Г. Бондалєтова «Основи валеології», який має певний успіх серед фахівців і використовується викладачами та студентами різних міст України. В посібнику тривимірний аспект здоров'я розглядається як об'єкт дослідження науки про здоров'я здорової людини.

Ці підходи поділяли та впроваджували у практику ветерани кафедри спортивні фахівці — майстри спорту Г. П. Аристова та Т. В. Брагіна, викладачі Л. Є Зубатюк, Г. І. Мірошник та їх молоді колеги — майстри спорту Н. В. Цигановська Н. А. Веретельнікова. Новаційними підходами у технології навчання студентів збагачує викладання загальнотехнічних дисциплін кафедри (охорона праці, екологія, безпека життєдіяльності) відомий фахівець В. О. Афанасьєв.

Колектив кафедри обстоює пріоритет і культуру здоров'я, безпеку життєдіяльності, намагається подолати низьку валеоологічну освідченість студентської молоді, постійно здійснює моніторинг її здоров'я з метою його формування, зміцнення і передачі нащадкам.

Студенти факультету хореографії вітають академію з 75-річчям своїми успіхами

Декан О. М. Білик

Факультет по роботі з іноземними студентами

Підготовку фахівців для зарубіжних країн ХДАК розпочала з 1975 р. З того часу магістерські дипломи академії одержали випускники — представники 26 країн Європи, Азії, Африки, Латинської Америки. Показником рівня фахової підготовки іноземних громадян в академії є те, що її випускники обіймають високі адміністративні посади в установах своїх країн: очолюють національні бібліотеки, відділи, працюють у галузевих міністерствах, центрах наукових досліджень, науково-дослідних інститутах, музеях, коледжах, профспілкових школах, управліннях державних адміністрацій. Так, громадяни Ефіопії Теволде Стефанос — начальник відділу документів Національної університетської бібліотеки (м. Аддіс-Абеба, Ефіопія), Вельде Безабез Фелікс — начальник відділу бібліотек Міністерства культури Ефіопії і викладач університету; громадяни Конго Еленге Шан П'єр — керівник культурного центру м. Браззавіль (Конго), Дьєдене Майонго — директор Національної бібліотеки Республіки Конго, громадяни В'єтнаму Ву Кім Лон — директор бібліотеки в інституті мистецтв, Нгуєн Тхі Донг — директор наукової бібліотеки ЦСУ В'єтнаму, Чан Хуанг Бао— директор бібліотеки м. Ханоя, громадянка Йорданії Аль Кусус Інаїр — директор бібліотеки університету в м. Карак (Йорданія).

У 70–80-х роках іноземні громадяни навчались лише на бібліотечному факультеті, де існувала посада заступника декана по роботі з іноземними студентами. Першим заступником декана була В. П. Нікітіна. 1976 року на цю посаду було призначено З. В. Гімальдінову. Цю роботу вона виконувала з винятковою відповідальністю,

віддаючи усі свої сили підготовці спеціалістів бібліотечної справи для закордонних країн. Вона була дійсним наставником студентів-іноземців, надавала їм всебічну допомогу у навчанні та в організації відпочинку.

Накопичений досвід роботи з іноземними студентами, зростання їх контингенту викликали необхідність створення відповідної навчальної структури — факультету по роботі з іноземними студентами. Його було створено під час перебудови всього навчального процесу. Перший декан — доцент С. Є. Шматова — доклала чимало зусиль для становлення факультету, вдосконалення навчального процесу. Втрачені за роки стагнації зв'язки з деякими країнами поновляються. Так, у 1992 р., після перерви майже в тридцять років, приступає до занять перша група китайських студентів.

З 1998 по 2003 рр. факультет очолювала Н. І. Мельник — випускниця Горлівського державного інституту іноземних мов, яка намагалася вирішувати проблеми виховання та навчання іноземних студентів. У 2003 р. деканом було призначено О. М. Білик, кандидата педагогічних наук, доцента, фахівця з методики викладання російської та української мов.

До складу факультету входить підготовче відділення, яке функціонує на госпрозрахункових засадах. За період роботи накопичено значний досвід навчання іноземців як російської, так і української мови, викладачами академії і провідними фахівцями підготовчих факультетів харківських ВНЗ розроблено авторські програми.

Для роботи з іноземними студентами ХДАК видає спеціальну навчальну та навчально-методичну літературу, підручники та навчальні посібники. Використовуючи досвід роботи, кафедри вдосконалюють навчальні плани, методичну документацію. Своє бажання навчатися виявляють іноземні громадяни з таких країн, як: Марокко, Ізраїль, Йорданія, Туреччина, Афганістан, Китай, Іран, ОАЕ, Нігерія, Ефіопія, Японія, Мавританія, Сирія, Бангладеш, Лаос, Ліван, Конго, Туніс, Пакистан, а також громадяни Росії, Білорусі, Вірменії, Таджикистану, Узбекистану, Латвії, Грузії. Така зростаюча зацікавленість гуманітарною освітою гарантує досить стабільний потік абітурієнтів до ВНЗ. Про це свідчать і результати співробітництва академії в межах Асоціації навчальних закладів, діяльність якої спрямована на розвиток міжнародних контактів вузів міста Харкова.

Протягом останніх років відбулися захисти кандидатських дисертацій першими іноземними аспірантами ХДАК: 2001 р. — громадянин

Йорданії Тавалбех Алі Халід Алі за спеціальністю «Книгознавство, бібліотекознавство, бібліографознавство»; 2002 р. — громадянин Йорданії Аль Тавалбех Серхан Ахмед за спеціальністю «Книгознавство, бібліотекознавство, бібліографознавство» та Хассан М. Х. Бані Мустафа за спеціальністю «Музеєзнавство; зберігання художніх цінностей та пам'яток архітектури»; 2003 р. — громадянин Китаю Чен Щзещзинь за спеціальністю «Книгознавство, бібліотекознавство, бібліографознавство».

В академії на основних факультетах та підготовчому відділенні навчаються понад 200 іноземних громадян із 26 країн.

Налагодженість міжнародних зв'язків, їх стабільність дозволяють планувати цю роботу на перспективу. Усе частіше в академії видаються збірники наукових статей за участю іноземних студентів і аспірантів, які ведуть дослідницьку роботу під керівництвом провідних викладачів.

Нині робота факультету спрямована на аналіз та запровадження інноваційних технологій до навчання іноземних громадян, на вивчення започаткованих в Європі процесів щодо створення єдиного освітнього простору, на реалізацію проекту Державної програми підготовки фахівців для зарубіжних країн.

Факультет по роботі з іноземними студентами

Декан А. М. Большакова

Факультет довузівської підготовки та післядипломної освіти

Факультет був створений у ХДАК у 1990 р. Значна увага в діяльності факультету зосереджена на підготовці абітурієнтів до вступу в Академію. З 2002 р. ХДАК співпрацює з Харківським обласним центром зайнятості. У 2002–2004 рр. були організовані курси, які дозволили підвищити кваліфікацію за спеціальностями «Документознавство та інформаційна діяльність» і «Менеджмент організацій» майже 75 слухачам з числа безробітних. Крім того, в 2004 р. факультет здійснив перший випуск фахівців, які здобули другу вищу освіту за спеціальністю «Документознавство та інформаційна діяльність».

Нині пріоритетними напрямами діяльності факультету, окрім створення підготовчих курсів для абітурієнтів, є організація підвищення кваліфікації фахівців, а також здобуття другої вищої освіти за спеціальностями «Документознавство та інформаційна діяльність», «Менеджмент організацій», «Менеджмент міжнародного туризму», «Менеджмент реклами», «Бібліотекар — бібліограф». Деканат очолює А. М. Большакова — кандидат психологічних наук, доцент. До складу деканату входять методисти: Н. Ю. Бичко, О. М. Сухорукова.

Навчально-консультаційний пункт у м. Сімферополі АР Крим

О. А. Андрющенко

Згідно з Указом Президента України від 13.03.2000 р. № 460 «Про заходи щодо соціально-економічного розвитку Автономної Республіки Крим та міста Севастополя» з метою сприяння АР Крим у питаннях задоволення потреб регіону в підготовці висококваліфікованих фахівців соціально-культурної сфери, наказом Міністерства культури і мистецтв України від 12 квітня 2000 р. № 161 у м. Сімферополі був створений навчально-консультаційний пункт Харківської державної академії культури. Організація навчально-консультаційного пункту у м. Сімферополі була направлена, перш за все, на створення сприятливих умов для навчання студентів без відриву від виробництва і здобуття ними вищої освіти, формування академією системи безперервної освіти для кадрів соціокультурної сфери. На базі навчально-консультаційного пункту здійснюється підготовка фахівців освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр» за спеціальністю «Документознавство та інформаційна діяльність», заочної форми навчання. Крім того, викладачі академії, які залучаються до навчального процесу, а також його співробітники протягом року проводять консультації для всіх студентів АР Крим, які заочно навчаються на різних факультетах Харківської державної академії культури.

Для забезпечення навчального процесу пункт має 2 навчальні аудиторії, комп'ютерний клас, оснащення якого складає 7 персональних комп'ютерів, бібліотеку, фонд якої представлений понад 500 примірниками підручників, навчальних посібників, навчально-методичних видань та наукової літератури. Навчальний процес

на базі пункту забезпечують як провідні викладачі академії, так і викладачі-сумісники. Так, у м. Сімферополі працюють: 19 викладачів ХДАК, лише двоє – сумісників, серед них докторів наук, професорів – 3, кандидатів наук (доцентів) – 16, старших викладачів – 2. Контингент студентів заочної форми навчання, для яких сесії проводяться на базі пункту, становить понад 50 осіб.

З моменту створення навчально-консультаційний пункт очолює О. А. Андрющенко, який у 2004 р. успішно захистив кандидатську дисертацію зі спеціальності «Книгознавство, бібліотекознавство, бібліографознавство» і одержав науковий ступінь кандидата педагогічних наук. Як фахівець вищої кваліфікації О. А. Андрющенко викладає профільні дисципліни студентам, що навчаються на базі НКП, надає їм методичну допомогу.

Методистом навчально-консультаційного пункту працює випускниця факультету бібліотекознавства та інформатики ХДАК О. О. Кондратенко, яка у 2004 р. заочно закінчила аспірантуру академії за спеціальністю «Книгознавство, бібліотекознавство, бібліографознавство» і подала до захисту дисертаційне дослідження.

Сторінки минулого і сьогодення бібліотеки Харківської державної академії культури

На сучасному соціально-економічному зламі розумна і високопрофесійна постановка бібліотечної галузі в Україні є головним чинником відродження духовного та інтелектуального потенціалу нації. Бібліотека — це святиня, що відроджує людяність і множить її, хоча, можливо, наше буття організоване досить недосконало, щоб повною мірою вже сьогодні осягнути життєдайну місію бібліотеки. Бібліотека Харківської державної академії культури заснована в 1929 р. як бібліотека Інституту політосвіти. З 1930 р. — це бібліотека Українського інституту комуністичної освіти, а від 1935 р. — бібліотека Харківського державного бібліотечного інституту. Про бібліотеку довоєнних часів ми знаємо більше зі спогадів її читачів, а ніж із наукових публікацій і архівів. У цій історії поки що багато білих плям. Відомо, що бібліотека мала цінний фонд, який викликав захоплення в читачів. І це не дивує, адже у фонді були рідкісні видання з автографами письменників, поетів, бібліотекознавців, книгознавців, які були частими гістьми бібліотеки. За спогадами випускниці ХДБІ, старшого викладача Т. П. Комісаренко, особливо вражали полиці з книгами в золотих окладах. Деякі з них були подаровані бібліотеці діячами науки, культури, а інші надійшли з особистих бібліотек, тому що загубили своїх колишніх власників. Розвиткові

фонду сприяло налагоджене ще з 20-х рр. комплектування вітчизняними та іноземними періодичними виданнями з питань бібліотекознавства, бібліографознавства, книгознавства.

На початок 1941 р. фонд бібліотеки Харківського бібліотечного інституту налічував понад 130 тис. Примірників. Бібліотека мала ті ж приміщення на другому поверсі головного корпусу, які вона має і нині. Студенти довоєнних років активно використовували фонди бібліотеки, старанно опановуючи спеціальність.

У 1941 р. фонд бібліотеки було підготовлено для евакуації до м. Кзил-Орда Казахської РСР, вивезено з приміщення інституту, але до місця призначення він не дістався. Імовірно, що його знищено пожежею у приміщенні центрального універмагу, де знаходився евакопункт.

Перервану війною роботу, бібліотека відновила 10 липня 1947 р. Фактично її було створено заново. Виділили дві суміжні кімнати площею 152,9 кв. м., в яких розмістилися книгосховище і читальний зал. На початку липня прийнято на роботу перших бібліотекарів, а в кінці вересня бібліотека вже зустрічала читачів. З нуля довелося починати і комплектування. Від довоєнних фондів не збереглося жодного примірника, єдиний примірник зі штемпелем ХДБІ повернули до бібліотеки правнуки читачки 1940 р. лише у 2003 р. Перші записи до інвентарної книги зроблено 18 серпня, а наприкінці вересня фонд налічував уже 3105 прим. видань. Протягом навчального року всі книги були на підлозі. Лише влітку 1948 р. їх розставили на металеві стелажі. Поступово фонд бібліотеки збільшувався. На 1 січня 1948 р. він становив 6593 примірників, а на кінець червня 1948 р. — більше 17 тис. прим.

Перша завідувачка бібліотеки повоєнних років Євгенія Михайлівна Борисова доклала багато зусиль для становлення бібліотеки, формування її книжкового фонду. Випускниця 1936 р. Українського бібліотечного інституту Є. М. Борисова була високоосвіченою людиною, мала досвід практичної і викладацької роботи в галузі бібліотекознавства.

Невеликий штат співробітників і бідність фонду потребували додаткового напруження. Читальний зал працював навіть у вихідні дні, під час сесії — по 12 годин на день. Укомплектовано літературою п'ять навчальних кабінетів, створено алфавітний каталог. Кількість студентів досягла довоєнного рівня ще в 1948/49 навчальному році, а бібліотека з її фондами становила лише 1/6 частину довоєнної доби. Один за одним приходили і залишали бібліотеку завідува-

чі (за 10 р. їх змінилося п'ятеро), а колектив бібліотеки залишався з невирішеними проблемами: приміщення, обладнання, штати. Уже в 1956/57 навчальному році фонд бібліотеки сягнув показників довоєнного періоду і навіть перевищив їх: 140 тис. книг, брошур, часописів.

Привернути увагу адміністрації і громадськості до потреб бібліотеки вдалося ст. викладачеві кафедри бібліотечних фондів Дорі Анатоліївні Кумок, яку тимчасово було переведено на посаду завідувача бібліотеки. Її діяльність на цій посаді (1960 р.) сприяла стрімкому розвиткові бібліотеки. Подальший розвиток бібліотеки пов'язаний з плідною діяльністю на посаді завідувача бібліотеки Тамари Федорівни Марченко (1960–1963 рр.).

У 1961 р. бібліотеку переведено в нове, придатніше приміщення. З метою інформування читачів про нові надходження до бібліотеки започатковано відкриті перегляди літератури (прообраз майбутніх «Днів інформації»). З того часу такі виставки, а згодом відкриті перегляди, стали щорічними, організовуються й понині. У ці роки налагоджується комплектування бібліотечного фонду. Книги надходять з книгарень та бібліотечного колектору Харкова, Москви, Ленінграда, Києва та інших міст колишньої держави. Відновлено тісний зв'язок із Московським і Ленінградським бібліотечними інститутами, Всесоюзною книжковою палатою, іншими вищими навчальними закладами та установами, які надсилали бібліотеці літературу. Завдяки цьому фонд бібліотеки на 1 липня 1962 р. становив 134834 прим.

Життя вимагало від колективу бібліотеки зробити її взірцем, на прикладі якого могли б учитися молоді бібліотечні працівники. Двадцять п'ять років (1963–1988 рр.) очолювала бібліотеку Л. Г. Мішустіна (Ключко). З її ім'ям пов'язано багато добрих починань, невтомний пошук нових, досконаліших форм роботи.

Значна увага приділялася книжковому фонду. Значно зросла книговидача: якщо у 1958/59 навч. році вона становила 39139, у 1968/69 рр. — 224269, то у 1978 р. — 412805 прим.

У 1966 р. уведено єдиний читацький квиток, який надавав право на користування книгами всіх відділів бібліотеки і кабінетів. Обслуговування читачів здійснювалося на загальному і заочному абонементах, у читальному залі. У 1964 р. відкрито абонемент у гуртожитку № 1. На абонементі бібліотеки впроваджена групова форма масової видачі підручників на початку навчального року. Кожен студент отримував заздалегідь підготовлений комплект підручників

та пам'ятку читачеві. Завдяки такій організації вдавалося забезпечити підручниками всіх студентів за короткий строк. У ці роки значно активізувалася виховна робота в інституті. Проходили цікаві лекції, діяли музичний лекторій та радіогазета, активно працювали гуртки студентської наукової творчості, пожвавилася робота в академічних групах, розгорнулася шефська робота на підприємствах. У ці роки значно зросла кількість книжкових виставок. Якщо в 1964/65 навчальному році їх було 36, то в 1978 р. — 63. З оглядами виступали співробітники бібліотеки, до їх проведення залучали відомих викладачів (В. М. Айзенштадта, А. З. Житницького, Є. М. Борисову та ін.).

60-ті рр. позначилися здобутками в бібліографічній роботі бібліотеки. Укладено покажчик «Друковані праці викладачів і співробітників Харківського державного інституту культури» у співавторстві зі співробітницею кабінету бібліотекознавства О. П. Насоновою. Разом із відкритими переглядами книжкових надходжень проводилися ретроспективні тематичні перегляди літератури, які допомагали розкривати фонди бібліотеки, пропагувати літературу з книгосховища. Постійне збільшення обсягу і складності робіт, посилення вимог зумовили необхідність запровадження чіткої системи організації праці, підвищення кваліфікації кадрів. Дбайливо виховувалися молоді кадри. Перший рік роботи молоді бібліотекарі працювали під керівництвом досвідчених наставників. Бібліотека постійно надавала методичну допомогу лаборантам, організовувала заняття з правил бібліографічного опису літератури, обліку фонду, складання та оформлення каталогів і картотек. Ці заняття сприяли поліпшенню роботи кабінетів. У 1973 р. бібліотеку ХДІК нагороджено Почесною грамотою Міністерства культури УРСР та республіканського Комітету профспілки працівників культури. У дещо придатніше приміщення переведено відділ комплектування та обробки літератури. Отримано нове обладнання. Штат бібліотеки збільшився на 3 посадові одиниці. Особлива турбота — про першокурсників. У 1972/73 навчальному році зроблено перші кроки по бібліотечно-бібліографічній орієнтації студентів факультету культурно-освітньої роботи. Розроблено програму з основ інформатики, бібліотекознавства та бібліографознавства для студентів І курсу цього факультету. Впроваджено бібліографічні заняття з молодими викладачами музичних кафедр. Збільшилися книжкові фонди бібліотеки. На 1 липня 1970 р. фонд налічував 190115 примірників (на 1 липня 1950 — 26647). З 1973 р. упроваджено безінвентарний облік літератури, що надійшла у великій кількості.

У 1977 р. почав працювати читальний зал у гуртожитку № 2. Бібліотека одержала новий читальний зал — для викладачів і студентів IV-го курсу. З жовтня 1977 р. бібліотека почала видавати «Бюлетень нових надходжень у бібліотеку ХДІК» і розповсюджувати його на кафедрах. Інформація наблизилася до споживача. Зміцнилися партнерські зв'язки бібліотеки з кафедрами. З 1977 р. впроваджено «Дні кафедр».

Значні зрушення в інформаційній роботі відбулися у 80-ті рр. За наказом ректора від 27 жовтня 1981 р. за № 154 «Про вдосконалення роботи з наукової інформації в інституті» інформаційна робота стала прерогативою інформаційно-бібліографічного відділу бібліотеки. У 1982 р. відділу надали окреме приміщення для налагодження інформаційної роботи. У складі довідково-інформаційного фонду відокремлено фонд авторефератів дисертацій, фонд ксерокопій статей з питань культури, культосвітньої роботи, бібліотечної справи. Розроблені та впроваджені службові інформаційні картотеки, проведено анкетування з метою виявлення інформаційних потреб, розроблені фактографічні картотеки, папки досьє «Керівні матеріали з питань культури», «Історія ХДІК». Інформаційне обслуговування здійснювалося з допомогою сигнальних карт за двома напрямами: з питань вищої школи та культури і мистецтва. Спочатку воно зводилося до забезпечення комплексних наукових тем, але з 1985 р. службу інформації ХДІК було прийнято як колективного абонента інформації Республіканського центру інформації з питань культури і мистецтва. Це надало можливість забезпечити інформацією всі спеціальні кафедри обох факультетів і мистецтвознавчої кафедри.

З 1988 по 1995 рр. бібліотеку ХДІК очолювала В. С. Шендрик. Вона добре знала проблеми бібліотеки і піклувалася про те, щоб їх вирішити. У пошуках оптимальних рішень неодноразово змінювалася структура бібліотеки. Так, у 1990 р. до послуг читачів були п'ять читальних залів, два абонементи, 18 кабінетів кафедр, а вже в 1991 р. читальний зал факультету культурно-освітньої роботи реорганізовано в абонемент. Лише два роки функціонував науковий читальний зал (у 1992 р. розформований), у 1991 р. кабінет суспільних наук трансформовано в читальний зал гуманітарного циклу, ліквідовано заочний абонемент, вісім кабінетів кафедр, а наприкінці 1991 р. організовано навчальний абонемент, що проіснував до серпня 1995 р. Абонемент нотно-музичної літератури декілька разів трансформовувався. Але, на жаль, не було вироблено науково обґрунтованої концепції розвитку структури бібліотеки, тому всі реорганізаційні

заходи, зрештою, призвели до нераціонального використання фонду, ресурсу робочого часу, перевантаженню бібліотекарів. На початку 90-х рр. комплектування бібліотеки було задовільним. Так, у 1990 р. надійшло 15132 прим., а потім у 1993–1996 рр. воно значно погіршилося.

Основний напрям у бібліографічній діяльності в 90-ті рр. — бібліографічне та інформаційне забезпечення проблем вищої школи. Бібліографи брали активну участь в інформаційному забезпеченні роботи вузу за темою «Психолого-педагогічне забезпечення інтенсифікації навчального процесу у вузах культури». Уклали списки літератури: «Навчальний процес: шлях інтенсифікації» (1991 р.), «Заочна освіта у вузах України»(1992 р.), «Концепція розвитку вищої освіти» (1992 р.), «Вступні іспити у вузах України». З 1991 р. бібліографи проводять консультації викладачів з питань оформлення депонування рукописів. Складено картотеку авторефератів, упорядковано їх фонд. На замовлення кафедр розроблені картотеки «Вища освіта України: нові законодавчі акти» (1993 р.), «Багатоступенева підготовка фахівців» (1993 р.). Підготовлено і видано дайджест «ХДІК: Що написано пером...». До 65-річчя інституту укладено бібліографічний покажчик «Библиография трудов преподавателей института культуры», що містив лише найзначиміші наукові праці і навчальні видання викладачів інституту.

У ці роки перед бібліотекою постали ще три проблеми: моральне старіння фонду, його фізичний стан і неякісна поліграфія нових надходжень. Книги потребували нової оправи та постійного поточного ремонту. Нові книги просто розсипалися після одного читання, а зміни в політичному та економічному курсі визначили моральне старіння значної частини фонду. Так, якщо в 1990 р. було вилучено близько 10000 томів, то в 1991 р. — 32945, у 1992 р. — 28641, 1993 р. — 13042, 1994 р. — 4372, 1997 р. — 14007, 1998 р. — 7569. Переміщення фондів, ліквідація абонементів, кафедр, звільнення працівників змусили витратити багато часу на переобліки фонду. Велике навантаження бібліотекарів не дозволило підтримувати всі ділянки роботи на високому рівні. У зв'язку зі структурними змінами, скороченням площ бібліотеки, погіршенням комплектування фонду, економічною нестабільністю ці роки не були настільки ж плідними, як попередні. Поступово було втрачено позитивний імідж бібліотеки. Гіркими стали зауваження комісії вченої ради на адресу бібліотеки.

З жовтня 1995 р. бібліотеку очолює Л. П. Семененко. Зміни в суспільстві, економіці, освіті, науці змусили проаналізувати діяльність

бібліотеки. Восени 1995 р. було проведено маркетингове дослідження «Бібліотека очима читача». Результати дослідження дозволили критично оцінити стан справ і виробити стратегію розвитку на майбутнє. Колектив бібліотеки зосередив увагу на поліпшенні роботи всіх підрозділів бібліотеки, впровадженні нових інформаційних технологій, формування позитивного іміджу бібліотеки на основі використання досягнень у галузі бібліотекознавства, бібліографознавства, документознавства в тісному співробітництві з викладачами.

Змінилася стратегія комплектування документами. Розроблена науково обґрунтована політика формування і зберігання бібліотечного фонду, в основі якої — вивчення навчальних програм, тематики наукових робіт викладачів і студентів. Робота по комплектуванню почала проводитися в тісній співпраці з кафедрами, факультетами та відділом обслуговування. Більше 90 % видань переглядалися de vizu. Кошти використовуються для придбання більшого репертуару книг. Основа зацікавленості до бібліотеки — її книжковий фонд. Почали надходити документи на електронних носіях інформації. Їх фонд був малочисельний (2000 р. — 65 одиниць), але з самого початку використовувався активно, оскільки надає більше можливостей для пошуку, скорочує його час.

Ведення БД «Комплектування» та БД «Адреси» дозволило чітко відстежувати інформацію про репертуар та ціни книжкового ринку, оперативно надсилати інформацію фахівцям, швидко отримувати й опрацьовувати замовлення. А головне — контролювати стан виконання замовлення, не втрачати інформацію, обирати оптимального постачальника. При закупівлі підручників перевагу надавали науково цінним виданням, а у разі рівноцінності — виданням українською мовою. Найкращим з точки зору комплектування став 1999 р. — 18278 примірників. Допомогу в поповненні фондів надавали добродійні організації, читачі бібліотеки, автори книг (1997 р. — 522 прим., 1998 р. — 674, 1999 р. — 188). Відновили книгообмін між бібліотеками (1997 р. — 123 прим., 1998 р. — 73, 1999 р. — 58). Активнішою в ці роки стала видавнича діяльність академії, збільшилися надходження праць викладачів до бібліотеки (1997 р. — 255 прим., 1998 р. — 2395, 1999 р. — 12848).

З 1997 р. на основі контрольного примірника в окрему колекцію зібрано праці викладачів ХДАК (у 2000 р. понад 1,2 тис. одиниць зберігання, у 2004 — близько 2,0 тис.). Особливою гордістю бібліотеки є фонд стародруків і рідкісних видань XVII–XIX ст., який у 1997 році виділено в окрему колекцію (1997 р. — більше 700 прим., 2000 р. —

800, 2004 р. — близько 900). Серед них: «Маргирит» Іоана Златоуста (Острог, 1595), «Аріфметіка, сиречь наука числительная» Леонтія Магницького (1703), «Ключь разумения» І. Галятовського (лаврське видання 1659 р.), «Анфологіон» (друкарня Києво-Печерської лаври — 1619 р.), «Аттическое красноречие или книга избранних речей» Ериція Путеанського (1644 р.), «Букварь» Каріона Істоміна (1694 р.), «Золотые часы государей, по образу жітия Марка Аврелія Севера» Гевара Антоніо (1782 р.), «Городская и деревенская библиотека» (1784 р.), «Экономической магазинъ» (1788 р.), «Земноводнаго круга краткое описаніе» (1719 р.), «Три разсужденія о трехъ главнейшихъ древностяхъ российскихъ» (1773 р.), прижиттєві видання видатних письменників із маргіналіями, видання Імператорської Академії наук у Санкт-Петербурзі та ін. Бібліотека має цікаву колекцію бібліографічних покажчиків XIX ст.

У ці роки започатковано роботу по створенню на основі контрольного примірника колекції підручників і навчальних посібників за напрямами підготовки спеціалістів. Виділили обмінний і резервний фонди. Після проведення ремонтних робіт упорядковано фонди всіх підрозділів. Проаналізували стан використання більшості видань, унаслідок чого більше 70 тис. прим. передано в інші структурні підрозділи, де вони використовуються активніше. Книги наблизилися до читача. Протягом 1996–2001 рр. з фонду вилучено близько 6,5 тис. прим. Приблизно 5,0 тис. прим. передано до інших бібліотек. Ці заходи дозволили раціональніше використати площі.

Площа бібліотеки постійно зменшується (закрито читальні зали в гуртожитках, дві кімнати абонемента нотно-музичної літератури передано до аудиторного фонду, припинили свою діяльність ще сім кабінетів кафедр. Їх фонди передавалися до основного книгосховища, фонд навчального абонемента переміщався двічі. У 1996 р. організовано відділ автоматизації, а в наступному році ліквідовано разом зі ставками і кімнатою, додатково виділено фонд наукової літератури.). У 1999 р. площа бібліотеки зменшилася до 523 кв. м. Завантаженість площ удвічі перевищувала допустимі норми зберігання (при нормі на 1,0 тис. прим. — 2,5 кв. м. мали лише 1,23 кв. м.). Ситуація з розміщенням фонду поліпшилася лише після забезпечення бібліотеки новими вищими стелажами. Велика увага приділялася рекламі бібліотечного фонду. Активно використовувалися виставки, перегляди, огляди видань, «Дні кафедр», «Дні спеціаліста». Для розкриття фонду передбачені і масові заходи: запрошуються поети, письменники, викладачі, книгознавці, відомі бібліотекарі, бібліогра-

фи. Цікаво пройшли зустрічі з книгознавцем І. Я. Лосієвським «Про книги і книжників», співробітниками ЦНБ ХДУ і ХДНБК Т. Г. Шерстюк, Н. М. Березюк «Моя професія — бібліограф», колекціонером музичних записів С. В. Столяровим «З історії міського романсу», головою обласного товариства книголюбів Г. М. Бурденком, поетами С. К. Шелковим, Н. А. Супруненко. Багатолюдними були вечори «Авторська пісня», «Трагедія на Чорній річці», «Шрами війни», вечір пам'яті Бориса Чичибабіна «Побачення з весною», «Поет-пророк (Ф. Г. Лорка)», «Епізоди творчої долі» та інші. Бібліотека активно бере участь у роботі наукових конференцій Академії.

Наприкінці 90-х рр. значна увага приділялася вихованню в читачів комплексу морально-етичних, естетичних і політичних цінностей. До участі в масових заходах залучали студентів творчих спеціальностей. Колектив бібліотеки намагався зробити бібліотеку не тільки науковою лабораторією, а й центром культури, духовного та інтелектуального спілкування в Академії. Вона має бути «художньо-інформаційним центром», у якому зосереджено «основний капітал країни» — інтелектуальні, науково-інформаційні ресурси.

Бібліотека сприяє здобуттю освіти та поширенню знань завдяки формуванню фондів та забезпеченню доступу до них, перетворює інформацію у знання, які можуть використовуватися з освітньою, дослідницькою, комерційною або іншими цілями. Її роль полягає в тому, щоб допомогти читачам одержати і використати інформацію, зберегти свої фонди як частину національного надбання.

У 1996 р. у бібліотеці з'явилися перші персональні комп'ютери. Змінилися функції бібліотеки, розширилися та ускладнилися її завдання. Інформаційні ресурси набули значення стратегічних, що визначають рівень розвитку вищого навчального закладу. Кількість читачів поступово збільшилася (1998 р. — понад 3,3 тис. читачів за єдиним обліком, більше 8,0 тис. — у всіх підрозділах, у 2000 р. — відповідно майже 4000 та 9500). Перехід на нові технології з використанням ПЕОМ зумовили необхідність переглянути кадрову політику бібліотеки ХДАК. Більше уваги приділено добору кадрів, підвищенню кваліфікації. У 1996 р. 80 % співробітників оволоділи основами роботи на ПК. Гарні навички роботи на комп'ютері демонстрували випускники ХДАК, яких запрошували на роботу в бібліотеку на конкурсній основі.

У своїй роботі колектив зважає на такі чинники, як зростаюча потреба читачів у здобутті освіти, доступі до інформації, необхідності перекваліфікації та безперервної освіти; збільшення викори-

стання інформаційних технологій, надання віддаленого доступу до інформації у зв'язку з упровадженням форм дистанційного навчання. Оскільки бібліотека вищого навчального закладу орієнтована на забезпечення освітньої діяльності, надавали можливість працювати в читальному залі викладачам і студентам інших вузів безплатно. Не зважали на додаткове навантаження, а отримували задоволення від того, що читачі оцінили якість нашого зібрання і професіоналізм співробітників.

Бібліотекарі добре усвідомлюють, що навчання у вузі — це період формування чітких позицій, національних і загальнолюдських духовних цінностей, морального становлення особистості. Читачі вузівської бібліотеки проводять у ній багато часу, тому бібліотекарі піклуються про забезпечення зручності та ефективності такого тривалого перебування.

Бібліотека має відділи: комплектування та наукової обробки літератури, книгозберігання, довідково-бібліографічний, обслуговування. Площа бібліотеки — 5235 кв. м. На 1 січня 2004 р. бібліотечний фонд становить 307688 прим. (на 1 червня близько 320 тис. прим.). Завдяки репертуарній політиці комплектування сформовано ядро профільних видань. Бібліотека має багатогалузевий фонд: вітчизняну і зарубіжну наукову літературу, навчальну і довідкову за напрямами підготовки спеціалістів. Якість нашого фонду відзначають гості академії. Багато з них зацікавлені мати доступ до фонду нашої бібліотеки. Позитивним є значне збільшення питомої ваги україномовних видань (близько 180 тис. прим.), зокрема підручників. Фонд стає бібліотечним завдяки щоденній роботі бібліотекаря з запитами читача, вивченням його використання та відмов читачам. Увесь фонд упорядковано. У відкритому доступі виділено періодику, літописи книг, журналів, газет, нот. Бібліотека навчального закладу постійно вирішує дилему: як забезпечити максимально можливий репертуар з навчальних дисциплін і одночасно задовольнити попит багатьох читачів на ту ж саму книгу.

За останні роки (1999–2003 рр.) фонд поповнився 44319 прим., а вилучено 53239 прим. Репертуарна політика комплектування виправдала себе і дозволила зменшити кількість лакун профільних видань. На основі БД «Комплектування» зберігається банк даних про профільні видання, які не змогли знайти або закупити.

Значно збільшилися надходження видань ХДАК 2003 р. — 205 назв, 6655 прим. (2000 р. — 43 назви, 1231 прим.; 2001 р. відповідно — 26,1235). Більше ніж у 3 рази в порівнянні з 2002 р. надійшло

подарунків читачів, авторів, доброчинних організацій — 1435 назв, 1547 прим. (2000 р. — 206 прим.; 2001 р. — 719 прим.). Добрі результати дала копітка робота в обмінних фондах бібліотек міста, а також рекламна кампанія видань ХДАК та пропозиції щодо книгообміну з бібліотеками Львова, Харкова, Києва. Удвічі збільшилися надходження за книгообміном — 264 прим. (2000 р. — 75 прим., 2001 р. — 80 прим.). Зважаючи на те, що серед них переважна кількість вузькопрофільних видань, — це вагомий внесок до бібліотечного фонду. Налагоджено добрі контакти з бібліотеками Академії керівних кадрів працівників культури, Києво-Могилянської академії, Львівського національного університету ім. І. Франка, Львівською науковою бібліотекою НАН України ім. В. Стефаника, НБУ ім. В. Вернадського, ХДНБ ім. В. Короленка, ХОНБ, ХОДБ, ЦНГІ «НУА».

Окрім цього багатства ми маємо ще одне — це наші бібліотекарі та бібліографи. За штатним розписом у бібліотеці налічується 23 ставки, працюють — 24 особи, з яких 23 мають вищу освіту, 21 — бібліотечну. Середній вік співробітників — 35 років. До роботи в бібліотеці залучаються висококваліфіковані фахівці з досвідом бібліотечної та педагогічної роботи, які досконало знають фонд. У зв'язку з запровадженням нових інформаційних технологій посилюються вимоги до професійної кваліфікації бібліотекарів. Професіонал характеризується наявністю своєї самостійно вибудуваної тактики професійної продуктивної діяльності. Підвищення кваліфікації проводиться постійно, з виникненням проблем та оргачізаційних, змістовних і технологічних змін. Особливістю системи підвищення кваліфікації нашої бібліотеки є диференціація відповідно до спеціалізації професійної діяльності. Основою підвищення кваліфікації має бути організація самоосвіти: студіювання нормативної, наукової та виробничої літератури з галузі та суміжних царин. Практика доводить необхідність здобуття нових знань співробітниками незалежно від стажу їх роботи. Сьогодні дуже важливо, щоб кожен співробітник розумів: потрібно рости, розширювати свій кругозір, посилювати потенціал, ставати значимим у колективі. Ідентифікація людини «Я — бібліотекар» визначає самосвідомість, тому залишаються в бібліотеці «зберігачі-хоронителі осередку» книжкових скарбниць людства.

З вдячністю згадуємо ветеранів бібліотеки, тих, хто сумлінно і натхненно працював упродовж тривалих років. Це і завідувачі Є. М. Борисова, Я. Й. Гандельман , Д. А. Кумок, Т. Ф. Марченко, Л. Г. Мішустіна (Ключко), В. С. Шендрик; патріоти бібліотеки, які

створювали бібліотеку заново — К. Я. Красильна, О. А. Науменко (Слюсарева), молодий спеціаліст К. Литвиненко. Тривалий час успішно працювали Е. Я. Черніловська, Л. А. Пепенко, завідуюча відділом І. Куропаткіна, бібліотекар І категорії О. В. Казакова, хорошими спеціалістами були бібліографи Л. І. Карамишева (Білоусенко), М. І. Гура, Т. І. Колісніченко, О. М. Онуфрієва, Г. М. Лях. Понад 40 років успішно працювала бібліограф Т. С. Раскіна, більше 30 років працює бібліотекар, а нині — завідуюча відділом обслуговування В. Г. Тополевська., 20 років — бібліограф, а нині завідуюча довідково-бібліографічним відділом С. В. Євсеєнко. Плідно працюють: завідуюча відділом комплектування та обробки літератури О. Л. Григор'єва, бібліограф Т. О. Шикаленко, бібліотекарі Т. І. Білан, Л. М. Решетняк, С. В. Рудім, І. В. Семенова, А. В. Шевченко. Органічно влилися в колектив випускники ХДАК.

Усі підрозділи обслуговують понад 11000 читачів, за єдиним читацьким білетом — 4600 осіб. Серед наших читачів не лише студенти, викладачі, аспіранти, докторанти ХДАК, а й науковці, творча інтелігенція міста, студенти інших вузів, які цікавляться мистецтвом, культурою. Значно зросла загальна кількість відвідувань — близько 150 тис. Порівняно з попередніми роками збільшилася книговидача (360 тис. прим.), зросла читаність. Тенденція до збільшення читаності — добра ознака того, що вимогливість викладачів до якості підготовки зростає з кожним роком. Позитивним чинником, що вплинув на читаність, є розробка і видання оновлених програм курсів та навчально-методичних матеріалів, якими достатньо забезпечена бібліотека. Послугами МБА нашої бібліотеки користуються більше 30 бібліотек університетів, коледжів, технікумів.

До створення бібліотеки як центру інформації, культури, освіти, науки колектив бібліотеки рухався не один рік, поліпшуючи матеріально-технічну базу, підвищуючи професіоналізм бібліотекарів, упроваджуючи кращий досвід вузівських бібліотек.

Для розвитку суспільства потрібні економіка, культура, інформація. Бібліотека — це те місце, де зосереджені джерела інформації. Зробити їх надбанням усіх наших користувачів — завдання бібліотеки. Розвиток культури, а особливо бібліотек, усе більше залежить від інформаційних технологій. Ми добре розуміємо: якщо бібліотека не матиме відповідної інфраструктури інформаційних технологій, не зможе взаємодіяти з іншими бібліотеками, організаціями. Вона повинна мати свою особисту стратегію входження в інформаційне суспільство з урахуванням і розробкою своєї реакції

на сприятливі та несприятливі можливості та визначити свою роль у ньому. Наша бібліотека має всі можливості для того. щоб створити собі місце і роль у майбутньому інформаційному суспільстві через розробку чіткої та узгодженої стратегії розвитку. Останнім часом увага зосереджувалася на впровадженні новітніх інформаційних технологій, комп'ютеризації інформаційних процесів, створенні електронного каталогу. Підготовка фахівців пов'язується не просто з розширенням матеріальної бази, а з наявністю базової організації для запровадження всіх аспектів автоматизації. Цією базою могла б бути бібліотека ХДАК. Необхідно постійно розвивати й удосконалювати бібліотечну технологію. Можливо суспільство з часом визнає продуктивність технологічного підходу як концептуальної основи наукового осмислення бібліотеки й удосконалення бібліотечної освіти. В уявленні про бібліотеку як систему слід об'єднати методи, технології та управлінський сегмент. Технологічний підхід — не лише інструмент вирішення конкретного завдання, а ще й спосіб добре організованого ефективного мислення.

Плідна робота колективу бібліотеки була б неможливою без уваги, постійної допомоги і підтримки ректора, без тісної співпраці з усіма кафедрами і підрозділами та без багатьох читачів-друзів бібліотеки. Бібліотека активно співпрацює з кафедрою інформаційних технологій ХДАК і Асоціацією сучасних інформаційних і бібліотечних технологій та Харківським бібліотечним товариством, членом яких вона є.

Створено 9 автоматизованих робочих місць (АРМ). З 1996 р. ведеться електронний каталог (ЕК) на нові надходження. На його основі друкуються бюлетені нових надходжень, списки сигнальної інформації, картки для генерального алфавітного, систематичного каталогів, алфавітного каталогу нот та каталогів на підсобні фонди читального залу та абонемента нотно-музичної літератури, які поки що ведуться паралельно.

У 1997 р. уперше в Україні в співпраці бібліотекарів, викладачів та студентів розроблено ЕК «Нотні видання» (понад 40000 записів), який містить записи на нові надходження та фонд ретроспективних нотних видань, який налічує більше 10 тис. прим. З 1997 р. нотні видання систематизуються за таблицями ББК, до них визначаються ключові слова для введення до ЕК. Він уможливлює пошук інформації на основі відомостей про видання та окремі твори за будь-якими ознаками. З 1997 р. маємо доступ до ресурсів Інтернет. У 2000 р. розпочалася робота над ЕК ретроспективних видань «Бібліотечна

справа та інформатика». Окремо ведуться бібліографічні бази даних (ББД) «Держава та право», «Систематична картотека статей», «Праці викладачів ХДАК», «Вища школа». В окрему ББД виділено «Праці ректора В. М. Шейка». Загальний обсяг ЕК та ББД становить понад 100 тис. записів.

Бази даних користуються значним попитом у читачів. Оскільки не створено загальнодержавних тезаурусів, бібліотека веде наукову роботу над розробкою лінгвістичного забезпечення ЕК та ББД. Визначено нові предметні рубрики, ключові слова. відредагована основна частина лінгвістичного забезпечення. З цією метою була розроблена прикладна програма по виконанню глобального коригування. Програма вже дала досить позитивні результати. Застосування програми AWK показало, що електронні каталоги перебувають у гарному стані. Виявили незначні помилки перших років ведення каталогу. (Але що робити? Вчимося! Дбаємо про досконаліть довідково-пошукового апарату, орієнтуємося на вимоги і потреби завтрашнього дня).

До послуг читачів — систематична картотека статей, тематичні та службові картотеки. На основі ББД здійснюється інформування читачів, виконання довідок. Щорічно читачам надається близько 8000 довідок, серед них понад 1600 тематичних, значна частина виконується в автоматизованому режимі, багато довідок підвищеної складності, наприклад, «Українська культура: тенденції, еволюція, політика, традиції» (351 назва), «Книжкова торгівля в Україні» (117 назв), «Бібліотека в електронному середовищі» (98 назв), «Гуманізація вищої освіти» (80 назв). Для молодих науковців підготовлено рекомендаційний список літератури «Методологія культурологічних досліджень» (102 назви). Добре організована робота по інформуванню викладачів про стан профільного книжкового ринку. В останні роки застосовується принцип диверсифікації інформаційних послуг. Індивідуальне інформування керівництва та провідних фахівців академії здійснюється в режимі ДЗК та ВРІ. Для студентів перших та останніх курсів бібліографи проводять заняття з основ бібліотечно-бібліографічних знань.

Цікаво проходять «Дні спеціаліста», «Дні інформації», відкриті перегляди, бібліографічні огляди. Щоквартальні бюлетені нових надходжень, інформаційні листки інформують читачів про надходження до бібліотеки. Бібліотека є учасником проекту по створенню зведеного каталогу періодичних видань у бібліотеках міста. Регулярно подається інформація до зведеного каталогу нових надходжень

до провідних бібліотек м. Харкова «Бібліотечна справа. Бібліотекознавство. Бібліографознавство», з яким потім ознайомлюються викладачі і студенти.

Виховна робота проводиться опосередковано. Традиційно організовуються екскурсії першокурсників до бібліотеки. Цікаво проходять екскурсії для студентів-культурологів «Дивосвіт старослов'янської книги». Вони з цікавістю розглядають стародруки, читають написи і тексти. Частими гостями бібліотеки є учні Харківського училища культури, «Авторської школи Бойка». Для них організовуються екскурсії «Книжкова скарбниця» та «Інформаційне середовище бібліотеки». Діти з захопленням розглядають стародруки, довідкові видання, цікавляться електронним каталогом і базами даних. Учні з повагою ставляться до книги, до бібліотекарів, прагнуть більше знати, а хтось із них, можливо, прийде вчитися до академії.

Активно проходять місячники «Зберігаймо і примножуймо фонд бібліотеки». У співдружності викладачів, студентів, бібліотекарів щорічно проводиться чудове свято «Всеукраїнський день бібліотек у ХДАК». У переповненому залі традиційно збираються представники всіх факультетів. На сцену підіймаються друзі бібліотеки: виконавці, читачі-професори і читачі-студенти, автори книг, колеги, видавці, дарувальники. У читальному залі експонується виставка «Дарунки читачів у фондах бібліотеки ХДАК», стіни коридорів прикрашають звернення до читачів «Подаруй книгу бібліотеці» та плакати, розроблені студентами факультету бібліотекознавства та інформатики під гаслом: «Збережімо книгу — збережемо бібліотеку!».

Цікавим нововведенням стали заходи щодо популяризації наукових досягнень викладачів академії. У читальному залі оформлена виставка художньої фотографії «Краса у фотооб'єктиві професора Б. Колногузенка». Проводяться зустрічі викладачів із читачами, розгортуються виставки-вітання читачам-ювілярам (Н. Ф. Колосовій, Г. Г. Асєєву, Т. В. Босенко, В. О. Ільганаєвій, Н. М. Семейкіній та ін.). На них експонуються наукові публікації ювіляра, авторські свідоцтва, дипломи, грамоти, подяки, публікації про нього, фотографії з архівів друзів, есе студентів і колег, побажання, малюнки. Після завершення дії експозиції всі матеріали передаються ювілярам. У переповненому залі пройшла читацька конференція-пам'яті за книгою доцента Т. О. Скрипник «Життя прожити — не поле перейти». На неї були запрошені студенти, ветерани академії, рідні Т. О. Скрипник, її колеги, друзі та учні. Відбулася змістовна роз-

мова, яка стосувалася не лише однієї книги, а торкнулася питань, що розглядалися у значному науковому доробку автора. На розгорнутій виставці були представлені не лише друковані праці, а й фотографії — свідки історії розвитку бібліотекознавства в Україні. Популяризація видань наших учених була метою участі в щорічних виставках «Наука, освіта, виробництво Харківщини», «Світ книги» в м. Києві, 7–10 міжнародних форумах видавців у Львові, де були оформлені експозиції ХДАК та проведено презентації підручників.

Щорічно організуються більше 50 тематичних виставок, на яких експонуються близько 3000 примірників видань. Великий резонанс викликали виставки «Голодомор на Україні», до ювілею Т. Г. Шевченка «Син волі», пересувна виставка «Наследие Рерихов». Окрім книжкових, оформлюються виставки художніх дитячих робіт: «Збережімо книгу», «Світ очима дітей». Читачі виявили зацікавленість до виставок творів ужиткового мистецтва, виконаних учнями ПТУ № 41, та «Вишивала дівчина вишиванку», зібрану з домашніх колекцій співробітників бібліотеки. Пейзажі, портрети, рушники, вишиті бібліотекарем О. В. Резнік та її мамою Вірою Олексіївною, «Заповіт» Т. Г. Шевченка, вишитий бібліотекарем Л. М. Решетняк, дивували і викликали захоплення глядачів. Виставки вишиванок студентів, співробітників академії проводилися вже вчетверте і щоразу на них демонструвалися нові роботи, а автори розповідали про стилі, звичаї, обмінювалися секретами техніки. Такі виставки зігрівають душу, викликають радість і бентежать серце. Людина, яка долучається до цієї краси, стає добрішою.

Тісна співпраця з керівництвом факультетів, з читачами, спільна підготовка заходів, організація виробничої практики студентів II–IV курсів дають свої позитивні результати: створюють атмосферу довіри, поліпшують взаємовідносини з читачами. Вважаємо, що найдієвішим засобом виховання стала книга, інформація, культура обслуговування, готовність бібліотекарів надавати професійну допомогу, увага до всіх і кожного.

За останні п'ять років співробітники бібліотеки підготували більше 10 доповідей на наукові конференції, семінари: М. М. Ладна, Л. П. Семененко, Т. В. Семенова, Н. А. Шепелява. Вийшли друком дайджести «Віват, Академіє!» (1995–1998 рр.), (1999–2003 рр.), які стали продовженням дайджесту «Що написано пером...», (1995 р.), бібліографічні покажчики «Друковані праці викладачів і співробітників Харківської державної академії культури (1947–1998 рр.)» Т. 1, Ч. 1–2; (1999–2003 рр.) Т. 2, «Василь Миколайович Шейко»,

«Наталія Феоктистівна Колосова» (серія «Видатні педагоги Харківської державної академії культури»), більше 40 наукових статей. За дорученням керівництва академії проведене наукове дослідження джерельної бази публікацій фахових видань «Культура України», «Вісник ХДАК». Аналіз цього дослідження втілено в науковій публікації «Бібліометричне дослідження джерельної бази публікацій фахових видань».

Щорічно бібліотекарі ХДАК надають понад 150 методичних консультацій колегам з бібліотек Харкова, області та інших міст, 1000 методичних консультацій студентам, допомагають науковцям ХДАК та інших ВНЗ у систематизації статей, підручників, монографій, у науковому редагуванні списків літератури. За останні п'ять років для бібліотекарів ВНЗ, технікумів, коледжів, ПТУ, дитячих бібліотек та методистів області прочитано близько 100 лекцій з питань теорії та практики бібліотечної справи. Бібліотека є базою для проведення практичних занять та підготовки наукових студентських робіт. Студенти першого курсу протягом першого семестру працюють у бібліотеці у вільний від занять час. Вони опановують прості процеси та операції, ознайомлюються з особливостями роботи різних відділів. Це полегшує процес вивчення циклу спеціальних дисциплін та професійної адаптації. Студенти старших курсів вивчають досвід нашої бібліотеки при підготовці наукових, курсових і дипломних робіт. Результати цих досліджень упроваджуються в роботу бібліотеки. Авторитет бібліотеки зростає з кожним роком, про що свідчать численні звернення колег за консультаціями, запрошення до участі в проектах, семінарах, конференціях, довіра з боку читачів-студентів і читачів-викладачів. Успіхом бібліотеки стала перемога директора бібліотеки на конкурсі 2003 р. «Освіта Харківщини: кращі імена» в номінації директор бібліотеки, відзначення співробітників бібліотеки Почесними грамотами та подяками Міністерства освіти та науки, Обласного управління освіти та Харківського бібліотечного товариства.

Перспективи свого розвитку бібліотека ХДАК пов'язує з новітніми інформаційними технологіями, системою підвищення кваліфікації співробітників, яка б спонукала до перебудови професійного мислення співробітників; допомагала б удосконалювати вміння, навички, оволодівати новими методами роботи; розвивала б творчу ініціативу співробітників.

Піклуємося про підвищення якості обслуговування та якості бібліотечно-інформаційної продукції і послуг; підвищення ефективно-

сті праці бібліотечних працівників та створення відповідних умов роботи бібліотекарів і читачів. Належну увагу приділяємо інтеграції АІБС до інформаційної системи управління вузу, формуванню і розвитку електронних інформаційних ресурсів, оновленню теоретичних знань і практичних навичок спеціалістів відповідно до постійно зростаючих вимог державних стандартів і застосування новітніх технологій. Упевнено рухаємося до побудови бібліотеки-мрії.

Бібліотека зустрічає ювілей академії новими виданнями

Редакційно-видавничий відділ

Редакційно-видавничий відділ як окремий підрозділ ХДАК створено за наказом ректора в лютому 2000 року з метою налагодження видавничої діяльності вузу. Проте редакційна робота у вузі на той час здійснювалася вже протягом багатьох років редакторами, що підпорядковувалися проректорові з наукової роботи М. В. Дяченку. Так, з 1992 р. на посаді редактора працюють Л. Ф. Торбовська, з 2000 р. — Т. Д. Булах, з 2001 р. — Т. Г. Царенко, які редагують наукові, навчально-методичні та внутрішньовузівські матеріали.

З розвитком інформаційних технологій зросла видавнича діяльність вузу. В академії почали видавати збірки «Культура України» (1993 р.) та «Вісник ХДАК» (1998 р.), що потребувало об'єднання підрозділів академії, котрі б контролювали випуск друкованої продукції, в окремий підрозділ. У складі новоствореного відділу передбачено 3 підрозділи, в яких працюють 13 співробітників: редакційний, видавничий, лабораторія множувальної техніки.

З 2002 р. редакційно-видавничий відділ підпорядковано проректорові з навчально-методичної та виховної роботи Н. М. Кушнаренко. Відділ очолила О. П. Щербініна, яку в 2003 р. замінила О. А. Якушина. З березня 2004 р. обов'язки начальника редакційно-видавничого відділу виконує Л. Ф. Торбовська, досвідчений фахівець, редактор не за професією, а за покликанням.

У складі редакційно-видавничого відділу кваліфіковані фахівці, які виконують такі види робіт:

редагування текстів (Л. Ф. Торбовська., Т. Д. Булах, Т. Г. Царенко);

верстка видань (І. Г. Колесник, С. В. Яшиш);

підготовка до друку наукових, навчально-методичних матеріалів (Т. Г. Царенко, А. В. Шамрай, О. В. Лебєдєва);

поліграфічні роботи, ксерокопіювання (І. Г. Скабіцький, І. М. Маркова);

продаж матеріалів, виданих у ХДАК (О. В. Лебєдєва).

Видання академії мають гарне художнє оформлення — відзнака І. Р. Акмен — члена союзу дизайнерів України.

Лише в ювілейний рік редакційно-видавничим відділом видано 300 програм та навчально-методичних матеріалів, 10 наукових збірок, 3 монографії, 13 навчальних посібників, 5 конспектів лекцій.

Комп'ютерний центр

Центр створено в 1997 р. за підтримки Міжнародного фонду «Відродження» Дж. Сореса.

За своїм призначенням центр орієнтований на обслуговування співробітників, викладачів і студентів академії, які мають навички роботи з комп'ютером, а також на інформаційно-технічну підтримку інтернет-сторінки академії; технічну підтримку комп'ютерної техніки підрозділів академії, локальної мережі та каналу зв'язку з Інтернетом.

У комп'ютерному центрі працюють: В. Р. Воронцов — начальник центру та інженери-програмісти — Ю. Б. Вакуленко, А. Г. Головко, М. І. Смаль. Значну допомогу в роботі комп'ютерного центру надають інженери-програмісти В. В. Черевик (НТУ «ХПІ») та С. В. Бондар (ТОВ СП «АВС»).

Центр забезпечує користувачам такі інформаційні послуги: користування комп'ютером, ресурсами серверів, робота в Інтернеті та з електронною поштою, друкування інформації користувачів.

Навчальний відділ

Навчальний відділ — це серце кожного навчального закладу. Саме навчальний відділ розробляє навчальні плани, графіки навчального процесу, розрахунок штату викладачів, розрахунок навчального навантаження професорсько-викладацького складу та розрахунок годин по кафедрах і дисциплінах, узгоджує з деканатами розклад занять.

Відтоді як почав діяти інститут політичної освіти (1929 р.), в ньому було три факультети; навчальна частина розробила навчальний план, який складався з трьох циклів: соціально-економічного, спеціального та іноземних мов. А вже у 1932 р. в інституті, який перейменували у Всеукраїнський інститут комуністичної освіти (ВУІКО), діяло вісім факультетів, відповідно до цього розроблялися і вдосконалювалися навчальні плани.

Після реорганізації ВУІКО в Український бібліотечний інститут (1935 р.), а потім його перейменування у Харківський державний бібліотечний інститут (1939 р.), було розроблено Статут, в якому визначалися головні завдання інституту серед них: організація навчального процесу, який би забезпечував підготовку висококваліфікованих фахівців. Відповідно безперервно удосконалювалися навчальні плани факультетів, які за два передвоєнні роки були достатньо стабілізовані. Вони сприяли всебічній підготовці студентів з соціально-економічних дисциплін, історії, літературознавства. Велика увага приділялась спеціальній підготовці, на яку відведено більше третини годин.

Під час війни інститут тимчасово припинив свою роботу. Після поновлення роботи інституту (1947 р.) навчальна частина, яку очолював зам. директора О. А. Майборода, склала графіки навчального процесу на перше і друге півріччя 1947/48 навч. року, на основі яких були складені стабільні розклади занять на всіх факультетах. Навчальна частина провела заходи з розширення навчально-виробничої бази та контролю за навчальним процесом.

Після реорганізації ХДБІ у Харківський державний інститут культури (1964 р.), виникненням нових кафедр, особливо на факультеті культурно-освітньої роботи, навчальною частиною і випускаючими кафедрами перероблені навчальні плани з усіх спеціалізацій, передбачено посилення викладання фундаментальних наук, розширення самостійної роботи студентів, поліпшення організації навчальної і виробничої практики.

З першого року існування інституту одним із важливих завдань навчального процесу є організація і проведення виробничої практики. Вона надає можливість перевірити теоретичні знання студентів, набути практичні навички, закріпити і конкретизувати теоретичний матеріал. Виробнича практика також дає можливість перевірити якість усього навчального процесу і визначити шляхи його вдосконалення. Тому питання виробничої практики завжди були у центрі уваги навчальної частини. У різні часи керівниками практики були: М. Г. Бєліченко, Н. А. Майстренко, Ж. А. Прокопенко, Г. Ю. Хлистун.

З 1957 до 1975 рр. завідуючою навчальною частиною працювала І. П. Колесникова, з 1975 до 1993 рр. — А. Ф. Гуненко.

З перетворенням Харківського державного інституту культури у Харківську державну академію культури зазнає концептуальних змін не тільки назва, але і зміст підготовки фахівців, а отже — і організація навчального процесу. Нині в академії сім факультетів, навчальний процес забезпечують 28 кафедр, підготовка фахівців здійснюється за робочими планами (27 спеціалізацій денної і 28 — заочної форми навчання). Нові навчальні плани забезпечують ступеневу систему освіти, її безперервність та послідовність з урахуванням попереднього освітнього (фахового) рівня студентів.

Сьогодні навчальний відділ є методичним центром організації та управління навчальним процесом з усіх форм підготовки кадрів, який має такі основні функції: визначає необхідність удосконалення діючих і розробки навчальних планів з нових спеціальностей та спеціалізацій; здійснює контроль за своєчасним складанням семе-

стрових розкладів занять та їх відповідністю навчальним планам і методичним вимогам; на підставі діючих навчальних планів здійснює розрахунок навчального навантаження по кафедрах; складає графіки навчального процесу по факультетах і здійснює контроль за їх виконанням; організує диспетчерську службу з використання аудиторного фонду; організує виробничу практику студентів, контролює її виконання, узагальнює результати виробничої практики та намічає заходи по її удосконаленню; здійснює контроль та облік виконання навчального навантаження викладачів, які працюють за погодинною оплатою; здійснює контроль за підготовкою розкладу роботи державних атестаційних комісій. Новою справою для навчального відділу за вимогою часу стало виготовлення документів про освіту та студентських квитків на основі фотокомп'ютерних технологій.

Ці функції виконує невеликий, але стабільний колектив працівників навчального відділу: методисти В. М. Кутепова і Н. М. Муравйова, інженер з підготовки кадрів Є. Я. Момот, керівник виробничої практики Н. С. Русавська. Очолює навчальний відділ з 1993 р. Л. І. Колесник.

Відділ кадрів

Кадрове діловодство в бібліотечному інституті з моменту заснування було доручено одній людині — Н. С. Черніковій. Вона пробила у відділі кадрів 25 років. З 1976 по 1984 рр. очолював відділ кадрів С. Л. Галатюк. З його приходом питаннями кадрового діловодства почав займатися самостійний структурний підрозділ — відділ кадрів. З 1984 р. на посаду начальника відділу кадрів була призначена Л. Г. Кузнецова, яка успішно продовжує його справу.

До складу відділу входять ще три висококваліфіковані спеціалісти: А. Б. Терехова, О. О. Березинська, Т. М. Жукова.

Завдання відділу кадрів полягає в оформленні документації по особовому складу: наказів про прийняття, переміщення, звільнення працівників, надання відпусток тощо. Знання та дотримання трудового законодавства вдало поєднуються з порядністю та доброзичливістю.

Бухгалтерія

Відділ бухгалтерії створено за наказом ректора з того часу, як почав діяти інститут політичної освіти (1929 р.).

Бухгалтерія — це спеціальний самостійний структурний підрозділ академії, який здійснює бухгалтерський облік з часу заснування і до повної ліквідації закладу, складає звіти, в яких відображають підсумкові показники господарської діяльності, майновий і фінансовий стан установи, контроль за дотриманням фінансової і кошторисної дисципліни. Відділ діє на підставі статуту академії, підпорядковується безпосередньо ректорові, а з фінансової дисципліни — Міністерству культури і мистецтв України.

Очолює бухгалтерію з 1977 р. головний бухгалтер Н. М. Остріщенко. У академії за бухгалтерами закріплені окремі дільниці обліку: необоротні активи, матеріальні запаси, операції з грошовими коштами, розрахунки із заробітної плати, стипендії, операції з виплати допомог, компенсацій з основного капіталу, бюджетними та власними надходженнями, з видатками. У бухгалтерії працюють: заступник головного бухгалтера — Л. В. Суконько; бухгалтери І та ІІ категорій: О. П. Павлова, О. С. Піддубна, О. Д. Бахуревич, Н. А. Лук'янчикова, О. М. Кремінь, С. М. Устінова. Старший касир — Л.П. Заїкіна.

Бухгалтерія у своєму розпорядженні має 4 комп'ютери, лічильні машинки, за допомогою яких здійснюються необхідні розрахунки та друкування всіх матеріалів. Уся робота відділу організована відповідно до вимог сучасності.

Планово-фінансовий відділ

Планово-фінансовий відділ створено за наказом ректора інституту з 1 жовтня 1991р. З 1990 р. в інституті працювало два економісти. Але зі значним розширенням обсягу роботи та збільшенням суми власних надходжень виникла необхідність у створенні планово-фінансового відділу. Відділ є самостійним структурним підрозділом ХДАК, діє на підставі Статуту академії і підпорядковується безпосередньо ректорові.

Основним завданням відділу є поточне і перспективне планування фінансової роботи академії, зокрема, щорічне складання кошторисів на поточний рік та проектів кошторисів на наступний по доходах та видатках окремо по загальному (бюджетне фінансування) та спеціальному (власні надходження) фондах із розрахунками та обгрунтуванням по кодах економічної класифікації.

Крім того, планово-фінансовий відділ академії веде облік контингенту студентів, аспірантів та докторантів, що навчаються в академії, як за рахунок коштів державного замовлення, так і на підставі заключених контрактів. Чисельність професорсько-викладацького складу, адміністративно-управлінського, навчально-допоміжного та іншого персоналу передбачається штатним розписом, який також складається відділу і постійно корегується у зв'язку зі змінами посадових окладів та чисельності персоналу.

Планово-фінансовий відділ здійснює розрахунки вартості навчання студентів, що навчаються на підставі укладених контрактів, вартості друкованої продукції (книжки, методичні матеріали та ін.), розміру орендної плати, вартості проживання та інших платних послуг. З 1991р. планово-фінансовий відділ очолює В. М. Лоріна. До складу відділу входять два економісти І категорії — О. В. Мельнікова та Л. С. Верхова.

Планово-фінансовий відділ оснащено необхідною лічильною технікою, за допомогою якої здійснюються необхідні розрахунки та друкування всіх матеріалів відділу. За результатами роботи, залежно від установлених строків, планово-фінансовий відділ складає щомісячні та щоквартальні звіти і звітує перед Міністерством культури та статистичними органами.

Адміністративно-господарча частина

Адміністративно-господарча частина (АГЧ) академії існує з моменту заснування Харківського бібліотечного інституту, є важливим та невідємним підрозділом сучасної академії. Вона забезпечує навчальний процес матеріально-технічною базою, створює нормативні санітарно-гігієничні умови праці для професорсько-викладацького складу та студентів академії в навчальних корпусах, забезпечує побут мешканців гуртожитків.

До складу адміністративно-господарчої частини входять адміністративно-господарчий відділ, господарчі підрозділи навчальних корпусів та гуртожитків академії. Очолює і координує роботу АГЧ проректор з адміністративно-господарської роботи Ю. О. Петруня.

Адміністративно-господарський відділ складається із кваліфікованих спеціалістів з вищою освітою та досвідом роботи, які оперативно вирішують технічні питання з експлуатації будівель і споруд академії. Інженер М. В. Скрицька — теплоенерговодопостачання, інженери В. П. Морозова, Т. С. Ямна та Г. І. Пінчук — матеріально-технічногічного постачання.

Проведення робіт в академії та навчального процесу, проживання студентів у гуртожитках здійснюється з урахуванням питань охорони праці та пожежної безпеки забезпечує інженер з охорони праці — Н. С. Сакара.

Керівництво роботою господарчих підрозділів навчальних корпусів та гуртожитків академії здійснюють коменданти. Комендант навчальних корпусів № 1, 2,5 — С. Ю. Федорова, навчального корпусу № 3 — В. Я. Жерьобкіна, навчального корпусу № 4 — Л. Ф. Зоц, гуртожитку № 1 — А. А. Ільїна, гуртожитку № 2 — С. Ю. Кондраніна. Від роботи комендантів залежать чистота та порядок у приміщеннях та гуртожитках академії, вирішення господарських питань.

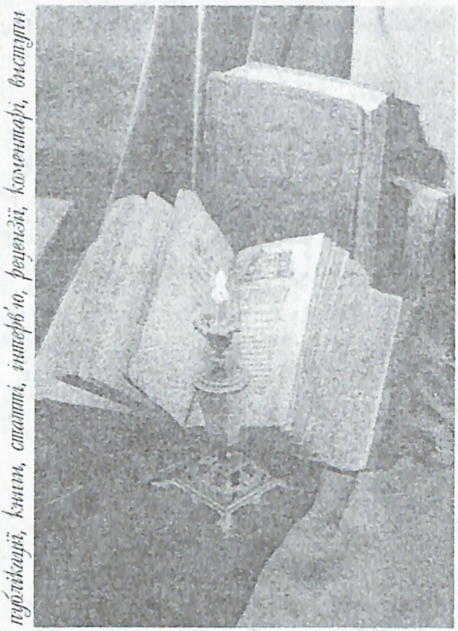

публікації, книги, статті, інтерв'ю, рецензії, коментарі, виступи

публікації, книги, статті, інтерв'ю, рецензії, коментарі, виступи

Бібліографія

1. Анучина, Л. В. Бібліотечний факультет ХДІК на новому етапі свого розвитку / Л. В. Анучина, М. П. Васильченко, В. К. Удалова // Бібліотекознавство і бібліогр.: Респ. міжвід. наук.-метод. зб. / Харк. держ. ін-т культури – Х., 1989. – Вип. 29. – С. 75–82. – Бібліогр.: 6 назв.
2. Бейліс, Л. «Вісник Харківської державної академії культури» — продовження традицій / Л. Бейліс // Бібл. планета. – 2002. – № 4. – С. 20–22.

3. Березюк, Н. М. Бібліотечна освіта в Україні: (сторінки історії) / Н. Березюк // Бібл. вісн. – 2000. – № 1. – С. 32–35. – Бібліогр.: 12 назв.

4. Березюк, Н. М. Підготовка фахівців у Харківській державній академії культури без відриву від виробництва: історичний огляд / Н. М. Березюк, В. А. Мільман // Вісн. Харк. держ. акад. культури: Зб. наук. праць. – Х.: ХДАК, 2000. – Вип. 3. – С. 189–201.

5. Васильченко, М. П. Досвід використання активних методів навчання студентів / М. П. Васильченко, Е. Т. Карачинська // Бібліотекознавство і бібліогр.: Респ. міжвід. наук.-метод. зб. / Харк. держ. ін-т культури. – Х., 1986. – Вип. 26. – С. 92–102.

6. Витяжков, В. Т. До питань підготовки бібліотечних кадрів у світлі постанови ЦК КПРС «Про підвищення ролі бібліотек у комуністичному вихованні трудящих і науково-технічному прогресі» / В. Т. Витяжков // Бібліотекознавство і бібліогр.: Респ. міжвід. наук. -метод. зб. / Харк. держ. ін-т культури. – Х., 1976. – Вип. 16. – С. 40-49.

7. Віват, академіє!: Дайджест / Уклад.: І. В. Пивовар, П. А. Семененко, Л. П. Семененко; За ред. С. В. Євсеєнко. – Х.: ХДАК, 1999. – 213 с.

8. Волкова, С. І. Кафедра бібліотекознавства ХДАК: До 75- річчя підготовки бібліотечних спеціалістів / С. І. Волкова, Т. П. Самійленко // Вісн. Харк. держ. акад. культури: Зб. наук. праць. – Х.: ХДАК, 2000. – Вип. 3. – С. 172-180.

9. Высшее библиотечно-библиографическое образование в СССР и за рубежом: Библиогр. указ. лит. / МГИК; Сост. Е. Г. Симонова. – М., 1989. – Ч. 1. – 160 с.

10. Вытяжков, В. Т. Отраслевик или универсал? / В. Вытяжков, Е. Тамм // Библиотекарь. – 1962. – № 5. – С. 48-49.

11. Гальперін, І. Н. Харківський інститут культури в ювілейному році / І. Н. Гальперін // Бібліотекознавство та бібліогр.: Міжвід. респ. зб. – Х., 1971. – [Вип.] 10. – С. 117–118.

12. Гольденберг, Л. И. Научный сборник украинских книговедов / Л. И. Гольденберг // Книга. Исследования и материалы. – М., 1973. – Сб. 26. – С. 230-233. – Рец. на сб.: Библио-

тековедение и библиогр.: Межвед. респ. сб.: [Сб. ст.] / М-во культуры УССР. – Х.: Кн. палата УССР, 1964-1971. – Вып. 1-10.

13. Гулеско, І. І. Кафедра хорознавства та хорового диригування ХДАК (до 40-річчя творчої діяльності) / І. І. Гулеско, В. І. Ірха // Культура України: Зб. наук. пр. / Харк. держ. акад. культури. – Х., 1999. – Вип. 5: Мистецтвозн. – С. 191–199.

14. Долганов, В. Трудное дело — досуг. [О подготовке методистов-организаторов клубной работы в Харьковском институте культуры] / В. Долганов // Студ. меридиан. – 1979. – № 8. – С. 12.

15. Драган, Р. А. Розвиток бібліотезнавчої думки. Харківська школа (початок XX ст. – 20-ті рр.) / Р. А. Драган // Вісн. Харк. держ. акад. культури: Зб. наук. пр. – Х., 2000. – Вип. 2. – С. 32–38.

16. Дьяченко, Н. В. Харьковский институт культуры / Н. В. Дьяченко // Укр. Сов. Энцикл.: В 12 т. / Гл. ред. М. П. Бажан. – К., 1985. – Т. 12. – С. 38.

17. Дяченко М. В. Харківський державний бібліотечний інститут / М. В. Дяченко // Укр. Рад. Енцикл.: В 17 т. / Гол. ред. М. П. Бажан. – К., 1964. – Т. 15. – С. 441–442.

18. Євсєєв, О. І. Перші кроки. (Про пов'язання учбового процесу в Харківському бібліотечному інституті з життям) / О. І. Євсєєв // Соц. культура. – 1960. – № 8. – С. 41–42.

19. Євсєєв, О. І. Підготовка культосвітніх працівників у Харківському бібліотечному інституті / О. І. Євсєєв, А. П. Виноградов, О. А. Майборода // Уч. зап. / Харк. держ. бібл. ін-т. – Х., 1957. – Вип. 3.: До 40-річчя Великої Жовтневої соціалістичної революції. – С. 3–51.

20. З історії Харківського державного інституту культури (1957–1967 рр.) / А. П. Виноградов, В. Т. Витяжков, О. І. Євсєєв та ін. // Бібліотекознавство та бібліогр. Міжвід. респ. зб. – Х., 1967. – [Вип.] 5. – С. 41–63. – Авт. також: К. М. Лойко, Г. Й. Чернявський.

21. Каліберда, М. У Харківському бібліотечному: Фотонарис / М. Каліберда, О. Шимон // Соц. культура. – 1960. – № 1. – С. 24–25.

22. Каністратенко, М. М. Музейне відділення ХДАК – провідний

осередок української школи музеєтворення / М. М. Каністратенко, В. В. Кравченко, Л. П. Велика // Культура Україна: Зб. наук. пр. / Харк. держ. акад. культури. – Х., 1999. – Вип. 5: Мистецтвозн. – С. 176–183. – Бібліогр.: 3 назв.

23. Карачинська, Е. Т. Звітують науковці бібліотечного факультету ХДІК / Е. Т. Карачинська // Бібліотекознавство і бібліогр.: Міжвід. респ. зб. – Х., 1971. – Вип. 11. – С. 169–170.

24. Колосова, Н. Ф. Бібліографічна підготовка фахівців вищої кваліфікації у Харківській державній академії культури / Н. Ф. Колосова, І. С. Трушевська // Вісн. Харк. держ. акад. культури: Зб. наук. праць. – Х.: ХДАК, 2000. – Вип. 3. – С. 180–189.

25. Книга и книжное дело в Украинской ССР: Сб. док. и материалов 1917-1941. – К.: Наук. думка, 1985. – С. 234, 295–296, 315, 368, 373.

26. Книга и книжное дело в Украинской ССР: Сб. док. и материалов 1941-1984. – К.: Наук. думка, 1986. – С. 54, 65, 68–69, 128, 159, 171, 258.

27. Комский, С. Подготовка и переподготовка библиотечных кадров на Украине / С. Комский // Крас. библиотекарь. – 1936. – № 8. – С. 15–19.

28. Концепція розвитку Харківської державної академії культури.: Затв. Вчен. радою ХДАК від 30 черв. 1998 р. № 12. – 13 с.

29. Курисько, В. І. З історії факультету народного музичного мистецтва / В. І. Курисько, В. М. Откидач // Культура України: Зб. наук. пр. / Харк. держ. акад. культури. – Х., 1999. – Вип. 5: Мистецтвозн. – С. 184–190.

30. Кушнаренко, Н. М. Артефактні книжкові видання в фондах бібліотеки академії культури / Н. М. Кушнаренко // Схід-Захід: Іст. культурол. зб. – Х.: Майдан, 1998. – Вип. 1. – С. 165–170.

31. Кушнаренко, Н. М. Нова концепція вищої бібліотечно-інформаційної освіти у ХДІК / Н. М. Кушнаренко, Г. М. Брагіна // Бібліотека у демократичному суспільстві: Зб. матеріалів міжнар. наук. конф., 21–23 листоп. 1995 р., м. Київ / Київ. держ. ін-т культури та ін. – К., 1995. – С. 55–57.

32. Кушнаренко, Н. М. Підготовка кадрів у галузі документознавства та інформатики: досвід і проблеми / Н. М. Кушнаренко // Укр. культура: минуле, сучасне та шляхи розвитку: Міжнар. зб. наук. пр. / Рівн. ін-т культури. – К., 1997. – Вип. 2. – С. 229–233.

33. Кушнаренко, Н. М. Фундатор бібліотечної освіти в Україні / Н. М. Кушнаренко // Вісн. Харк. держ. акад. культури: Зб. наук. пр. – Х., 2000. – Вип. 2. – С. 110–123.

34. Левин, К. В Харькове / К. Левин // Крас. библиотекарь. – 1928. – № 2. – С. 70–71.

35. Матвієнко, О. Сучасні тенденції у професійній підготовці спеціалістів інформаційного профілю [ХДАК. Введення спеціальності «Документознавство та інформаційна діяльність»] / О. Матвієнко // Рід. шк. – 2001. – № 8. – С. 62–64.

36. О награждении работников Харьковского государственного института культуры Почетной грамотой и грамотой Президиума Верховного Совета Украинской ССР: Указ Президиума Верховного Совета Украинской ССР // Крас. знамя. – 1979. – 9 сент.

37. Озарчук, Л. В. Новый подход необходим [О системе подготовке специалистов для детских и юношеских библиотек] / Л. В. Озарчук // Сов. библиотековедение. – 1988. – № 3. – С. 36–37.

38. Оприщенко, А. Л. Подготовка кадров – важное условие повышения эффективности работы клубов / А. Л. Оприщенко // Пути повышения эффективности клубной работы с молодежью / Харьк. гос. ин-т культуры. – Х., 1979. – С. 3–7.

39. Оприщенко, А. Л. О подготовке культпросветработников в Харьковском институте культуры / А. Л. Оприщенко // Совершенствование подготовки культурно-просветительных кадров в Украинской ССР: Сб. материалов респ. науч. -практ. конф. / Харьк. гос. ин-т культуры. – Х., 1975. – С. 3–4.

40. Оприщенко, А. Л. Піввіковий рубіж — наші здобутки і завдання / А. Л. Оприщенко, Г. А. Кравець // Бібліотекознавство і бібліогр.: Респ. міжвід. наук.-метод. зб. / Харк. держ. ін-т культури. – Х.: Вища шк., 1979. – Вип. 19. – С. 12–20.

41. Оприщенко, А. Л. Харьковскому государственному институту культуры – 50 лет / А. Л. Оприщенко // Место и роль культурно-просветительных учреждений в коммунистическом воспитании трудящихся: Тез. докл. респ. науч. -практ. конф., 17–18 сент. 1979 г. / Харьк. гос. ин-т культуры. – Х., 1979. – С. 3–5.

42. Осадча, В. М. Харківська державна академія культури як один із центрів вивчення фольклорного процесу на Слобожанщині / В. М. Осадча, І. С. Польський // Культура України: Зб. наук. пр./ Харк. держ. акад. культури. – Х., 1999. – Вип. 5: Мистецтвозн. – С. 200–206.

43. Підготовка кадрів для бібліотек та інформаційних центрів // Вісн. Кн. палати. – 1996. – № 6. – С. 3–6.

44. Про нагородження колективу Харківської державної академії культури Почесною грамотою Кабінету Міністрів України: Постанова // Вісн. Кн. палати. – 1999. – № 9. – С. 39.

45. Про нагородження Харківського державного інституту культури Почесною грамотою Президії Верховної Ради Української РСР // Рад. Україна. – 1979. – 9 вер.

46. Про створення Харківської державної академії культури: Постанова КМ України від 28 черв. 1998 р. № 818 // Вісн. Кн. палати. – 1998. – № 6. – 1 с. обкл.

47. Проблеми оновлення вищої бібліотечної та інформаційної освіти: Зб. ст. / Під ред.: В. М. Шейка, Н. М. Кушнаренко. – Х.: ХДІК, 1996. – 72 с.

48. Самійленко, Т. П. Бібліотечний факультет ХДІК: [Хроніка] / Т. П. Самійленко // Бібліотекознавство і бібліогр. Респ. міжвід. наук.-метод. зб. / Харк. держ. ін-т культури. – Х., 1989. – Вип. 29. – С. 125–130.

49. Семененко, Л. П. Бібліотека ХДАК: погляд із сьогодення / Л. П. Семененко // Вісн. Харк. держ. акад. культури: Зб. наук. пр. – Х.: ХДАК, 2000. – Вип. 3. – С. 124–133.

50. Семененко, Л. П. Библиотека — это святыня: Библиотека Харьковской гоєударственной академии культуры / Лариса Петровна Семененко // Очерки истории вузовских библиотек г. Харькова / Нар. укр. акад.; Под общ. ред. В. И. Астаховой. – Х., 2001. – С. 265–298.

51. Семененко, Л. П. Харківська державна академія культури в новому тисячолітті / Л. Семененко // Nova кн. – 2001. – № 1–2. – С. 45–46.

52. Сищенко, С. В. Книгознавча підготовка бібліотекарів-бібліографів в Україні: реалії та перспективи / С. В. Сищенко // Вісн. Харк. держ. акад. культури: Зб. наук. пр. – Х.: ХДАК, 2000. – Вип. 3. – С. 201–213.

53. Скрипник, Т. О. [Наукові студентські гуртки Харківського державного інституту культури] / Т. Скрипник // Бібліотекознавство та бібліогр.: Респ. міжвід. темат. наук. зб. – Х., 1974. – Вип. 14. – С. 145–150.

54. Соляник, А. А. Аналітичний огляд змісту бібліотекознавчих розділів «Вісника Харківської державної академії культури» (1999–2002) / А. А. Соляник // Бібл. вісн. – 2002. – № 2. – С. 56–59.

55. Соляник, А. А. Основні напрями використання автоматизованих технологій у підготовці бібліотекарів-комплектаторів / А. А. Соляник, І. М. Фоменко // Вісн. Харк. держ. акад. культури: Зб. наук. пр. – Х.: ХДАК, 2000. – Вип. 3. – С. 213–221.

56. Соляник, А. А. Перший випуск документознавців ХДАК: Здобутки та перспективи / А. А. Соляник // Вісн. Харк. держ. акад. культури: Зб. наук. пр. – Х., 2000. – Вип. 2. – С. 123–130.

57. Статут інституту: Затв. М-вом культури України від 7 жовт. 1991 р. / Харк. держ. ін-т культури. – Х., 1991. – 26 с.

58. Статут Харківської державної академії культури, створеної постановою Кабінету Міністрів України від 8 черв. 1998 р. № 818. – [Х., 1998]. – 20 с.

59. Статут Харківської державної академії культури, заснованої на державній формі власності і підпорядкованої Міністерству культури і мистецтв України: Прийнято Конф. труд. колективу від 28 лют. 2003 р.: Затв. Наказом М-ва культури і мистец. України від 22. 03. 2003 р. № 155. – [Х., 2003]. – 22 с.

60. Тебе, первокурсник!: Памятка / Харьк. гос. ин-т культуры; Сост.: В. И. Курысько, И. Н. Гальперин. – Х., 1984. – 12 с.

61. Троїцька, О. Бібліотечний факультет ВУІКО в 1933–1934 році / О. Троїцька // Б-ка у соціаліст. буд-ві. – 1934. – № 9. – С. 15–17.

62. Уманська, П. Про чергові завдання вузівських бібліотек / П. Уманська // Б-ка у соціаліст. буд-ві. – 1936 – № 8. – С. 20–24.

63. Фальковіч, Р. Вечірній бібліотечний факультет ВУІКО без відриву від виробництва в 1934 р. / Р. Фальковіч // Б-ка у соціаліст. буд-ві. – 1934. – № 9. – С. 17–21.

64. Фельдштейн, М. О подготовке кадров в библиотечных институтах / М. Фельдштейн, Н. Фридьева, Р. Гуревич // Библиотекарь. – 1948. – № 9. – С. 25–30.

65. Фоменко, І. М. Організація навчального процесу на базі нових інформаційних технологій у Харківському державному інституті культури / І. М. Фоменко, Б. И. Смоляницький // Проблеми оновлення вищої бібліотечної та інформаційної освіти: Зб. ст. Міжнар. конф., 15–18 травн. 1995 р. / Харк. держ. ін-т культури; Під ред. В. М. Шейка, Н. М. Кушнаренко. – Х., 1996. – С. 61–65.

66. Фоменко, І. М. Сучасні інформаційні технології в навчанні бібліотечних та інформаційних фахівців / Ігор Фоменко // Вісн. Кн. палати. – 1997. – № 7. – С. 9–10.

67. Фридьева, Н. Я. Подготовка библиотечных кадров на Украине. [Библиотечное отделение Института политпросвета в Харькове] / Н. Фридьева // Крас. библиотекарь. – 1930. – № 10. – С. 42–45.

68. Харківська державна академія культури: до 70-річчя з дня заснування / А. Ф. Воловик, М. В. Дяченко, І. В. Зборовець та ін.; За ред.: В. М. Шейка та ін. / Харк. держ. акад. культури. – Х.: ХДАК, 1999. – 216 с.

69. Харківська державна академія культури (ХДАК) // Вищі навчальні заклади Харківщини: Довід. абітурієнта – 2004. – Х., 2004. – С. 115–117.

70. Харківський державний інститут культури // Вищі навчальні заклади України / Київ. наук. т-во ім. П. Могили. – К., 1995. – Т. 2. – С. 176.

71. Харківський державний інститут культури: Просп. / Харк. держ. ін-т культури; Уклад.: А. Ф. Воловик та ін. – Х., 1995. – 57 с. – Уклад. також: М. М. Каністратенко, С. В. Частник, В. М. Шейко.

72. Харківській державній академії культури – 70 років // Вісн. Кн. палати. – 1999. – № 9. – С. 37.

73. [Харьковский государственный институт] культуры // Харьков: Крат. справ. кн. – 2-е изд., доп. – Х.: Прапор, 1978. – С. 143–144.

74. [Харьковский государственный институт] культуры // Харьков: Крат. справ. кн. – Х.: Прапор, 1976. – С. 130–131.

75. Харьковский государственный институт культуры // Высшие учебные заведения Харькова: Информ. справ. прилож. к журн. «Деловая жизнь» / Авт.-сост.: Н. А. Зотова, А. Н. Шутенко. – Х., 1995. – С. 151–159.

76. Харьковский государственный институт культуры. 1929–1979. – Х.: Вища шк. Изд-во при Харьк. ун-те, 1979. – 72 с.

77. Харьковский государственный институт культуры: [Просп.] / Харьк. гос. ин-т культуры. – Х., 1980. – 6 с.

78. Харьковскому государственному институту культуры – 50 лет: [Буклет]. – Х., 1979. – 6 с.

79. ХДІК: Що написано пером...:[Дайджест] / Харк. держ. ін-т культури; Уклад.: А. Ф. Воловик та ін. – Х.: ХДІК, 1995. – 97 с. – Уклад. також: В. М. Шейко, Т. І. Колісніченко, Т. А. Думська.

80. Хропач, А. Н. Принципиальный подход к перестройке высшего библиотечного образования / А. Н. Хропач // Науч. и техн. б-ки. – 1990. – № 6. – С. 24–27.

81. Шейко, В. М. Internet у Харківському державному інституті культури: проблеми та перспективи / Василь Шейко, Георгій Асєєв // Вісн. Кн. палати. – 1997. – № 3. – С. 24–27.

82. Шейко, В. М. Значення міжнародного співробітництва у підготовці бібліотечно-інформаційних фахівців / Василь Шейко // Вісн. Кн. палати. – 1997. – № 4 (10). – С. 28–29.

83. Шейко, В. М. Міжнародна діяльність ХДІК у сфері бібліотечно-інформаційної освіти / В. М. Шейко // Проблеми оновлення вищої бібліотечної та інформаційної освіти: Зб. ст. Міжнар. конф., 15-18 трав. 1995 / Харк. держ. ін-т культури; Під ред.: В. М. Шейка, Н. М. Кушнаренко. – Х., 1996. – С. 9-14.

84. Шейко, В. М. Міжнародна діяльність ХДІК у сфері бібліотечно-інформаційної освіти / В. М. Шейко, С. В. Часник // Культура України: Зб. ст. / Харк. держ. ін-т культури. – Х., 1996. – Вип. 3. – С. 4–9.

85. Шейко, В. М. Міжнародні зв'язки та оновлення навчальних планів бібліотечно-інформаційної освіти в Україні / Василь Шейко // Вісн. Кн. палати. – 1998. – № 5. – С. 7–10.

86. Шейко, В. М. Перспективи розвитку Харківської державної академії культури як фундатора культурологічної та бібліотечно-інформаційної освіти в Україні (до 70-ліття з дня заснування) / В. М. Шейко // Культура України: Зб. наук. пр. / Харк. держ. акад. культури. – Х., 1999. – Вип. 5: Мистецтвознав. – С. 163–175.

87. Шейко, В. М. Підготовка нової генерації бібліотечних фахівців: стан та перспективи / Василь Шейко, Наталя Кушнаренко // Вісн. Кн. палати. – 1999. – № 4. – С. 19–21.

88. Шейко, В. М. Підготовка фахівців у галузі документознавства та інформатики: здобутки і проблеми / Василь Шейко, Наталя Кушнаренко // Вісн. Кн. палати. – 1997. – № 6. – С. 23–25.

89. Шейко, В. М. Сучасна Академія культури / Василь Миколайович Шейко // Харьков студенческий. – 2004. – № 2. – С. 8–10.

90. Шейко, В. М. Харківський державний інститут культури: досягнення та перспективи / В. М. Шейко // Культура України: Зб. ст. / Харк. держ. ін-т культури. – Х., 1997. – Вип. 4. – С. 3–13.

91. Шейко, В. Н. Харьковский государственный институт культуры / В. Н. Шейко // Высшие учебные заведения Харькова. – Х., 1995. – С. 151–159.

92. Шейко, В. М. ХДІК на порозі XXI століття / Василь Шейко // Вісн. Кн. палати. – 1997. – № 2. – С. 12–13.

93. Шейко Василь Миколайович — ректор Харківської державної академії культури // Ректор третього тисячоліття: Довід. біогр. вид. / М-во освіти і науки України. Видав. Центр «Болгов». – К., 2002. – Вип. 1. – С. 113.

ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ КУЛЬТУРИ

ХДАК

Зміст

Основні етапи становлення та розвитку академії 3

Вступне слово ректора 5

Ректорат академії 8

Керівники відділів 10

З історії Харківської державної академії культури 13

Професорський склад академії 27

Георгій Георгійович Асєєв 27, Інесса Іванівна Гулеско 29,
Микола Васильович Дяченко 31, Іполит Васильович Зборовець 33
Валентина Олександрівна Ільганаєва 35, Василь Іванович Ірха 37,
Володимир Вікторович Калініченко 39, Борис Миколайович Колногузенко 41
Наталя Миколаївна Кушнаренко 43, Валерій Васильович Лантух 45
Олександр Ісаакович Литвинов 47, Микола Андрійович Низовий 48
Ірина Іллівна Польська 49, Мойсей Якович Розін 51, Олександр Давидович Скляров 53
Лідія Володимирівна Стародубцева 55, Людмила Яківна Філіпова 57
Всеволод Іванович Цвєтков 59, Костянтин Григорович Шаша 61
Василь Миколайович Шейко 63

Факультет бібліотекознавства та інформатики 65

Кафедра соціальних комунікацій 72
Кафедра бібліотекознавства та бібліографії 77
Кафедра книгознавства та фондознавства 85
Кафедра літератури 90

Факультет музичного мистецтва 94

Кафедра народних інструментів 101
Кафедра духових та естрадних інструментів 107
Кафедра хорознавства та хорового диригування 114
Кафедра українського народного співу та музичного фольклору 120
Кафедра естрадного співу 140

Факультет театрального та кіно-, телемистецтва 143

Кафедра режисури 145
Кафедра мистецтвознавства 156
Кафедра телебачення 158
Кафедра майстерності актора 160

Факультет культурології 162
Кафедра історії та теорії культури 166
Кафедра філософії та політології 171
Кафедра економічної історії,теорії і менеджменту 177
Кафедра історії України та музеєзнавства 182
Кафедра соціальної педагогіки 191
Кафедра соціальної психології 198
Кафедра менеджменту соціально-культурної діяльності 202

Факультет документознавства та інформаційної діяльності 204
Кафедра інформаційних технологій 209
Кафедра інформаційно-документних систем 216
Кафедра іноземних мов 220

Факультет хореографічного мистецтва 223
Кафедра народної хореографії 226
Кафедра сучасної хореографії 238
Кафедра бальної хореографії 241
Кафедра фізичної культури і здоров'я 243

Факультет по роботі з іноземними студентами 247
Факультет довузівської підготовки та післядипломної освіти 250
Навчально-консультаційний пункт у Сімферополі 251
Сторінки минулого і сьогодення бібліотеки 253
Редакційно-видавничий відділ 271
Комп'ютерний центр 273
Навчальний відділ 274
Відділ кафрів 277
Бухгалтерія 278
Планово-фінансовий відділ 279
Адміністративно-господарча частина 281
Бібліографія 283
Зміст 294

Ювілейне видання

Харківська державна академія культури: до 75-річчя з дня заснування

Редколегія:

Василь Миколйович Шейко
Микола Васильович Дяченко
Наталя Миколаївна Кушнаренко
Микола Миколайович Каністратенко

Редактори:

Любов Федорівна Торбовська
Тетяна Георгіївна Царенко

Верстка, художнє оформлення, підготовка до друку:

Інна Робертівна Акмен

ХДАК, 61003, Харків, Бурсацький спуск, 4
тел: (057) 731-51-05

Підписано до друку 04.06.2004 р. Формат 60x80/16.
Гарнітура «Mysl C». Папір оф. Ум. друк. арк. 17,4.
Обл.-вид. арк. 16,8. Тираж 300. Зам №816.

Надруковано в тип. ДП ХМЗ ФЕД
Україна, 61023, Харків, вул. Сумська, 132. тел.: (057) 719-67-82

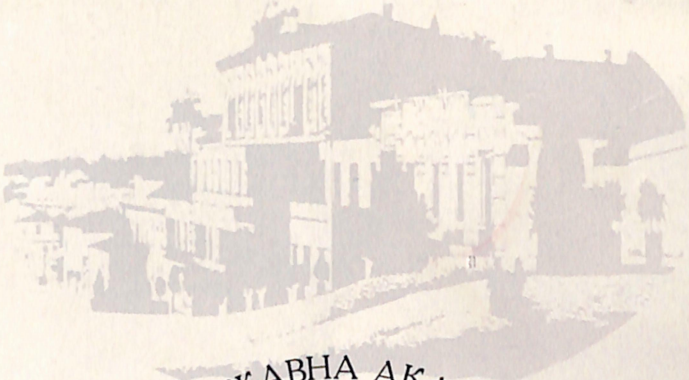

ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ КУЛЬТУРИ

ХДАК

Інформаційно-культурологічна
та мистецька освіта

Україна, 61003, Харків,
Сурсаунський спуск, 1
тел.: (057) 731-34-97